

Prílohy

Priebežnej správy o plnení úloh vyplývajúcich z NPAS
na roky 2014 – 2020

1.Úrad vlády Slovenskej republiky.....	3
2.Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.....	4
3.Ministerstvo financií SR.....	13
4.Ministerstvo hospodárstva SR.....	14
5.Ministerstvo kultúry SR.....	16
6.Ministerstvo obrany SR.....	35
7.Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.....	40
8.Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.....	50
9.Ministerstvo spravodlivosti SR.....	89
10.Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.....	90
11.Ministerstvo vnútra SR.....	92
12.Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.....	98
13.Ministerstvo zdravotníctva SR.....	99
14.Ministerstvo životného prostredia SR.....	103
15.Združenie miest a obcí Slovenska.....	108
16.Združenie samosprávnych krajov.....	112
17.Jednota dôchodcov na Slovensku.....	216
18.Združenie kresťanských seniorov.....	224
19.Fórum pre pomoc starším.....	226
20.Sociálna poisťovňa ústredie.....	240
21.Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR.....	241
22.Úrad geodézie, kartografie a katastra SR.....	283
23.Národná banka Slovenska.....	284
24.Úrad pre reguláciu sieťových odvetví.....	285
25.Rozhlas a televízia Slovenska.....	289
26.Úrad verejného zdravotníctva SR.....	291
27.Národný inšpektorát práce.....	294

Úrad vlády Slovenskej republiky

Úrad vlády Slovenskej republiky ako gestor úlohy 1.3 Vytvoriť podmienky pre využitie prostriedkov grantových programov, štrukturálnych fondov, najmä z Európskeho sociálneho fondu, Regionálneho operačného programu a dotácií v rámci dotačnej politiky Príloha č. 2 MPSVR SR na rozvoj a modernizáciu sociálnych služieb, s celoplošným krytím, bez vylúčenia bratislavského kraja zabezpečil vypracovanie Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020. Dňa 20. júna 2014 bola Európskou komisiou prijatá Partnerská dohoda na roky 2014 – 2020, ako základný strategický dokument Slovenskej republiky na využívanie európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 – 2020. Týmto dokumentom boli vytvorené podmienky na podporu rozvoja sociálnych služieb v Bratislavskom kraji, v rámci priority financovania „Rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce“, ktoré prispievajú k zníženiu rizika sociálneho vylúčenia obyvateľstva. Konkrétne aktivity budú realizované už prostredníctvom príslušných operačných programov Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020.

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR

1) Cieľ: Zlepšiť prístup k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu s dôrazom na podporu sociálneho nájomného bývania.

Úloha: 1.1. Zabezpečiť podporu výstavby nájomných bytov v rámci Programu rozvoja bývania a Štátneho fondu rozvoja bývania v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

T: priebežne 2014 - 2020

Úloha: 1.2. Motivovať mestá a obce vo výstavbe nájomných bytov pre sociálne ohrozené skupiny poskytovaním podporných nástrojov, ako sú dotácie, zvýhodnené úvery a iné stimulačné opatrenia.

T: priebežne 2014 - 2020

Úloha: 1.3. Podporovať opatrenia zvyšujúce energetickú efektívnosť v bývaní, nakoľko sa tým znižujú náklady užívateľov a preto sa zvyšuje dostupnosť bývania.

T: priebežne 2014 - 2020

Spôsob plnenia:

MDVRR SR každoročne pri tvorbe štátneho rozpočtu navrhuje vyčleniť finančné prostriedky pre Program rozvoja bývania a Štátny fond rozvoja bývania. V roku 2015 bolo v rámci programu rozvoja bývania vyčlenených cca 20 mil. eur a v rámci ŠFRB bolo na účel obstarania nájomných bytov vyčlenených 118 mil. eur.

K 30.6.2015 bolo v rámci Programu rozvoja bývania uzatvorených 14 zmlúv o poskytnutí dotácií na obstaranie nájomných bytov a poskytnuté dotácie vo výške cca 3,4 mil. eur. Zo Štátneho fondu rozvoja bývania bola na obstaranie nájomných bytu poskytnutá podpora vo výške cca 23 mil. eur, čo reprezentuje 50 uzatvorených zmlúv o poskytnutí úveru na obstaranie nájomného bytu.

Okrem toho je žiadateľ pri obstarávaní bytu, resp. nájomného bytu motivovaný k dosahovaniu nižšej potreby tepla na vykurovanie než je zákonom stanovená hodnota znížením úrokovej sadzby poskytnutého úveru zo ŠFRB.

Plnenie úloh sa priebežne zabezpečuje.

2) Cieľ: Vytvárať podmienky na udržateľnú kvalitu života starších ľudí, pre mobilitu starších ľudí a cenovo dostupnú dopravu.

Úloha: Udržať a podľa možnosti aj zlepšovať súčasnú úroveň poskytovaných zliav z cestovného pre starších cestujúcich.

T: priebežne 2014 - 2020

Spôsob plnenia:

V rámci uplatňovania cestovného pre „senior“ cestujúcich vo verejnej osobnej železničnej doprave sa umožňuje starším ľuďom prístup k cenovo dostupnej a bezplatnej doprave a to aj napriek tomu, že pri poskytovaní týchto zliav vzniká v súčasnosti Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s. a súkromnému dopravcovi RegioJet, a. s. vo verejnej doprave strata, ktorú uhrádza štát.

Vo verejnej osobnej železničnej doprave sa starším ľuďom od 17. 11. 2014 priznávajú nasledujúce zľavy:

Seniori

- nad 60 rokov - SENIOR RAILPLUS cca 40% zľava za ročný poplatok 9,90 € s preukazom vo forme bezkontaktnéj čipovej karty,
- nad 62 rokov – bezplatná preprava, kde je potrebný cestovný lístok na bezplatnú prepravu viazaný na zákazníka a vlaky diaľkovej dopravy s preukazom ZSSK.

Plnenie úlohy o vytváraní podmienky pre mobilitu starších ľudí je zabezpečované prostredníctvom modernizácie a debarierizácie dopravných prostriedkov a železničných staníc a zastávok.

3) Cieľ: Podpora mobility starších ľudí formou zlepšovania prístupnosti dopravnej infraštruktúry a služieb verejnej osobnej dopravy

Úloha: Zvýšenie počtu bezbariérových prístupov k dopravnej infraštruktúre a zvýšenie počtu nízkopodlažných vozidiel verejnej osobnej dopravy.

T: priebežne do konca roku 2020

Spôsob plnenia:

Opatrenia na zabezpečenie bezbariérovosti sa realizujú pri všetkých projektoch modernizácie koľajovej infraštruktúry železníc (mimoúrovňový prístup na nástupištia železničných staníc, nájazdové rampy, kabínové výtahy, zdvíhacie plošiny a pod.), infraštruktúry MHD (električkové trate) a nákupoch dráhových vozidiel (vlaky, trolejbusy a električky).

Spolupracujúcimi prijímateľmi pomoci sú Železnice Slovenskej republiky (železničná infraštruktúra, vybavenie zdvíhacími plošinami), Železničná spoločnosť Slovensko a.s. (železničné koľajové vozidlá), mesto Košice (električková infraštruktúra), mesto Bratislava (električková infraštruktúra), Dopravný podnik Bratislava, a.s. (trolejbusy, električky), Dopravný podnik mesta Košice, a.s. (električky).

Modernizácia železničnej infraštruktúry je takmer výhradne financovaná z fondov EÚ a v rámci každého projektu sú pri výbere a schvaľovaní hodnotené a následne monitorované horizontálne priority (rovnosť príležitostí). V praxi sa sleduje pokrok v realizácii sledovaných indikátorov (počet bezbariérových prístupov do budov a na nástupištia, počet výtahov pre imobilných, hlasových a vizuálnych informačných systémov, vybavenie prístupových trás a perónov vodiacimi prvkami pre nevidomých, počet upravených bezbariérových WC prístupných pre vozíčkarov, počet zdvíhacích plošín, popis ovládacích prvkov Braillovým písmom a pod.).

Modernizácia koľajovej infraštruktúry v rámci miest Bratislava a Košice je z pohľadu zabezpečenia prístupu osôb s obmedzenou mobilitou a orientáciou zameraná na odstránenie bariér pre vozíčkarov, pri prístupe na zastávky (nástupištia) z chodníkov a komunikácií, osvetlenie nástupíšť, vyznačenie prístupov pre osoby s poruchami zraku, vybavenie zastávok obrazovými informačnými systémami a pod.

V rámci Operačného programu Doprava (OPD) vyjadruje v tejto oblasti ciele a ich naplnenie horizontálna priorita **Rvnosť príležitostí**, ktorá sa sleduje za projekty financované z Prioritnej osi č. 1 (Železničná infraštruktúra), Prioritnej osi č. 4 (Infraštruktúra a dopravné prostriedky integrovaných dopravných systémov) a Prioritnej osi č. 6 (Železničná verejná osobná doprava). Stav naplňania indikátorov za jednotlivé roky programového obdobia 2007 – 2013 je súčasťou výročnej správy OPD za rok 2014 (kumulatívny rast ukazovateľov).

Železničné koľajové vozidlá a infraštruktúra

V rámci OPD bolo v roku 2014 dodaných a Železničnou spoločnosťou Slovensko a.s. (ZSSK) uvedených do prevádzky 5 ks dvojpodlažných električkových jednotiek a 5 ks motorových jednotiek komplexne vybavených pre prepravu osôb s obmedzenou mobilitou a orientáciou (nízkopodlažné vozidlá). Zároveň bolo ZSSK dodaných a uvedených do prevádzky 17 ks osobných vozňov prispôsobených pre prepravu osôb s obmedzenou mobilitou a orientáciou (vozidlá s normálnou výškou podlahy a miestom pre umiestnenie vozíka). Obe skupiny vozidiel sú určené prioritne pre prímestskú, regionálnu a medziregionálnu dopravu.

V roku 2014 súčasne prebiehala komplexná modernizácia železničných tratí vrátane výstavby bezbariérových prístupov na úsekoch Zlatovce – Trenčianska Teplá, Beluša – Púchov, Považská Teplá – Dolný Hričov a v žst. Trnava a Košice. V rámci uvedených projektov boli v roku 2014 sprevádzkované bezbariérové prístupy vrátane ostatných opatrení vyplývajúcich z TSI PRM (technické špecifikácie interoperability pre osoby so zníženou pohyblivosťou) na 2 železničných zastávkach a 1 železničnej stanici.

Vozidlá a infraštruktúra MHD

V rámci OPD bolo v roku 2014 uvedených do prevádzky spolu 9 električiek (DPMK, a.s.), 15 trolejbusov a 23 dvojčlánkových trolejbusov (DPB, a.s.). Všetky dotknuté vozidlá sú považované za nízkopodlažné.

V roku 2014 bola zmodernizovaná aj električková trať v Bratislave - Dúbravke (v úseku Hanulova – Pri kríži), kde bolo v rámci projektu zmodernizovaných 5 zastávok (nástupištia s bezbariérovým prístupom, osvetlenie nástupíšť, prístrešky s lavičkami, svetelná signalizácia, obrazové informačné systémy, vyznačenie prístupov pre osoby s poruchami zraku, bezbariérové riešenie priechodov pre chodcov a pod.).

Úloha:

- **dopravná osвета seniorov zameraná na vyzdvihnutie potreby dodržiavania dopravných predpisov a výučbu bezpečného správania sa seniorov v cestnej premávke,**
- **vzdelávať seniorov ako sa správať v premávke, konkrétne na priechode pre chodcov, ako dodržiavať predpisy cestnej premávky s dôrazom na počty nehôd zavinených osobami v dôchodkovom veku,**
- **dopravná osвета seniorov formou prednášok o nových legislatívnych zmenách v pravidlách cestnej premávky SR.**

T: priebežne počas celého trvania realizácie stratégie „Národný plán na zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky na roky 2011-2020“.

Spôsob plnenia:

V oblasti zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky medzi širokou verejnosťou, vrátane seniorov MDVRR SR vykonáva celoročne osvetovú, vzdelávaciu a propagačnú činnosť.

V sledovanom období MDVRR SR propagovalo zvyšovanie bezpečnosti cestnej premávky prostredníctvom viacerých podujatí určených pre širokú verejnosť, ktorých sa v značnej miere zúčastňovali aj seniori (napr. Autosalón Bratislava, Noc výskumníkov, séria podujatí „BECEP v akcii“ a pod.).

MDVRR SR taktiež počas celého roka 2014 bezodplatne distribuovalo informačný leták „Stále aktívni za volantom“ určený kategórii seniorov.

Úloha: Podporiť rozvoj cykloturistiky a pešej turistiky na Slovensku.

T: 2014 a následne

Spôsob plnenia:

MDVRR SR v sledovanom období implementuje postupne jednotlivé opatrenia vyplývajúce z dokumentu: „Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike“, schváleného uznesením vlády SR č. 223/2013. V oblasti podpory rozvoja cykloturistiky sa jednalo predovšetkým o:

- vytvorenie podmienok pre zahrnutie cykloturistiky do Operačných programov Programového obdobia 2014-2020 – Program rozvoja vidieka a Program cezhraničnej spolupráce,
- komplexný marketing a propagácia cykloturistiky ako vhodnej príležitosti na aktívny oddych a spoznávanie Slovenska,

- konkrétna finančná podpora v rokoch 2014 – 2015 vo forme vyhlásených výziev oprávneným subjektom v súlade so zákonom č.539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja predovšetkým pre prípravu projektov v oblasti budovania nových cykloturistických trás, ako aj pre obnovu a opravu existujúceho cykloturistického značenia. V rokoch 2014 – 2015

to predstavovalo čiastku takmer 800 tis. €,

- novelizácia STN 01 8028– Cykloturistické značenie, ktorou sa novelizujú základné technické podmienky pre značenie cykloturistických trás.

4) Cieľ: Umožniť širšiu účasť občanov so zníženou schopnosťou pohybu a orientácie na cestovnom ruchu prostredníctvom potrebného stavebno-technického riešenia.

Úloha: Splnenie cieľa zabezpečiť prostredníctvom novej vyhlášky, ktorou sa ustanovia technické požiadavky na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie v ubytovacích a stravovacích zariadeniach.

T: v priebehu roka 2014 (v súvislosti s prijatím stavebného zákona)

Spôsob plnenia:

MDVRR SR v priebehu roka 2014 pripravovalo návrhu nového stavebného zákona, ktorý bol po absolvovaní zákonného legislatívneho procesu predložený v máji 2015 na prerokovanie a schválenie do Národnej rady Slovenskej republiky.

Účinnosť nového stavebného zákona je navrhnutá od 1. júla 2016, reálnosť termínu závisí od priebehu a výsledku schvaľovacieho procesu v Národnej rade SR. Súbežne s prípravou a schvaľovaním nového stavebného zákona sekcia výstavby priebežne pripravuje vykonávacie vyhlášky tak, aby ich účinnosť korešpondovala s účinnosťou stavebného zákona. Jednou z týchto vyhlášok je aj návrh novej vyhlášky, ktorou sa ustanovia technické požiadavky na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie; takýmito stavbami sú aj stavby ubytovacích a stravovacích zariadení.

5) Cieľ: Podpora filatelistických združení, a to pri usporadúvaní filatelistických podujatí,

ktoré majú vzdelávací a náučný charakter a sú určené prevažne pre širokú verejnosť.

Úloha: Poskytnutie technicko-organizačnej podpory filatelistickým podujatiam, najmä Dňom filatelie Slovenska, národným a regionálnym výstavám, Dňu slovenskej poštovej známky a filatelie, inaugurácii poštových známok a iným, a to formou finančného príspevku (napr. na prenájom priestorov, príležitostnú poštovú pečiatku, prevoz výstavných panelov, propagačnú a publikačnú činnosť, kultúrny program a pod.).

T: priebežne 2014 – 2020

Spôsob plnenia:

V priebehu roka 2014 bolo zabezpečené realizovanie úlohy podľa Plánu spolupráce MDVRR SR a filatelistických občianskych združení zastúpených Zväzom slovenských filatelistov (ďalej len „ZSF“). Jednotlivé aktivity uvedeného plánu boli uskutočňované seniormi nielen v rámci ZSF a prostredníctvom jeho klubov v regiónoch, ale aj prostredníctvom Slovenskej filatelistickej akadémie a Spoločenstva Sv. Gabriel. Na podujatia poskytlo MDVRR SR celkovú čiastku vo výške 4 470 eur. Uvedené finančné prostriedky boli venované na pokrytie výdavkov súvisiacich s technicko-organizačnou podporou filatelistických podujatí s kultúrno-spoločenským a vzdelávacím poslaním zameraným na propagáciu poštových známok a filatelie, ako aj na pokrytie výdavkov na publikačnú a výstavnú činnosť.

Z jednotlivých podujatí uskutočnených v rámci ZSF je treba osobitne vyzdvihnúť podujatie venované XXXI. ročníku Dní filatelie Slovenska, ktoré zabezpečil klub filatelistov v Poprade v priestoroch Tatranskej galérie (20. – 21. 9. 2014). Prednášková časť podujatia, ku ktorej bol vydaný zborník, bola venovaná popri poštových známkach a filatelii aj histórii poštovníctva na Slovensku a osobitne v tatranskom regióne. Druhá časť podujatia bola venovaná návšteve kultúrno-historických pamiatok v Spišskej Sobote a exkurzii v Štátnom archíve v uvedenej mestskej časti. Medzi podujatiami s kultúrno-spoločenským poslaním uvádzame aj Deň poštovej známky a filatelie v Košiciach. Podujatie sa uskutočnilo v Technickom múzeu Košice (13. 12. 2014) a pri jeho príležitosti bola vydaná s podporou MDVRR SR filatelistická ročenka Košice vo filatelii. Ďalšie podujatia, a to inaugurácie poštových známok sa uskutočnili v Topoľčiankach (poštová známka Umenie: A. Stróbl, 5. 12. 2014) a v Bytči (poštová známka Sobášny palác v Bytči, 19. 9. 2014).

Zaujímavou súčasťou filatelistických aktivít zameraných na účasť širokej verejnosti boli filatelistické výstavy, ktoré sa uskutočnili v Galante a Nitre, a to:

- výstava venovaná 80. výročiu Klubu filatelistov 52-51 Nitra, ktorá sa konala v Ponitrianskom múzeu v Nitre (9. 9. 2014),
- výstava exponátu Slovenského národného múzea - Múzea židovskej kultúry: FDC Izraelskej pošty, ktorá sa konala v spolupráci s Mestským kultúrnym centrom v synagóge v Nitre (7. 10. – 13. 11. 2014),
- filatelistická výstava s medzinárodnou účasťou GALAFILA 2014, ktorá sa konala v spolupráci so ZSF v Mestskom kultúrnom stredisku v Galante (7. – 9. 8. 2014). Výstava bola zameraná na filatelistickú výstavnú činnosť členov ZSF a zahraničných zväzov z Maďarska, Českej republiky, Poľska, Ukrajiny a Srbska.

MDVRR SR finančne podporilo aj účasť výstavného filatelistického exponátu (príspevok na výstavnú plochu) seniora na európskej filatelickej výstave **Salon Planète Timbres** v Paríži, ktorého exponát „*Mlyny*“ získal striebornú medailu.

MDVRR SR finančne podporilo vydávanie publikácií seniorov venovaných témam poštových známok, filatelie, poštových odtlačkov a propagačných strojových pečiatok, ako aj histórie poštovníctva. V rámci Slovenskej filatelickej akadémie boli vydané ako filatelistické štúdie nasledovné publikácie:

- Piešťany v zrkadle poštovej histórie, 2. časť, autori A. Urminský a L. Mušínský, Piešťany;
- Propagačné strojové pečiatky po roku 1946, autor M. Kiššimon, Banská Bystrica;
- Odtlačky slovenských výplatných strojov 1993 – 2008, autor I. Tvrdý, Hlohovec;
- Košice vo filatelii, kolektív autorov, Košice.

Finančný príspevok bol poskytnutý aj na publikáciu: Cyrilo-metodská misia vo filatelii, ktorej autorom je člen klubu filatelistov v Nitre pán M. Šajgalík. Publikácia je venovaná prevažne slovenským poštovým známkam súvisiacim s uvedenou témou.

Filatelisti-seniori rozvíjali publikačnú činnosť s podporou MDVRR SR popri vyššie uvedených publikáciách aj vydávaním informačného bulletinu, ktorý pripravuje Klub filatelistov 53-38 Bytča – Bytčianska filatelia. Finančný príspevok poskytlo MDVRR SR aj na vydávanie informačného bulletinu Spoločenstva zberateľov filatelistických materiálov s kresťanskou tematikou Sv. Gabriel.

MDVRR SR ocenilo činnosť filatelistov-seniorov, ktorí sa venujú filatelistickej mládeži a sú dlhoročným vzorovým príkladom medzigeneračného prenosu filatelistických vedomostí a skúseností. Rezortné ocenenie Pocta ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR bolo udelené v novembri 2014 seniorom PaedDr. J. Oškovi (Liptovský Mikuláš), N. Feinerovi (Levice), MVDr. A. Bárdovi, CSc. (Košice) a Mgr. J. Mičkovi (Trnava).

Pokiaľ ide o filatelistické aktivity roka 2015, tieto sú zahrnuté do Zmluvy o spolupráci od r. 2015 – do r. 2020 medzi MDVRR SR a ZSF. Súčasťou zmluvy je aj Plán spolupráce MDVRR SR a filatelistických občianskych združení zastúpených ZSF na rok 2015, ktorý obsahuje filatelistické aktivity zamerané na plnenie Národného programu aktívneho starnutia (poskytnutá suma 4 800 €). Pokiaľ ide o nasledujúce roky, výška finančného príspevku, ako aj plán spolupráce na príslušný rok budú dohodnuté v rámci dodatkov k zmluve.

V roku 2015 sa v rámci uvedeného plánu spolupráce v dňoch 18. – 24. 3. 2015 uskutočnila v Bratislave v priestoroch Slovenskej chemickej knižnice propagačná filatelistická výstava, ktorá sa konala pri príležitosti 50. výročia založenia Klubu filatelistov 51-09 Bratislava. Pri tejto príležitosti bola vydaná publikácia „50 rokov klubu filatelistov Ladislava Novotného, Pamätnica rokov 1985 – 2015“, v ktorej je zhodnotená história klubu.

Ďalšou realizovanou aktivitou z uvedeného plánu (príspevok na výstavnú plochu) bola účasť slovenského filatelistického exponátu „Predznámkové obdobie Uhorska“ od seniora J. Pálku z Košíc na európskej filatelistickej výstave EUROPHILEX LONDON 2015, ktorá sa konala v dňoch 13. – 16. 5. 2015 v Business Design Centre v Londýne. Uvedený exponát získal v triede poštovej histórie veľkú zlatú medailu.

V priebehu prvého polroka pokračovalo aj vydávanie informačných filatelistických bulletinov Sv. Gabriel (2 čísla) a Bytčianska filatelia (4 čísla).

V rámci medzigeneračnej spolupráce filatelisti-seniori výraznou mierou prispeli aj k usporiadaniu mládežníckej filatelistickej výstavy JUNIORFILA 2015, ktorá sa konala v dňoch 13. – 20. 6. 2015 Nitre.

Ministerstvo financií SR

časť 6.2.4 cieľ 4

Pri formulovaní nového programového obdobia definovať ukazovateľ zvyšovania digitálnej gramotnosti starších ľudí za účelom zlepšovania ich digitálnej gramotnosti.

Opatrenie:

Vytvárať a podporovať programy na zlepšenie digitálnej gramotnosti a zároveň podporovať informovanosť na zvýšenie záujmu a odbúranie obáv starších ľudí v súvislosti s využívaním IKT. Zintenzívniť a podporovať vzdelávanie v oblasti IKT a používanie moderných technológií (obsluha bankomatov, internet banking, používanie platobných a iných elektronických kariet, mobilných telefónov atď.).

V rámci nového programového obdobia bol v rámci operačného programu integrovaná infraštruktúra (ďalej ako „OP II“) zadefinovaný špecifický cieľ 7.6 - Zlepšenie digitálnych zručností a inklúzie znevýhodnených jednotlivcov do digitálneho trhu, ktorý nadväzuje na iniciatívu inkluzívneho eGovernmentu. Každý, vrátane znevýhodnenej skupiny občanov vo veku od 55 do 74 rokov, má mať prístup k výhodám eGovernmentu, aj keď nedisponuje najmodernejšími informačnými a komunikačnými technológiami, alebo ich nevie dostatočne využívať. Aplikovaním týchto princípov sa výrazne zníži digitálna priepasť a znevýhodnení občania sa elektronickými prostriedkami zapoja do diania vo verejnej správe. Snahou je tiež predĺžiť obdobie, počas ktorého môže človek žiť autonómne v preferovanom prostredí, v ktorom sa cíti sebaisto, bezpečne a dostatočne mobilne. Tento zámer možno dosiahnuť technológiami asistovaného života a telemedicíny.

Výsledkami realizácie opatrení na úrovni špecifického cieľa 7.6 bude zvýšenie využívania nástrojov pre podporu asistovaného života, zvýšenie dostupnosti vzdelávacích materiálov a digitálneho obsahu vo vhodnom formáte, zvýšenie intenzity využívania služieb a vzdelávania sa v digitálnom prostredí a tiež zvýšenie aktívneho zapojenia znevýhodnených skupín do ekonomického a sociálneho diania v svojom okolí. Ako špecifické ukazovatele výsledkov programu zodpovedajúce špecifickému cieľu 7.6 OP II, ktoré sú zároveň ukazovateľom zvyšovania digitálnej gramotnosti starších ľudí za účelom zlepšovania ich digitálnej gramotnosti v zmysle časti 6.2.4 cieľa 4 Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014-2020, boli zvolené percento znevýhodnených jednotlivcov používajúcich internet a percento jednotlivcov so strednými až vysokými počítačovými zručnosťami.

Ministerstvo hospodárstva SR

5.2.

Právna ochrana seniorov

Cieľ 1. : Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov

Plnenie:

Plní sa priebežne, odbor ochrany spotrebiteľa a Európske spotrebiteľské centrum organizujú školenia pre seniorov, kde sa oboznamujú so všeobecnými právami spotrebiteľov podľa súčasnej legislatívy, najväčší dôraz sa kladie na práva pri predaji tovaru a poskytovaní služieb mimo prevádzkových priestorov predávajúcich.

5.4.

Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Cieľ 1.3. : Sprísniť reguláciu, dohľad a sankcie na predaj tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. Informovať verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách. Zakotviť právnu úpravu, podľa ktorej by za určitých podmienok bolo možné odňať oprávnenie na výkon činnosti subjektom poskytujúcim finančné služby v prípade porušenia zákona.

Plnenie:

V najbližšom období by sa vláda SR mala zaoberať zákonom o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov zmierlivou cestou. Zákon umožní spotrebiteľom v prípade vzniku sporu s predávajúcim obrátiť sa na nezávislý a nestranný subjekt alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov, ktorého cieľom bude pomôcť stranám sporu dosiahnuť rýchle a spravodlivé riešenia spotrebiteľských sporov, čím sa predíde často krát zdĺhavým a finančne náročným pojednávaniam prostredníctvom súdov, pričom však ani táto možnosť riešenia sporu nebude spotrebiteľom odopretá.

7.7.6.

Jednoduché technológie pre starších ľudí, prispôsobovanie tovarov a služieb potrebám starších ľudí

Cieľ 1: Podpora technických inovácií v oblasti výroby jednoduchých zariadení pre starších ľudí

(ide o cieľovú skupinu osôb 50-ročných a starších)

Plnenie:

Na základe žiadosti o poskytnutie dotácie na podporu spolupráce podnikateľských subjektov a vedecko – výskumných pracovísk prostredníctvom Inovačných voucherov podľa § 2 písm. f) zákona o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MH SR bol schválený projekt:

Sociálne inovácie v oblasti stavebníctva

Žiadateľ : CHRANENEPRACOVISKO.eu, s.r.o., Sadová 29/A, 900 28 Ivanka pri Dunaji
Termín riešenia: 12/2013-1/2014

Dotácia: 3500,00 EUR

Projekt bol predložený v zmysle dokumentu „GUIDE TO SOCIAL INNOVATION“ (vydaného EK 02/ 2013) so zameraním na vypracovanie systému – databázy (s možnosťami filtrovania) o obmedzeniach jednotlivých invalidít definovaných zákonom a možnostiach uplatnenia takto zdravotne ťažko postihnutých uchádzačov o zamestnanie na trhu práce v oblasti stavebníctva.

Ministerstvo kultúry SR

Ministerstvo kultúry SR (ďalej len „MK SR“) vytvára podmienky na tvorbu nástrojov smerujúcich k podpore kultúrnych práv znevýhodnených skupín obyvateľstva vrátane seniorov, pričom rešpektuje princíp rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie a zároveň podporuje odstraňovanie predsudkov, stereotypov a informačných bariér v prístupe ku kultúre pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva a tiež elimináciu všetkých foriem násilia s cieľom posilniť solidaritu a toleranciu v spoločnosti.

MK SR v sledovanom období rozvíjalo aktívny prístup seniorov ku kultúre, podporovalo rozvoj ich kultúrnych potrieb s cieľom motivovať ich k tvorbe kultúrnych hodnôt a tým aj k zmysluplnej tvorbe vlastného života, napomáhalo ich začlenenie do spoločnosti v zmysle základného cieľa a opatrení vyplývajúcich rezortu kultúry z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020.

Opatrenia na podporu aktívneho starnutia, rozvoja a napĺňania kultúrnych potrieb seniorov – oblasť kultúra:

Cieľ 1: Rozvíjať aktívny prístup seniorov ku kultúre, podporovať rozvoj ich kultúrnych potrieb s cieľom motivovať ich k tvorbe kultúrnych hodnôt a tým aj k zmysluplnej tvorbe vlastného života, napomáhať ich začlenenie do spoločnosti a proces sociálnej inklúzie.

Úloha:

1.1. Podporovať prostredníctvom dotačného systému MK SR aktívnu účasť seniorov na tvorbe kultúrnych hodnôt.

Plnenie:

MK SR má vytvorený dotačný systém - **dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva**, ktorý je zameraný najmä na podporu dostupnosti kultúry pre zraniteľné skupiny vrátane seniorov. O podporu v rámci dotačného programu sa môžu uchádzať subjekty zabezpečujúce starostlivosť o rozvoj kultúrnych potrieb znevýhodnených skupín - osôb so zdravotným postihnutím, marginalizovaných rómskych komunít, zraniteľných skupín detí a mládeže, žien, ľudí bez domova, ľudí bez práce, migrantov, **ako aj senioriek a seniorov**. Zámerom programu je tiež vytváranie podmienok na zviditeľňovanie a prezentáciu kultúry znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva je v súčasnosti etablovaným a stabilným finančným nástrojom MK SR, ktorý dlhodobo a zmysluplne sprístupňuje kultúrne hodnoty marginalizovaným skupinám obyvateľstva. MK SR prostredníctvom dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva pokračuje tiež v rozvíjaní iniciatív a výziev, ktoré priniesol Európsky rok aktívneho starnutia 2012 (a ktorý bol explicitne tematizovaný aj v rámci výzvy k podávaniu žiadostí na rok 2012 v rámci dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva). V rámci predmetného programu sa v roku 2013 prerozdeleno 340 000 €, v roku 2014 išlo o sumu 375 300 €, v roku 2015 o sumu 375 500 €. MK SR plní prostredníctvom predmetného programu aj záväzky – dočasné vyrovnávacie opatrenia – vyplývajúce rezortu kultúry z tzv. antidiskriminačného zákona (zákon NR SR o rovnakom zaobchádzaní č. 365/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov).

Zámerom dotačného programu v oblasti aktívneho starnutia je aktivizovať seniorov, zapájať ich do medzigeneračného dialógu prostredníctvom kultúry a vytvoriť im priestor na tvorivú sebarealizáciu. Cieľom je podporiť proces aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami, klásť dôraz na dôstojne prežitý, nezávislý a plnohodnotný život, podporovať činnosti, ktoré pozitívne ovplyvňujú život seniorov, odstrániť stereotypy spojené s vekom a odbúrať bariéry, predchádzať diskrimináciu.

Podpora dostupnosti kultúry pre seniorky a seniorov v rezorte kultúry. MK SR sa prostredníctvom dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva zameriava na podporu nasledujúcich cieľov: uľahčenie prístupu ku kultúre (zľavy na vstupnom), podpora talentu a aktívna umelecká sebarealizácia seniorov a senioriek (aktívna kultúra – tvorivé dielne, súťaže, prehliadky, výstavy); rozvíjanie neformálneho vzdelávania seniorov a senioriek v oblasti kultúry; podpora kultúrnych aktivít posilňujúcich medzigeneračné vzťahy (kultúrne aktivity s rôznymi cieľovými skupinami formou tvorivých dielní, prednášok v rámci neformálneho vzdelávania a pod.).

Štatistické údaje o dotačnom programe Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva za roky 2010 - 2015

Prehľad projektov z dotačného programu - Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva – podpora kultúrnych aktivít seniorov a na podporu aktívneho starnutia
Počet projektov/suma v rokoch 2010 – 2015 (v Eur)

Typ znevýhodnenia	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Seniori a aktívne	4/7 000	4/7 250	15/24 600	9/17 800	12/28 200	17/28 300

starnutie						
-----------	--	--	--	--	--	--

V rámci dotačného programu boli podporované napr.: prehliadka seniorov v prednese poézie a prózy, výstavy ručných prác seniorov, umelecké tvorivé dielne, arteterapeutické podujatia, muzikoterapia, ergoterapia, aktivity na sprístupnenie tradičnej ľudovej kultúry, neformálno-vzdelávacie aktivity a pod.

Prehľad vybraných projektov podporených z dotačného systému Ministerstva kultúry SR - Dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva v sledovanom období:

Tvorivé dielne s hlinou pre seniorov 6, OZ Annogallery, Celoslovenská prehliadka seniorov v prednese poézie a prózy, Jednota dôchodcov na Slovensku, Celoslovenská výstava ručných prác seniorov, Celoslovenská prehliadka speváckych súborov seniorov Jednota dôchodcov na Slovensku, Seniori tvorivo - po stopách štúrovcov v Turci, Turčianske kultúrne stredisko v Martine, Seniori živá inšpirácia deťom, NOEMI n.o., Veľké Kostolany, Svet nápadov - tvorivá farebná jar s enkaustikou, Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove nad Topľou, Kreativita seniorov, "K-2000", Prievidza, Stretnutie vo farbách – umelecká tvorivá činnosť seniorov - aktívne starnutie, Galantské osvetové stredisko, Kreativne so seniormi - tvorivé dielne pre seniorov, Zemplínske osvetové stredisko v Michalovciach, Babie leto - tvorivé dielne pre seniorov na vidieku, Tvorivý dom na vidieku n.o., Drienovec, Piece by piece (kúsok po kúsku), OZ EUROASIA, Zvolen, Strieborná reťaz – Festival porozumenia, Občianske združenie Bagar, Bratislava, Konfrontácie v ľudovom umení, OZ ŽAMPIK, Rožňava, Skúsenosť s umením - povzbudenie pre ubolenú dušu, Renovatio – Nova, n.o., Banská Bystrica, Dotyky s históriou, Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote, SCHODY - príležitosť pre aktívne starnutie (časopis), Žilinská univerzita v Žiline. V sledovanom období bolo podporených v rámci predmetného programu celkom 29 podujatí v objeme 56 500 €.

Významnú úlohu pri podpore kultúrnych aktivít seniorov plní v rámci dotačného systému MK SR aj dotačný program **Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť**. Program je zameraný na podporu uchovávanania, rozvíjania, prezentácie, propagácie a šírenia tradičnej ľudovej kultúry, amatérskej umeleckej tvorby, kultúrno-osvetovej činnosti a miestnej a regionálnej kultúry ako súčasť nehmotného kultúrneho dedičstva. Dotačný program podporuje festivaly, prehliadky, súťaže, tvorivé dielne, vzdelávanie, sympóziá, semináre a výstavy, uchovávanie a osvojovanie si tradičných zručností, vznik a prezentáciu tvorby v oblasti tradičnej ľudovej kultúry, folklorizmu, amatérskeho umenia

a kultúrnoosvetovej činnosti, vedecko-výskumnú a publikačnú činnosť. Cieľovou skupinou sú tiež seniori a napĺňanie ich kultúrnych potrieb.

Prehľad vybraných projektov podporených z dotačného systému Ministerstva kultúry SR - dotačného programu Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrnoosvetová činnosť v sledovanom období:

Slovenský festival seniorských folklórnych súborov, OZ Kým žiješ, tancuj! - Slovenský festival seniorských folklórnych súborov prezentuje kultúru Slovenska (v roku 2014 išlo o sumu 8 000 € a v roku 2015 o sumu 8 500 €). Ide o podujatie, ktoré prináša návštevníkom kultúrne bohatstvo našich predkov, ktoré uchováva vo svojich programoch práve folklórne telesá z jednotlivých regiónov Slovenska. Vzťah k folklóru potom sprístupňujú mladšej generácii. Cieľom projektu je ukázať im tradície našich predkov, ich zvyky a obyčaje, krásu slova, spevu, hudby a tanca.

Nositelia tradícií 2015 – celoštátna súťaž a prehliadka folklórnych skupín, Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne (17 100 €) - Národné osvetové centrum z poverenia MK SR vyhlásilo na rok 2015 celoštátnu súťaž a prehliadku folklórnych skupín Nositelia tradícií 2015. Zámerom podujatia je aktivovať, predstaviť folklórne skupiny, výsledky ich práce smerujúce k oživovaniu miestnych tradícií, vyhľadávať a rekonštruovať neznáme alebo menej známe folklórne tradície, tvorivo spracovať folklórne prejavy do scénických výstupov.

Nositelia tradícií - krajská súťažná prehliadka folklórnych skupín, Spišské osvetové stredisko v Spišskej Novej Vsi (3 200 €), **Nositelia tradícií - krajská súťažná prehliadka dedinských folklórnych skupín**, Stredoslovenské osvetové stredisko v Banskej Bystrici (3 200 €), **Nositelia tradícií - Vidiečanova Habovka - krajská súťažná prehliadka dedinských folklórnych skupín**, Oravské kultúrne stredisko v Dolnom Kubíne (3 200 €), **Nositelia tradícií - krajská prehliadka folklórnych skupín**, Krajské osvetové stredisko v Nitre (1 700 €); **Nositelia tradícií - krajská súťaž a prehliadka folklórnych skupín**, Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici (2 000 €), **Nositelia tradícií - krajská súťažná prehliadka folklórnych skupín zvykoslovných**, Vihorlatské osvetové stredisko v Humennom (3 200 €). Podujatie Nositelia tradícií sa realizuje v dvojročných intervaloch.

Najstarší zvonár v Hnilčíku - filmový dokument o najstaršom žijúcom zvonárovi v Hnilčíku, Spišské osvetové stredisko v Spišskej Novej Vsi (700 €). Zámerom projektu z etnologického hľadiska je prostredníctvom výskumu „oral history“ zdokumentovať a zachytiť zanikajúci kultúrny fenomén ručného zvonenia na Spiši. Hlavným cieľom je prostredníctvom amatérskej filmovej kamery a v spolupráci s Filmovým klubom existujúcim pri Spišskom osvetovom stredisku, vytvoriť filmový dokument o najstaršom žijúcom zvonárovi Štefanovi Leškovi z Hnilčíka. V sledovanom období bolo podporených v rámci predmetného programu celkom 9 podujatí v objeme 50 800 €.

Prehľad vybraných projektov podporených z dotačného systému Ministerstva kultúry SR - dotačného programu Umenie:

V rámci dotačného systému v programe Umenie sa podporujú aj tvorivé aktivity slovenských umelcov v seniorskom veku. V podprograme Literatúra a knižná kultúra sú pravidelne pridelované dotácie na literárnu tvorbu autorov najstaršej slovenskej spisovateľskej generácie, ktorá zohrala významné miesto v našej literatúre, a dáva jej priestor umelecky sa vyjadriť i v pokročilom veku.

V roku 2014 podporilo MK SR v dotačnom programe 4 Umenie v podprograme 4.5 Literatúra a knižná kultúra vydanie kníh spisovateľov starších ako 70 rokov: Július Vanovič (1935): Nová vetera – 2100 €, Matúš Kučera (1932): Dejiny sa píše pre jestvujúcu generáciu – 2 000 €, Ján Kačala (1937): Jazyk majstrov – 2800 €, Jozef Vladár (1934), Viliam Turčány (1928): Venuše slovenského praveku – 2000 €, Alta Vášová (1939): Menoslov – 3200 €, Rudolf Dobiáš (1934): Príbehy z prítmnia – 3500 €, Ivan Stadtrucker (1935): Idúc životom – 2000 €, Peter Jaroš (1940): Tisícročná včela – 6000 €, Pavel Vilikovský (1941): Príbeh ozajského človeka – 2900 €, František Juriga (1934): Žiť cudzí život – 3500 €, Anton Baláž (1943): Portréty prežitia – 3000 € a ďalšie. Uvedené publikácie boli podporené v celkovej sume **33 000 €**.

V roku 2015 boli podporené publikácie: Štefan Moravčík (1943) – Vruby do medu – 2500 €, Štefan Moravčík (1943) – Chcete vidieť zlatú Bratislavu – 4500 €, Štefan Moravčík (1943) – Veselé potulky po svete – 4000 €, Ondrej Sliacky (1941) – Divy Slovenska II – 4 000 €, Pavel Branko (1921) – Úskalia a slasti jazyka – 3500 €, Anton Blaha (1934) – Manderla a Modrý Mauritius – 2000 €, Tomáš Janovic (1937), Dušan Polakovič – Dvaja v jednom – 2200 €, Ján Buzássy (1935) – Slohy a stanze – 3000 €, Ivan Szabó (1939) – Takmer letné známosti – 2500 €, Dušan Šimko (1945) – Mramor a granit – 3000 €, Peter Jaroš (1940) – Nemé ucho, hluché oko – 5000 €, Ján Čomaj (1935) – Súboje s prekliatím – 3000 €, Rudolf Dobiáš (1934) – Perličky na slniečku – 5000 €, Katarína Habovštiaková (1929) – Rok má svoj krok – 3500 €, Ján Navrátil (1935) – Kráľ s gitarou – 4000 €, Libuša Friedová (1925) – Kytička s ružičkou – 4500 €, Jozef Žarnay (1944) – Časolet – 3500 €, Marta Šurinová (1944) – Záhada čarovného vajíčka – 4500 €, Viera Švenková (1937) – Anička a Smejko – 2500 €, Jaroslava Blažková (1933) – Minka a Pyžaminka – 2700 €, Jaroslav Rezník (1942) – Literárne hádanky – 2000 €, Jozef Pavlovič (1934) – Slováci a slová – 3000 €. Uvedené publikácie boli podporené v celkovej sume **74 400 €**. V sledovanom období bolo podporených v rámci predmetného programu **celkom 35 projektov v objeme 107 400 €**.

V roku 2014 a v I. polroku 2015 MK SR podporilo priamo z dotačného systému (dotačných programov 4., 6. a 7.) aktivity, ktoré sa týkajú posilnenia kultúrnych práv seniorov

a senioriek, medzigeneračnej solidarity a predchádzania sociálneho vylúčenia seniorov v celkovom počte 73 projektov v sume 214 700 €.

Úloha:

1.2. Podporovať dostupnosť kultúry pre seniorov prostredníctvom organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR.

Plnenie:

Starostlivosť o rozvoj kultúrnych potrieb seniorov zabezpečuje aj **Univerzitná knižnica v Bratislave** (ďalej len „UKB“) nasledovným spôsobom: v uvedenom období získala v rámci akvizičnej činnosti literatúru s problematikou aktívneho starnutia v rámci slovenskej, ale aj zahraničnej knižnej produkcie, ktorú poskytuje na absenčné aj prezenčné výpožičky; vypracovala podľa požiadaviek používateľov desiatky rešerší s predmetnou tematikou; realizovala 336 kultúrno-vzdelávacích podujatí typu: prednášky, besedy, koncerty, výstavy kníh na aktuálne témy z rôznych oblastí života – všetky podujatia boli s voľným prístupom, bezplatne dostupné pre širokú verejnosť a aj pre seniorov; kontinuálne realizuje cyklus prednášok organizovaný Informačným a dokumentačným strediskom UNESCO so zameraním na celoživotné vzdelávanie ako jednej z možností seberealizácie a získavania duševnej a fyzickej rovnováhy a kvalitného a plnohodnotného využitia voľného času starších ľudí; podporovala sa dostupnosť knižničných služieb zľavneným registračným poplatkom pre dôchodcov; poskytovala prístup k širokému spektru zdrojov využívajúc tradičné aj elektronické médiá - sprístupňovaním dokumentov, informácií a databáz z oblasti spoločenských a prírodných vied: inštruktážne školenia pre verejnosť mali za cieľ podporovať záujem seniorov o využívanie informačnej a komunikačnej techniky; venovala sa pozornosť procesu komunikácie so staršími ľuďmi a možnostiam pomoci prostredníctvom konzultačných služieb so zameraním na prekonávanie informačných bariér v digitálnom prostredí; priebežne bezplatne realizuje exkurzie po knižnici a podľa záujmu aj výklad k službám pre skupiny, čo môžu využívať aj organizované skupiny seniorov.

Štátna vedecká knižnica v Prešove v roku 2014 a v I. polroku 2015 zrealizovala spolu 15 výstav: Svet bez konfliktov – január 2014, Klenot v tme – Braillov deň – január 2014, Odovzdaná štafeta – solidarita a spolupráca medzi generáciami – apríl 2014, Multikultúrna rozmanitosť – máj 2014, Svetový deň bez tabaku – máj 2014, Domov pre všetkých – júl – august 2014, Ľudskosť tvárou dobrovoľníctva – Svetový humanitárny deň – júl – august 2014, Dni európskeho kultúrneho dedičstva – september 2014, Kresťanská kultúra koncom 19. a začiatkom 20. storočia – september 2014, Sila solidarity – december 2014, Pomôž druhým – staň sa dobrovoľníkom – január 2015, Svetový deň chorých – február 2015, Európsky deň obetí zločinu – február 2015, Zdravá Zem – marec 2015, Svetový deň kultúrneho dedičstva – apríl 2015. Inštitúcia v roku 2014 zrealizovala v predmetnej oblasti 25 rešerší a v I. polroku 2015 spolu 3 rešerše.

Štátna vedecká knižnica v Košiciach poskytovala priestor na stretávanie (záujmové skupiny starších ľudí - filatelisti, dejepisný spolok), organizovanie rôznych spomienkových podujatí pre rovesníkov (výstavy a podujatia o známych ľuďoch z regiónu – Košický maratón a jeho mladší brat, Advokácia na Slovensku a jej významní predstavitelia, Po stopách Forgáčovcov na východnom Slovensku). Dôchodcovia nad 62 rokov tvorili v roku 2014 – 3 % zo všetkých používateľov. Starší ľudia trávia v knižnici voľný čas, pretože sú častými návštevníkmi čítární, požičovne a zúčastňujú sa na podujatiach knižnice bezplatne. Knižnica využíva pracovný potenciál starších ľudí v pozícii odborných zamestnancov i pomocného personálu (odborné poznatky a skúsenosti bývalých zamestnancov pri riešení odborných problémov knižnice, napríklad pri získavaní a spracovaní knižničných fondov, spracovaní regionálnej bibliografie i výskume historických fondov). Inštitúcia tiež pripravila spoločenské a odborné stretnutie s dôchodcami - bývalými zamestnancami knižnice. Inštitúcia má vybudovaný bezbariérový prístup do požičovne.

Slovenský ľudový umelecký súbor (ďalej len „SLUK“) poskytuje seniorom na vybrané predstavenia organizované v divadle SLUK zľavy; v rámci komponovaných umeleckých programov (Folkcool) účinkujú aj seniori (sólisi muzikanti, speváci, členovia folklórnych skupín a pod.); v rámci cyklu programov Stopy v SLUK-u prezentuje inštitúcia medailóny umelcov ktorí spolupracovali so SLUK-om a sú v seniorskom veku (napr. Heda Melicherová, Juraj Kubánka a pod.); v rámci projektu Digitálny fond tradičnej ľudskej kultúry (OPIS) spolupracuje organizácia s desiatkami seniorov v teréne, ktorí poskytujú materiál - objekty pre digitalizáciu zo svojich súkromných archívov a zbierok. Zároveň seniori aktívne spolupracujú pri vytváraní metadát k týmto objektom.

Múzeum Slovenského národného povstania (ďalej len „Múzeum SNP“) poskytuje návštevníkom v dôchodkovom veku zľavnené vstupné 1 €. Informácia o zľave je umiestnená v pokladni Múzea SNP na viditeľnom a dostupnom mieste. Keďže stála expozícia Múzea SNP je umiestnená na zvýšenom prvom podlaží, bezbariérový prístup starších návštevníkov sa rieši prepravou služobným výťahom. Vstupy do pietnej siene a výstavných priestorov sú plynulé. Chodníky v skanzene ťažkých zbraní sú udržiavané v takom stave, aby nespôsobovali ťažkosti pri chôdzi. Bezbariérový prístup bol dotvorený v NKP Kalište a do expozície v Pamätníku Nemecká. Múzeum SNP každoročne organizuje podujatia, ktorých spoluorganizátormi sú členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Pre zvyšovanie kvality života danej skupiny občanov v rámci predchádzania diskriminácie sú významné stretnutia mladších a starších generácií a spoločná realizácia jednotlivých podujatí napr. **Stretnutie generácií**. Cieľom je realizovať aktivity zamerané na vytváranie bližších kontaktov medzi staršou generáciou - účastníkmi odboja a súčasnou generáciou, návštevníkmi Múzea SNP, priaznivcami a záujemcami o históriu,. Inštitúcia pripravila tiež

celoslovenskú výtvarnú a literárnu súťaž **Cesty za poznaním minulosti** (seniori sú členmi odbornej komisie).

V záujme aktivizácie senioriek a seniorov prizýva **Pamiatkový úrad SR** svojich bývalých zamestnancov na významné odborné podujatia, organizované úradom (napr. výročné konferencie založenia úradu, udeľovanie cien A. G. Mayerovej, udeľovanie výročných cien revue Pamiatky a múzea, podujatia, konané v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva a pod.).

Umelecký súbor Lúčnica vychádza v ústrety domovom pre seniorov prostredníctvom prezentácie menších foriem. Vyše 67-ročná história súboru svedčí o niekoľkých generáciách, ktoré sa v Lúčnici úspešne vystriedali. Pre bývalých členov je stále prístupný Klub Lúčnice, v ktorom sa môžu stretávať a oboznamovať s aktuálnymi aktivitami súboru. Pri jubilejných programoch sú prizývaní nielen ako hostia, ale i ako poradcovia. Organizačná zložka Umelecký súbor Lúčnica - Dom umenia Piešťany podporuje program aktívneho starnutia a úzko spolupracuje s Jednotou dôchodcov v celom trnavskom regióne, ponúka programy i prostredníctvom portálu www.AkSen.sk (aktívny senior) a poskytuje zľavy na jednotlivé podujatia.

Ústredie ľudovej umeleckej výroby v rámci svojej činnosti aktívne spolupracuje, metodicky usmerňuje, propaguje i verejne prezentuje na mnohých podujatiach tradičné remeslá, remeselníkov a ľudovoumeleckých výrobcov z celého Slovenska. K jedným z ich najvýznamnejších kultúrnych podujatí patrí festival tradičných remesiel a ľudových výrob Dni majstrov ÚLUV, ktorý sa koná v Bratislave od roku 1990. Festival predstavuje širokej verejnosti tradičné remeslá a remeselníkov z celého Slovenska, v rámci ktorých sú každoročne početne zastúpení aj seniori a seniorky. Podujatie prispieva k aktívnej tvorivej činnosti, osobnej prezentácii a v neposlednom rade i zlepšeniu finančnej situácie seniorov – remeselníkov a výrobcov za odpredaj svojich výrobkov. Prostredníctvom tvorivých dielní a predvádzania výroby rovnako napomáha k nadväzovaniu medzigeneračného dialógu. Podujatie je spojené s udeľovaním čestných titulov **Majster ľudovej umeleckej výroby**, ktorý sa udeľuje jednotlivcom za umelecký prínos a dosiahnuté výnimočné výsledky pri rozvíjaní konkrétneho výrobného postupu ľudovej umeleckej výroby a tradičných remesiel v súčasnosti. Je ocenením individuálnych zásluh pri zachovávaní unikátnych prejavov v oblasti ľudovej umeleckej výroby a tradičných remesiel v Slovenskej republike. Od roku 2014 udeľuje ÚLUV ocenenie spolu s MK SR. Medzi ocenenými sú vo veľkej miere zastúpené osobnosti z radov seniorov a senioriek.

Slovenské národné divadlo. Pre seniorov ponúkalo zľavy na predstavenia všetkých troch súborov: Činohra SND – 40 % z ceny vstupenky na vybrané kategórie a určené predstavenia, Opera a Balet SND – 50 % z ceny vstupenky na vybrané predstavenia na miesta 3. a 4. kategórie. Seniori môžu využívať aj pevne stanovené ceny na dopoludňajšie a popoludňajšie repertoárové predstavenia (do 16.00 hod. vrátane) v pracovných dňoch:

v rozpätí od 2,50 do 5,00 eur podľa kategórie a miesta predstavenia. Tieto zľavy sa nevzťahujú na premiéry a večerné predstavenia (po 16.00 hod.), na predstavenie 1914 a na predstavenie Luskáčik cez víkendy a v sviatočných dňoch. Takisto môžu seniori využívať ponuku rodinnej vstupenky, ktorá je skupinovým typom zľavy určeným pre rodiny s deťmi. Skupinovú zľavu vo výške 15 % si môže uplatniť návštevník na ktorékoľvek repertoárové predstavenie SND vo všetkých kategóriách miest. Podmienkou uplatnenia zľavy pri nákupe vstupeniek je počet dospelých osôb, ktorý nesmie prevýšiť počet detí v skupine s výnimkou trojčlennej skupiny, kde môžu byť dvaja dospelí a jedno dieťa. Počet detí v skupine nie je obmedzený a vek detského návštevníka je ohraničený 17 rokom vrátane.

Štátny komorný orchester Žilina poskytoval seniorom 40 % zľavu pre dôchodcov nad 60 rokov a 50 % zľavu pre ZŤP na všetky podujatia v Dome umenia Fatra v Žiline. Pre osoby s telesným postihnutím, a tiež pre seniorov, je vybudovaný bezbariérový vstup na prízemie Domu umenia Fatra. Inštitúcia podporovala v sledovanom období skladateľskú a interpretačnú činnosť slovenských umelcov v seniorskom veku, hlavne v rámci koncertov venovaných životným jubileám slovenských umelcov.

Štátna opera Banská Bystrica poskytovala seniorom v sledovanom období zľavnené vstupné vo výške 50 % na vybrané druhy predstavení (okrem premiér nových titulov). Inštitúcia ponúkla možnosť všestranného umeleckého vyžitia divákov vrátane seniorov nielen na domovskej scéne, ale aj prostredníctvom svojich vystúpení v iných mestách Slovenska.

Literárne informačné centrum je v rámci plnenia svojich zámerov a cieľov v oblasti rozvoja literárnych aktivít (v zmysle svojej zriaďovateľskej listiny) otvorené a prístupné všetkým cieľovým skupinám obyvateľstva vrátane senioriek a seniorov.

Úloha:

1.3. Rozvíjať neformálne celoživotné vzdelávanie seniorov prostredníctvom kultúrnych mechanizmov a kultúrnych inštitúcií s cieľom zvyšovať povedomie o význame aktívneho starnutia, predchádzať diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu.

Plnenie:

Národné osvetové centrum (ďalej len „NOC“) zameriava svoju pozornosť aj na vzdelávacie, záujmovo-umelecké a voľno-časové aktivity v oblasti starostlivosti o starších ľudí. NOC podporovalo a podporuje zvyšovanie povedomia o význame aktívneho starnutia spojeného s kvalitou kultúrnej a spoločenskej úrovne života starších ľudí. Svojimi aktivitami NOC prispieva k možnosti seberealizácie ľudí v tretej fáze ich života a vytvára priaznivé podmienky na aktívne zapojenie seniorov do oblasti záujmovej umeleckej činnosti, vzdelávania, umožňuje im získať informácie o kultúrnych aktivitách a podporuje ich neformálne vzdelávanie. Tradičné podujatia, ako sú Scénická žatva, Folklórny festival Východná a iné celoštátne prehliadky a súťaže, aktivity v oblasti národných a kresťanských

tradícií, činnosť V-klubu a ďalšie podporujú všetky 4 opatrenia zadefinované MK SR a vytvárajú podmienky na aktívne zapojenie seniorov do kultúrno-osvetovej činnosti.

V roku 2014 a v I. polroku 2015 NOC, vychádzajúc z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020, uskutočnilo nasledujúce aktivity s cieľom podporovať aktívne starnutie a kultúrne a spoločenské vyžitie seniorov: **Hviezdoslavov Kubín** – celoštátna postupová súťaž a prehliadka v umeleckom prednese poézie a prózy detí, mládeže a dospelých, v tvorbe detských recitačných kolektívov a divadiel poézie, 20. – 23. 6. 2014, Dolný Kubín. Na tomto tradičnom podujatí sa pravidelne zúčastňujú recitátori v kategórii dospelých, v roku 2014 vystúpilo 5 recitátorov – seniorov; **Šaffova ostroha** – celoštátna postupová súťaž a prehliadka sólistov tanečníkov v ľudovom tanci, Program podujatia Šaffova ostroha pravidelne predstavuje tanečníkov v nesúťažnej kategórii nad 60 rokov. V roku 2014 a 2015 do celoštátneho kola súťaže postúpilo 5 tanečných párov v seniorskom veku, ktoré sa predstavili v galaprograme Nositelia tradícií, tzv. Zlatý fond; **Cineama** – celoštátna súťaž amatérskej filmovej tvorby, 6. – 8. 6. 2014, Bratislava a **Amfo** – celoštátna súťaž amatérskej fotografie, 7. – 9. 11. 2014, Levice. Na týchto súťažiach sa prezentovali v kategórii nad 21 rokov aj súťažiaci – seniori (cca 10 %). Pravidelne sú oceňovaní zástupcovia jednotlivých klubov, prípadne tvorcovia amatérskych filmov a fotografií vo veku seniorov. Ako príklad uvádzame Ing. Ľubora Patscha z filmového klubu v Liptovskom Hrádku, ktorý bol už niekoľkokrát ocenený za svoju tvorbu na celoštátnom kole súťaže; **Slovenská kronika 2014**, vyhodnotenie 26. 11. 2014, Martin. Ôsmy ročník celoslovenskej súťaže Slovenská kronika ukázal, že medzi ocenenými kronikármi a spracovateľmi monografií boli väčšinou starší občania, ktorí majú záujem o dôsledné uchovávanie a záchranu kultúrno-spoločenského dedičstva, venujú sa spoznávaniu a sprístupňovaniu miestnej a regionálnej histórie a kultúry, spoločenských a kultúrnych tradícií jednotlivých obcí, miest a regiónov.

Činnosť V-klubu v rámci NOC. V-klub, ktorý má multifunkčný a multižánrový charakter, realizoval počas roka 2014 akcie rôzneho zamerania, rôznych umeleckých žánrov, určené pre rôzne typy návštevníkov – od koncertov, výchovných koncertov cez divadelné predstavenia, festivaly (literárny aj hudobný) až po rôzne charitatívne projekty. Priestor tu našli aj marginalizované a špecifické cieľové skupiny, seniorov nevynímajúc. V priestoroch Domu umenia sa začiatkom roka 2014 uskutočnili tri výstavy, na ktorých participovali seniori – tak autori, ako aj účastníci. V roku 2015 V-klub pripravil v máji oslavy 50. výročia V-klubu a Věčkovicu, kde primárnu cieľovú skupinu tvorili seniorky a seniori.

Slovenská národná knižnica má 10 068 registrovaných čitateľov, z toho 10% nad 60 rokov, pričom im poskytuje všetky druhy knižnično-informačných služieb (vystavenie čitateľského preukazu je pre seniorov bezplatné). Inštitúcia pripravila výstavy literatúry o aktívnom starnutí, prijímala dôchodcov v rámci lektorských služieb, poskytovala poradenské a inštruktážne služby, pozvala seniorov a seniorky na stretnutie v rámci Týždňa slovenských

knižníc, podieľala sa na príprave kultúrnej aktivity pod názvom Senior klub, zorganizovala tiež odborný seminár Dobrovoľníci v knižniciach a viaceré podujatia na zvýšenie informačnej gramotnosti seniorov v súvislosti s prístupom k internetu a využívaním nových technológií. Inštitúcia zamestnáva 6 starších ľudí so zdravotným postihnutím

Štátna vedecká knižnica v Košiciach poskytovala seniorom príležitosť pre celoživotné vzdelávanie, zabezpečovala im dokumenty na štúdium k univerzite tretieho veku, možnosť získavania informácií a voľný prístup k internetu. Umožňuje im získať tiež základy počítačovej a komunikačnej gramotnosti.

Slovenské národné múzeum ponúka vo svojej sídelnej budove, ako aj vo všetkých svojich 18 pobočkách po celom Slovensku množstvo atraktívnych expozícií, výstav a rôznych podujatí, ktoré sú určené aj seniorom. Okrem toho je dostupnosť kultúry zabezpečená zľavneným vstupným vo všetkých pobočkách SNM. SNM-Múzeum Červený Kameň umožňuje seniorom nad 62 rokov uplatniť si 40 % zľavu pri kúpe vstupenky na prehliadky stálej expozície, výstav a podujatí, organizovaných múzeom. SNM-Múzeum Bojnice vzhľadom na pretrvávajúci dopyt zo strany seniorov od roku 2014 poskytuje v rámci cenového výmeru osobitné, zľavnené vstupné pre seniorov nad 65 rokov. SNM-Múzeum Slovenských národných rád v Myjave sprístupňuje seniorom kultúru prostredníctvom všetkých svojich expozícií, výstav, podujatí, špecializovaných akcií a prednášok za zvýhodnené vstupné, resp. zdarma. Prehliadku expozícií zabezpečujeme aj mimo otváracích hodín. SNM-Múzeum židovskej kultúry v Bratislave zabezpečuje dostupnosť kultúry pre seniorov prostredníctvom zľavneného vstupného (seniori nad 70 rokov vstupné zdarma). Expozičné priestory múzea sú bezbariérové.

SNM-Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave sa aktívne zapája do podujatia Deň seniorov v Bratislave. Pre seniorov poskytuje výklad a prednášky o karpatských Nemcoch. SNM-Spišské múzeum Levoča uskutočňuje raz do mesiaca prednáškový cyklus Pohľady do minulosti, ktorého prednášky z blízkej a ďalekej minulosti sú zamerané hlavne na strednú a staršiu vekovú kategóriu. SNM-Hudobné múzeum (kaštieľ Dolná Krupá) - priestory kaštieľa sú bezbariérové, seniori vyhľadávajú hlavne kultúrne podujatia vážnej hudby a folklóru napr.: Advent 2014 v kaštieli a Slávnosť ruží 2015 (seniori využívajú aj možnosť aktívnej participácie pri udržiavaní prostredia ružovej záhrady a parku). Múzeum dlhodobo spolupracuje s Jednotou dôchodcov v rámci mesiaca úcty k starším. SNM-Múzeum rusínskej kultúry v Prešove poskytuje priestor nasledujúcim seniorským organizáciám: Slovenská asociácia rusínskych organizácií (Prešov), Spolok rusínskych spisovateľov Slovenska (Prešov), Kultúrno-osvetový spolok Alexandra Duchnoviča (Prešov), Miestny odbor Matice Slovenskej v Prešove, Mestská organizácia Slovenského zväzu žien atď., zo zahraničných organizácií je to napr. Združenie Carpatho-Rusyn Society z Pittsburghu. Múzeum realizovalo maturitné stretnutie prvých absolventov Ukrajinského gymnázia po 52 rokoch. V roku 2015 bola v múzeu sprístupnená výstava O Parašutizme v Prešove, v spolupráci s Klubom vojenských výsadkárov SR a Slovenským leteckým zväzom Generála. Dr. M. R. Štefánika, pobočka Prešov, pričom najmä seniori prispeli k prezentácii významných osobností z civilného aj vojenského života v oblasti parašutizmu. SNM-Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave zapája do svojej činnosti odborníkov – seniorov – do série

podujatí s názvom Salón múzea, v rámci ktorých sa konajú besedy s významnými jubilantmi z oblasti menšinovej kultúry. Aktívna spolupráca s odborníkmi seniormi prebieha aj v rámci rôznych výstavných projektov múzea. SNM-Múzeum bábkarských kultúr a hračiek, hrad Modrý Kameň zorganizovalo seminár Modrý Kameň a 2. svetová vojna s aktívnou účasťou expertov seniorov.

Pamiatkový úrad SR obsadzuje do odborných pracovných komisií a sekcií úradu, ktoré sú poradnými orgánmi generálneho riaditeľa úradu, aj odborníkov z radov bývalých zamestnankýň a zamestnancov. Bývalí zamestnanci sú zo strany úradu oslovovaní aj v rámci spolupráce pri riešení úloh, kde môžu naplno využiť svoj odborný potenciál.

Slovenské národné divadlo. Aj staršej generácii sú určené aktivity v Modrom salóne. Ich jednotlivé línie – Diskutujeme a Prezentujeme – umožňujú veľmi živý a doslova interaktívny kontakt divákov s hercami či odbornými účastníkmi diskusií Tvorcovia prezentujú svoju tvorbu, úvahy o umení i o umeleckom smerovaní divadla ako takého. Toto všetko môžu diváci priamo na mieste reflektovať svojimi otázkami. Vzniká tak živý dialóg, pri ktorom sa odhaľujú informácie o hercovej práci, aj ich následné reálne ocenenie konkrétnym divákom. Pri programoch v línii Tvoríme sa odhalil záujem publika o spontánne diskusie o tom, čo práve videli, s hercami, dramaturgmi či autorom konceptu divadla poézie. Jednoznačne to umožňuje komornosť priestoru, ktorý dodáva divákovi pocit rodinnej atmosféry, pokoja a aj odvahu pýtať sa a hovoriť. Podujatia vytvárajú tiež priestor pre medzigeneračný dialóg.

Štátna opera Banská Bystrica spolupracovala s klubmi dôchodcov na celom území Slovenska, informovala ich o svojej činnosti zasielaním propagačných materiálov, týkajúcich sa podujatí konaných v Štátnej opere (sufléry, plagáty, letáky a i.), priamo do klubov dôchodcov nielen v Banskej Bystrici, ale i v iných mestách Slovenska a na požiadanie i jednotlivcom.

Štátny komorný orchester Žilina uskutočnil pre seniorov niekoľko besied s umelcami-jubilantmi, umožňuje voľný vstup na generálky abonentných koncertov.

Úloha:

1.4. Zvýšiť dostupnosť informácií o kultúre a možnostiach aktívnej participácie na tvorbe kultúrnych hodnôt pre seniorov.

Plnenie:

NOC dlhodobo podporuje činnosť Akadémií III. veku, ako aj ďalších podujatí venovaných starším občanom, napr. Medzinárodného dňa starších ľudí, Mesiaca úcty k starším – využíva pravidelné celoslovenské porady, metodické návštevy i rôzne pracovné stretnutia. Inštitúcia každoročne udeľuje seniorkám a seniorom Poctu generálnej riaditeľky Národného osvetového

centra a Medailu Daniela Gabriela Licharda pri významných jubileách za dlhoročnú prácu a prínos v kultúrno-osvetovej činnosti. NOC usmerňuje činnosť súborov a záujmových krúžkov, ktorých členmi sú seniori a seniorky – najmä v oblasti zborového spevu, folklórnych súborov, celoslovenských podujatí. NOC tiež podporuje seniorov a seniorky prostredníctvom Celoštátnej súťaže Slovenská kronika a vytvára tak priestor pre zapojenie starších ľudí do kronikárstva, tvorby monografií a dokumentácie miest a obcí na Slovensku.

Odborný časopis **Národná osвета** v roku 2014 priniesol nasledujúce príspevky zamerané na aktívne starnutie: *Národná osвета* č. 2/2014, s. 36-37 *Osveta spojila seniorov a škôlkarov* (metodický príspevok o podujatí Turčianskeho osvetového strediska opisuje činnosť Vzdelávacieho klubu tretieho veku, kde dobrovoľníci seniori sprístupňovali históriu deťom z MŠ); *Národná osвета* 3/2014, s. 4-8 *Učiť sa? Učiť sa!* (príspevok zameraný na celoživotné vzdelávanie, jeho ciele a kľúčové kompetencie potrebné aj pre osoby v neskoršom produktívnom veku); *Národná osвета* 1/2015, s. 29-33 *Belo Felix: Chcem deťom sprostredkovať krásu hudby* (profil a rozhovor s pedagógom, hudobníkom a skladateľom, spolupracovníkom NOC, ktorý sa dlhé roky venuje pedagogickej činnosti).

Oceňovanie spolupracovníkov NOC. NOC aktívne podporuje napĺňanie kultúrnych potrieb seniorov prostredníctvom participácie na kultúrno-osvetovej činnosti. Seniori a aktívni kultúrno-osvetoví pracovníci v staršom veku sa zúčastňujú na príprave a realizácii kultúrnych, spoločenských, vzdelávacích i poradenských aktivít, zapájajú sa do práce odborných porôt, poradných zborov, prispievajú do odborných časopisov a publikácií NOC, pracujú ako odborní lektori. Mnohých z nich NOC ocenilo za ich významnú prácu v oblasti rozvoja kultúrno-osvetovej činnosti. V roku 2014 boli v rámci NOC ocenené tieto osobnosti: **Medaila Daniela Gabriela Licharda 2014** – ocenený bol Stanislav Dužek, 80 rokov v oblasti folklóru; **Poctu generálnej riaditeľky NOC 2014** získali: Helena Macalová, oblasť folklóru, Jana Ratkošová, oblasť výtvarného umenia, Vladimír Šufliarsky, oblasť výtvarného umenia, Štefan Čechočka, oblasť výtvarného umenia, Marián Kravetz, oblasť folklóru, Marián Plavec oblasť folklóru, Ivan Gašparovič za mimoriadnu podporu rozvoja svätogorazdovskej tradície.

Vo vzťahu k cieľovej skupine seniorov v roku 2014 **Univerzitná knižnica Bratislava** (ďalej len „UKB“) realizovala 13 neformálno-vzdelávacích podujatí v rámci dlhodobých tematických cyklov (*Hovory o kultúre a kriku doby*, *Filozofické dedičstvo ľudstva*, *Salón u Liszta*, *Rytieri túžby*, *Letné literárne láskanie*) a tiež rôznych diskusií napr. o celostnej medicíne. UKB tiež realizovala projekt *Víkend otvorených parkov a záhrad* a hudobný projekt *Voces Gregorianae Cassovienses*. V roku 2015 UKB realizovala 5 podujatí napr. v rámci nového cyklu *Veľké osobnosti vedy v dejinách ľudstva* a cyklu *Nomen-omen - dotyky s osobnosťami*. Podujatia v sledovanom období boli spojené s tematikou dejín umenia a premietaním filmov, prechádzkami po histórii napr. *Slovenské banské mapy v klenotnici UNESCO*, *India, kolíska východnej múdrosti*, *Filozofia starovekej Číny*, *Voda, čo ma drží nad vodou*, *Jastrab na slepačích krídlach*, *Veteráni SNP*, *Adam František Kollár – slovenský Sokrates*, *Jean-François Champollion – egyptológ*, *Laco Novomeský*, *Historia magistra* –

Rok 1944 v domácich a zahraničných reflexiách, Zoznámte sa s tradičnou čínskou medicínou atď.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici zrealizovala nasledujúce podujatia: Komu sa nelení, tomu sa pamäť zdokonalí! Tréning pamäti pre seniorov (2 ukážkové tréningy) – podujatie sa uskutočnilo v rámci Týždňa mozgu (10. – 14. 3. 2014), Sériá 10 tréningov pamäti pre seniorov (podporené z projektu Nadácie Orange – Zelená pre seniorov), Kurz počítačovej gramotnosti pre seniorov (16 lekcií). Zrealizovali tiež exkurziu pre účastníkov Tréningu pamäti pre seniorov po ŠVK, Inštruktážna hodina k vyhľadávaniu a objednávaníu kníh v online katalógu ŠVK pre účastníkov Tréningu pamäti pre seniorov. Osobitnú a nenahraditeľnú pozíciu v spektre voľno-časových aktivít seniorov majú vzdelávacie aktivity knižnice, ktoré sú zabezpečované besedami, prehliadkami expozícií a dopĺňané filmom alebo hudbou. Ide o nasledovné podujatia: Daniel Šustek a Július Thurzo – prednáška spojená s aktívnou prácou so zbierkovým predmetom pre Klub Harmónia v BB; Mikuláš Kováč: Prednáška pri príležitosti 80. výročia jeho narodenia v Klube Harmónia s možnosťou recitácie jeho básní v podaní seniorov; Daniel Lichard – prednáška spojená s prezentáciou múzejných zbierok pre 40 členov Klubu Harmónia; Tajovskí rodáci – Jozef Murgaš a Jozef Gregor Tajovský; prehliadka expozície spojená s besedou na tému významných životných udalostí (I. svetová vojna a vznik I. ČSR); Deň sprievodcov – v rámci špecializovaných prednášok na tému Štúrovci sa podujatia zúčastnili aj seniori, Hana Gregorová - prednáška spojená s aktívnou prácou so zbierkovým predmetom pre Klub Harmónia v BB; Andrej Sládkovič - špecializovaná prednáška pre seniorov z Klubu Harmónia BB s premietaním dokumentu a čítaním textov v interpretácii seniorov; Jozef Dekret Matejovie – prednáška spojená s aktívnou prácou so zbierkovým predmetom pre Klub Harmónia v Banskej Bystrici.

Múzeum SNP realizuje tiež vzdelávacie programy pre seniorov napr.: Jeseň môjho života (ide o podujatia, ktoré sú obsahovo zamerané nielen na problematiku Slovenského národného povstania, 2. svetovej vojny, ale ľudové tradície a zvyky banskobystrického regiónu; Naučte sa s nami angličtinu (ide o jazykový kurz pre začiatočníkov a súčasťou výučby je získanie slovnej zásoby obohatenej o historické dobové pojmy - seniori sa učia základné frázy v anglickom jazyku, základy slovnej zásoby, základy gramatiky a historické pojmy s tematikou Múzea SNP), Pamätám si...(ide o literárno-hudobné pásmo v rámci medzigeneračnej solidarity v spolupráci s Denným centrom Lipa. - obsahovo a tematicky bol projekt postavený na literárnych a hudobných znalostiach i schopnostiach účinkujúcich seniorov). V rámci publikačnej činnosti Múzeum SNP dlhoročne spolupracuje s účastníkmi antifašistického odboja a pamätníkmi udalostí 2. svetovej vojny, najmä v oblasti zbierania historických artefaktov, osobných spomienok, ale i v oblasti vedecko-výskumnej činnosti. Publikácie, ktoré budú vydané Múzeom SNP s metodickou spolupracou odborných pracovníkov múzea s autorom napr.: Štefan Šteflovíč - Únik z moci šelmy (Spomienky); slovenský vojak – partizán v Odese; Helena Pažurová – Slovenský partizánsky zväzok

Čapajev, Helena Pažurová – Ľudovít Kukorelli; Dušan Halaj – pravidelné odborné príspevky do časopisu Múzea SNP pod názvom Vojnová kronika atď.

Slovenské technické múzeum (ďalej len „STM“) v Košiciach venuje dlhodobú pozornosť podpore rôznorodých prezentačných aktivít, uspokojovaniu duchovných a kultúrnych potrieb, vzdelávacích, záujmových a voľno-časových aktivít starších ľudí smerujúcich k aktívnemu využívaniu voľného času generácie seniorov. STM spolupracuje s klubmi dôchodcov, filatelistami, s krúžkami amatérskych výtvarníkov, paličkovanej čipky, podporuje činnosť zberateľov automobilových i leteckých veteránov. STM prispieva k programu aktívneho starnutia aj tým, že práve seniorom poskytuje výstavné priestory na ich aktivity – či už výtvarné, fotografické a modelárske. V neposlednom rade využíva STM služby seniorov na múzejné činnosti - informátor, lektor, dozorca. **Slovenská ústredná hviezdáreň** sprístupňuje seniorom jednotlivcom aj skupinám seniorov z klubov a domovov dôchodcov zľavnené vstupné a to vo výške 50 % zľavy na vstupnom do planetária a na prehliadku múzea.

Slovenské národné múzeum (organizačné zložky). SNM-Hudobné múzeum (kaštieľ Dolná Krupá) zabezpečuje v rámci spolupráce s Jednotou dôchodcov priebežné informovanie o svojich pripravovaných podujatiach. SNM-Múzeum Bojnice dlhodobo spolupracuje so seniorskými organizáciami (klubmi dôchodcov) v rámci okresu Prievidza, ktoré aktívne participujú na výzdobe zámku počas podujatia Vianoce na zámku. SNM-Múzeum rusínskej kultúry v Prešove využíva na propagovanie podujatí masovokomunikačné dostupné prostriedky (elektronické informácie na web stránkach, distribúcia pozvánok prostredníctvom e-mailu). SNM-Spišské múzeum Levoča zabezpečuje dostupnosť informácii pre všetkých občanov Levoče a okolia (vrátane seniorov) napr. aj prostredníctvom mesačných príspevkov o pripravovaných a prebiehajúcich kultúrnych aktivitách v časopise Levočský informačný mesačník. SNM-Múzeum Slovenských národných rád v Myjave zabezpečuje dostupnosť informácií prostredníctvom internetu (www.snm.sk, www.muzeum.sk, www.myjava.sk), regionálnej tlače, televízie, TASR, rozhlasu, propagačnými materiálmi, exteriérovou reklamou, direct mailingom. SNM-Múzeum kultúry Maďarov v Bratislave podporuje dostupnosť svojich výstav a expozícií (poskytuje zľavy pre seniorov) a podujatí (bezplatne). Múzeum má zabezpečený bezbariérový vstup. Múzeum zabezpečuje cielené informovanie seniorov o aktivitách múzea, informačné letáky sú odosielané špeciálne seniorom napr. do spolku Bratislavské casino. SNM-Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave poskytuje seniorom v rámci aktívnej participácie možnosť publikovania v rámci edície Acta Carpatho-Germanica. V roku 2014 múzeum vydalo Slovník slovensko – nemecko – maďarsky. SNM-Múzeum židovskej kultúry v Bratislave poskytuje možnosť špecializovanej prehliadky – výlučne pre skupiny seniorov. Takéto prehliadky už v múzeu úspešne prebehli pre Ohel David (domov dôchodcov) a Domov seniorov Dúbravka.

Významnú pomoc pri sprístupňovaní kultúry seniorom a seniorkám poskytuje tiež **Slovenská knižnica pre nevidiacich v Levoči** (ďalej len „SKN“), ktorá zabezpečuje dostupnosť dokumentov v Braillovom písme a vo zvukovom vyhotovení zrakovo postihnutým seniorom a seniorkám prostredníctvom oddelení pre nevidiacich a slabozrakých vo verejných knižniciach SR, ako aj pravidelným donáškovým servisom kníh do domácností v mieste sídla SKN. SKN tiež sprístupňuje starším ľuďom zvukové nahrávky aktuálnych zákonov, vyhlášok, celonárodných programov a akčných plánov (z fondu odbornej literatúry) a organizuje vzdelávacie, záujmové a kultúrno-výchovné podujatia pre starších zrakovo postihnutých občanov v postproduktívnom veku. SKN vykonáva metodickú a poradenskú činnosť taktiež pre 30 verejných knižníc SR, kde sú zriadené pracoviská poskytujúce služby pre zdravotne postihnutých používateľov, ktorým pravidelne – spravidla raz za štvrtýrok – dodáva cirkulačné súbory obsahujúce zvukové dokumenty. V súčasnosti celkový obsah knižničného fondu tvorí 37 252 knižničných jednotiek, čo predstavuje viac ako 6 100 titulov zvukových kníh, takmer 2 900 kníh v Braillovom písme a viac ako 4 400 on-line zvukových kníh a časopisov. Využíva ho zhruba 2 000 používateľov nielen v Slovenskej republike, ale aj v zahraničí. Všetky knižnično-informačné služby poskytujeme našim používateľom bezplatne. Okrem uspokojovania vlastných čitateľských potrieb im knižnica napomáha k zmysluplnému využitiu voľného času – knižnica sa stáva miestom ich aktívneho odpočinku, inšpiratívneho stretávania i spoločenského vyžitia. Knižnica pripravila v sledovanom období 48 neformálno-vzdelávacích podujatí (besedy, prezentácie digitálnej knižnice, výstavy, literárne kluby, exkurzie, koncerty a pod.), ktorých účastníkmi boli vo veľkej miere aj seniori.

Pamiatkový úrad SR vydáva dvakrát ročne odborné periodikum Monument revue, ktoré je určené predovšetkým profesionálnym znalcom z oblasti pamiatkového fondu Slovenska. Priestor v tomto periodiku zameranom predovšetkým na archívno-historické výskumy kultúrnych pamiatok dostávajú aj výsledky vedecko-výskumnej činnosti pamiatkarov, realizované bývalými zamestnancami – pamiatkarmi na pôde Pamiatkového úradu SR, s ktorými aj naďalej úrad úzko spolupracuje a podnecuje ich k tvorivosti a publikovaniu svojich odborných príspevkov. Svoje miesto v ňom nachádzajú tiež profily osobností, ktoré v minulosti pracovali v oblasti ochrany pamiatkového fondu.

Štátny komorný orchester Žilina aktívne spolupracuje s nasledovnými seniorskými organizáciami v Žiline a okolí: Senior Klub Žilina – centrum, Jednota dôchodcov (viac pobočiek, aj v obciach v okolí Žiliny), Klub dôchodcov Žilina-Vlčince, Senior country klub pri Krajskom kultúrnom stredisku Žilina. **Štátna opera Banská Bystrica** pravidelne organizuje pre odbornú i laickú verejnosť vrátane seniorov predpremiérové stretnutia zamerané na odbornú prípravu nových inscenácií v priestoroch Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici. Na prednáškach bývajú spravidla prítomní umeleckí pracovníci (najčastejšie režisér alebo choreograf) participujúci na pripravovanom diele. **V roku 2014** sa uskutočnili tri predpremiérové stretnutia: k opere Rusalka, tanečnému trojtitolu Biele sny – Faunovo popoludnie - Svätenie jari a k opere Priateľ Fritz a v **I. polroku 2015** jedno

stretnutie k opere Maria Stuarda, ktorej režisérom bol taliansky režisér G. de Bosio. Všetky podujatia slovom sprevádzala dramaturgička Štátnej opery Alžbeta Lukáčová, pričom prednášky boli obohatené zvukovo-obrazovými prezentáciami vo forme zostrihov rôznych naštudovaní vybraných diel premietaných prítomným. Okrem toho sa naďalej konali stretnutia členov Klubu priateľov opery, ktorého členskú základňu tvoria vo väčšej miere seniori. Pravidelnými hosťami stretnutí boli sólisti Štátnej opery.

Slovenský filmový ústav (ďalej len „SFÚ“). V archívnych zbierkach SFÚ sa nachádzajú audiovizuálne diela súvisiace so starnutím a kultúrnymi potrebami seniorov. Tieto diela sú často zaraďované aj do programov, či už kina Lumière alebo televíznych staníc, a sú seniormi aj s obľubou navštevované. Tieto filmové diela podporujú tiež medzigeneračný dialóg, pretože sú obľúbené aj u mladej generácie. Filmové diela slovenských tvorcov ako Biela stužka v твоjich vlasoch (r. V. Kavčiak, 1977), Začiatok sezóny (r. Z. Záhon 1987), V piatok, 13... (r. P. Bielik, 1953), Obrazy starého sveta (r. D. Hanák, 1972), Skús ma objasť (r. M. Luther) boli uvedené už viackrát na filmových festivaloch u nás doma i v zahraničí a určite budú zaradené do programu aj v nasledujúcich rokoch. SFÚ v súčasnosti aktívne zamestnáva starších ľudí - expertov. Priamo v internom zamestnaneckom pomere je 28 zamestnancov starších ako 50 rokov a do roku 2020 pribudne ďalších 7. Ich priamy prístup k informáciám z oblasti tvorby a samotný podiel na tvorbe kultúrnych hodnôt je neprehliadnuteľný. SFÚ ich zapája do celoustavných aktivít, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou posilňovania medzigeneračnej solidarity. Rovnako SFÚ spolupracuje so seniormi – bývalými pracovníkmi, ktorí sú už na dôchodku a to formou mimopracovných dohôd, prípadne autorských zmlúv (pri vydávaní rôznych článkov, zborníkov alebo katalógov).

Kino Lumière – Kino SFÚ so sídlom na Špitálskej ulici 4 v Bratislave od začiatku sprevádzkovania (5. 9. 2011) umožňuje seniorom navštevovať filmové predstavenia za zvýhodnených podmienok (znížená cena vstupného o 1,00 EUR), čím sa podieľa na zabezpečovaní lepšej dostupnosti kultúry – filmového umenia pre starších ľudí. Aj Národný program 5 - Digitalizácia audiovizie v rámci OPIS 2 prispieva k tomu, aby sa kultúrne dedičstvo dostávalo bližšie aj starším ľuďom.

Cieľ 2: Podporovať prípravu na aktívne starnutie, rúcať stereotypy voči starším ľuďom, posilňovať medzigeneračné vzťahy, zodpovedať otázky zdravia a prevencie chorôb, zdravého životného štýlu, aktívneho využitia voľného času a duševnej očisty prostredníctvom relácií vysielaných v televízii a rozhlase.

Úloha:

Každoročne pri tvorbe programovej a vysielačej štruktúry rozhlasového a televízneho vysielaťia prihliaďat' na potreby starších ľuďi a zaradiť do vysielaťia relácie pre starších zamerané aj na vzdelávanie.

Plnenie:

Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“). V súvislosti s realizáciou svojho programového zámeru venovanému oblasti vysielaťia relácií pre seniorský vek RTVS realizuje svoj programový záväzok v zmysle zákona č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaťii a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov, kde sa venuje aj problematike seniorov. Podpora dôstojného starnutia spočíva vo vytváraní systémov celoživotného vzdelávania, primeraného sociálneho zabezpečenia, posilnenia dobrovoľníctva a aktívneho zapojenia sa do rodinného života a do spoločnosti. Plnohodnotný a dôstojný život pre všetky generácie je možné dosiahnuť len so zapojením všetkých vekových skupín v tomto procese, s presadzovaním zásady solidarity. Kvalita života v starobe je hodnota a prierezová téma. Vyžaduje si komplexný prístup a spoluprácu naprieč mnohými oblasťami spoločnosti. Hlavnými cieľmi musí byť podpora solidarity a súdržnosti medzi generáciami, záujem o situáciu, problémy a preferencie starších ľuďi, zvýšenie subjektívnej a objektívnej bezpečnosti a ochrany práv starších ľuďi. RTVS tento záujem deklaruje tvorbou a vysielaťím programov vo verejnom záujme. Programy v rozhlase a televízii so seniorskou tematikou riešia hlavné problémy života ako: zdravie a starostlivosť o zdravie, bývanie v starobe, rodinná a profesionálna starostlivosť v starobe, zapojenie do života komunity a spoločnosti, celoživotné vzdelávanie, uspokojovanie kultúrnych potrieb, dodržiavanie ľudských práv. Programy RTVS reflektujú starnutie ako celoživotný proces a takto musí byť zo strany občana a spoločnosti vnímaný i akceptovaný. Príprava na neskoršie fázy života musí byť súčasťou celoživotného individuálneho vývoja fyzických, ekonomických, psychických, kultúrnych, duchovných a iných stránok osobnosti a je prirodzenou súčasťou života.

Slovenská televízia vysiela magazíny určené seniorom **Senior klub, Senior Magazín, Generácia – Zlaté roky života**. V neposlednom rade RTVS sprístupnila koncerty Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu verejnosti zdarma, čím sprístupnila kultúru širokej verejnosti bez rozdielu veku a finančných možností. **Slovenský rozhlas: Rádio Regina** nemá vo vysielaťii konkrétny program, ale celé vysielaťie je koncipované tak, aby bolo tematicky a spôsobom spracovania afinitné k záujmom a problémom cieľovej skupiny 55+. Vo vysielaťii má poradenské rubriky a publicistické seriály, v ktorých sa radí spotrebiteľom, poľnohospodárom a farmárom, ľuďom so zdravotným znevýhodnením a pod. Pre seniorov môžu byť cenné najmä večerné poradenské relácie Pohotovosť (pondelok, 21:05 – 22:30) – diskusia s lekárom o vybranom ochorení s možnosťou telefonovať do štúdia, alebo relácia Poradíme – vysvetlíme (štvrtok, 21:05 – 22:30) – rady právnikov, mediátorov

a ďalších odborníkov na témy ako susedské spory, domáce hospodárenie, dedičstvo a závet a pod. Pre seniorov sú určite zaujímavé aj folklórne podujatia, ktoré sú mapované v rámci letného projektu Folklórne leto s Rádiom Regina, či rubriky vo vysielaní Rádia Regina BA Ako žijú tradície a Folklór nám pristane. Rádio Regina BB pripravuje na leto seriál Rádio Regina Medzi seniormi a Rádio Regina KE robí rubriku Na strieborných vlnách.

Doplňujúca informácia:

V predchádzajúcom období MK SR vytvorilo priestor pre podporu rovnosti príležitostí a zvyšovanie dostupnosti kultúry pre znevýhodnené skupiny prostredníctvom debarierizácie kultúrnych inštitúcií – išlo o **bezplatný vstup do kultúrnych inštitúcií** každú prvú nedeľu v mesiaci (v roku 2012 ho poskytovala len Slovenská národná galéria). V roku 2013 boli do predmetnej iniciatívy zainteresované už 4 rezortné inštitúcie: Slovenská národná galéria, Slovenské národné múzeum, Múzeum Slovenského národného povstania a Slovenské technické múzeum (spolu 37 kultúrnych objektov v správe týchto inštitúcií v rámci Slovenska). Opatrenie bolo implementované príkazom ministra kultúry (príkaz ministra č. 2/2013) a je platné aj na rok 2015. **V roku 2014 bola po celý rok bezplatne pre všetky cieľové skupiny prístupná Slovenská národná galéria** (ďalej len „SNG“). V roku 2014 boli všetky expozície a výstavy SNG v Bratislave a Pezinku bezplatné. Táto iniciatíva podporila proces vyrovnávania šancí v dostupnosti kultúry - rovnosť príležitostí a nediskriminácie smerom k znevýhodneným skupinám obyvateľstva.

Ministerstvo obrany SR

5.2. Právna ochrana seniorov

Cieľ 1: Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov.

Plnenie:

Predmetná osвета sa realizuje prostredníctvom prednášok v rámci všeobecného ročníka Univerzity tretieho veku pri AOS (ďalej len „UTV“) v spolupráci s Policajným zborom SR (ďalej len „PZ SR“).

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Opatrenie:

1.3. Sprísniť reguláciu, dohľad a sankcie na predaj tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. Informovať verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách. Zvážiť prijatie právnej úpravy, podľa ktorej by za určitých podmienok bolo možné odňať oprávnenie na výkon činnosti subjektom poskytujúcim finančné služby v prípade porušenia zákona.

Plnenie:

Zvýraznená časť opatrenia sa realizuje prostredníctvom prednášok v rámci UTV v spolupráci s PZ SR.

Opatrenie:

1.4. Vytvárať podmienky na zabránenie sociálnej izolácie starších ľudí, ktorá je jedným z rizikových faktorov možného týrania a zanedbávania starších ľudí, prípadne ich manipulácii.

Plnenie:

Opatrenie je realizované poskytovaním vzdelávania na UTV, v rámci ktorého sú seniori aktívnou súčasťou študijných skupín. Prínosom je nielen nadobudnutie nových poznatkov a tým lepšie začlenenie sa do spoločnosti, možnosť využívať študijné i športové centrá pri AOS, ale aj samotný spoločenský život v študijnej skupine. Výsledkom je vzájomné odovzdávanie si skúseností, nadväzovanie nových sociálnych väzieb a spoločenská podpora.

Opatrenie:

1.5. Zvyšovať bezpečnosť, ochranu života, zdravia a majetku starších ľudí, brániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi a násiliu voči starším ľuďom – pokračovať v realizácii preventívnych projektov zameraných na seniorov (celoslovenský projekt „Bezpečná jeseň života“ a projekty na regionálnej úrovni).

Plnenie:

Uvedené opatrenie sa realizuje prostredníctvom prednášok v UTV v spolupráci s PZ SR.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja seberealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby.

Plnenie:

V rámci Asociácie univerzít tretieho veku na Slovensku (ďalej len „ASUTV“), ktorej členom je i AOS, sú výzvy a ponuky na dobrovoľnícke aktivity. V hodnotenom období napr. ponuka Platformy dobrovoľníckych centier a organizácií z júla 2014, ktorá bola distribuovaná študentom UTV.

6. Zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí

6.2. Starší ľudia na trhu práce

Cieľ: Zvyšovať mieru zamestnanosti a zamestnateľnosť starších ľudí vo veku 50 a viac rokov.

6.2.2. Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpora rozvoja striebornej ekonomiky

Cieľ 1: Zvýšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí prostredníctvom intenzívnych vzdelávacích kurzov zameraných na prácu s IKT pre ľudí vo veku 50 a viac rokov evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.

Opatrenie:

K riešeniu problému starších ľudí so získavaním zamestnania môže prispieť okrem koncepčných zmien v ekonomike aj prijateľná motivácia zamestnávateľských subjektov. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny môžu pomôcť informačno – poradenskými službami obsahovo zameranými na voľné pracovné miesta, ktoré sú vhodné špeciálne pre starších ľudí evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny v pozícii záujemcov o zamestnanie a

uchádzačov o zamestnanie. Následne by títo starší nezamestnaní mohli byť pozývaní na výberové konania, kde by sa zamestnávateľom predstavovali ako vhodní zamestnanci. Skupinové poradenské služby pre starších nezamestnaných by preto mali byť orientované aj na aktivovanie schopnosti sebareprezentácie a zvyšovanie sebavedomia starších uchádzačov o prácu. MŠVVŠ SR v súčinnosti s MPSVR SR na základe aktuálnej požiadavky trhu práce bude spolupracovať pri príprave vzdelávacích programov potrebných na doplnenie si zručností pre trh práce.

Plnenie:

UTV poskytuje možnosť štúdia okrem iného aj v študijných zameraniach Počítače a internet, Anglický jazyk pre začiatočníkov a Anglický jazyk pre pokročilých. V akademickom roku 2015/2016 sa ponuka rozšírila aj o Konverzáciu v anglickom jazyku. Uvedené študijné odbory sú zamerané práve na zvýšenie kompetencií, či už počítačovej gramotnosti alebo jazykovej pripravenosti starších ľudí. V záujme lepšej uplatniteľnosti starších ľudí na trhu práce AOS už v roku 2012 znížila vekovú hranicu, ktorá je jednou z podmienok prijatia na štúdium na UTV, na 45 rokov. Napriek tomu, že UTV nie je kvalifikačným štúdiom, absolventi uvedených študijných odborov majú možnosť získať zručnosti a spôsobilosti, ktoré im môžu skvalitniť ich prácu, resp. pomôcť získať nové zamestnanie.

6.2.4. Celoživotné vzdelávanie

Cieľ 1: V záujme zvýšenia kvality života vytvárať nové a rozvíjať existujúce príležitosti na vzdelávanie ľudí vo vyššom veku na podporu ich aktívneho života a širšieho lepšieho uplatnenia sa na trhu práce.

Opatrenie:

Celoživotné vzdelávanie má vytvoriť také prostredie, v ktorom bude môcť osoba počas celého života získavať a prehĺbovať svoju kvalifikáciu tak, ako to momentálne vyžaduje trh práce. Slovenská republika, ako členská krajina EÚ, je na posledných priečkach v účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní. V spolupráci s relevantnými partnermi je potrebné motivovať ľudí k ďalšiemu vzdelávaniu aj vyššou kvalitou vzdelávacích programov, ktoré by boli jasnejšie zamerané na požiadavky na trhu práce. Je nevyhnutné ponímať vzdelávanie seniorov ako významný prostriedok aktívneho starnutia aj v období po ukončení profesijného života. Zvýšenie dostupnosti a orientácie v oblasti ďalšieho vzdelávania pre dospelú populáciu je možné dosiahnuť aj prostredníctvom lepšieho prístupu k informáciám o možnostiach celoživotného vzdelávania sa. Pri tvorbe programov ďalšieho vzdelávania a predvídania budúcich požiadaviek na zručnosti je potrebné využívať aj existujúce prognostické informácie a hodnotenia OECD (PISA, PIAAC). V spolupráci s MPSVR SR a ÚPSVaR predkladať návrhy dopytovo-orientovaných výziev, ktoré by reagovali na aktuálnu situáciu na trhu práce

s potrebou dopĺňania a získavania nových poznatkov, zručností a potrieb záujmového vzdelávania seniorov.

Plnenie:

Opatrenie je realizované prostredníctvom UTV, ktorá je vzdelávacou aktivitou pre starších ľudí a seniorov a je realizovaná Centrom vzdelávania Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava v Liptovskom Mikuláši. UTV, ako súčasť ďalšieho vzdelávania, poskytuje svojim študentom prostredníctvom ponúkaných študijných programov z rôznych oblastí rozširovanie ich vedomostí a zručností.

7. Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí

7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľ 6: Podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl a celkové zdravie seniorov formou edukačných aktivít zamestnancami regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike prostredníctvom individuálneho, skupinového a hromadného poradenstva.

Opatrenie:

Podpora aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a celkového zdravia seniorov.

Plnenie:

Opatrenie je realizované vzdelávacími aktivitami UTV – študijným odborom Telesná výchova pre seniorov a prednáškami zameranými na zdravú výživu a zdravý životný štýl v rámci všeobecného ročníka v spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Liptovskom Mikuláši.

7.7.2. Informovanosť a dostupnosť kultúry, podpora solidarity a súdržnosti medzi generáciami

Cieľ 1:

Rozvíjať aktívny prístup seniorov ku kultúre, podporovať rozvoj ich kultúrnych potrieb s cieľom motivovať ich k tvorbe kultúrnych hodnôt a tým aj k zmysluplnej tvorbe vlastného života, napomáhať ich začlenenie do spoločnosti a proces sociálnej inklúzie.

Opatrenie 1.3:

Rozvíjať neformálne celoživotné vzdelávanie seniorov prostredníctvom kultúrnych mechanizmov a kultúrnych inštitúcií s cieľom zvyšovať povedomie o význame aktívneho starnutia, predchádzať diskriminácií a sociálnemu vylúčeniu.

Plnenie:

Opatrenie je čiastočne realizované prostredníctvom aktuálnej ponuky študijného odboru Dejiny umenia pre študentov UTV.

7.7.3. Bezpečnosť a kvalita potravín

Cieľ 3:

Zabezpečiť vzdelávanie v oblasti kvality potravín.

Opatrenie:

Semináre na témy kvality potravín a najmä ich zdravotnej bezchybnosti, ktoré umožnia starším ľuďom zistiť, ktoré potraviny sú kvalitné. Toto opatrenie by bolo realizované v spolupráci so staršími ľuďmi pracujúcimi v poľnohospodárstve a ktorí by sami mohli poskytnúť ich pohľad na výrobu potravín a ich kvalitu.

Plnenie:

Opatrenie je realizované prednáškami zameranými na zdravú výživu v rámci všeobecného ročníka UTV v spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva v Liptovskom Mikuláši.

7.7.4. Životné prostredie, jeho kvalita a udržateľnosť

Cieľ 1: Zabezpečiť starším ľuďom prístup k vzdelávacím, kultúrnym a duchovným aktivitám v oblasti starostlivosti o životné prostredie a poskytnúť im dostatok príležitostí na ich osobnostný rozvoj aj vo vyššom veku.

Opatrenie:

Zabezpečiť environmentálnu výchovu a vzdelávanie prostredníctvom edukačných programov pre cieľovú skupinu seniorov.

Plnenie:

Prostredníctvom študijného zamerania Environmentálna výchova v rámci štúdia na UTV, získavajú študenti poznatky z oblasti ochrany prírody a životného prostredia. Nadobúdajú informácie týkajúce sa jednotlivých zložiek životného prostredia, ekosystémov a vzájomných interakcií medzi nimi, čím sa podporuje ich celkové environmentálne povedomie. Študijný program je realizovaný v spolupráci so Slovenským múzeom ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť sociálnych služieb.

Opatrenie 1.3. Vytvoriť podmienky na využitie prostriedkov grantových programov, štrukturálnych fondov, najmä z Európskeho sociálneho fondu (Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia), Regionálneho operačného programu (prioritná os 2. Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately) a dotácií v rámci dotačnej politiky MPSVR SR na rozvoj a modernizáciu sociálnych služieb, s celoplošným pokrytím, bez vylúčenia bratislavského kraja.

Gestor: MPSVR SR, MPRV SR, ÚV SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie úlohy:

Príspevok Regionálneho operačného programu (ďalej „ROP“) za programové obdobie 2007-2013 k Národnému programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 sa realizuje prostredníctvom obsahovej náplne a implementácie prioritnej osi 2 Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately.

Cieľ prioritnej osi 2 ROP je definovaný nasledovne:

„Zvýšenie rozsahu a úrovne poskytovaných služieb v sociálnej oblasti¹.“

V rámci prioritnej osi 2 ROP prostredníctvom realizácie opatrenia 2.1 „Zvýšenie kvality poskytovaných služieb v sociálnej oblasti prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, vrátane obstarania ich vybavenia“ prispieva k napĺňaniu cieľa prioritnej osi 2.

V porovnaní s ostatnými prioritnými osami ROP možno prioritnú os 2 ROP považovať za najviac vnútorne diferencovanú.

V rámci daného opatrenia sa podstatne zlepšili podmienky pre život užívateľov – seniorov - podporených zariadení a to prostredníctvom realizácie **skupiny oprávnených aktivít:**

---

¹ službami v sociálnej oblasti sa v kontexte ROP rozumie najmä poskytovanie sociálnych služieb a výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

- rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately,
- budovanie zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately,
- obstaranie vybavenia, vrátane IKT vybavenia zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately v nadväznosti na ich rekonštrukciu, rozširovanie, modernizáciu a budovanie,
- budovanie, rekonštrukcia, modernizácia a vybavenie tzv. komunitných centier ako zariadení občianskej infraštruktúry zameraných na posilňovanie sociálnej inklúzie (najmä marginalizovaných rómskych komunít).

Oprávnené aktivity sú rozdelené do 2 skupín:

- 1) **podpora pilotného prístupu deinštitucionalizácie existujúcich zariadení sociálnych služieb a podpora deinštitucionalizácie existujúcich zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately prostredníctvom výstavby, rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie stavebných objektov užívaných zariadeniami a s tým súvisiace obstaranie vybavenia, vrátane IKT vybavenia** (ďalej len „podpora pilotného prístupu deinštitucionalizácie existujúcich zariadení sociálnych služieb a podpora deinštitucionalizácie existujúcich zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“)
- a) prístavba, nadstavba, stavebné úpravy, rekonštrukcia, modernizácia stavieb, napojenie stavieb na inžinierske siete (v zmysle stavebného zákona), vrátane bezbariérových úprav stavieb (debarierizácia)
  - b) zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov – realizácia opatrení na zlepšenie tepelno-izolačných vlastností konštrukcií najmä obnova obvodového plášťa, oprava a výmena strešného plášťa vrátane strešnej krytiny a povrchu plochých striech, oprava a výmena výplňových otvorových konštrukcií, opravy technického, energetického alebo technologického vybavenia a zariadení objektu ako aj výmena jeho súčastí (najmä výmena vykurovacích kotlov a telies a vnútorných inštalačných rozvodov, klimatizačného zariadenia, inštalovanie solárnych panelov tam, kde je to vhodné a pod.)
  - c) výstavba nových stavieb, dokončenie rozostavaných stavieb pre účely budovania nových objektov existujúcich zariadení
  - d) obstaranie vnútorného a vonkajšieho vybavenia objektu, nevyhnutne súvisiaceho s účelom využitia stavby, vrátane IKT vybavenia
  - e) projektové a inžinierske práce pre projekt.

poznámka: intervencie do stavebných objektov, ktoré sú nehnuteľnými kultúrnymi pamiatkami, sú nevyhnutne realizované so súhlasom príslušného krajského pamiatkového úradu, pre zaradenie príslušného projektu v súvislosti s podporou pamiatkového objektu je rozhodujúci účel, na ktorý má byť objekt využívaný (napr. zariadenie sociálnych služieb sídliace v pamiatkovom objekte je podporené v rámci opatrenia 2.1.

2) budovanie, rekonštrukcia, modernizácia a vybavenie tzv. komunitných centier ako zariadení občianskej infraštruktúry zameraných na posilňovanie sociálnej inklúzie (ďalej len „podpora komunitných centier zameraných na posilňovanie sociálnej inklúzie“)

- a) prístavba, nadstavba, stavebné úpravy, budovanie a rekonštrukcia stavieb, napojenie stavieb na inžinierske siete (v zmysle stavebného zákona), vrátane bezbariérových úprav stavieb (debarierizácia)
- b) zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov – realizácia opatrení na zlepšenie tepelno-izolačných vlastností konštrukcií najmä obnova obvodového plášťa, oprava a výmena strešného plášťa vrátane strešnej krytiny a povrchu plochých striech, oprava a výmena výplňových otvorových konštrukcií, opravy technického, energetického alebo technologického vybavenia a zariadení objektu ako aj výmena jeho súčastí (najmä výmena vykurovacích kotlov a telies a vnútorných inštaláčnych rozvodov, klimatizačného zariadenia, inštalovanie solárnych panelov tam, kde je to vhodné a pod.)
- c) výstavba nových stavieb, rekonštrukcia existujúcich a dokončenie rozostavaných stavieb pre účely budovania nových zariadení komunitných centier
- d) obstaranie vnútorného a vonkajšieho vybavenia objektu, nevyhnutne súvisiaceho s účelom využitia stavby, vrátane IKT vybavenia
- e) projektové a inžinierske práce pre projekt v rozsahu podľa tabuľky 2 PM ROP.

Oblasť podpory bola smerovaná hlavne pre podporu žiadateľov, ktorí spĺňali nižšie uvedené požiadavky :

Oprávnená aktivita a s ňou súvisiaci oprávnení žiadateľa:

- 1) podpora pilotného prístupu deinštitucionalizácie existujúcich zariadení sociálnych služieb a podpora deinštitucionalizácie existujúcich zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately:**

Zriaďovatelia/zakladatelia zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zmysle príslušnej platnej legislatívy, v ktorých sa uskutočňuje deinštitucionalizácia a transformácia starostlivosti na komunitnú úroveň, resp. komunitného typu:

- a) vyšší územný celok založený v zmysle zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov ako zriaďovateľ zariadenia sociálnych služieb
- b) Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny založené v zmysle zákona 453/2003 Z.z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v znení neskorších predpisov ako zriaďovateľ detských domovov a detských domovov pre maloletých bez sprievodu
- c) neziskové organizácie založené v zmysle zákona č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách v znení neskorších predpisov ako zriaďovateľ/zakladateľ detského domova alebo ako vykonávateľ opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v detskom domove
- d) cirkvi a náboženské spoločnosti registrované podľa zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov ako zriaďovateľ/zakladateľ detského domova alebo ako vykonávateľ opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v detskom domove
- e) združenia založené v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov ako zriaďovateľ/zakladateľ detského domova alebo ako vykonávateľ opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v detskom domove

2) podpora komunitných centier zameraných na posilňovanie sociálnej inklúzie:

- a) obec založená v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- b) mestská časť v zmysle zákona č. 401/1990 Zb. o meste Košice v znení neskorších predpisov

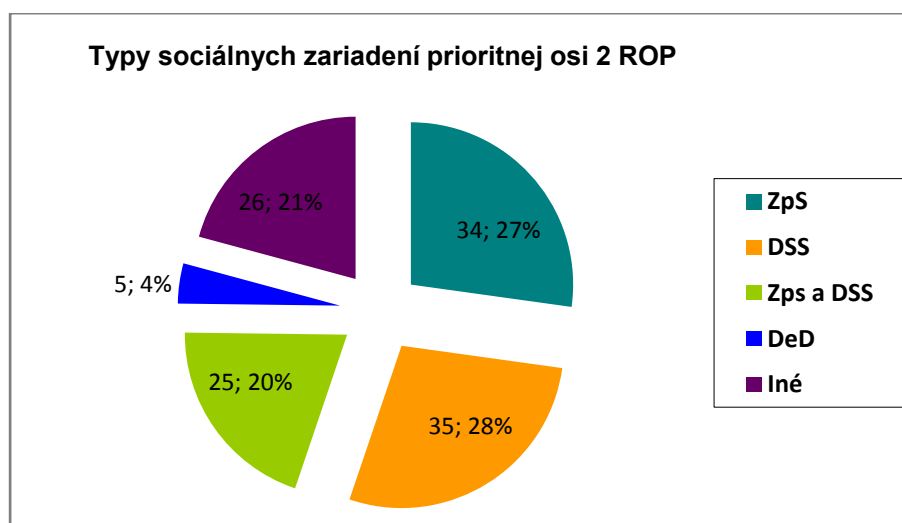
V rámci danej prioritnej osi 2., resp. opatrenia 2.1, bolo vyhlásených spolu 9 výziev v celkovom oprávnenom finančnom objeme COV: 300 758 847,- EUR. Z toho pre podporu zariadení pre dospelých, vrátane seniorov bolo vyhlásených 6 výziev :

- ROP-2.1a-2009/01
- ROP-2.1a-2009/02
- ROP-2.1c-2010/02
- ROP-2.1a-2012/01
- ROP-2.1b-2012/01
- ROP-2.1b-2013/01

vo finančnom objeme COV: 240 558 847,- EUR, čo predstavuje 79,98%.

Z hľadiska typov zariadení poskytujúcich sociálne služby v zmysle zákona 448/2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnych službách) sú prevládajúcim typom zariadení zariadenia pre seniorov (33 zariadení) a domovy sociálnych služieb 34 (zariadení) ako samostatné zariadenia alebo ako kombinované zariadenia kombinujúce zariadenie pre seniorov (ďalej aj ZpS) a domov sociálnych služieb (ďalej aj DSS) (25 kombinovaných zariadení). Okrem spomenutých typov zariadení sú predmetom implementovaných projektov kombinované zariadenie zahŕňajúce iné služby ako zariadenia ZpS a DSS. Ide napríklad o zariadenia opatrovateľských služieb, špecializované zariadenia, útulok a iné centrá sociálnych služieb a strediská sociálnej pomoci (30). Okrem zariadení sociálnych služieb v zmysle zákona o sociálnych službách prioritná os 2 ROP implementuje projekty, ktorých predmetom sú zariadenia podľa zákona 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ide o zariadenia detských domovov (6), resocializačné stredisko (1) a krízové stredisko (1).

Graf č.1: Percentuálne rozdelenie typov zariadení k 31.12.2014 poskytuje nasledujúce grafické zobrazenie:

Zdroj RO pre ROP, 2015

Pozn.: ZpS - Zariadenie pre seniorov

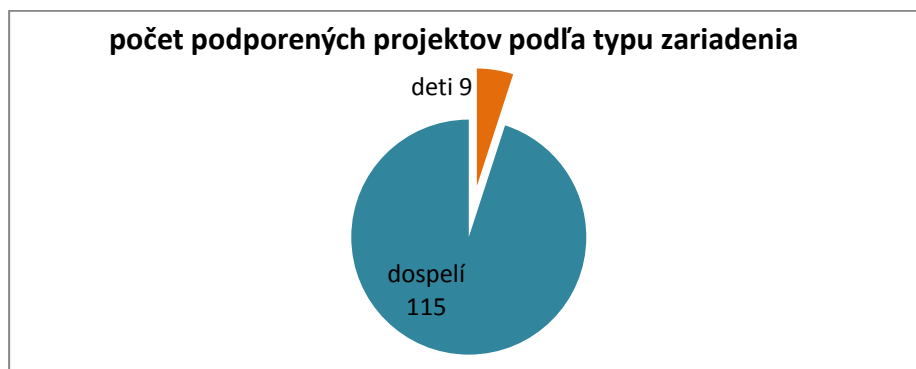
DSS – Domov sociálnych služieb

DeD – Detský domov

Z hľadiska typu podporených zariadení predstavujú majoritnú väčšinu projekty zamerané na zariadenia pre dospelých klientov (92,7%). K 31.12.2014 bolo v rámci prioritnej osi 2 ROP

zazmluvnených 180 projektov. Prehľad projektov z hľadiska prevládajúceho typu klientov využívajúcich podporené zariadenia je uvedený v grafe č. 1:

Graf č. 2: Počet podporených projektov podľa typu zariadenia k 31.12.2014

Zdroj RO pre ROP, 2015

Ako vyplýva z grafického prehľadu, iba 5 % zariadení podporených v rámci ROP sú zariadenia určené pre detských klientov.

V roku 2014 bolo v rámci prioritnej osi 2 ROP riadne ukončených 88 projektov. Táto skutočnosť je spôsobená pomalšou a náročnejšou implementáciou projektov tak v existujúcich zariadeniach, ako aj pri novovznikajúcich zariadeniach. K mimoriadnemu ukončeniu došlo v prípade 23 projektoch. Ukončenie zmluvného záväzku nastalo väčšinou dohodou zmluvných strán alebo odstúpením od Zmluvy.

Príklady úspešne zrealizovaných projektov v roku 2014:

- Projekt „Zariadenie pre seniorov Skalica – výstavba pavilónu pre ležiacich“: Cieľom projektu bolo rozšírenie poskytovaných služieb pre ležiacich klientov prostredníctvom vybudovania nového zariadenia a zvýšenie ich kvality. Zariadenie nepostačovalo svojou kapacitou a neposkytovalo vhodné priestory a podmienky pre ležiacich klientov. V súvislosti s riešením významnej disproporcie medzi dopytom po službách sociálnej starostlivosti a obmedzenou ponukou bolo potrebné reagovať vybudovaním zariadenia pre špecifickú skupinu ležiacich klientov čím dôjde k plneniu cieľov v danej oblasti. V súvislosti s výsledkami projektu bolo vybudované nové zariadenie, ktoré bude poskytovať sociálne služby pre 76 ležiacich klientov. Novovybudované zariadenie bude spĺňať požiadavky energetickej hospodárnosti budov ako aj podmienky užívania osobami so zníženou schopnosťou pohybu a orientácie. Obstaranie modernej technológie kuchyne a práčovne prispeje ku komplexnosti predkladaného projektu a plneniu cieľov opatrenia. Realizáciou projektu došlo k

vytvoreniu nových pracovných miest a poskytovaní nových a kvalitnejších služieb (napr. haloterapia).

- Projekt „Rekonštrukcia zariadenia sociálnych služieb Jeseň života“. Po realizácii projektu bude zariadenie sociálnych služieb zriadené žiadateľom (JESEŇ ŽIVOTA) ďalej slúžiť svojmu doterajšiemu účelu, poskytovaní sociálnych služieb a sociálnej starostlivosti svojim klientom v zrekonštruovanom objekte so zvýšenou kapacitou. Prístavbou k objektu, výmenou vykurovacích telies v kotolni, rekonštrukciou vnútorných rozvodov, úpravou sociálnych zariadení, výmenou okien a dverí, zabezpečením prevádzkovej a požiarnej bezpečnosti, zateplením obvodového plášťa, zrealizovaním výťahu na prepravu osôb so sťaženou schopnosťou pohybu a realizáciou ďalších aktivít sa podstatne zlepšili životné podmienky klientov zariadenia, tepelné vlastnosti objektu a významne sa predĺži životnosť objektov. Rekonštrukciou a modernizáciou sa zvýšil komfort v izbách a dosiahlo sa potrebné zvýšenie kvality poskytovaných služieb a celková kultúra prostredia, ktorá v minulosti nedosahovala požadovanú úroveň. Najdôležitejšou aktivitou v rámci realizácie projektu bola výmena technológie v objekte kotolne, ktorá pozostáva zo zavedenia moderných vykurovacích telies.

Bezpečnosť a kvalita potravín

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len MPRV SR) v rámci svojej pôsobnosti vo vzťahu k starším ľuďom zabezpečuje úlohy najmä v nasledovných oblastiach:

- oblasť potravinárstva – usmerňuje výrobcov potravín prostredníctvom profesijných odborových zväzov, v ktorých sú jednotliví výrobcovia začlenení, na potrebu výroby výrobkov nutrične vhodných pre starších ľudí; v oblasti pripravovanej európskej legislatívy presadzuje uplatňovanie prvkov pokrývajúcich špecifické požiadavky starších ľudí (napr. veľkosť písma na balených potravinách, výživová hodnota, návrh na prípravu); podporuje odborné prednášky a mediálne diskusie v elektronických médiách s akcentom na racionálnu výživu populačne starších ročníkov; podporuje publikovanie článkov týkajúcich sa problematiky správnej výživy starších ľudí cestou príslušných rubriek dennej tlače, ako aj odborne orientovaných časopisov; uverejňuje informácie v oblasti potravinového práva a práva na ochranu spotrebiteľa s osobitným zameraním na starších ľudí;
- oblasť realizácie operačných programov, ktoré priamo (napr. rekonštrukcie domovov sociálnych služieb), či nepriamo (napr. regenerácie sídiel) prispievajú k podpore zlepšenia kvality života starších ľudí.

Cieľ 1: Zabezpečiť medzigeneračnú výmenu v poľnohospodárstve.

Medzigeneračná výmena je dôležitá najmä v poľnohospodárstve, kde prevláda veková kategória zamestnancov nad 50 rokov. Podľa štatistických zisťovaní najväčší pokles zamestnancov v poľnohospodárstve bol zaznamenaný vo vekovej kategórii 35 – 49 rokov.

Naopak, najpočetnejšou vekovou kategóriou je kategória 50 – 59 rokov, mladí farmári tvoria iba cca 16 % z celkového počtu farmárov. Táto situácia je alarmujúca, pretože každý rok klesá počet mladých, ktorí vstupujú do poľnohospodárstva a naopak, zvyšuje sa vekový priemer zamestnancov v poľnohospodárstve. Výmena skúseností pomôže mladým začínajúcim farmárom, umožní zatriktívniť poľnohospodárstvo pre mladých a motivuje starších na odovzdávanie skúseností.

Opatrenie: Zabezpečiť medzigeneračný tútoring v poľnohospodárstve priamo v teréne.

Gestor: MPRV SR v spolupráci s Agroištitútom Nitra (štátny podnik)

Spolupracujúce subjekty: Slovenská poľnohospodárstva univerzita v Nitre, ÚPSVaR

Termín plnenia: 2014 – 2020

Plnenie úlohy:

Generačná obmena pracovníkov poľnohospodárskej výroby je o to potrebnjšia, o čo sa mzdové disparity oproti ostatným sektorom slovenského hospodárstva zvyšujú v neprospech pracujúcich v poľnohospodárstve. Narastajúce mzdové disparity vrhajú poľnohospodárskych pracovníkov stále hlbšie do sociálnej záchranej siete, čím vzrastá miera neochoty pracovať v poľnohospodárskych podnikoch. Vidiecke obyvateľstvo sa takto dostáva do závislosti na sociálnych dávkach a prispieva k rastu nezamestnanosti, vyludňovaniu slovenského vidieka a chátraniu vidieckeho bytového fondu. Poľnohospodárstvo už neplní ako v minulosti svoju sociálnu funkciu, ktorej základom bolo zabezpečenie vyrovnávania životnej úrovne mestského a vidieckeho obyvateľstva. Jedným z rozhodujúcich dôsledkov týchto procesov je zhoršujúca sa vzdelanostná úroveň pracovníkov v poľnohospodárstve. Úbytok vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov v poľnohospodárskej výrobe a postupný nárast učňovsky a stredoškolsky vzdelaných pracovníkov je dôsledkom súčasnej krízy zamestnanosti. Na čiastočnú generačnú obmenu pracovníkov poľnohospodárskej výroby tak, aby sa v prvom kroku stabilizovala a následne optimalizovala ich veková a vzdelanostná štruktúra je potrebné zabezpečiť nárast pracovníkov do 29 rokov o 15 % a pracovníkov od 30 do 39 rokov o 30 % v porovnaní s ich súčasnou úrovňou. To znamená, že je potrebné zatriktívniť poľnohospodársky sektor v takom rozsahu aby uplatnenie v ňom našlo cca 1 990 osôb do 39 rokov. Kroky smerujúce k tomu cieľu sú rozpracované v rámci Koncepcie podpory pre malých, mladých a rodinných farmárov.

V rámci Programu rozvoja vidieka 2014-2020 sú mladí poľnohospodári podporovaní prostredníctvom podopatrenia 6.1. „Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov“, kde je podpora vo forme grantu poskytovaná mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu.

Mladý poľnohospodár – samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorý vykonáva poľnohospodársku prvovýrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jeho príjmu. Táto fyzická osoba v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho jediný a najvyšší predstaviteľ.

Rovnako je mladým poľnohospodárom poskytovaná pomoc i formou vzdelávacích aktivít a poradenských služieb a to v oblasti legislatívy, výroby, spracovania a predaja produktov a osobitné poradenstvo pre efektívne riadenie podniku.

V roku 2015 Agroinštitút Nitra, š.p. realizuje vzdelávacie programy pre mladých a začínajúcich farmárov, ktorí nemajú poľnohospodárske vzdelanie a je pripravované aj akreditované vzdelávanie pre certifikovaných poradcov, ktorí môžu poskytovať medzigeneračný tútoring priamo v teréne.

Cieľ 2: Zabezpečiť celoživotné vzdelávanie pre starších ľudí pracujúcich v poľnohospodárstve.

Celoživotné vzdelávanie pre starších ľudí pracujúcich v poľnohospodárstve by malo byť zamerané najmä na oblasť IKT, aby aj starší ľudia vedeli využívať súčasné, ako aj nové nástroje a formy komunikácie, ktoré majú k dispozícii.

Opatrenie: Školenia seniorov pracujúcich v poľnohospodárstve, najmä v oblasti IKT (kurzy, semináre, vzdelávacie víkendy špeciálne navrhnuté a prispôbené pre seniorov zamerané na aktuálne požiadavky trhu práce, rozvíjanie počítačovej gramotnosti a PC zručností, komunikácie prostredníctvom internetu i špecifické témy podľa požiadaviek respondentov).

Gestor: MPRV SR v spolupráci s Agroinštitútom Nitra (štátny podnik)

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVaR

Termín plnenia: 2014 – 2020

Plnenie úlohy:

Účasť na vzdelávaní pre seniorov je otvorená v rámci všetkých vzdelávacích programoch realizovaných na Agroinštitúte Nitra, š.p. Percento účasti seniorov na vzdelávaní kopíruje percentuálny podiel seniorov pracujúcich v poľnohospodárstve.

Vzdelávanie seniorov v oblasti IKT a nových nástrojov komunikácie je podporené ponukou záujmového vzdelávania v rámci UTV, ktorú organizuje SPU V Nitre.

Cieľ 3: Zabezpečiť vzdelávanie v oblasti kvality potravín.

Podpora vzdelávania v oblasti výživy obyvateľstva s osobitným zameraním na starších ľudí, osvety o zdravej výžive (publikačná činnosť, výstavy, atď.).

Opatrenie: Semináre na témy kvality potravín a najmä ich zdravotnej bezchybnosti, ktoré umožnia starším ľuďom zistiť, ktoré potraviny sú kvalitné. Toto opatrenie by bolo realizované v spolupráci so staršími ľuďmi pracujúcimi v poľnohospodárstve a ktorí by sami mohli poskytnúť ich pohľad na výrobu potravín a ich kvalitu.

Gestor: MPRV SR v spolupráci s Agroinštitútom Nitra (štátny podnik)

Spolupracujúce subjekty: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Štátna veterinárna a potravinová správa SR, Úrad verejného zdravotníctva, Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky

Termín plnenia: 2014 – 2020

Plnenie úlohy:

Odbor bezpečnosti a výživy v spolupráci s ÚVZ SR zorganizoval dňa 12.12.2014 konferenciu Výživa – hodnotenie a riadenia rizika, ktorej sa zúčastnilo 54 expertov. Konferencia sa nezaoberala problematikou kvality potravín, ale problematikou výživy. Sekcia potravinárstva a obchodu sa priebežne podieľa na poskytovaní informácií ako súčasť vzdelávania aj starších ľudí a to prostredníctvom výstav Danubius Gastro a Agrokomplex, prostredníctvom prípravy podkladov pre tlačové konferencie MPRV SR ako aj prostredníctvom domovského internetového sídla MPRV SR, kde sú zverejňované informácie pre rôzne kategórie spotrebiteľov.

SPU v Nitre v rámci Univerzity tretieho veku realizuje vzdelávací program „Bezpečné a kvalitné potraviny“ a program „Výživa a zdravie seniorov“.

Cieľ 4: Zohľadnenie požiadaviek starších ľudí v komunitárnej legislatíve v oblasti potravín.

V pripravovanej európskej legislatíve v oblasti potravín trvalo presadzovať prvky pokrývajúce špecifické požiadavky starších ľudí.

Opatrenie: Zabezpečenie systematického uplatňovania špecifických požiadaviek staršej časti obyvateľstva prostredníctvom nových potravinárskych komunitárnych prepisov.

Gestor: MPRV SR

Termín: priebežne 2014 - 2020

Plnenie úlohy: V rámci prípravy a pripomienkovania európskej legislatívy sa priebežne zohľadňujú požiadavky starších ľudí ako napríklad v rámci nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1169/2011 z 25. októbra 2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom, ktoré upravuje problematiku označovania potravín. Toto nariadenie rieši oblasť výživového označovania potravín – t.j. informácie o energetickom obsahu, množstve tuku, nasýtených mastných kyselín, uhľohydrátov, cukrov, bielkovín a soli a zvýraznenia obsahu alergénov resp. zložiek potravín vyvolávajúcich alergické reakcie atď. Zároveň uvedené nariadenie predpisuje aj formy napr. minimálnu veľkosť a ďalšie povinnosti označovania potravín.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Sekcia ekonomiky

K cieľu 7 - Zachovať dotácie na podporu rekondičných aktivít seniorov podľa §6, odsek 1 písm. b) zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení zákona č. 393/2012 Z. z. v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

V roku 2014 MPSVR SR poskytlo podľa §6, odsek 1 písm. b) zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR dotáciu zameranú na predchádzanie sociálneho vylúčenia a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti v sume 476 200 eur prostredníctvom 3 subjektov – Konfederácie odborných zväzov Slovenska, Odborného zväzu potravinárov SR a Jednoty dôchodcov Slovenska sa zúčastnilo rekondičných pobytov 9 524 osôb.

Implementačná agentúra MPSVR

Fond sociálneho rozvoja ako Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia dňa 27.12.2012 vyhlásil výzvu OP ZaSI – FSR - 2012/2.1/02. Uzávierka výzvy bola dňa 18.11.2013, pričom zmluvy o NFP s prijímateľmi sa začali podpisovať v druhej polovici roku 2014. Výzva bola zameraná na Podporu zvyšovania dostupnosti, kvality a efektivity služieb starostlivosti (sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately), ktoré zlepšujú prístup ohrozených a marginalizovaných skupín populácie na trh práce a do spoločnosti. Ďalej na aktivity zamerané na podporu komunitnej práce a na vyvolanie a podporovanie zmeny v rámci miestnych spoločenstiev a senzibilizačné aktivity. Celkový počet predložených žiadostí o NFP bol 229 a z toho bolo 71 žiadostí o NFP odporučených na schválenie Výberovou komisiou. 39 žiadostí o NFP nebolo odporučených na schválenie z dôvodu vyčerpania finančnej alokácie určenej vo výzve. Celková požadovaná výška NFP schválených žiadostí o NFP bola 8 198 351,73 €.

Fond sociálneho rozvoja ako Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia vyhlásil dňa 22.03.2013 výzvu OP ZaSI – FSR - 2013/2.1/01 na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok zameranú na podporu výkonu terénnej sociálnej práce. Uzávierka výzvy bola dňa 29.11.2013 a k podpisom zmlúv o NFP s prijímateľmi sa pristúpilo od 13.05.2014. Zameranie výzvy bolo na podporu sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity a na aktivity zamerané na podporu komunitnej práce a na vyvolanie a podporovanie zmeny v rámci miestnych spoločenstiev a senzibilizačné aktivity. Celkový počet predložených žiadostí o NFP bol 84 a z toho bolo 69 žiadostí o NFP odporučených na schválenie Výberovou komisiou. Celková požadovaná výška NFP schválených žiadostí o NFP bola 7 894 059,76 €.

Dňa 28.09.2012 Fond sociálneho rozvoja ako Sprostredkovateľským orgánom pod riadiacim orgánom pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia vyhlásil výzvu OP ZaSI – FSR - 2012/2.2/01 na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok zameranú na vytvorenie pracovných miest a zabezpečenie zamestnania pre cca 400 znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a občanov marginalizovaných komunit, na podporu tvorby nových pracovných miest vrátane projektov podpory samozamestnania a inovatívnych prístupov pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie a príslušníkov marginalizovaných skupín a organizovanie profesijne zameraných školení pre zamestnancov prijatých na pracovné miesto vytvorené v rámci projektu. Celkový počet predložených žiadostí o NFP bol 62 a z toho bolo 43 žiadostí o NFP odporučených na schválenie Výberovou komisiou. Celková požadovaná výška NFP schválených žiadostí o NFP bola 2 862 236,55 €.

Sekcia práce

K časti 6.2. Starší ľudia na trhu práce

Vývoj miery zamestnanosti – vo veku 50 a viac rokov za rok 2014 (vyhodnotenie cieľa Zvyšovať mieru zamestnanosti a zamestnateľnosti starších ľudí vo veku 50 a viac rokov)

Podľa údajov ŠÚ SR, výberového zisťovania pracovných síl v roku 2014 sa priemerný počet pracujúcich osôb vo veku 50 – 64 rokov medziročne zvýšil o 1,3%, resp. o 7,8 tis. osôb na 611,5 tis. a ich podiel na celkovom počte pracujúcich v SR predstavoval 25,8%.

Z celkového počtu pracujúcich vo veku 50-64 rokov v roku 2014 bolo 83,7% zamestnancov a 16,3% tvorili samostatne zárobkovo činné osoby (podnikatelia a vypomáhajúci členovia rodín podnikateľov).

Priemerná úroveň miery zamestnanosti osôb vo veku 50 – 64 rokov v roku 2014 dosiahla úroveň 55,5%. V porovnaní s rovnakým obdobím roku 2013 sa jej celková úroveň zvýšila o 0,4 p. b.

K časti 6.2.1. Vekový manažment

Sekcia práce doposiaľ nevykonala aktivity pre realizáciu stanovených cieľov a opatrení.

K časti 6.2.2. Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpora rozvoja striedobornej ekonomiky.

Cieľ 1: Zvýšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí prostredníctvom intenzívnych vzdelávacích kurzov zameraných na prácu s IKT pre ľudí vo veku 50 a viac rokov evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.

Podľa § 46 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) úrad práce, sociálnych vecí a rodiny môže zabezpečiť uchádzačovi o zamestnanie (UoZ) vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ak to vyžaduje jeho uplatnenie sa na trhu práce na základe zhodnotenia jeho schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti, alebo potreby zmeny vedomostí a odborných zručností vzhľadom na dopyt na trhu práce a straty schopnosti vykonávať pracovnú činnosť v doterajšom zamestnaní.

V roku 2014 bolo na vzdelávanie, ktoré zabezpečoval úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, zaradených 5 742 UoZ, z toho UoZ starších ako 50 rokov veku bolo zaradených na vzdelávanie 1 017 (17,7 %).

Ak vzdelávanie a prípravu pre trh práce nemôže pre UoZ zabezpečiť úrad, práce, sociálnych vecí a rodiny, môže si UoZ požadované vzdelávanie a prípravu pre trh práce zabezpečiť z vlastnej iniciatívy, kedy úrad práce, sociálnych vecí a rodiny UoZ uhradí 100 % nákladov, maximálne však len do výšky 600 Eur po nástupe do zamestnania alebo začatia prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti, na základe písomnej žiadosti o úhradu finančných prostriedkov. V roku 2014 absolvovalo vzdelávanie z vlastnej iniciatívy 948 UoZ, z toho 191 UoZ (20,1 %) starších ako 50 rokov veku.

Cieľ 2: Zvýšiť možnosť zamestnať sa na kratší pracovný úväzok uchádzačom o zamestnanie vo veku 50 a viac rokov dovtedy, kým získajú nárok na starobný dôchodok.

Cieľ 3: Motivovať zamestnávateľov na vytvorenie „deleného“ pracovného miesta pre starších ľudí vo veku 50 a viac rokov na polovičný úväzok, resp. na 2,5 hodinový úväzok.

Cieľ 4: Podporovať rozvoj nových (atypických) foriem zamestnania zvyšujúcich flexibilitu trhu práce pre starších zamestnancov vo veku 50 a viac rokov.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podľa § 42 zákona o službách zamestnanosti zabezpečuje občanom, UoZ, záujemcom o zamestnanie a zamestnávateľom bezplatne informačné a poradenské služby pri

- a) voľbe povolania,
- b) výbere zamestnania vrátane zmeny zamestnania a
- c) výbere zamestnanca,
- d) adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní.

Informačné a poradenské služby na účely tohto zákona sú aj služby pri poskytovaní informácií a odborných rád o

- e) požiadavkách na odborné zručnosti a praktické skúsenosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce podľa národnej sústavy povolaní,
- f) možnostiach zamestnania na území Slovenskej republiky a v zahraničí,
- g) predpokladoch na výkon povolania,
- h) možnostiach a podmienkach účasti na programoch aktívnych opatrení na trhu práce a na aktivačnej činnosti,
- i) podmienkach nároku na dávku v nezamestnanosti a
- j) podmienkach účasti v partnerstvách vytvorených na podporu rozvoja zamestnanosti v územnom obvode úradu.

Informačné a poradenské služby boli v roku 2014 poskytnuté 271 645 UoZ, z toho bolo 54 050 UoZ starších ako 50 rokov.

Podľa údajov ŠÚ SR, výberového zisťovania pracovných síl z celkového počtu pracujúcich vo veku 50 a viac rokov v 4. štvrtroku 2014 pracovalo 6,3 % na kratší pracovný čas a 6,4 % bolo zamestnaných dočasne, príležitostne alebo sezónne.

Platné a účinné znenie Zákonníka práce legislatívne zabezpečuje pružné formy zamestnávania, ktoré môžu pozitívne vplývať na zamestnávanie starších ľudí.

Ide napríklad o tieto pružné formy zamestnávania:

1. pracovný pomer na kratší pracovný čas – zamestnávateľ môže so zamestnancom dohodnúť v pracovnej zmluve kratší pracovný čas, ako je ustanovený týždenný pracovný čas.
2. pracovnoprávny vzťah na základe dohody o vykonaní práce, dohody o pracovnej činnosti,
3. delené pracovné miesto - ide o možnosť zamestnávateľa vytvoriť pre zamestnancov na kratší pracovný čas delené pracovné miesto, na ktorom si zamestnanci sami medzi sebou rozvrhnú pracovný čas a pracovnú náplň pripadajúcu na toto pracovné miesto,
4. pracovný pomer na určitú dobu,

5. pružný pracovný čas – flexibilnejšia úprava pružného rozvrhnutia pracovného času – zrušenie povinnosti stanoviť voliteľný pracovný čas. Uvedené môže viesť k vyššej efektívnosti práce. Zamestnanec si volí obdobia, kedy mu vyhovuje pracovať,
6. domácka práca a telepráca.

Z tohto hľadiska nie je problémom právna stránka, keďže Slovenská republika disponuje dostatočným počtom nástrojov, ktoré umožňujú využívanie flexibilných foriem zamestnávania aj pre starších ľudí vo veku 50 a viac rokov, ako skôr záujem a motivácia zamestnávateľov využívať tieto formy.

Cieľ 5: *Aktualizovať existujúce a vytvárať nové nástroje aktívnych opatrení trhu práce na udržanie osôb nad 50 rokov veku na trhu práce.*

V Národnej stratégii zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020, ktorá bola schválená vládou SR dňa 17. 12. 2014, sú identifikované kľúčové zmeny, ktoré je potrebné vykonať na dosiahnutie cieľového stavu zamestnanosti do roku 2020.

V oblasti riešenia nezamestnanosti starších (nad 50 rokov veku) boli identifikované najmä tieto strategické zmeny:

- Prioritne podporovať zamestnávanie znevýhodnených skupín na trhu práce, najmä starších (nad 50 rokov veku) a nízkokvalifikovaných osôb.
- Realizovať samostatný národný projekt na podporu návratu na miestny trh práce dlhodobo nezamestnaných žien vo vekových skupinách od 45 rokov, s osobitným zameraním na ženy v týchto vekových skupinách s vyšším odborným vzdelaním a vysokoškolským vzdelaním.

Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014 - 2020 v prioritnej osi Zamestnanosť si kladie za cieľ zlepšiť podmienky v SR, ktoré budú priaznivo ovplyvňovať trh práce s využitím adicionálnych zdrojov z ESF. Podpora bude smerovať do dopytovej aj ponukovej stránky trhu práce za účelom zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby.

Cieľ 6: *Vypracovať štúdiu pre objektivizované posudzovanie pracovnej schopnosti starších zamestnancov vo veku 50 a viac rokov*

Sekcia práce doposiaľ nevykonala žiadne aktivity pre realizáciu stanoveného cieľa.

K časti 6.2.3. Nediskriminujúce, bezpečné a zdravé pracovné podmienky

Cieľ 3: Zlepšiť právne postavenie starších zamestnancov vo veku 50 a viac rokov v pracovnoprávných vzťahoch najmä v prípade výpovede a okamžitého skončenia pracovného pomeru

Platné a účinné znenie Zákonníka práce zakazuje diskrimináciu z dôvodu veku. V zmysle článku 1 Základných zásad Zákonníka práce v znení neskorších predpisov fyzické osoby majú právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti svojvoľnému prepusteniu zo zamestnania v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávných vzťahov osobitným zákonom o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). Tieto práva im patria bez akýchkoľvek obmedzení a **diskriminácie z dôvodu veku** s výnimkou prípadu, ak rozdielne zaobchádzanie je odôvodnené povahou činností vykonávaných v zamestnaní alebo okolnosťami, za ktorých sa tieto činnosti vykonávajú, ak tento dôvod tvorí skutočnú a rozhodujúcu požiadavku na zamestnanie pod podmienkou, že cieľ je legitímny a požiadavka primeraná.

V zmysle § 13 ods. 2 Zákonníka práce sa v pracovnoprávných vzťahoch **zakazuje diskriminácia zamestnancov z dôvodu veku** alebo iného postavenia.

Obdobnú ochranu poskytuje fyzickej osobe (zamestnancovi) aj zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tzv. **antidiskriminačný zákon**). Tento zákon v § 6 ods. 1 ustanovuje, že v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania **sa v pracovnoprávných vzťahoch**, obdobných právnych vzťahoch a v právnych vzťahoch s nimi súvisiacich **zakazuje diskriminácia osôb z dôvodov podľa § 2 ods. 1** tohto zákona.

V § 2 ods. 1 antidiskriminačného zákona sa stanovuje, že **dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu** pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, **veku**, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

V zmysle § 13 ods. 6 Zákonníka práce zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, **môže sa obrátiť na súd a domáhať sa právnej ochrany ustanovenej antidiskriminačným zákonom**.

Starší zamestnanci nemôžu byť v zamestnaní diskriminovaní z dôvodu veku. V priebehu roku 2014 v tejto oblasti nebola uskutočnená žiadna iná legislatívna úprava.

K časti 6.2.4. Celoživotné vzdelávanie

Cieľ 6 Posilniť a systematicky rozvíjať kvalitu špecifickej odbornej prípravy karietových poradcov pre prácu so staršími ľuďmi

Sekcia práce doposiaľ nevykonala žiadne aktivity pre naplnenie stanoveného cieľa.

Sekcia sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia

Jednou z úloh Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 je v časti Dôchodkový systém aj úloha Cieľ 7, ktorá sa má plniť tým, že bude realizovaná **analýza reálnych počtov dotknutých zamestnancov a stavu dodržiavania príslušných ustanovení zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o DDS“) v termíne do 31.12.2015, ako aj **príprava metodického usmernenia** pre inšpektoráty práce na realizáciu pravidelných kontrol v danej oblasti v termíne do 30.06.2016. Gestorom tohto Cieľa 7 je **MPSVR SR** a spolupracujúcimi subjektmi sú okrem **Národného inšpektorátu práce (NIP)** aj **Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností a sociálni partneri**.

Sekcia sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia (SSPDS) zorganizovala do tohto času štyri pracovné stretnutia týkajúce sa Cieľa 7 časti 7.3 NPAS, na ktorých sa s ostatnými partnermi zamerali na riešenie troch hlavných okruhov, a to: otázku výkonu kontrol zo strany NIP pre potrebu plnenia Cieľa 7 časti 7.3 NPAS (spôsob výberu kontrolovaných subjektov, vymedzenie oblastí kontroly, obsah a štruktúru reportovania výstupu predmetných kontrol), otázku úplnosti databázy zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, ako aj otázku realizovateľnosti uvedených kontrol zo strany NIP v požadovanom rozsahu a miere detailu.

V súčasnosti plánuje SSPDS ďalšie pracovné stretnutie spolupracujúcich subjektov, ktoré sa bude týkať hlavne **detailného vymedzenia oblasti, ktoré bude NIP kontrolovať s cieľom získania údajov nevyhnutných pre realizáciu analýzy reálneho počtu dotknutých zamestnancov a stavu dodržiavania príslušných ustanovení zákona o DDS. V prípade, že NIP nebude schopný poskytnúť pre potreby splnenia tejto úlohy potrebné údaje, jej uskutočnenie bude podľa nášho názoru ťažko realizovateľné.**

Sekcia sociálnej a rodinnej politiky

5. Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 2: *Posudzovať politiky a opatrenia z hľadiska ich vplyvu na starších ľudí s dôrazom na zabránenie diskriminácií na základe veku a na ochranu ľudských práv a slobôd.*

Gestor: *MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC*

Spolupracujúce subjekty: *zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie*

Termín plnenia: *priebežne 2014 – 2020*

Priebežné plnenie:

- Vláda SR s účinnosťou od 1. januára 2014 zriadila Radu vlády Slovenskej republiky pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie, ako svoj stály odborný, poradný, koordinačný a iniciatívny orgán v oblasti práv seniorov, pri riešení otázok životných podmienok, rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania so seniormi a pri zabezpečovaní užšej spolupráce zainteresovaných subjektov na riešení dôsledkov starnutia populácie. Rada nadviazala na činnosť Výboru pre seniorov, ktorý bol odborným orgánom Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (Výbor pre seniorov bol uznesením vlády SR č. 17 zo dňa 8. januára 2014 transformovaný na Radu vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie).
- Rada vlády Slovenskej republiky pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie vo svojej pôsobnosti tiež navrhuje, koordinuje a kontroluje opatrenia zamerané na elimináciu negatívnych dôsledkov procesu starnutia populácie na ekonomiku, trh práce, dôchodkový systém a ďalšie oblasti života spoločnosti a zaujíma stanoviská a prijíma uznesenia k návrhom zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré môžu mať dosah na súčasný stav a rozvoj životných podmienok seniorov, predkladá ministerstvám a ostatným ústredným orgánom štátnej správy podnety na tvorbu a zmenu právnych predpisov upravujúcich práva, povinnosti a podporu seniorov vo všetkých oblastiach života (Čl. 4 ods. 2 písm. a) a e) Štatútu Rady vlády Slovenskej republiky pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie).

Cieľ 3: Poskytovať odbornú pomoc a podporu formou dotácií seniorským organizáciám, na rozvoj sociálnych činností v sociálnej oblasti, ktoré sú v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

• MPSVR SR poskytuje za podmienok ustanovených zákonom č. 544/2010 Z.z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 393/2012 Z.z. občianskym združeniam, registrovaným podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, ktorých predmet činnosti je v sociálnej oblasti, teda vrátane seniorských organizácií, dotáciu na podporu rekondičných aktivít, dotáciu na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti a dotáciu na podporu edičnej činnosti. Tieto druhy dotácií poskytlo MPSVR SR aj na rozpočtový rok 2014 a 2015. Prehľad schválených žiadostí podľa jednotlivých druhov dotácií je zverejnený na webovom sídle Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR www.employment.gov.sk (Ministerstvo, Poskytovanie dotácií, Schválené žiadosti 2014, Schválené žiadosti 2015).

Pozn. Podrobnejšie údaje – vecná pôsobnosť sekcie ekonomiky!!!!

5.2. Právna ochrana seniorov

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

1.1. Klásť dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

• Práva ustanovené zákonom č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“)

o sociálnych službách sa v súlade s § 5 tohto zákona zaručujú rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov. Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

- Z pohľadu problematiky sociálnych služieb, ktoré sú integrálnou súčasťou sociálnych práv, a teda aj súčasťou ľudsko-právnej agendy sa aj na sociálne služby vzťahuje všeobecný legislatívny rámec (Ústava SR, antidiskriminačný zákon- zásada rovnakého zaobchádzania a stanovenie prostriedkov právnej ochrany, ak dôjde k porušeniu tejto zásady, všeobecné súdy SR, Ústavný súd SR), inštitucionálny rámec i implementačné a kontrolné mechanizmy ľudských práv v Slovenskej republike (Ústavný súd SR, súdy, verejný ochranca práv, prokuratúra, polícia, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva a inštitúcie zriadené v pôsobnosti vlády- napr. splnomocnenci vlády, poradné orgány vlády vrátane Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť).

- Zákon o sociálnych službách ustanovuje prijímateľom sociálnych služieb jednotlivé práva (vrátane práva na poskytovanie sociálnej služby, ktorá svojim rozsahom, formou a spôsobom poskytovania umožňuje realizovať ich základné ľudské práva a slobody, zachováva ich ľudskú dôstojnosť, aktivizuje ich k posilneniu sebestačnosti, zabraňuje ich sociálnemu vylúčeniu a podporuje ich začlenenie do spoločnosti) tak, aby ich mohli aj reálne a bez neodôvodnených obmedzení uplatňovať.

- V súlade so zákonom o sociálnych službách má fyzická osoba právo výberu sociálnej služby a formy jej poskytovania, ako aj právo výberu poskytovateľa sociálnej služby. Poskytovanie terénnej a ambulantnej sociálnej služby má prednosť pred poskytovaním pobytovej sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb. V súlade s § 6 zákona o sociálnych službách má fyzická osoba právo na zabezpečenie dostupnosti informácií v jej zrozumiteľnej forme o druhu, mieste, cieľoch a spôsobe poskytovania sociálnej služby, o úhrade za sociálnu službu a o cieľovej skupine, ktorej je poskytovaná.

- V § 10 zákona o sociálnych službách sa striktne vymedzuje, že v zariadeniach sociálnych služieb nie je možné používať prostriedky netelesného a telesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby. Výnimku tvoria len situácie, kedy je ohrozený život alebo zdravie prijímateľa alebo iných fyzických osôb. Aj vtedy je možné použiť obmedzenie len na čas nevyhnutne potrebný na odstránenie priameho ohrozenia, pričom pred prostriedkami telesného obmedzenia (napr. použitie rôznych úchopov, umiestnením prijímateľa do špeciálnej miestnosti alebo použitie liekov) sa uprednostňuje použitie netelesného obmedzenia (napr. verbálna komunikácia). Každý poskytovateľ sociálnej služby je povinný zriadiť a viesť register telesných a netelesných obmedzení sociálnych služieb a o každom použití obmedzenia bezodkladne písomne informovať Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré môže v prípade pochybností v rámci dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb skontrolovať oprávnenosť použitia obmedzenia.

- Zákon o sociálnych službách ustanovuje výkon dohľadu nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe ich vykonávania, najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd, ktorý vykonáva Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

- Novelou zákona o sociálnych službách vykonanou s účinnosťou od 1. januára 2014 zákonom č. 485/2013 Z.z. sa vykonali zmeny a doplnky v právnej úprave podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby. Bola ustanovená nová oblasť podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby- dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd aj v hodnotení podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby (§ 104) a bola ustanovená nová príloha č. 2 upravujúca podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby s uvedením kritérií, štandardu a indikátorov pre jednotlivé kritériá, hodnotiacu škálu plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby a vyhodnotenie plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby.

1.2. Vytvoriť podmienky na elimináciu zanedbávania, zneužitia a zlého zaobchádzania so staršími ľuďmi odkázanými na pomoc iných osôb poskytovaním kvalitných sociálnych služieb. Zvyšovať schopnosť sociálnych zamestnancov vyhľadávať a riešiť prípady zneužívania, zlého zaobchádzania a zanedbávania starších ľudí, dôraz klásť na prevenciu, zabránenie vzniku takýchto javov.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- V súlade s § 9 ods. 6 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) poskytovateľ sociálnej služby je povinný plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 písm. A k tomuto zákonu. Novelou zákona o sociálnych službách vykonanou s účinnosťou od 1. januára 2014 zákonom č. 485/2013 Z.z. sa vykonali zmeny a doplnky v právnej úprave podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby. Bola ustanovená nová oblasť podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby- dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd aj v hodnotení podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby (§ 104) a bola ustanovená nová príloha č. 2 upravujúca podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby s uvedením kritérií, štandardu a indikátorov pre jednotlivé kritériá, hodnotiacu škálu plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby a vyhodnotenie plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby.

- V § 10 zákona o sociálnych službách sa striktno vymedzuje, že v zariadeniach sociálnych služieb nie je možné používať prostriedky netelesného a telesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby. Výnimku tvoria len situácie, kedy je ohrozený život alebo zdravie prijímateľa alebo iných fyzických osôb. Aj vtedy je možné použiť obmedzenie len na čas nevyhnutne potrebný na odstránenie priameho ohrozenia, pričom pred prostriedkami telesného obmedzenia (napr. použitie rôznych úchopov, umiestnením prijímateľa do špeciálnej miestnosti alebo použitie liekov) sa uprednostňuje použitie netelesného obmedzenia (napr. verbálna komunikácia). Každý poskytovateľ sociálnej služby je povinný zriadiť a viesť register telesných a netelesných obmedzení sociálnych služieb a o každom použití obmedzenia bezodkladne písomne informovať Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré môže v prípade pochybností v rámci dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb skontrolovať oprávnenosť použitia obmedzenia.

- Zákon o sociálnych službách ustanovuje výkon dohľadu nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe ich vykonávania, najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd, ktorý vykonáva Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja seberealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

6. Zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí

6.1. Vzdelanostná štruktúra obyvateľov v strednom, vyššom a vysokom veku

6.2. Starší ľudia na trhu práce

6.2.1. Vekový manažment

6.2.2. Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpora rozvoja striebornej ekonomiky

6.2.3. Nediskriminujúce, bezpečné a zdravé pracovné podmienky

6.2.4. Celoživotné vzdelávanie

7. Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí

7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľ 7: Zachovať dotácie na podporu rekondičných aktivít seniorov podľa §6, odsek 1 písm. b) zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení zákona č. 393/2012 Z.z. v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

• Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR poskytuje za podmienok ustanovených zákonom č. 544/2010 Z.z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení zákona č. 393/2012 Z.z. občianskym združeniam, registrovaným podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, ktorých predmet činnosti je v sociálnej oblasti, teda vrátane seniorských organizácií, aj dotáciu na podporu rekondičných aktivít (§ 6 tohto zákona). Tento druh dotácii poskytlo MPSVR SR aj na rozpočtový rok 2014 a 2015. Prehľad schválených žiadostí podľa jednotlivých druhov dotácii je zverejnený na webovom sídle Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR www.employment.gov.sk

(Ministerstvo, Poskytovanie dotácii, Schválené žiadosti 2014, Schválené žiadosti 2015).

7.2. Bývanie

7.3. Dôchodkový systém

7.4. Sociálne služby

7.4.1. Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

1.1. Na základe záverov auditu verejnej správy prehodnotiť možnosť poskytovania finančného príspevku zo štátneho rozpočtu na poskytovanie sociálnej služby podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

Gestor: MPSVR SR, MF SR

Spolupracujúce subjekty: ZMOS

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- Audit verejnej správy mal byť komplexným auditom kompetencií podľa jednotlivých úrovní verejnej správy a zabezpečenia ich financovania. Zámerom spracovania auditu verejnej správy bolo vzhľadom na prezentovanú destabilizáciu financovania obcí, miest a samosprávnych krajov dôsledne analyzovať verejné služby a náklady súvisiace s ich poskytovaním na miestnej a regionálnej úrovni. Výsledky auditu verejnej správy mali byť využité na optimalizáciu financovania kompetencií samosprávnych krajov, miest a obcí. Závery realizovaného auditu verejnej správy mali preukázať aj mieru pokrytia realizovaných samosprávnych pôsobností pri poskytovaní sociálnych služieb zo strany obcí a vyšších územných celkov, a tým aj mieru potrebnej intervencie štátu do procesu financovania sociálnych služieb, a to v záujme ich dlhodobej udržateľnosti a dostupnosti pre fyzické osoby odkázané na poskytovanie sociálnych služieb, ktorá sa mali premietnuť aj do návrhu vecných riešení v novele zákona o sociálnych službách. Závery vykonaného auditu verejnej správy však neobsahovali relevantné podporné východiská pre potrebu kreovanie nového systému financovania sociálnych služieb.

- MPSVR SR poskytlo zo svojej rozpočtovej kapitoly jednorazový finančný príspevok na rok 2014 v celkovej výške 10 mil. euro neverejným poskytovateľom sociálnych služieb za účelom finančnej podpory nimi poskytovaných sociálnych služieb vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb na regionálnej úrovni (domovoch sociálnych služieb, špecializovaných zariadeniach, rehabilitačných strediskách a zariadeniach podporovaného bývania), ktorí neposkytujú túto sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk. Výška jednorazového finančného príspevku bola viazaná na počet miest konkrétneho neverejného

poskytovateľa podľa stavu registra poskytovateľov sociálnych služieb a diferencovaná podľa formy pobytu (celoročný, týždenný a ambulantný pobyt).Poskytovaný jednorazový finančný príspevok na rok 2014 zo štátneho rozpočtu mal vytvoriť podmienky na garantovanú spoluúčasť verejných prostriedkov na krytí aspoň časti ekonomicky oprávnených nákladov poskytovanej sociálnej služby neverejnými poskytovateľmi na regionálnej úrovni. Skutkový stav bol totiž taký, že vyššie územné celky neposkytujú finančnú podporu neverejným poskytovateľom sociálnych služieb poskytovaním finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby v potrebnom rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách, a to vzhľadom na prezentovaný nedostatok finančných prostriedkov vo svojich rozpočtoch.

- Na základe pokynu ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR bola v roku 2015 zriadená na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR pracovná skupina v rámci prípravy legislatívnych zmien v oblasti sociálnych služieb s cieľom zabezpečenia ich dostupnosti a udržateľnosti, pod vedením Ing. Jozefa Buriana, štátneho tajomníka Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Výstupom pracovnej skupiny má byť aj návrh právneho mechanizmu zabezpečenia systémového financovania sociálnych služieb, a to na základe dosiahnutia čo najširšieho konsenzu zainteresovaných strán. Pracovná skupina je zložená popri zástupcoch MPSVR SR a zainteresovaných rezortov MZ SR a MF SR aj zo zástupcov verejných poskytovateľov sociálnych služieb, neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, mimovládnych organizácii zastupujúcich záujmy poskytovateľov sociálnych služieb, mimovládnych organizácii zastupujúcich záujmy prijímateľov sociálnych služieb, zástupcu Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, zástupcu Rady vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie a zástupcu Inštitútu pre výskum práce a rodiny.

1.2 Vytvoriť právne podmienky na zabezpečenie finančnej udržateľnosti a dostupnosti sociálnych služieb zavedením viaczdrojového financovania sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR, MF SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: 2014

Priebežné plnenie:

- Audit verejnej správy mal byť komplexným auditom kompetencií podľa jednotlivých úrovní verejnej správy a zabezpečenia ich financovania. Zámerom spracovania auditu verejnej správy bolo vzhľadom na prezentovanú destabilizáciu financovania obcí, miest a samosprávnych krajov dôsledne analyzovať verejné služby a náklady súvisiace s ich poskytovaním na miestnej a regionálnej úrovni. Výsledky auditu verejnej správy mali byť využité na optimalizáciu financovania kompetencií samosprávnych krajov, miest a obcí. Závery realizovaného auditu verejnej správy mali preukázať aj mieru pokrytia realizovaných samosprávnych pôsobností pri poskytovaní sociálnych služieb zo strany obcí a vyšších územných celkov, a tým aj mieru potrebnej intervencie štátu do procesu financovania sociálnych služieb, a to v záujme ich dlhodobej udržateľnosti a dostupnosti pre fyzické osoby odkázané na poskytovanie sociálnych služieb, ktorá sa mali premietnuť aj do návrhu vecných riešení v novele zákona o sociálnych službách. Závery vykonaného auditu verejnej správy však neobsahovali relevantné podporné východiská pre potrebu kreovania nového systému financovania sociálnych služieb.

- MPSVR SR poskytlo zo svojej rozpočtovej kapitoly jednorazový finančný príspevok na rok 2014 v celkovej výške 10 mil. euro neverejným poskytovateľom vybraných druhov sociálnych služieb na regionálnej úrovni na spolufinancovanie sociálnej služby v súlade so zákonom č. 473/2013 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2014 za účelom finančnej podpory nimi poskytovaných sociálnych služieb vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb na regionálnej úrovni (domovoch sociálnych služieb, špecializovaných zariadeniach, rehabilitačných strediskách a zariadeniach podporovaného bývania), ktorí neposkytujú túto sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk. Výška jednorazového finančného príspevku bola viazaná na počet miest konkrétneho neverejného poskytovateľa podľa stavu registra poskytovateľov sociálnych služieb a diferencovaná podľa formy pobytu (celoročný, týždenný a ambulantný pobyt). Poskytovaný jednorazový finančný príspevok na rok 2014 zo štátneho rozpočtu mal vytvoriť podmienky na garantovanú spoluúčasť verejných prostriedkov na krytí aspoň časti ekonomicky oprávnených nákladov poskytovanej sociálnej služby neverejnými poskytovateľmi na regionálnej úrovni. Skutkový stav bol totiž taký, že vyššie územné celky neposkytujú finančnú podporu neverejným poskytovateľom sociálnych služieb poskytovaním finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby v potrebnom rozsahu a za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách, a to vzhľadom na prezentovaný nedostatok finančných prostriedkov vo svojich rozpočtoch.

- Na základe pokynu ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR bola v roku 2015 zriadená na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR pracovná skupina v rámci prípravy legislatívnych zmien v oblasti sociálnych služieb s cieľom zabezpečenia ich dostupnosti a udržateľnosti, pod vedením Ing. Jozefa Buriana, štátneho tajomníka Ministerstva práce,

sociálnych vecí a rodiny SR Výstupom pracovnej skupiny má byť aj návrh právneho mechanizmu zabezpečenia systémového financovania sociálnych služieb, a to na základe dosiahnutia čo najširšieho konsenzu zainteresovaných strán. Pracovná skupina je zložená popri zástupcoch MPSVR SR a zainteresovaných rezortov MZ SR a MF SR aj zo zástupcov verejných poskytovateľov sociálnych služieb, neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, mimovládnych organizácii zastupujúcich záujmy poskytovateľov sociálnych služieb, mimovládnych organizácii zastupujúcich záujmy prijímateľov sociálnych služieb, zástupcu Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím, zástupcu Rady vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie a zástupcu Inštitútu pre výskum práce a rodiny.

1.3. *Vytvoriť podmienky na využitie prostriedkov grantových programov, štrukturálnych fondov, najmä z Európskeho sociálneho fondu (Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia), Regionálneho operačného programu (prioritná os 2. Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately) a dotácií v rámci dotačnej politiky MPSVR SR na rozvoj a modernizáciu sociálnych služieb, s celoplošným pokrytím, bez vylúčenia bratislavského kraja.*

Gestor: MPSVR SR, MPRV SR, ÚV SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- V období rokov 2014 – 2020 budú Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), konkrétne ESF, čerpané v súlade so schváleným Operačným programom Ľudské zdroje (OP LZ). Tento operačný program sa v prioritnej osi 4 Sociálne začlenenie prostredníctvom Investičnej priority 4.2 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám, vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu, zameriava na podporu, najmä vytváranie a rozširovanie vysoko kvalitných služieb/opatrení poskytovaných v rámci komunity, resp. na úrovni komunity, vrátane služieb/opatrení, ktorých cieľom je predchádzať inštitucionalizácii. Aktivitami bude podporovaný aj postupný prechod na komunitnú starostlivosť postupným uzatváraním veľkokapacitných objektov s dlhodobým pobytom, v ktorých žijú deti, osoby so zdravotným postihnutím, starší ľudia, vrátane podpory prípravy zamestnancov a klientov, vzdelávania, prípravy širšieho prostredia, výskumu v oblasti deinštitucionalizácie. Oprávneným prijímateľom finančných prostriedkov bude taktiež Bratislavský kraj.

- Integrovaný regionálny operačný program (IROP) bude synergicky spolupôsobiť s OP LZ najmä v rámci priority podpory deinštitucionalizácie zariadení, ako aj priority zosúladovania rodinného a pracovného života a predmetom intervencií IROP bude investičná (kapitálová) podpora zariadení, v ktorých bude poskytovaná a zabezpečovaná transformovaná a komunitná starostlivosť, resp. bude starostlivosť poskytovaná na komunitnej úrovni.

1.4. Zabezpečiť spolufinancovanie sociálnych služieb z verejných zdrojov pre všetkých prijímateľov bez rozdielu či čerpajú služby u verejných alebo neverejných poskytovateľov tak, aby vplyvom platenia úhrady za sociálnu službu nebolo ohrozené uspokojovanie životných nákladov (životných potrieb) platiteľov tejto úhrady (prijímateľa sociálnej služby, spoločne posudzovaných osôb, resp. ďalších povinných osôb).

Gestor: MPSVR SR, VÚC, obce

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

● V rámci novelizácie zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), vykonanej s účinnosťou od 1. januára 2014 zákonom č. 485/2013 Z.z. boli vykonané viaceré zmeny, v záujme posilnenia právnej ochrany prijímateľa sociálnej služby, ktorými sú obce, vyššie územné celky a poskytovatelia sociálnych služieb pri výkone svojej pôsobnosti a pri poskytovaní sociálnych služieb viazaní. V § 72 ods. 2 a 3 tohto zákona sa napr. explicitne ustanovuje povinnosť poskytovateľov sociálnych služieb odpočítať na účely určenia sumy úhrady za sociálnu službu (regulovanej úhrady za sociálnu službu) od ekonomicky oprávnených nákladov príjem z finančných príspevkov poskytnutých z prostriedkov rozpočtovej kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a príjem z úhrady ekonomicky oprávnených nákladov spojených s poskytovaním sociálnej služby podľa § 71 ods. 7, ktorú uhradil iný vyšší územný celok, ak ide o verejných poskytovateľov sociálnej služby. Účelom tejto zmeny je zabezpečiť, aby u poskytovateľov, ktorí sú podporovaní z verejných prostriedkov, nedochádzalo k vytváraniu zisku a aby sa skutočnosť, že poskytovateľ sociálnej služby je podporovaný z verejných prostriedkov, prejavila aj vo výške požadovanej úhrady od prijímateľa sociálnej služby. V § 72a sa novo upravujú podmienky posudzovania a zisťovania príjmu na účely platenia úhrady za sociálnu službu- zásadnou zmenou pri pravidelnom príjme je zisťovanie príjmu na účely platenia úhrady za sociálnu službu za kalendárny mesiac, ktorý predchádza mesiacu, v ktorom sa má začať poskytovať

sociálna služba (t.j. ide o aktuálny príjem). Rozhodujúcim obdobím teda nie je predchádzajúci kalendárny rok, ako to bolo podľa právnej úpravy platnej do 31. 12.2013.

- V § 73 zákona o sociálnych službách sa s účinnosťou od 1. januára 2014 zvýšila ochrana príjmu prijímateľov sociálnej služby a ďalších osôb povinných platiť úhradu za sociálnu službu za ustanovených podmienok pred platením úhrady za sociálnu službu neprimeranej ich príjmu a majetku. Cieľom je vytvoriť podmienky, aby si prijímatelia sociálnej služby aj po zaplatení úhrady za sociálnu službu mohli zabezpečiť iné nevyhnutné životné potreby (napr. stravu, bývanie, lieky, odev, obuv), ktoré nemajú pokryté v rámci rozsahu poskytovanej sociálnej služby. Preto sa zvyšujú násobky a percentá sumy životného minima, ktoré musia zostať prijímateľovi sociálnej služby, resp. osobe povinnej platiť úhradu alebo jej časť za prijímateľa sociálnej služby pri poskytovaní zákonom ustanovených druhov a foriem sociálnych služieb, po zaplatení tejto úhrady. Napr. pri opatrovateľskej službe sa zvyšuje ochrana príjmu prijímateľa sociálnej služby z 1,3 (257,52 eura) na 1,4 (277,33 eura) násobok sumy životného minima. Pri celoročnom pobyte prijímateľa sociálnej služby v zariadení sa zvyšuje ochrana príjmu z 20 % (39,62 eura) na 25 % (49,52 eura) sumy životného minima. Pri ochrane príjmu osôb, ktoré sa spoločne posudzujú s prijímateľom sociálnej služby a u osôb, ktoré sú povinné platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť za svojho príbuzného a ktorých príjmy sa spoločne neposudzujú s prijímateľom sociálnej služby (plnoleté zaopatrené deti, rodičia plnoletých zaopatrených detí) sa zvyšuje táto ochrana príjmu z doterajších 1,3 (252,95 eura) na 1,65 (326,84) násobok sumy životného minima.

- V súlade s § 8 ods. 1 písm. b) druhou vetou zákona o sociálnych službách, ak má fyzická osoba, ktorá je odkázaná na sociálnu službu, záujem o poskytovanie sociálnej služby alebo zabezpečenie poskytovania sociálnej služby uvedenej v § 34 až 41 s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z verejných prostriedkov za podmienok ustanovených týmto zákonom, doručí obci alebo vyššiemu územnému celku v rozsahu ich pôsobnosti písomnú žiadosť o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby, ktorá obsahuje názov poskytovateľa sociálnej služby a miesto poskytovania sociálnej služby, ktoré si táto fyzická osoba vybrala. Podľa § 6 ods. 1 zákona o sociálnych službách fyzická osoba má za podmienok ustanovených týmto zákonom právo výberu sociálnej služby a formy jej poskytovania a právo výberu poskytovateľa sociálnej služby.

- Podaniu písomnej žiadosti o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby podľa § 8 ods. 1 zákona o sociálnych službách musí predchádzať informovaný výber poskytovateľa sociálnej služby fyzickou osobou, ktorá je odkázaná na sociálnu službu. Fyzická osoba má

podľa § 6 ods. 2 písm. b) zákona o sociálnych službách právo na zabezpečenie dostupnosti informácií v jej zrozumiteľnej forme o druhu, mieste, cieľoch a spôsobe poskytovania sociálnej služby, o úhrade za sociálnu službu a o cieľovej skupine, ktorej je poskytovaná. Ide o právo na dostupnosť informácií o možných spôsoboch poskytovania sociálnej služby (poskytovateľ sociálnej služby, forma poskytovania sociálnej služby), vrátane informácie o výške úhrady za jej poskytnutie (regulovaná, neregulovaná), a tak má fyzická osoba možnosť svoje právo výberu poskytovateľa sociálnej služby realizovať aj s ohľadom na informáciu o úhrade (cene), ktorú bude musieť za poskytnutú sociálnu službu uhradiť, t.j. je na rozhodnutí fyzickej osoby, či pri svojom výbere poskytovateľa sociálnej služby uprednostní napr. nižšiu úhradu (cenu) alebo vyššiu úhradu (cenu) za sociálnu službu, o ktorej poskytnutie sa uchádza. Tento mechanizmus informovaného výberu poskytovateľa sociálnej služby v konečnom dôsledku donúti jednotlivých poskytovateľov sociálnej služby k ustanoveniu takej výšky úhrady za poskytovanie sociálnej služby, ktorá im reálne umožní získať klientelu nevyhnutnú pre uskutočňovanie ich zárobkovej činnosti.

- Podanie písomnej žiadosti o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby podľa § 8 ods. 1 zákona o sociálnych službách a následný postup príslušnej obce a vyššieho územného celku v rozsahu svojej pôsobnosti podľa § 8 ods. 2 až 9 tohto zákona (preukázateľným spôsobom požiadať budúceho poskytovateľa sociálnej služby o poskytovanie tejto sociálnej služby), má právny význam pre fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na sociálnu službu, a to z hľadiska garancie právnej ochrany zostatku z príjmu po zaplatení úhrady za poskytovanú sociálnu službu u vybraného poskytovateľa sociálnej služby. V súlade s § 73 ods. 13 zákona o sociálnych službách právna ochrana zostatku z príjmu po zaplatení úhrady za sociálnu službu ustanovená v § 73 ods. 1 až 12 sa neuplatňuje, ak neverejný poskytovateľ sociálnej služby poskytuje sociálnu službu, o poskytovanie ktorej neverejného poskytovateľa sociálnej služby obec alebo vyšší územný celok nepožiadali, alebo ak neverejný poskytovateľ sociálnej služby poskytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk.

- Podľa § 75 zákona o sociálnych službách je teda finančná podpora neverejného poskytovateľa sociálnej služby poskytnutím finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby (ďalej len „FPP“) viazaná na neverejného poskytovateľa sociálnej služby, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk, ak o poskytovanie tejto sociálnej služby neverejného poskytovateľa sociálnej služby požiadala obec alebo vyšší územný celok v rozsahu ich pôsobnosti podľa tohto zákona. Rovnako aj podpora neverejného poskytovateľa sociálnej služby poskytnutím finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy (ďalej len „FPO“) je viazaná na neverejného poskytovateľa sociálnej služby, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom

dosiahnuť zisk, ak o poskytovanie tejto sociálnej služby neverejného poskytovateľa sociálnej služby požiadala obec alebo vyšší územný celok v rozsahu ich pôsobnosti podľa tohto zákona.

Je potrebné zdôrazniť, že v zákone o sociálnych službách sú vytvorené rovnaké podmienky na financovanie sociálnych služieb na obecnej i regionálnej úrovni aj pre klientov neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, nakoľko pri výpočte FPP pre neverejného poskytovateľa na jedného klienta sa v súlade s § 77 zákona o sociálnych službách vychádza z bežných výdavkov a príjmov z platenia úhrady za porovnateľnú sociálnu službu, ktorú poskytujú verejní poskytovatelia v príslušnom územnom obvode. Pokiaľ ide o výšku FPO, táto je v § 76 zákona o sociálnych službách explicitne ustanovená.

- Úlohou právneho inštitútu regulácie úhrady za sociálnu službu v § 72 až 73 zákona o sociálnych službách je ochrana prijímateľa sociálnej služby pred platením úhrady za sociálnu službu neprimeranej jeho príjmovým, majetkovým a rodinným pomerom, ako aj ochrana prijímateľa sociálnej služby pred svojvoľným zvyšovaním úhrady zo strany poskytovateľov sociálnej služby, ktorú by prijímatelia neboli schopní uhrádzať. Tento „ochranný“ mechanizmus je prevenciou sociálneho vylúčenia osôb s nepostačujúcim príjmom a majetkom a zvyšuje sociálnu solidaritu. Na druhej strane, nárok na poskytnutie sociálnej služby nie je podmienený skutočnosťou mať príjem a majetok.

Podľa § 72 ods. 4 zákona o sociálnych službách určovanie sumy úhrady najviac vo výške ekonomicky oprávnených nákladov sa nevzťahuje na neverejného poskytovateľa sociálnej služby, ktorý poskytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk.

- V súlade s § 8 ods. 4 zákona o sociálnych službách, obec alebo vyšší územný celok v rozsahu svojej delenej pôsobnosti poskytne sociálnu službu alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby uvedenej v § 34 až 41 podľa poradia na základe vopred určených a zverejnených podrobností vedenia tohto poradia. Týmto nie je dotknuté bezodkladné poskytnutie alebo zabezpečenie poskytovania sociálnej služby podľa § 8 ods. 6

Ak ide o naplnenie podmienky bezodkladného poskytnutia sociálnej služby, môže byť sociálna služba poskytnutá na základe zmluvy o poskytnutí tejto sociálnej služby aj pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia o odkázanosti na túto sociálnu službu, pričom je postačujúcou podmienkou, ak toto konanie o odkázanosti na sociálnu službu bolo začaté. V takomto prípade môže byť sociálna služba spolufinancovaná z obce alebo vyššieho územného celku (poskytnutím FPO a FPP) aj pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu, najskôr odo dňa začatia poskytovania sociálnej služby.

- V súlade s § 71 ods. 6, § 78a a § 78b zákona o sociálnych službách poskytuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk a poskytuje sociálnu službu v zariadení sociálnych služieb, ktorým je zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, denný stacionár a nocľaháreň, a to v zásade na rovnakom základe ako obciam, ktoré zriadili alebo založili zariadenia sociálnych služieb, alebo ktoré poskytujú sociálne služby v týchto zariadeniach, ako verejní poskytovatelia tejto sociálnej služby. Právna skutočnosť, že poskytovateľ tejto sociálnej služby je sčasti financovaný aj z verejných prostriedkov poskytovaním uvedeného finančného príspevku sa premietne priamo aj vo výške regulovanej úhrady za sociálnu službu tak u verejných poskytovateľov sociálnej služby, ako aj u neverejných poskytovateľov sociálnej služby, čím sa táto sociálna služba stane pre jej prijímateľa aj cenovo dostupnejšou (§ 72 ods. 2 a 3 zákona o sociálnych službách).

1.6. *Zabezpečiť uplatňovanie štandardov kvality sociálnych služieb a hodnotenie podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby.*

Gestor: MPSVR SR,

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- V súlade s § 9 ods. 6 a 8 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) účinného od 1. januára 2009 bola novo ustanovená povinnosť poskytovateľa sociálnej služby plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 písm. A k tomuto zákonu, a to s účinnosťou od 1. januára 2009. Poskytovateľ sociálnej služby je povinný umožniť vykonanie hodnotenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby a poskytnúť súčinnosť pri tomto hodnotení. Podľa § 79 ods. 1 písm. e) zákona o sociálnych službách podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby hodnotí MPSVR SR. Táto pôsobnosť MPSVR SR mala nadobudnúť účinnosť 1. januára 2011. V súlade s § 68 ods. 1 písm. d) zákona o sociálnych službách vyšší územný celok rozhodne o výmaze z registra poskytovateľov sociálnych služieb, ak poskytovateľ sociálnej služby v lehote určenej ministerstvom neodstránil nedostatky plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby v súlade s prílohou č. 2.

- Novelou zákona o sociálnych službách vykonanou s účinnosťou od 1. marca 2012 zákonom č. 50/2012 Z.z. sa prechodným ustanovením § 110d ustanovilo nehodnotenie podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby podľa § 79 ods. 1 písm. e) v období od 1. marca 2012 do 31. decembra 2015. Novelou zákona o sociálnych službách vykonanou s účinnosťou od 1. januára 2014 zákonom č. 485/2013 Z.z. sa vykonali zmeny a doplnky v právnej úprave podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby (nová oblasť- dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd) a v hodnotení podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby (§ 104) a bola ustanovená nová príloha č. 2 upravujúca podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby s uvedením kritérií, štandardu a indikátorov pre jednotlivé kritériá, hodnotiacu škálu plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby a vyhodnotenie plnenia podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby.

- MPSVR SR pripravuje v rámci Operačného programu Ľudské zdroje financovaného z Európskeho sociálneho fondu Národný projekt Podpora zavedenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb. Cieľom projektu je vytvorenie a realizácia zavedenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb so zameraním na podporu sociálneho začlenenia prijímateľov sociálnych služieb a presadzovanie ľudsko-právneho rozmeru a orientácie sociálnych služieb na potreby a preferencie prijímateľov sociálnych služieb. Medzi hlavné aktivity projektu patrí implementácia metodiky zavedenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb pre poskytovateľov sociálnych služieb, vytvorenie metodiky hodnotenia kvality poskytovaných sociálnych služieb, vzdelávanie a príprava hodnotiteľov podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb a pilotné overovanie a realizovanie zavedenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb v praxi. Predpokladaná doba realizácie projektu je od roku 2016 do roku 2019. V súčasnosti sa pripravuje zámer tohto národného projektu, ktorý bude predložený na schválenie Komisii v novembri 2015.

1.7. Zabezpečiť celoživotné vzdelávanie zamestnancov v sociálnych službách, najmä odborných zamestnancov v priamom kontakte s prijímateľmi sociálnych služieb, v záujme dosiahnutia integrovaného prístupu k zdraviu, pohode a starostlivosti o starších ľudí so zohľadnením sociálnych a psychologických aspektov starnutia ako jedného z prostriedkov zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- V súlade s § 7 písm. c) zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) poskytovateľ sociálnej služby je povinný poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni. Podľa § 9 ods. 3 zákona o sociálnych službách poskytovateľ sociálnej služby uvedenej v § 26, 27, 29, 32, 34 až 39 tohto zákona je povinný dodržiavať maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného svojho zamestnanca a minimálny percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov podľa prílohy č. 1 k tomuto zákonu. V súlade s § 9 ods. 10 zákona o sociálnych službách poskytovateľ sociálnej služby je povinný na účel zvýšenia odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby vypracovať a uskutočňovať program supervízie (ako metódy nepretržitého zvyšovania profesionálnej kompetencie zamestnancov poskytovateľa sociálnej služby- sociálnych poradcov, sociálnych pracovníkov a iných pracovníkov, zabránenia vzniku syndrómu vyhorenia, a tým ochrany prijímateľov sociálnej služby pred nekompetentnými zásahmi a v konečnom dôsledku hľadania a nachádzania možností a spôsobov ako pracovať s prijímateľom sociálnej služby v jeho najlepšom záujme).

- V období rokov 2014 – 2020 budú Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), konkrétne ESF, čerpané v súlade so schváleným Operačným programom Ľudské zdroje. Tento operačný program sa v prioritnej osi 4 Sociálne začlenenie prostredníctvom Investičnej priority 4.2 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám, vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu, zameriava na podporu, najmä vytváranie a rozširovanie vysoko kvalitných služieb/opatrení poskytovaných v rámci komunity, resp. na úrovni komunity, vrátane služieb/opatrení, ktorých cieľom je predchádzať inštitucionalizácii. Aktivitami bude podporovaný aj postupný prechod na komunitnú starostlivosť postupným uzatváraním veľkokapacitných objektov s dlhodobým pobytom, v ktorých žijú deti, osoby so zdravotným postihnutím, starší ľudia, vrátane podpory prípravy zamestnancov a klientov, vzdelávania, prípravy širšieho prostredia, výskumu v oblasti deinštitucionalizácie.

V rámci špecifického cieľa sú naplánované aj nasledovné aktivity:

- deinštitucionalizácia existujúcich zariadení sociálnych služieb (prechod klientov z existujúcich zariadení sociálnych služieb do komunitných služieb prostredníctvom realizácie podporných aktivít napr. práca s klientom a jeho rodinou, práca a vzdelávanie zamestnancov zariadení pri prechode z inštitucionálnej starostlivosti na komunitné služby.
- podpora rozvoja a vzdelávania zamestnancov, ktorí poskytujú služby alebo zabezpečujú starostlivosť o klientov a kľúčových aktérov v procese deinštitucionalizácie,

- podpora zriaďovateľov pri vytváraní personálnych zdrojov pre manažovanie procesov deinštitucionalizácie a rozvoja komunitnej starostlivosti .
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR služieb zabezpečí podporu vzdelávania zamestnancov v sociálnych službách napr. aj národným projektom „Podpora prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v oblasti sociálnych služieb – Fáza 2 - vzdelávanie a príprava zamestnancov a prijímateľov sociálnych služieb v procese deinštitucionalizácie“, ktorý obsahuje 4 hlavné aktivity:
  1. podpora, príprava a vzdelávanie zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb v procese deinštitucionalizácie,
  2. podpora, príprava a vzdelávanie klientov zariadenia sociálnych služieb v procese deinštitucionalizácie,
  3. práca s verejnosťou a diseminačné aktivity v komunitách, kde prebieha proces deinštitucionalizácie,
  4. inštitucionálna podpora počas prechodného obdobia procesu deinštitucionalizácie pre zariadenia v procese deinštitucionalizácie.

1.12. Dôsledne vyhodnocovať vplyvy reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb na súčasnú i budúcu situáciu starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

• V rámci celého procesu prípravy a prerokovania novely zákona o sociálnych službách (zákona č. 485/2013 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť 1.1.2014) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR dôsledne realizovalo participatívny prístup ku koncipovaniu právnej úpravy právnych vzťahov, ktoré mali byť predmetom zmien a doplnení. Procesu predchádzala dôsledná analýza problémov aplikačnej praxe pri uplatňovaní platnej právnej úpravy z pohľadu zástupcov zainteresovaných strán, vrátane mimovládnych organizácií, a to tak zástupcov prijímateľov sociálnych služieb, ako aj poskytovateľov sociálnych služieb. V záujme vyváženosti pohľadu na problémy aplikačnej praxe bola táto analýza doplnená aj identifikáciou problémových oblastí interpretácie a aplikácie platnej právnej úpravy zo strany zástupcov samosprávy na lokálnej a regionálnej úrovni. Zároveň v záujme expertného prístupu k príprave novely boli oslovení zástupcovia výskumných pracovísk (Inštitút pre výskum práce, sociálnych vecí a rodiny) i akademickej obce.

Na základe výstupov a záverov rokovaní pracovnej skupiny a tematicky zriadených pracovných podskupín (vzhľadom na špecifický vecný obsah a rozsah pripravovanej právnej úpravy), odborní zamestnanci MPSVR SR pripravovali priebežne návrhy paragrafového znenia navrhovaných zmien a doplnení. Na základe vyššie uvedeného procedurálneho postupu bol realizovaný výstup, a to návrh zmien a doplnení zákona o sociálnych službách, ktorý možno považovať za konsenzuálny výstup partnerských iniciatív pre otvorené vládnutie, ktorý má za cieľ vytvoriť podmienky pre kvalitnú správu vecí verejných, čo predpokladá spoluprácu a zapojenie verejnosti odbornej i laickej i do riešenia problémov náležitého koncipovania právnej úpravy sociálnych služieb.

7.4.2. Rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí

1.4. *Riešiť nedostatočné financovanie prijímateľov domácej opatrovateľskej služby u neverejných poskytovateľov.*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: obce, zástupcovia prijímateľov SS, poskytovatelia SS

Termín plnenia: priebežne 2014-2020

Priebežné plnenie:

- Implementačná agentúra MPSVR SR začala dňa 15. januára 2014 realizovať národný projekt Podpora opatrovateľskej služby (ďalej len „NP POS“) s alokovaným rozpočtom 28 000 000 euro plánovanou podporou 1634 pracovných miest pre opatrovateľov/opatrovateľky.
- Národný projekt je financovaný z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia, Prioritná os 2 Podpora sociálnej inklúzie, Opatrenie 2.1 Podpora sociálnej inklúzie osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity. Projekt sa realizuje v roku 2014 až 2015.
- Cieľom tohto národného projektu je umožniť poskytovať domácu opatrovateľskú službu (ďalej len „opatrovateľská služba“) väčšiemu počtu osôb odkázaných na pomoc inej osoby a vytvoriť predpoklady rozšírenia poskytovania opatrovateľskej služby aj do regiónov resp. obcí, ktoré doteraz reálne tento druh sociálnej služby – opatrovateľskú službu poskytovali len v obmedzenom rozsahu alebo vôbec. Projekt zvýši dostupnosť opatrovateľskej služby pre

občanov s ťažkým zdravotným postihnutím, s nepriaznivým zdravotným stavom a pre seniorov a zároveň podporí ich zotrvanie v prirodzenom prostredí v rodine a komunite a zníži dopyt po inštitucionálnej starostlivosti.

Cieľom národného projektu je aj podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom podpory novovytvorených pracovných miest pre opatrovateľky/opatrovateľov.

- Realizáciou NP POS sa zvýšil počet klientov opatrovateľskej služby o tých, ktorým sa doteraz neposkytovala opatrovateľská služba, teda o 3 584 osôb a na druhej strane sa vytvorili nové pracovné miesta pre opatrovateľov/opatrovateľky v počte 3 301 s tým, že v rámci projektu sa obciam a neverejným poskytovateľom preplácajú náklady na vytvorenie týchto pracovných miest, a to vo výške 644,00 euro mesačne na jedno novovytvorené pracovné miesto. Projektom sa pomohlo hlavne obciam, ktoré doteraz z finančných dôvodov opatrovateľskú službu neposkytovali alebo len v nevyhnutnej miere, resp. neverejným poskytovateľom sociálnych služieb, u ktorých zabezpečujú obce poskytovanie opatrovateľskej služby pre svojich občanov.

- Komisia pri Monitorovacom výbore pre Operačný program Ľudské zdroje pre Prioritné osi 2, 3 a 4 schválila zámer národného projektu Podpora opatrovateľskej služby aj v novom programovom období 2014-2020. Zámerom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR je zabezpečiť kontinuálnu podporu rozvoja opatrovateľskej služby prostredníctvom tohto národného projektu aj v novom programovom období Operačného programu Ľudské zdroje na roky 2014-2020 v rámci Prioritnej osi 4 Sociálne začlenenie, s cieľom posilniť podporu poskytovania opatrovateľskej služby väčšiemu počtu odkázaných osôb v záujme vytvorenia podmienok na ich zotrvanie v prirodzenom domácom prostredí.

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

1.1. *Vytvoriť podmienky na deinštitucionalizáciu sociálnych služieb - náhradu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť alternatívnym modelom siete spolupracujúcich a navzájom prepojených sociálnych služieb poskytovaných v integrovaných podmienkach miestnych komunit. Ide o potrebu poskytovania takých sociálnych služieb, ktoré zabezpečia jednotlivcovi nezávislý život, aktivity a sociálnu participáciu.*

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov

Priebežné plnenie:

• Dňa 1 januára 2014 nadobudla účinnosť novela zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, vykonaná zákonom č. 485/2013 Z.z., ktorá vytvorila právne podmienky na podporu procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb, najmä tieto úpravy:

- Zavádzajú sa zmeny súvisiace s transformáciou pobytových sociálnych služieb na alternatívne komunitné sociálne služby podporujúce proces deinštitucionalizácie s cieľom vytvoriť podmienky, aby klient zotrval čo najdlhšie v prirodzenom prostredí. Ide o nasledovné zmeny:
  - zákonom sa stanovuje kapacita a cieľová skupina vybraných pobytových zariadení sociálnych služieb, a to
    - zariadenie podporovaného bývania: ľudia so zdravotným postihnutím vo veku od 16 do 65 rokov, maximálny počet klientov v jednom byte (6 osôb), maximálny počet bytových jednotiek v jednom bytovom dome (2 bytové jednotky),
    - zariadenie pre seniorov: max. 40 klientov v jednom objekte – cieľ zariadenia sociálnych služieb rodinného typu,
    - domov sociálnych služieb (DSS): max. 40 klientov v jednom objekte – cieľ zariadenia sociálnych služieb s charakterom dlhodobej starostlivosti, t.j. poskytovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti a možnosť prijímať do už prevádzkovaných DSS s celoročným pobytom len plnoleté osoby a nemožnosť prijímať do DSS seniorov, do domova sociálnych služieb s celoročným pobytom nebude možné prijímať deti do 18 rokov veku (pre nich bude určené DSS s denným alebo týždenným pobytom),
    - špecializované zariadenie: max. 40 klientov v jednom objekte – cieľ zariadenia sociálnych služieb s charakterom dlhodobej starostlivosti pre klientov so špecifickým zdravotným postihnutím (napr. Alzheimerova choroba, rôzne druhy demencií, organický psychosyndróm),
    - pri sociálnej službe v rehabilitačnom stredisku sa obmedzuje lehota jej poskytovania na 3 mesiace s možnosťou predĺženia tejto lehoty len raz, rovnako o 3 mesiace, s cieľom rešpektovať povahu a účel tohto zariadenia poskytnutím sociálnej

rehabilitácie- umožniť návrat do prirodzeného prostredia a zabrániť trvalému umiestňovaniu klientov do tohto typu zariadenia,

-nemožnosť rozširovania kapacít v domove sociálnych služieb, zariadeniach pre seniorov, zariadeniach podporovaného bývania, ktoré vznikli pred 1.1.2014 a presahujú stanovenú kapacitu,

- nemožnosť registrácie nových celoročných pobytových zariadení typu domova sociálnych služieb (len denný a týždenný pobyt) a nemožnosť registrácie nových zariadení pre seniorov, zariadení podporovaného bývania, domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia presahujúceho zákonom stanovenú kapacitu,

- zavádzajú sa nové druhy sociálnych služieb a odborných činností (podpora samostatného bývania, služba včasnej intervencie, terénna sociálna služba krízovej intervencie, stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím do 7 roku veku, preventívna aktivita, detailná úprava individuálneho plánu a zavedenie inštitútu kľúčového pracovníka (individuálny plán koordinuje, podporuje a sprevádza klienta), v záujme individualizácie poskytovanej sociálnej služby a jej prispôsobenia cieľom a potrebám prijímateľa so zapojením rodiny a komunity).

● Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci vypracovaných a zverejnených Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020 ustanovilo ako jednu z národných priorít „podporu prechodu prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť“. Predpokladom na dosiahnutie tejto priority je:

- podporovať a budovať vybrané druhy terénnych, ambulantných a pobytových služieb na komunitnej úrovni posilňujúcich nezávislý život (napr. zariadenia podporovaného bývania, podpora samostatného bývania), čo predpokladá ukončenie poskytovania pôvodných pobytových sociálnych služieb inštitucionálneho charakteru tak, aby prijímatelia/ky celoročných pobytových služieb mohli opustiť pôvodné pobytové zariadenie,

- zvýšiť informovanosť odborníkov/čok a verejnosti prostredníctvom cielených kampaní o zámeroch a procese prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť.

● Na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb vypracúvajú a schvaľujú obce komunitný plán sociálnych služieb pre svoj územný obvod; na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb a komunitných plánov sociálnych služieb obcí vo svojom územnom obvode vypracúvajú a schvaľujú vyššie územné celky koncepciu rozvoja sociálnych služieb vo svojom územnom obvode.

● V súčasnosti sa realizuje pilotný Národný projekt Podpory procesu deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb, ktorý je zameraný na vytvorenie základných podmienok na

úspešný prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a naštartovanie a podporenie procesu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb v desiatich zariadeniach sociálnych služieb na celom území SR. Ku koncu roka 2015 budú zariadenia pripravené uchádzať sa o synergickú podporu v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu, ktorý je v riadiacej pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, a ktorý umožňuje poskytnúť finančnú podporu na výstavbu objektov spĺňajúcich kritériá pre poskytovanie sociálnych služieb na komunitnej úrovni. Celkovo je v pilotnom národnom projekte priamo zapojených 856 účastníkov, predovšetkým zamestnancov zariadení sociálnych služieb a prijímateľov sociálnych služieb (491 osôb), zamestnancov štátnej správy a územnej samosprávy a obyvateľov územných obvodov, v ktorých sa do pilotného národného projektu zapojené zariadenia sociálnych služieb nachádzajú.

- V programovom období 2014-2020 sa plánuje realizácia ďalších dvoch vzájomne previazaných Národných projektov zameraných na podporu procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb. Kontinuálnu nadväznosť na prebiehajúci pilotný Národný projekt Podpory procesu deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb zabezpečí implementácia Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov (NP DI – Fáza 1), ktorý bol dňa 09.06.2015 schválený na zasadnutí komisie pri Monitorovacom výbore a v súčasnosti prebieha príprava žiadosti o NFP.

Hlavnými aktivitami NP DI – Fáza 1 bude vzdelávanie manažmentu a príprava transformačných plánov, na ktorý plynulo nadviaže NP DI – Fáza 2, zameraný na vzdelávanie a prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v radoch zamestnancov a klientov sociálnych služieb.

- Rovnako ako pilotný Národný projekt Podpory procesu deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb aj v novom programovom období pripravované Národné projekty zamerané na podporu procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb sú pripravované v synergii a nadväznosti na finančnú podporu v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu. Zapojiť sa do projektu NP DI – Fáza 1 v novom programovom období bude umožnené každému veľkokapacitnému pobytovému zariadeniu sociálnych služieb, ktoré o podporu pri procese deinštitucionalizácie prejaví záujem. Pre každé zapojené zariadenie sociálnych služieb bude vypracovaný monitoring pripravenosti na proces transformácie a vypracovaný približný časový harmonogram aktivít. Hlavná aktivita, ktorou je vzdelávanie a príprava transformačných plánov, bude prebiehať približne jeden rok, preto aj predpokladaný počet zapojených zariadení sociálnych služieb je kvantifikovaný v ročných intervaloch. Po ukončení procesu vzdelávania manažmentu a prípravy transformačných plánov v rámci OP Ľudské zdroje financovaného z prostriedkov ESF budú

zariadenia sociálnych služieb pripravené uchádzať sa o finančnú podporu z IROP a budú môcť vstúpiť do NP DI – Fáza 2, prostredníctvom ktorého budú systematicky vzdelávaní v oblasti prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť zamestnanci zariadení sociálnych služieb samotní klienti zariadení sociálnych služieb.

Predpokladaný počet zapojených zariadení sociálnych služieb do NP DI – Fáza 1 je približne 16 každoročne; spolu v období trvania národných projektov (72 mesiacov) sa teda predpokladá zapojenie približne 96 zariadení sociálnych služieb a vyškolenie približne 576 vedúcich zamestnancov zariadení sociálnych služieb (cca 6 vedúcich zamestnancov z každého zariadenia).

1.2. Podporiť rozvoj terénnej sociálnej práce v obci poskytujúcej starším ľuďom a ich rodinám

podporu a flexibilné služby a prispievajúcich k nezávislosti a sociálnej participácii starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- Národný projekt Terénna sociálna práca v obciach (Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia 2007 - 2013) je zameraný na pomoc osobám, ktoré žijú v riziku chudoby, sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo sú sociálne vylúčené. Primárne sa aktivity projektu zameriavajú na marginalizované rómske komunity, avšak projekt uplatňuje princíp „inkluzívnosti, nie však exkluzívnosti“, čo znamená, že služby sú v prípade potreby poskytované všetkým obyvateľom lokality, obce alebo mesta, kde sa TSP poskytuje. To znamená aj starším ľuďom a ich rodinám. Prostredníctvom národného projektu Terénna sociálna práca v obciach (2011 – 2015) v rámci OP ZaSI sa v súčasnosti terénna sociálna práca realizuje vo viac než 291 lokalitách. Počet terénnych sociálnych pracovníkov a asistentov terénnych sociálnych pracovníkov k 30.03.2014 predstavoval spolu vyše 895 osôb a počet klientov, ktorým boli poskytnuté služby terénnej sociálnej práce dosiahol počet 83 000. Zameranie na rovnaké cieľové skupiny a ciele si stanovuje aj Operačný program Ľudské zdroje 2014- 2020, ktorý buď formou priamej podpory týchto osôb, alebo zvyšovaním dostupnosti a kvality služieb, celkovej sociálnej infraštruktúry a ďalších nástrojov pomoci prostredníctvom preventívnych opatrení, vzdelávania, odbornej prípravy, výskumu,

zdravotnej starostlivosti a pod. smeruje svoje aktivity osobám, ktoré žijú v riziku chudoby, sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo sú sociálne vylúčené.

- Realizáciou národného projektu v rokoch 2015 - 2019 sa zabezpečí kontinuita plánovaných aktivít a činnosti NP TSP končiaceho v roku 2015, ako aj ďalšie napĺňanie identifikovaných potrieb cieľových skupín. Národný projekt sa zameria na získanie poznatkov o možnostiach a schopnostiach samospráv zabezpečiť pokračovanie TSP vo vlastnej réžii, finančne participovať na jej realizácii, naplniť podmienky inštitucionálneho zaradenia TSP v obciach do systému sociálnych služieb a splniť zákonom stanovené podmienky. Inováciou v projekte je preverenie možnosti a testovanie spojenia dvoch národných projektov (NP TSP a Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni) s legislatívnou podporou systematizácie a inštitucionálneho zaradenia jednotlivých služieb.

1.3. Podporovať opatrenia na prevenciu inštitucionalizácie a závislosti na dlhodobej starostlivosti.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s MZ SR

Spolpracujúce subjekty: obce a VÚC, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- Dňa 1 januára 2014 nadobudla účinnosť novela zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, vykonaná zákonom č. 485/2013 Z.z., ktorá vytvorila právne podmienky na podporu procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb.

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci vypracovaných a zverejnených Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020 ustanovilo ako jednu z národných priorít „podporu prechodu prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť“.

- V súlade s § 13 ods.6 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, poskytovanie terénnej sociálnej služby alebo

ambulantnej sociálnej služby má prednosť pred pobytovou sociálnou službou. Ak terénna sociálna služba alebo ambulatná sociálna služba nie je vhodná, účelná alebo dostatočne nerieši nepriaznivú sociálnu situáciu fyzickej osoby, poskytuje sa pobytová sociálna služba. Pri pobytovej sociálnej službe má prednosť týždenná pobytová sociálna služba pred celoročnou pobytovou sociálnou službou. Toto ustanovenie sa však uplatňuje podľa § 13 ods. 7 zákona o sociálnych službách v súlade s právom fyzickej osoby na výber formy poskytovanej sociálnej služby (ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou formou alebo inou formou).

- V záujme podpory starostlivosti o fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v prirodzenom domácom prostredí zákon o sociálnych službách ustanovuje aj druh sociálnej služby- odľahčovaciu službu, ako sociálnu službu poskytovanú fyzickej osobe, ktorá opatruje fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím odkázanú na opatrovanie podľa osobitného predpisu, s cieľom umožniť fyzickej osobe, ktorá opatruje nevyhnutný odpočinok na účel udržania jej fyzického zdravia a duševného zdravia a prevencie jeho zhoršenia.

7.4.4. Poskytovatelia neformálnej starostlivosti (opatrovatelia) a ich sociálna ochrana

1.3. *Zvýšiť úroveň sociálnej ochrany neformálne opatrujúcich fyzických osôb tak, aby sa predchádzalo riziku ich chudoby a riziku sociálneho vylúčenia a zvýšila sa schopnosť členov rodín prevziať starostlivosť o starších rodinných príslušníkov.*

Gestor: MPSVR SR

Termín plnenia: 2018

Priebežné plnenie:

Opatrenie sa vo vecnej pôsobnosti sekcie sociálnej a rodinnej politiky doposiaľ nezačalo realizovať.

1.5 *Podporovať poskytovanie dlhodobej starostlivosti v komunitách s previazanosťou a kontinuitou neformálnej starostlivosti aj formálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na zosúladenie pracovného a rodinného života.*

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VUC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

• Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci vypracovaných a zverejnených Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020 ustanovilo ako jednu z národných priorít „zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunity“. Predpoklady na dosiahnutie tejto priority sú:

- podporiť rozvoj existujúcich a nových sociálnych služieb a odborných činností komunitného charakteru (sociálne poradenstvo a sociálna rehabilitácia, preventívna aktivita, terénna sociálna služba krízovej intervencie, domáca opatrovateľská služba, monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, denné centrá, komunitné centrá, služba včasnej intervencie, podpora samostatného bývania, podporované bývanie, služby starostlivosti o dieťa do troch rokov veku a pod.), s dôrazom na služby pre rodiny, ktoré sa starajú o člena odkázaného na pomoc inej osoby pri sebaobsluže,

- prepojiť systém sociálnych služieb a zdravotnú starostlivosť do systému dlhodobej zdravotno- sociálnej starostlivosti, tak na úrovni komunitných, ako aj na úrovni pobytových služieb regionálneho charakteru v súlade s vládnyimi dokumentami a inými strategickými dokumentami.

• Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci vypracovaných a zverejnených Národných priorít rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020 ustanovilo ako ďalšiu z národných priorít „podporu prechodu prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť“. Predpokladom na dosiahnutie tejto priority je:

- podporovať a budovať vybrané druhy terénnych, ambulantných a pobytových služieb na komunitnej úrovni posilňujúcich nezávislý život (napr. zariadenia podporovaného bývania, podpora samostatného bývania), čo predpokladá ukončenie poskytovania pôvodných pobytových sociálnych služieb inštitucionálneho charakteru tak, aby prijímatelia/čky celoročných pobytových služieb mohli opustiť pôvodné pobytové zariadenie,

- zvýšiť informovanosť odborníkov/čok a verejnosti prostredníctvom cielených kampaní o zámeroch a procese prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť.

• Na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb vypracúvajú a schvaľujú obce komunitný plán sociálnych služieb pre svoj územný obvod; na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb a komunitných plánov sociálnych služieb obcí vo svojom územnom obvode vypracúvajú a schvaľujú vyššie územné celky koncepciu rozvoja

sociálnych služieb vo svojom územnom obvode. Na podporu rozvoja služieb v komunite sa využijú aj zdroje v rámci Integrovaného operačného programu a operačného programu Ľudské zdroje v novom programovom období.

1.6. Zabezpečiť odbornú podporu, informácie a pomoc (vrátane finančnej podpory) rodinám a opatrovateľom (vrátane ich psychosociálnej podpory).

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- V záujme podpory starostlivosti o fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím v prirodzenom domácom prostredí zákon o sociálnych službách ustanovuje aj druh sociálnej služby- odľahčovaciu službu, ako sociálnu službu poskytovanú fyzickej osobe, ktorá opatruje fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím odkázanú na opatrovanie podľa osobitného predpisu, s cieľom umožniť fyzickej osobe, ktorá opatruje nevyhnutný odpočinok na účel udržania jej fyzického zdravia a duševného zdravia a prevencie jeho zhoršenia.

- Novelou zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, vykonanou zákonom č. 485/2013 Z.z., sa s účinnosťou od 1. januára 2014 zaviedol nový druh sociálnej služby, ktorou je služba včasnej intervencie. Poskytuje sa dieťaťu do siedmich rokov jeho veku, ak je jeho vývoj ohrozený z dôvodu zdravotného postihnutia a aj rodine tohto dieťaťa, nakoľko bez potrebnej pomoci môže dochádzať k ohrozeniu komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím a súčasne k riziku sociálneho vylúčenia dieťaťa a jeho rodiny V rámci tejto sociálnej služby sa poskytujú viaceré odborné činnosti, ako špecializované sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, vykonáva sa preventívna aktivita a stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím rôznymi metódami a technikami zameranými na senzorické a motorické stimulácie.

1.7. Iniciovať a podporovať vzdelávacie a výcvikové programy pre neformálnych poskytovateľov zamerané na starostlivosť o starších ľudí, integrovaný prístup k zdraviu, pohodu a starostlivosť o starších ľudí, na sociálne a psychologické aspekty starnutia.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

Opatrenie sa vo vecnej pôsobnosti sekcie sociálnej a rodinnej politiky doposiaľ nezačalo realizovať.

7.4.5. Koordinácia a integrácia dlhodobej zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb

Cieľ 1: Vytvoriť právne podmienky na možnosť úhrady nákladov za zdravotnú starostlivosť v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti poskytovanej vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb zo zdrojov verejného zdravotného poistenia.

Gestor: MZ SR v spolupráci s MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: obce a VÚC, poskytovatelia sociálnych služieb, zdravotné poisťovne, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: 2014

Priebežné plnenie:

• Dňom 1. júla 2014 nadobudol účinnosť zákon č. 185/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa novelizoval aj zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách. Novou právnou úpravou sa zabezpečila previazanosť právnej úpravy poskytovania zdravotnej starostlivosti v právnych predpisoch v oblasti zdravotnej starostlivosti s právnou úpravou poskytovania zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb (zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie), ustanovenou v zákone o sociálnych službách. V tejto súvislosti sa upravila nová forma poskytovania zdravotnej starostlivosti, ktorou je ošetrovateľská starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb poskytovaná v súlade so štandardnými ošetrovateľskými postupmi. Zo zdrojov verejného zdravotného poistenia je možné s účinnosťou od 1. júla 2014 uhrádzať 9 zdravotných výkonov ošetrovateľskej starostlivosti, poskytovaných týmito zariadeniami sociálnych služieb prostredníctvom ich zamestnancov, ktorí spĺňajú podmienky na výkon zdravotníckeho povolania. Ide o zákonom ustanovenú možnosť uzatvárania zmluvy o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti medzi zdravotnou poisťovňou a zariadením sociálnych služieb.

7.5. Hmotná núdza a chudoba

Ciel': *Znížiť riziko chudoby a sociálneho vylúčenia*

Priebežné plnenie:

- Vek patrí popri ekonomickej aktivite osôb, štruktúre či veľkosti domácností medzi najrizikovejšie faktory vytvárajúce profil chudoby. Podľa EÚ SILC 2014 bolo v riziku chudoby 12,6 % obyvateľov Slovenska, t. j. 659,3 tis. ľudí. V porovnaní s výsledkami EÚ SILC 2013 nastal mierny pokles, a to o 0,2 percentuálneho bodu. Podiel starších ľudí 65 + ohrozených rizikom chudoby sa medziročne takmer nezmenil a podľa posledných údajov bol na úrovni 6,2% (zdroj údajov EÚ SILC 2014, Štatistický úrad SR). Starší ľudia naďalej patria medzi rizikom chudoby významne ohrozenú cieľovú skupinu.

- V oblasti pomoci v hmotnej núdzi bol s účinnosťou od 1. januára 2014 prijatý nový zákon o pomoci v hmotnej núdzi (zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Zámerom nového zákona bolo zvýšenie adresnosti a efektívnosti poskytovania pomoci v hmotnej núdzi. Ako pozitívne opatrenie vo vzťahu k plneniu úloh vyplývajúcich z Národného programu aktívneho starnutia je potrebné uviesť, že predmetný nový zákon o pomoci v hmotnej núdzi v porovnaní s predchádzajúcim zákonom č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi, ktorý upravoval poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi do 31.12. 2013, rozšíril podmienky pre vznik nároku na príspevok na bývanie aj pre okruh osôb, ktorým sa poskytuje starostlivosť v zariadení sociálnych služieb pre seniorov.

- Naďalej bol v rámci nového zákona zachovaný pri posudzovaní hmotnej núdze ochranný princíp vo vzťahu k starším ľuďom, a to že u fyzickej osoby, ktorá dosiahla vek potrebný na nárok na starobný dôchodok sa neskúma možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Uvedeným osobám vzniká nárok na poskytovanie ochranného príspevku.

Taktiež je potrebné uviesť, že za príjem sa na účely zákona o pomoci v hmotnej núdzi nepovažuje 25 % zo starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku podľa osobitného predpisu, zároveň dôchodcovi, ktorý získal obdobie dôchodkového poistenia viac ako 25 rokov, sa suma odpočítaných percent z príjmu na účely posudzovania hmotnej núdze a poskytovania pomoci v hmotnej núdzi, zvyšuje o 1 % priznaného starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku a vyplácaného starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku za každý ďalší rok dôchodkového poistenia získaného po 25 roku dôchodkového poistenia.

- Podľa dostupných administratívnych údajov k 30. aprílu 2015 je v systéme pomoci v hmotnej núdzi evidovaných 6 351 osôb vo veku 65+, t.j. 2,2 % z celkového počtu osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi.

7.6. Sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie

Cieľ: Podporovať sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie.

Priebežné plnenie:

- Potreba zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím osobitnú starostlivosť je zakotvená a zvýraznená v dokumente na zabezpečovanie ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím¹ (ďalej len „Dohovor“) a jeho Opčnom protokole². Cieľom Dohovoru je presadzovať, ochraňovať a zabezpečiť plnohodnotný a rovný výkon ľudských práv a základných slobôd pre všetky osoby so zdravotným postihnutím a podporovať úctu k ich dôstojnosti bez akejkoľvek diskriminácie na základe zdravotného postihnutia.

Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014-2020 je strategickým dokumentom pre implementáciu Dohovoru v Slovenskej republike. Tvorba Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014-2020 vychádzala z Plánu práce vlády SR na rok 2013, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 708 z 19. decembra 2012. Dokument bol tvorený podľa čl. 4 ods. 3 Dohovoru, t.j. už v samotnom štádiu prípravy sa na jeho tvorbe podieľali reprezentatívne organizácie osôb so zdravotným postihnutím, zástupcovia sekundárnych kontaktných miest, ako aj zástupcovia samosprávy. Poslaním Národného programu je prostredníctvom definovaných úloh a opatrení zabezpečiť dosahovanie pokroku v oblasti ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím uznaných Dohovorom a pokroku pri ich používaní. Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014-2020 bol schválený uznesením vlády SR č. 25 z 15. januára 2014 a je zverejnený na webovom sídle Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky³.

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na podnet Výboru pre deti mládež a Výboru pre práva osôb so zdravotným postihnutím Rady vlády pre ľudské práva národnostné menšiny a rodovú rovnosť prevzalo na seba úlohu v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR a s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pripraviť návrh riešenia inštitucionálneho zabezpečenia verejnej ochrany práv detí a verejnej ochrany práv osôb so zdravotným postihnutím, predložilo do legislatívneho procesu Návrh zákona o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vláda Slovenskej republiky dňa 15. apríla 2015 uznesením č. 186

schválila Zákon o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím s účinnosťou od 1. septembra 2015.

1 Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 317/2010 Z. z.

– Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím)

2 Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky

č. 318/2010 Z. z. – Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím)

3 [http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/narodnyprogram-](http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/narodnyprogram-rozvoja-zivotnych-podmienok-osob-so-zdravotnym-postihnutim-roky-2014-2020.pdf)

[rozvoja-zivotnych-podmienok-osob-so-zdravotnym-postihnutim-roky-2014-2020.pdf](http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/narodnyprogram-rozvoja-zivotnych-podmienok-osob-so-zdravotnym-postihnutim-roky-2014-2020.pdf)

Opatrenie:

Poskytovať účelovo viazané peňažné dávky za účelom zmiernenia znevýhodnení vyplývajúcich z ťažkého zdravotného postihnutia.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: ÚPSVaR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Priebežné plnenie:

- Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Novelizáciou uvedeného zákona v roku 2014 sa prispelo k podpore sociálneho začlenenia starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie a to konkrétne týmito úpravami:

- zmena v § 18 ods. 3 - s účinnosťou od 1. januára 2015 sa odmena športového reprezentanta Slovenskej republiky za dosiahnuté výsledky na paralympijských hrách a deaflympijských hrách nepovažuje za príjem na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu,

- zmena v § 38 ods. 16 - s účinnosťou od 1. februára 2015 je možné poskytnúť peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorej sa poskytuje sociálna služba v útulku, domove na pol ceste, zariadení núdzového bývania alebo v zariadení podporovaného bývania,

- zmena v § 40 ods. 23 - s účinnosťou od 1. februára 2015 je možné poskytnúť peňažný príspevok na opatrovanie aj fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorej sa poskytuje pobytová sociálna služba v útulku, domove na pol ceste alebo v zariadení núdzového bývania.

Ministerstvo spravodlivosti SR

V nadväznosti na Vašu žiadosť o zaslanie informácie o plnení úloh, ktoré Ministerstvu spravodlivosti SR vyplynuli z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020, si Vám dovoľujem oznámiť, že úlohy vyplývajúce z tohto programu plní Ministerstvo spravodlivosti SR predovšetkým prostredníctvom svojho organizačného útvaru - Komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách a nekalých obchodných praktík predávajúcich ("**Komisia**").

Komisia spolu so štátnou tajomníčkou Ministerstva spravodlivosti SR JUDr. Monikou Jankovskou v uplynulom období zrealizovala po celom Slovensku desiatky regionálnych stretnutí s občanmi s cieľom šíriť osvetu a informovanosť o legislatívnych zmenách zameraných v roku 2014 na boj proti úžere. Súčasťou stretnutí bol aj výklad problematiky tzv. predajných akcií a predchádzania porušovaniu práv seniorov zo strany tzv. podomových obchodníkov a osobitne šmejdov. Stretnutia boli zamerané diskusne a aplikačne, pričom v rámci týchto bolo početným spotrebiteľom poskytnuté konkrétne poradenstvo. Osveta bola Komisiou organizovaná aj prostredníctvom organizácii na ochranu práv seniorov, konkrétne Fóra na pomoc starším a Jednoty dôchodcov Slovenska.

Okrem uvedených aktivít boli v rámci osvetu spotrebiteľom v početných množstvách distribuované informačné brožúry a ďalšie materiály, vrátane názorných vzorov najčastejšie používaných právnych podaní. Na seniorov a ochranu ich práv boli orientované aj viaceré poradne a rozhovory zverejnené v elektronických alebo printových médiách s celoštátnou pôsobnosťou. V súvislosti s uvedenými skúsenosťami sa Komisii osvedčila najmä spolupráca s Fórum na pomoc starším z Prievidze, ktoré reprezentuje jednu z najaktívnejších organizácii tretieho sektora zameranú na pomoc seniorom.

Na báze spolupráce s organizáciami na ochranu práv seniorov, bude Komisia v rámci kapacít, ďalej rozvíjať spoločne zameranú aktivitu na ochranu práv seniorom.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Zvyšovanie kvality vzdelávacích programov ďalšieho vzdelávania a rozvíjanie existujúcich príležitostí na vzdelávanie ľudí vo vyššom veku je jednou z priorít Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Motivovanie ľudí k ďalšiemu vzdelávaniu a jasnejšie zameranie vzdelávacích programov na aktuálne požiadavky trhu práce v súčasnosti adresuje prebiehajúci národný projekt *Ďalšie vzdelávanie a poradenstvo pre dospelých ako nástroj lepšej uplatniteľnosti na trhu práce* (www.cvanu.sk). Výstupy a zistenia z tohto projektu, ktorý končí koncom roka 2015, budú využité a zapracované v procese tvorby nového zákona o celoživotnom vzdelávaní. Tento zákon bude vyššie uvedené ciele systémovo riešiť. Zvýšeniu dostupnosti informácií a lepšej orientácii záujemcov o ďalšie vzdelávanie napomôžu určite aj plánované vylepšenia *Informačného systému ďalšieho vzdelávania* (<http://isdv.iedu.sk/>), ktoré sú taktiež súčasťou pripravovaného zákona.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky zohľadňuje pri príprave zákona o celoživotnom vzdelávaní zapracovanie problematiky vzdelávania starších občanov do príslušného právneho predpisu. Národný ústav celoživotného vzdelávania ako priamo riadená organizácia ministerstva, organizoval v mesiaci máj 2015 v Bratislave workshop k vecnému návrhu zákona o celoživotnom vzdelávaní s cieľovou skupinou seniorov. Účelom workshopu bolo mapovať požiadavky cieľovej skupiny v oblasti, ktorú má nový zákon upravovať a získať cenné podnety, ktoré budú v ďalšom procese jeho tvorby reflektované. Na workshope sa zúčastnili zástupcovia Asociácie univerzít tretieho veku na Slovensku, Centra ďalšieho vzdelávania UK Bratislava, Inštitútu celoživotného vzdelávania STU Bratislava a Jednoty dôchodcov na Slovensku.

Cenné informácie o skutočnej úrovni kompetencií dospelaj populácie na Slovensku priniesli výsledky Programu medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých (PIAAC). PIAAC je reprezentatívnym zisťovaním zručností a schopností v oblastiach čitateľskej, matematickej a digitálnej gramotnosti. Jeho výsledky pomáhajú pri formulovaní národných i regionálnych priorít v oblasti vzdelávania dospelých. V špecifickej vekovej skupine starších ľudí je, aj na základe tohto výskumu, národnou prioritou číslo jeden zlepšovanie digitálnej gramotnosti.

V súčasnosti prebiehajú rokovania o možnostiach financovania jednotlivých iniciatív. Výsledky PIAAC-u by v budúcnosti mohol riešiť samostatný národný projekt. Pri adresovaní regionálnych výziev sú alternatívnym prístupom dopytovo orientované projekty financované z prioritnej osi Vzdelávanie operačného programu Ľudské zdroje. Takýto prístup však

predpokladá intenzívnejšie zapojenie samospráv. Výhodiskom je v tomto prípade regionálna analýza výsledkov PIAAC-u, ktorú ministerstvo plánuje prezentovať v septembri, v rámci Týždňa celoživotného učenia (www.tcu.sk). Týždeň celoživotného učenia je projekt, ktorý sa snaží upozorniť na význam celoživotného učenia prostredníctvom prednášok, workshopov a diskusií po celom Slovensku. Projekt prebieha pod záštitou ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky zároveň pracuje na napĺňaní cieľov zlepšenia digitálnej a finančnej gramotnosti, v súčinnosti s ďalšími orgánmi štátnej správy. Zástupcovia odboru celoživotného vzdelávania iniciovali dňa 19.6.2015 stretnutie so zástupcami odboru ochrany finančných spotrebiteľov Národnej banky Slovenska (NBS). Následne, dňa 8.7.2015 prebehlo ďalšie stretnutie, na ktorom sa okrem zástupcov oboch uvedených odborov zúčastnili aj zástupcovia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Ako prvý krok, pri dosahovaní stanoveného cieľa zlepšovania finančnej gramotnosti starších ľudí bol identifikovaný návrh metodiky vzdelávania v tejto oblasti. NBS pripravila na základe skúseností z podnetov občanov prvý návrh tém, ktorým by sa metodika obsahovo mala venovať. Zúčastnení sa zhodli, že zlepšovanie finančnej gramotnosti ide ruka v ruku so zlepšovaním digitálnej gramotnosti. Oba ciele sú súčasťou Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014-2020, bolo by preto výhodné tieto témy presadzovať a riešiť v súčinnosti a využiť synergický efekt.

Za týmto účelom bolo k spolupráci prizvané aj Ministerstvo financií Slovenskej republiky, ktoré je spoločne s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky gestorm Cieľa číslo 4, z kapitoly 6.2.4 NPAS – zvyšovať digitálnu gramotnosť starších ľudí. V tejto súvislosti bude oslovená príslušná sekcia, zodpovedná za informatizáciu spoločnosti. V oblasti finančnej gramotnosti sa MF SR bude podieľať na tvorbe metodiky. Intenzívne stretnutia zodpovedných orgánov štátnej správy s cieľom napĺňania úloh z Národného programu aktívneho starnutia budú ďalej pokračovať aj v najbližšej dobe.

Ministerstvo vnútra SR

Oblasť 5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

1.3. Sprísniť reguláciu, dohľad a sankcie na predaj tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. Informovať verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách. Zvážiť prijatie právnej úpravy, podľa ktorej by za určitých podmienok bolo možné odňať oprávnenie na výkon činnosti subjektom poskytujúcim finančné služby v prípade porušenia zákona.

Gestor: MH SR, MV SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Policajný zbor v roku 2014 prijal opatrenia (rozkaz prezidenta Policajného zboru č. 86/2013 na zamedzenie protiprávnej činnosti voči seniorom na predajných akciách), ktorými sa sprísnil dohľad a sankcie pri predaji tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré mali manipulatívny a nátlakový charakter. Opatreniami sa sprísnil najmä dohľad nad ochranou verejného poriadku, zabezpečilo sa monitorovanie prípadnej protiprávnej činnosti usporiadateľov a predajcov na predajných akciách, zefektívnila a najmä sa zintenzívnila spolupráca so Slovenskou obchodnou inšpekciou ako všeobecným orgánom trhového dozoru pri ochrane spotrebiteľa na vnútornom trhu. Táto spolupráca mala veľký význam v prípadoch marenia výkonu kontroly pracovníkmi Slovenskej obchodnej inšpekcie zo strany usporiadateľov a predávajúcich na predajných akciách. Prijaté opatrenia mali v konečnom dôsledku pozitívny preventívno-bezpečnostný charakter a kontrolný charakter, čo sa prejavilo najmä v celkovom znížení počtu predajných akcií s nátlakovými a nekalými obchodnými praktikami, ktoré boli cielene zamerané na seniorov. V sledovanom období bola prijatá príslušná absentujúca legislatíva zameraná na ochranu spotrebiteľa. Príslušné orgány dozoru cieľavedome rozbehli informačnú kampaň pre seniorov zameranú na informovanie a zvýšenie povedomia verejnosti ako sa brániť voči nekalým obchodným praktikám na predajných akciách. Policajný zbor zintenzívnil preventívnu činnosť zameranú na ochranu spotrebiteľov na predajných akciách v spolupráci s viacerými zainteresovanými subjektmi pôsobiacimi v oblasti ochrany seniorov.

K problematike nátlakových predajných akcií a nekalých obchodných praktík Policajný zbor v spolupráci s odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra Slovenskej republiky vydal najmä pre seniorov informačné letáky, ktoré boli distribuované jednotlivým útvarom Policajného zboru za účelom ich využitia na úseku komplexnej prevencie v boji proti

uvedenej kriminalite a protiprávnej činnosti. Letáky sú verejnosti prístupné na <http://www.minv.sk/?seniori>.

Policajný zbor na webovej stránke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky prístupnej širokej verejnosti zverejnil pod odkazom <http://www.minv.sk/?podvody-na-senioroch> informácie týkajúce sa najnovších foriem páchania trestnej činnosti páchanej na senioroch.

Prijaté opatrenia splnili svoj účel a z dôvodu ďalšej neúčelnosti predmetného rozkazu prezident Policajného zboru rozhodol o jeho zrušení bez náhrady.

Policajný zbor v roku 2015 sumarizoval na celoslovenskej úrovni prípady hlásenia nekalých obchodných praktík a nátlakových predajných akcií. V súvislosti so sledovaním tzv. špecifickej trestnej činnosti páchanej na senioroch, do ktorej možno zahrnúť v závislosti od trestno-právnej kvalifikácie skutku ekonomickú kriminalitu (podvod, sprenevera), majetkovú kriminalitu (krádež) a násilnú kriminalitu (lúpež, porušovanie domovej slobody, nátlak) je možné konštatovať, že tento druh kriminality je páchaný sofistikovaným a organizovaným spôsobom, cielene na senioroch, pod rôznymi vymyslenými legendami. Nakoľko seniori túto trestnú činnosť neoznamujú vykazuje určitý stupeň latentnosti. Najčastejšie používané legendy sú uvedené na http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/podvody_na_senioroch/najcastejsie-pouzivane-legendy-pachatelov.pdf.

Policajti služby kriminálnej polície za účelom eliminácie špecifickej kriminality pravidelne uskutočňujú celoslovenské inštruktážno-metodické zamestnanie pre príslušníkov Policajného zboru s cieľom výmeny teoretických vedomostí a praktických skúseností, ako aj optimálnych postupov zameraných na jej efektívne odhaľovanie a objasňovanie.

Policajný zbor zefektívnil a zintenzívnil medzinárodnú spoluprácu (najmä s políciou Českej republiky) v oblasti výmeny informácií o nových spôsoboch páchania špecifickej kriminality, o potenciálnych páchatel'och, ako aj najnovších spôsoboch páchania.

V súvislosti s prípravou novelizácie Trestného zákona Policajný zbor inicioval zaradenie termínu chránená osoba do kvalifikovaných skutkových podstát trestného činu podvodu a krádeže za účelom stanovenia vyššieho trestu pre páchatel'ov trestnej činnosti páchanej na senioroch.

Policajný zbor spracoval za obdobie rokov 2012 až 2014 Správu o kriminalite páchanej na senioroch, ktorá má byť prerokovaná na októbrovom zasadnutí Rady vlády Slovenskej republiky pre práva seniorov a prispôsobovanie verejných politík procesu starnutia populácie.

Stav plnenia: Úloha sa plní priebežne.

1.5. Zvyšovať bezpečnosť, ochranu života, zdravia a majetku starších ľudí, brániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi a násiliu voči starším ľuďom – pokračovať v realizácii preventívnych projektov zameraných na seniorov (celoslovenský projekt „bezpečná jeseň život“ a projekty na regionálnej úrovni)

Gestor: MV SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Príslušníci Policajného zboru v rámci plnenia úloh na úseku prevencie realizujú rôzne aktivity a opatrenia s cieľom zvyšovania bezpečnosti, ochrany života, zdravia a majetku a prevencie viktimácie seniorov. Pri plánovaní a uskutočňovaní preventívnych aktivít príslušníci Policajného zboru spolupracujú s obcami, cirkevným zbormi, klubmi dôchodcov, domovmi dôchodcov, občianskymi združeniami a inými subjektmi. Policajní preventisti venujú pozornosť aj osamelo žijúcim seniorom a starším ľuďom bez sociálnych väzieb.

Za účelom eliminácie trestnej činnosti páchanej na senioroch a efektívnej prevencie neustále prebieha medzi zainteresovanými službami Policajného zboru spolupráca pri príprave a realizácii preventívnych opatrení a aktivít. Na celoslovenskej úrovni príslušníci Policajného zboru uskutočňujú preventívny projekt Bezpečná jeseň života. Formou besied a rozhovorov poskytujú seniorom rady a odporúčania ako prechádzať tomu, aby sa stali obeťou podvodníkov, obeťou majetkovej trestnej činnosti a násilnej trestnej činnosti. Súčasťou projektu je propagačný materiál (leták) obsahujúci nielen odporúčania na zvýšenie ich vlastnej bezpečnosti pred negatívnymi sociálno-patologickými javmi, ale aj prehľad dôležitých kontaktov pre prípad, keď sa senior ocitne v situácii, kedy potrebuje pomoc. V roku 2014 sa uskutočnilo v rámci projektu 404 stretnutí s účasťou 19 291 seniorov. V prvých piatich mesiacoch roku 2015 bolo zrealizovaných 110 besied s počtom 4 700 seniorov. Okrem uvedeného projektu príslušníci Policajného zboru realizujú vlastné preventívne aktivity na regionálnej úrovni.

Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave organizuje niekoľkokrát ročne v rámci projektu KRIMI-INFO stánok v nákupných centrách mesta Bratislava informačno-osvetovú preventívnu akciu zameranú na predchádzanie trestnej činnosti, nadviazanie užšej spolupráce s políciou a informovanie o možnej ochrane zdravia a majetku občanov vrátane seniorov.

Policajti služby kriminálnej polície vykonávali lektorskú činnosť na preventívnych aktivitách uskutočnených pre seniorov (besedy, školenia, posedenia) organizovaných občianskym združením Fórum pre pomoc starším, obcami a mestami za účelom informovania

o najnovších legendách, ktoré páchatelia používajú pri páchaní špecifickej kriminality na senioroch.

Na úseku ochrany majetku, hlavne bytov a rodinných domov a prevencie viktimácie majetkovej trestnej činnosti Policajný zbor spolupracuje s občianskym združením Bývajme bezpečne pri tvorbe televízneho seriálu „Bývajme bezpečne“, ktorý je vysielaný regionálnymi televíznymi stanicami po celom Slovensku.

Hovorcovia Policajného zboru prostredníctvom celoslovenských i regionálnych médií priebežne počas roka poskytujú informácie a upozornenia preventívneho charakteru smerované práve k starším občanom, ktorí sa mnohokrát stávajú obeťami podvodníkov a zlodejov. Informácie boli poskytované celoročne, aktuálne podľa potreby, vo zvýšenej miere v období sviatku všetkých svätých, ako aj v predvianočnom čase.

Stav plnenia: Úloha sa plní priebežne.

Oblasť 7.7. Skvalitňovanie života starších ľudí

Opatrenia:

- dopravná osвета seniorov zameraná na vyzdvihnutie potreby dodržiavania dopravných predpisov a výučbu bezpečného správania sa seniorov v cestnej premávke,
- vzdelávať seniorov ako sa správať v premávke, konkrétne na priechode pre chodcov, ako dodržiavať predpisy cestnej premávky s dôrazom na počty nehôd zavinených osobami v dôchodkovom veku,
- dopravná osвета seniorov formou prednášok o nových legislatívnych zmenách v pravidlách cestnej premávky SR.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: MV SR,

Termín plnenia: priebežne počas celého trvania realizácie stratégie „Národný plán na zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky na roky 2011-2020“.

Príslušníci Policajného zboru v rámci plnenia úloh na úseku bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky a prevencie vykonávajú počas výkonu služby dohľad nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky. Podľa aktuálnej situácie Policajný zbor realizoval dopravno-bezpečnostné akcie, spoločný výkon služby, osobitné kontroly so zameraním na nemotorových účastníkov a chodcov. Preventívne aktivity sa uskutočňovali priamo v cestnej premávke, ako aj formou prednášok a besied v zariadeniach združujúcich seniorov.

Vzdelávanie seniorov, ako sa správať v cestnej premávke, konkrétne na priechode pre chodcov, povinnosť dodržiavania predpisov cestnej premávky, informovanie o počtoch

nehôd zavinených osobami v dôchodkovom veku zabezpečujú na stretnutiach predovšetkým policajní preventisti. Seniorov upozorňovali nielen na nevyhnutnosť bezpečného správania v cestnej premávke, ale aj na potrebu vnímania aktuálneho zdravotného stavu a fyzickej kondície, ktoré majú zásadný vplyv na chovanie seniora v cestnej premávke. Odporúčali zvážiť napríklad jazdu na bicykli, či autom v dopravných špičkách, alebo za zníženej viditeľnosti. Zvýšenú pozornosť, zameranú na povinnosť nosenia reflexných prvkov a bezpečnostného reflexného odevu chodcami a cyklistami za zníženej viditeľnosti venoval Policajný zbor obdobiu prichádzajúcej jesene a v jarnom období. Osveta seniorov a výučba bezpečného správania sa v cestnej premávke prebiehala aj prostredníctvom regionálnych aktivít.

Policajný zbor informoval podľa aktuálnej situácie širokú verejnosť o nových legislatívnych zmenách v pravidlách cestnej premávky v Slovenskej republike. Hovorcovia Policajného zboru poskytovali informácie prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov (celoslovenské televízie, regionálne televízie), printových periodík, internetových médií, webovej stránky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj prostredníctvom miestnych a obecných rozhlasov.

Stav plnenia: Úloha sa plní priebežne.

Oblasť 6.2.1. Vekový manažment

Cieľ: 4 Stanoviť minimálny rozsah nutne aplikovaných zásad vekového manažmentu vrátane systému auditu pre ich aplikáciu.

Spôsob plnenia: Vypracovať minimálny rozsah žiaducich pravidiel správania sa zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) pri aplikácii vekového manažmentu a indikátorov ich plnenia. Aplikovať tieto pravidlá vo všetkých organizáciách a spoločnostiach, kde ako zamestnávateľ alebo dominantný akcionár vystupuje štát alebo samospráva. Odporučiť dodržiavanie týchto pravidiel širokej zamestnávateľskej verejnosti. Prerokovať s Konfederáciou odborových zväzov Slovenskej republiky, aby jednotlivé odborové zväzy a organizácie uplatňovali v rámci kolektívnych vyjednaní tieto požiadavky. Zvážiť bonifikáciu zamestnávateľov, ktorí budú dobrovoľne tieto požiadavky akceptovať.

Gestor: MPSVR SR a MV SR

Termín: vypracovanie žiaducich pravidiel a indikátorov ich plnenia do 30.6.2015, aplikácia týchto pravidiel subjektmi vo verejnej správe do 01.01.2016, rozhodnutie o možnej bonifikácii zamestnávateľov do 31.12.2016

Vzhľadom na skutočnosť, že k dnešnému dňu Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky nevypracovalo pravidlá a ani Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky nepožiadalo o participovanie na tejto úlohe, nie je možné vyhodnotiť predmetnú úlohu z oblasti 6.2.1 Vekový manažment Cieľ č. 4 Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 - 2020.

Príloha č. 12

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Z národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020, schváleného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 688 zo dňa 4. decembra 2013, nevyplývajú pre Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky žiadne úlohy a z tohto dôvodu Vám nezasielam podkladové informácie o plnení programu.

Ministerstvo zdravotníctva SR

Cieľ 1: Znížiť úmrtnosť na srdcovocievne ochorenia

Cieľ 2: Zlepšiť včasnú diagnostiku kolorektálneho karcinómu, karcinómu prsníka, karcinómu krčka maternice prostredníctvom vyššej účasti obyvateľstva na preventívnych programoch zameraných na prevenciu kolorektálneho karcinómu, karcinómu prsníka, karcinómu krčka maternice.

V roku 2014 boli národné programy (*Národný program prevencie ochorení srdca a ciev, Národný diabetologický program a skriningové programy na onkologické ochorenia*) v oblasti prevencie implementované do *Národného programu podpory zdravia (NPPZ)*. Aktualizácia *NPPZ* bola vládou SR schválená dňa 1. decembra 2014. *NPPZ* sa opiera o výsledky monitorovania zdravotného stavu obyvateľstva Slovenskej republiky a tiež o projekty a programy, ktoré mapujú výskyt rizikových faktorov chronických neinfekčných ochorení u obyvateľov Slovenska. Tento program vychádza z politiky „*Zdravie pre všetkých*“ – Svetovej zdravotníckej organizácie zakotvenej v politike „*Zdravie 2020: Európsky politický rámec na podporu vládnych a spoločenských aktivít pre zdravie a prosperitu*“.

Aktualizovaný *NPPZ* je prioritne zameraný na ovplyvňovanie determinantov zdravia, na podporu zdravého životného štýlu, na znižovanie rizikových faktorov vyskytujúcich sa u obyvateľstva a na zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti. Špecifické opatrenia *NPPZ* sú zamerané na najčastejšie sa vyskytujúce chronické neinfekčné ochorenia – kardiovaskulárne, diabetes mellitus a vybrané nádorové ochorenie (tri najčastejšie sa vyskytujúce onkologické ochorenia - kolorektálny karcinóm, karcinóm prsníka a karcinóm krčka maternice). Na účel koordinácie aktivít *NPPZ* bola zriadená, ako poradný orgán ministra zdravotníctva SR, Ústredná koordinačná rada na ochranu a podporu zdravia, ktorá bude monitorovať priebežné plnenie a hodnotenie programu.

Uznesením Gremiálnej porady ministra zdravotníctva č. 7 zo dňa 26. januára 2015 boli z rozpočtu Ministerstva zdravotníctva SR (MZ SR) vyčlenené prostriedky na rok 2015 na podporu preventívnych aktivít a opatrení *NPPZ*, vzťahujúcich sa k ochoreniu diabetes mellitus, k ochoreniam srdca a ciev a k onkologickým ochoreniam v sume 200 000,00 €. Tieto finančné prostriedky sú prioritne určené na plánovanú „mediálnu kampaň“ k tejto téme, realizovanú prostredníctvom Rozhlasu a televízie Slovenska, a vybudovanie Poradenského centra ochrany a podpory zdravia na Úrade verejného zdravotníctva SR.

Cieľ 3: Zlepšiť geografickú dostupnosť a kvalitu dlhodobej zdravotnej starostlivosti o seniorov v súlade s demografickým vývojom v SR

Verejná minimálna sieť je stanovená v *Nariadení vlády SR č. 640/2008 Z. z. o verejnej minimálnej sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti*. K téme optimalizácie verejnej siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti MZ SR zorganizovalo dňa 18. 6. 2015 stretnutie s vedúcimi a riaditeľmi odborov zdravotníctva a humánnej farmácie všetkých samosprávnych krajov. Na tomto stretnutí predstavitelia odborov zdravotníctva vyšších územných celkov deklarovali, že optimalizáciu siete poskytovateľov zdravotnej starostlivosti je potrebné urobiť v úzkej spolupráci so samosprávnymi krajinami, ktoré vykonávajú prenesený výkon štátnej správy a v oblasti zabezpečovania potrebnej zdravotnej starostlivosti prihliadajú na potreby občanov v jednotlivých regiónoch. Pre plynulé zabezpečenie poskytovania dlhodobej zdravotnej starostlivosti pre seniorov viaceré samosprávne kraje navrhujú posilnenie lôžok ošetrovateľských a posilnenie poskytovania zdravotnej starostlivosti v domácom prostredí seniora prostredníctvom agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti.

Cieľ 4: Zlepšiť zdravotné uvedomenie starších ľudí, v oblasti preventívneho očkovania s dôrazom na zlepšenie zdravia, predlžovanie života a zlepšovanie kvality života celej populácie pomocou podpory zdravia, prevencie chorôb a iných foriem zdravotných intervencií.

Očkovanie stále patrí k významným a účinným spôsobom prevencie infekčných chorôb. V rámci Európskeho imunizačného týždňa (EIW) sa v roku 2014 od 22. – 26. 4. 2014 uskutočnila kampaň, ktorej cieľom bolo zvýšiť zaočkovanosť, eliminácia tzv. vakcinačných dier, zlepšenie informovanosti o očkovaní proti nákazám, ktorým sa dá vďaka očkovaní úspešne predchádzať a odpoveď na antivakcinačné aktivity. Na realizácii EIW participoval Úrad verejného zdravotníctva SR (ÚVZ SR) a regionálne úrady verejného zdravia RÚVZ. Aktivity úradov verejného zdravotníctva boli v roku 2014 orientované na štyri cieľové skupiny – laickú verejnosť, zdravotníckych pracovníkov, rómsku populáciu a iné rizikové skupiny. Pre cieľovú skupinu seniorov úrady verejného zdravotníctva plánujú zrealizovať edukačné aktivity v rámci *Medzinárodného dňa starších 2015*.

Cieľ 5: Vypracovať metodické usmernenie o postupe zdravotníckych pracovníkov pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti seniorom ohrozených domácim násilím s cieľom predchádzať formám diskriminácie starších ľudí.

MZ SR vypracovalo *Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o postupe zdravotníckych pracovníkov pri ohrození seniorov násilím*. Účelom tohto odborného usmernenia je upozorniť zdravotníckych pracovníkov na alternatívu ohrozenia seniorov násilím a v záujme eliminácie násillia na senioroch skvalitniť štatistické hlásenia násillia na senioroch prostredníctvom výkazov Národnému centru zdravotníckych informácií.

Cieľ 6: *Podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl a celkové zdravie seniorov formou edukačných aktivít zamestnancami RÚVZ v SR prostredníctvom individuálneho, skupinového a hromadného poradenstva.*

ÚVZ SR a RÚVZ v SR celospoločenskú prevenciu realizujú prostredníctvom poradenskej činnosti v 36 poradenských centrách ochrany a podpory zdravia (v poradniach zdravia) a výchovno-vzdelávacími aktivitami pracovníkov odborov podpory zdravia. Poradne zdravia sú určené všetkým obyvateľom SR, ktorí prejavia záujem o svoje zdravie a chcú poznať svoje individuálne riziká vzniku chronických neinfekčných ochorení. Od vzniku základných poradní pri jednotlivých RÚVZ v SR od marca 1993 do decembra 2014 bolo vyšetrených 220 154 klientov a vykonaných 117 365 kontrolných vyšetrení. Počet prvovýšetrených klientov v roku 2014 nad 50 rokov bolo 2483 (813 mužov a 1670 žien), z toho nad 65 rokov 596 klientov (206 mužov a 390 žien). Na opakovanú kontrolu do základnej poradne zdravia v roku 2014 nad 50 rokov prišlo 2906 klientov (770 mužov a 2136 žien), z toho nad 65 rokov 1104 klientov (311 mužov a 793 žien). V roku 2014 bolo zrealizovaných 451 výjazdov na rôzne miesta v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Pracovníci odborov podpory zdravia počas celého roka realizujú rôzne činnosti zamerané na zlepšenie zdravia a kvality života seniorov, napr.: merajú tlak krvi, vyšetrujú cholesterol, stanovujú BMI a WHR, poskytujú odborné poradenstvo zamerané na zdravý životný štýl, v poradniach zdravia na podporu pohybovej aktivity cvičia so seniormi, prostredníctvom výjazdových poradní prednášajú a besedujú so seniormi na témy napr.: *Zdravý životný štýl, Alzheimerova choroba, Zdravé starnutie, Výhody očkovania proti chrípke a pneumokokom, Pohybová aktivita, Prevencia osteoporózy, Pamäť a iné.*

ÚVZ SR a RÚVZ v SR tiež organizujú edukačné aktivity v rámci celého Slovenska pri príležitosti „svetových dní“. Jednou z nich je medzinárodná aktivita s názvom *Týždeň mozgu*, nad ktorou ÚVZ SR prevzal záštitu, ďalšími sú napr.: *Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň pohybu, Medzinárodný deň starších, Svetový deň osteoporózy*, či aktivity realizované v októbri, počas *Mesiaca úcty k starším*. Súčasťou výchovno-vzdelávacích aktivít je distribúcia edukačných materiálov, letákov, napr. v roku 2015 (z prostriedkov WHO v rámci spolupráce s MZ SR) spracoval leták *Osteoporóza – tichý zlodej kostí*.

V súvislosti s plnením Dvojročnej dohody o spolupráci (BCA) medzi MZ SR a WHO na roky 2014 – 2015, Národného programu aktívneho starnutia a záverov z 5. zasadnutia pracovnej skupiny na podporu zdravia seniorov, úrady verejného zdravotníctva zrealizovali kampaň zameranú na zdravý životný štýl seniorov v oblasti prevencie vzniku predčasnej osteoporózy u seniorov ako rizikového faktora pre pády a zlomeniny. Kampaň prebiehala od 20. októbra do 10. novembra 2014. V rámci kampane pracovníci odborov podpory zdravia všetkých 36 RÚVZ v SR zrealizovali 117 edukačných aktivít, ktorých cieľom bolo

zvyšovanie povedomia o osteoporóze a jej prevencii, formovanie správnych postojov k zdravému životnému štýlu a k celkovej zodpovednosti za vlastné zdravie. V rámci tejto kampane ÚVZ SR a RÚVZ v SR realizovali celoslovenský dotazníkový prieskum, ktorý bol zameraný na znalosti životného štýlu a informovanosť obyvateľov 50+ o osteoporóze. Dotazníkový prieskum prebiehal od 20. októbra 2014 do 10. novembra 2014, výskumnú vzorku tvorilo 1158 respondentov (58 % mužov a 41,1 % žien), priemerný vek respondentov bol 62 rokov. Jeho čiastkové výsledky boli prezentované dňa 15. apríla 2015 na 6. zasadnutí pracovnej skupiny na podporu zdravia seniorov na RÚVZ so sídlom v Trenčíne, tiež v dňoch 23. - 24. apríla 2015 v Nitre na XXXII Zoborskom dni a XIII. Západoslovenskom dni o osteoporóze 2015 vo forme posteru s názvom *Osteoporóza vo vedomí obyvateľov Slovenskej republiky*, takisto na XVIII. Medzinárodnom kongrese českých a slovenských osteológov v dňoch 10. – 12. septembra 2015 v Brne.

Od 10. mája (*Svetový deň pohybu ku zdraviu*) do 15. júna 2015 realizovali pracovníci odborov podpory zdravia 22 RÚVZ v SR edukačné aktivity zamerané na podpory pohybovej aktivity seniorov, napr. *Deň otvorených dverí*, *Športový deň seniorov*, cvičenia so seniormi, prednášky a besedy, ktoré boli obsahovo zamerané na zdravý životný štýl, význam pohybovej aktivity, jej vplyv na telesné a duševné zdravie.

V súvislosti s plnením úloh v rámci BCA, v oblasti zlepšovania verejných politík pre „*Zdravie a aktívne starnutie*“, MZ SR participovalo na príprave medzinárodného workshopu, ktorý sa uskutočnil na pôde MZ SR v dňoch 9. a 10. júla 2015 za účasti zástupcov zo Slovinska, Chorvátky, Českej a Slovenskej republiky. Jeho cieľom bolo budovanie kapacít na podporu zavádzania prívetivého prostredia pre zdravé starnutie. Na základe získaných príkladov dobrej praxe z miest Banská Bystrica a Trnava, RÚVZ plánujú zintenzívniť spoluprácu úradov s mestami, prípadne Kanceláriami Zdravých miest na Slovensku.

Ministerstvo životného prostredia SR

7.7.4. Životné prostredie, jeho kvalita a udržateľnosť

Organizácie rezortu životného prostredia Slovenskej republiky vytvárajú také podmienky, ktoré umožňujú starším ľuďom získavať informácie a vedomosti, týkajúce sa životného prostredia. Napr. Slovenské banské múzeum poskytuje služby vo svojej knižnici a študovni k individuálnemu štúdiu; Slovenská agentúra životného prostredia uskutočňuje environmentálnu výchovu a vzdelávanie, ktoré sú určené rôznym cieľovým skupinám, vrátane seniorov. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky realizuje výchovno-vzdelávacie aktivity pre verejnosť, vrátane činnosti informačných stredísk, Školy ochrany prírody vo Varíne a sprístupnených jaskýň.

Cieľ 1: Zabezpečiť starším ľuďom prístup k vzdelávacím, kultúrnym a duchovným aktivitám v oblasti starostlivosti o životné prostredie a poskytnúť im dostatok príležitostí na ich osobnostný rozvoj aj vo vyššom veku.

Opatrenie: Zabezpečiť environmentálnu výchovu a vzdelávanie prostredníctvom edukačných programov pre cieľovú skupinu seniorov.

Gestor: MŽP SR a jeho vecne príslušné organizácie

Spolupracujúce subjekty: Kluby dôchodcov, seniorské organizácie, Živica², Univerzita 3. veku pri Akadémii ozbrojených síl M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši so zameraním na environmentálne vzdelávanie

Plnenie:

Organizácie rezortu životného prostredia Slovenskej republiky realizujú environmentálnu výchovu a vzdelávanie so zameraním na rôzne cieľové skupiny, vrátane seniorov.

Slovenská agentúra životného prostredia zabezpečuje sprievodné aktivity počas medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm / Ekotopfilm – Envirofilm;

---

² Živica – centrum environmentálnej a etickej výchovy, dobrovoľné, vzdelávacie, neziskové, nepolitické a environmentálne občianske združenie.

prostredníctvom Strediska environmentálnej výchovy Dropie organizuje každoročne v auguste víkendový poznávací pobyt pre Jednotu dôchodcov, ktorej sa zúčastňujú seniori z Klubu dôchodcov Kollárovo a Klubu dôchodcov Trenčín. Počet sa pohybuje okolo 80 členov. Počas roka sa približne dvakrát konajú lektorované exkurzie pre seniorov. **Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva** je garantom výučbového programu environmentálnej výchovy pre 2. a 3. ročník Univerzity 3. veku. Tieto výučbové programy sa realizujú v polyfunkčnej miestnosti múzea a ich súčasťou sú aj terénne exkurzie; poskytuje služby špecializovanej knižnice a verejného špecializovaného archívu; zabezpečilo vydanie a distribúciu krátkeho edičného titulu NATURA 2000 pre cieľovú skupinu seniorov v rámci implementácie projektu zo štrukturálnych fondov EÚ s názvom „NATURA 2000 v celoživotnom vzdelávaní“. Knižnica a študovňa v **Slovenskom banskom múzeu v Banskej Štiavnici** je prístupná verejnosti počas pracovných dní v čase od 6,00 do 14,00 hod. V roku 2014 využilo túto službu niekoľko krát 22 seniorov a v roku 2015 17 seniorov. **Štátna ochrana prírody SR** organizuje výchovno-vzdelávacie podujatia zamerané na ochranu prírody a krajiny najmä formou prednášok, besied, exkurzií, výstav a informačných kampaní. V roku 2014 sa týchto podujatí, organizovaných napr. v rámci významných environmentálnych dní, zúčastnilo cca 18 000 osôb, vrátane seniorov. Špeciálne pre seniorov bolo organizovaných 19 podujatí, napr. prednášky na tému BR Východné Karpaty v kaštieli v Snine, NP Poloniny v ISOP v Novej Sedlici, NP Malá Fatra v Škole OP vo Varíne, TANAP v skanzene v Pribyline, NP PIENAP v Domove dôchodcov v Spišskej Starej Vsi, exkurzia v PIENAP spojená s plavbou po Dunajci pre slovensko-poľských seniorov; v spolupráci s členmi Klubu dôchodcov v Uličí bol sprístupnený oddychovo-náučný areál v miestnom historickom parku. Pracovníci **ZOO Bojnice** aktívne spolupracujú s miestnymi klubmi dôchodcov, kam chodia aj na návštevy s prednáškami. Účelom týchto návštev je spríjemniť popoludnie na ich pravidelných stretnutiach, informovať ich o novinkách v Zoo Bojnice a rovnako je to snaha o budovanie pozitívneho vzťahu k zvieratám (napríklad za pomoci kontaktných zvierat). Seniori majú tiež možnosť využiť formu prednášky či komentovanej prehliadky priamo v zoo. Takto sa dozvedia zaujímavosti o jednotlivých druhoch, zároveň im je prezentovaná aj dôležitosť ochrany životného prostredia. Zoologická záhrada Bojnice začala v roku 2014 budovať nové Centrum environmentálnej výchovy a Informačné centrum NATURA 2000. Vďaka novým priestorom bude možné rozšíriť ponuku vzdelávacích podujatí pre všetky vekové a spoločenské skupiny, pričom sa plánuje aj rozšírenie aktivít pre seniorov v oblasti pre starostlivosti o životného prostredie, ako aj ďalších podujatí pre túto vekovú skupinu. **Slovenský hydrometeorologický ústav** spolu so svojimi regionálnymi pracoviskami v Košiciach a v Banskej Bystrici organizuje každoročne v marci odborný seminár pri príležitosti „Svetového meteorologického dňa“ a „Svetového dňa vody“, na ktoré sú pozývaní aj bývalí zamestnanci SHMÚ – seniori. Rovnako sú pravidelne pozývaní aj na hydrologické semináre pri príležitosti Dňa Dunaja (organizované každoročne na prelome júna a júla) a ukončenia hydrologického roku (organizované každoročne v októbri alebo novembri). Pre členov Klubu seniorov hydrometeorologickej služby, ktorý fungoval do roku 2014 boli organizované prednášky s cieľom udržať aktívny kontakt s bývalými zamestnancami SHMÚ a zabezpečiť možnosť informovať ich o súčasných aktivitách SHMÚ. Členmi Klubu boli bývalí kolegovia SHMÚ na dôchodku.

Opatrenie sa priebežne plní.

Cieľ 2: Umožniť dôchodcom návštevu expozícií a výstav so zľavou na vstupnom; dobudovať bezbariérové prístupy v areáli zoologickej záhrady.

Opatrenie:

Dôchodcom poskytnúť možnosť navštíviť expozície múzeí, jaskýň a zoologickej záhrady so zľavou na vstupnom.

Gestor: MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: vecne príslušné organizácie MŽP SR

Plnenie:

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva má zabezpečený bezbariérový vstup na 1. nadzemné podlažie zrekonštruovanej budovy s prístupom do špecializovanej knižnice a k centrálnym informáciám o inštitúcii a expozíciách, výťahom je umožnený prístup do suterénu, na 2. a 3. nadzemné podlažie kde sa v súčasnosti reinštalujú expozície. Exteriér budovy je sprístupnený zrekonštruovaným náučným chodníkom. **ZOO Bojnice** sa snaží čo najviac zjednodušiť a spríjemniť starším ľuďom prístup k jednotlivým častiam záhrady. Chodníky prešli rekonštrukciou a bol zabezpečený aj bezbariérový prístup k expozíciám. Týmto sa zvýšil komfort návštevníkov a zjednodušil sa prístup k jednotlivým expozíciám zvierat, stravovacím, ale aj oddychovým častiam zoo. Seniori majú aj zľavnené vstupné do zoo – je to 2,50 € (pričom plné vstupné je 4,00 €). **Slovenské banské múzeum** poskytuje starším ľuďom (dôchodcom a držiteľom ZŤP) výraznú 50% zľavu na vstupnom do svojich expozícií. Expozícia Michal štôlna v budove Berggerichtu v Banskej Štiavnici umožňuje bezbariérový vstup do podzemia, v štôlni sú prezentované banské vozíky a banská výstuž používaná od dávnej minulosti po súčasnosť. Slovenské banské múzeum v roku 2015 sprístupnilo novú expozíciu „Cesta uhlia – Múzeum uhoľného baníctva na Slovensku“ v Handlovej, ktorá je z časti zabezpečená bezbariérovým vstupom a prezentuje históriu ťažby hnedého uhlia na Slovensku, so zameraním na priemyselnú ťažbu v 20. storočí. V r. 2014 pripravila **Štátna ochrana prírody SR** 26 výstav, ktoré malo možnosť navštíviť viac ako 25 000 návštevníkov, vrátane seniorov. Výstavy boli bezplatné a boli nainštalované v priestoroch ŠOP SR, v knižniciach a múzeách. Všetky sprístupnené jaskyne na Slovensku poskytujú pre seniorov (nad 60 rokov) zľavnené vstupné.

Opatrenie sa priebežne plní.

Cieľ 3: Zabezpečiť informovanosť najmä starších ľudí o počasí, smogových, meteorologických a protipovodňových výstrahách, o vlnách horúčav, o kvalite životného prostredia.

Opatrenie:

Prevádzkovať monitorovacie strediská kvality životného prostredia ako službu občanom, najmä starším a obyvateľom so zdravotnými ťažkosťami.

Gestor: MŽP SR

Spolupracujúce subjekty: vecne príslušné organizácie MŽP SR

Plnenie:

Všetky odborné organizácie rezortu životného prostredia poskytujú informácie a stave životného prostredia (v rámci svojej pôsobnosti) najmä prostredníctvom svojich webových portálov, ktoré sú dostupné a informačne hodnotné pre všetky vekové kategórie. **Slovenský hydrometeorologický ústav** priebežne zverejňuje informácie pre potreby širokej verejnosti prostredníctvom webového portálu, rozhlasového vysielania RTVS, ako aj televíznej prezentácie predpovedí počasia. Prostredníctvom audiotextovej služby SHMÚ poskytuje informácie o počasí, predpovede a často i odporúčania širokej verejnosti, pričom nezanedbateľnú časť volajúcich tvoria seniori. Vydáva výstrahy pred povodňami, operatívne odstraňuje výpadky pri prenose výsledkov meraní z monitorovacích staníc na webstránku SHMÚ a poskytuje informácie elektronickým a printovým médiám. Informuje o aktuálnej hydrologickej situácii na základe telefonických dotazov, popr. dotazov zaslaných elektronickou poštou, poskytuje informácie o počasí, smogových, meteorologických a protipovodňových výstrahách, o vlnách horúčav, kvalite životného prostredia pre všetkých občanov Slovenska, vrátane seniorov. Monitoruje aktuálny stav počasia (automatické stanice, radary, družice, detekcia bleskov), zverejňuje predpovede počasia a výstrahy. Spracúva, hodnotí a prezentuje údaje z monitoringu kvality povrchovej vody, kvality a kvantity podzemnej vody v rámci SR, kvality ovzdušia v jednotlivých regiónoch SR a o možných negatívnych dopadoch na život obyvateľstva, údaje o klimatickom systéme so zreteľom na trendy klimatickej zmeny a jej dopadov na ľudskú populáciu.

Opatrenie sa priebežne plní.

Cieľ 4: Formou spoločenských, vzdelávacích a kultúrno-výchovných akcií, stretnutí študentov so staršou generáciou pozitívne pôsobiť na rozvoj osobností mladej generácie a zároveň zapojiť staršiu generáciu do spoločenského diania a týmto pozitívne vplývať na medzigeneračné vzťahy.

Opatrenie:

Realizovať spoločenské, vzdelávacie a kultúrno-výchovné akcie pozitívne ovplyvňujúce medzigeneračné vzťahy.

Gestor plnenia opatrenia: MŽP SR a jeho vecne príslušné organizácie

Spolupracujúce subjekty: Kluby dôchodcov, seniorské organizácie, študenti

Plnenie:

Slovenské banské múzeum svojou akciou „Starý zámok generáciám“ každoročne podporuje solidaritu a súdržnosť medzi generáciami. V novembri 2014 sa na Starom zámku uskutočnil už šiesty ročník Stretnutia generácií. Podujatie, ktoré organizuje oddelenie histórie Slovenského banského múzea od roku 2009 a ktoré sa koná v najreprezentatívnejších priestoroch Starého zámku – v tzv. Rytierskej sále. Stretnutie generácií je akciou starých a mladých, seniorov a juniorov, členov Spolku slovenských žien – Živena, klubov dôchodcov v Banskej Štiavnici a Štefultove, klientov Domova Márie, študentov Gymnázia A. Kmeťa a Strednej odbornej školy služieb a lesníctva. Zúčastnení navštívili výstavu „Ich Veličenstvá prichádzajú...“, inštalovanú v priestoroch Berggerichtu. Po jej prehliadke sa presunuli do Rytierskej sály Starého zámku. Tu sa prezentovali svojou prácou študenti Strednej odbornej školy služieb a lesníctva, ktorí zabezpečili stolovanie a občerstvenie pre hostí. V rámci kultúrneho programu vystúpili žiaci Gymnázia A. Kmeťa ako aj seniori. Na záver boli vyžrebovaní výhercovia tomboly. Prostredníctvom spomienok a praktických zručností seniorov a študentov s dôrazom na duchovnú stránku života pozitívne vplýva na medzigeneračné vzťahy spolupráca **Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva** s Jednotou dôchodcov Liptovský Mikuláš a Ružomberok pri kultúrnych podujatiach múzea ako aj zabezpečenie hubárskej a bylinkárskej poradne, kde si vymieňajú skúsenosti. Múzeum raz mesačne realizuje pre širokú verejnosť eko podujatia a speleo podujatia, na ktoré prizýva významných odborníkov aj z radov seniorov ako aj školskú mládež.

Opatrenie sa priebežne plní.

Príloha č. 15

Združenie miest a obcí Slovenska

Združeniu miest a obcí Slovenska vyplýva z Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014-2020 celkovo sedem úloh, na ktorých plnení mu bolo odporúčané sa podieľať uznesením vlády č. 688 zo 4. 12.2013.

Ide o tieto ciele a opatrenia:

V rámci vekového manažmentu:

1) Ciel' 2: Definovať vekový manažment a vytvoriť zásady vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe).

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: verejná správa, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR, VÚC, ZMOS, vedeckovýskumné a akademické inštitúcie

Termín: priebežne 2014 – 2020

Vyhodnotenie: úloha v plnení na základe pokynov a výziev gestora úlohy

2) Ciel' 3: Motivovať zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) k aplikácii vekového manažmentu, podporiť zamestnávanie starších zamestnancov a motivovať zamestnancov zotrvať na trhu práce. Opatrenie: Propagovať zásady vekového manažmentu u zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) a odborových organizácií. Spôsob plnenia: Realizovať osvetovú a informačnú kampaň zameranú na zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) a odborové organizácie s cieľom upozorniť ich na negatívny demografický vývoj a zásady vekového manažmentu. Vytvoriť publikáciu zameranú na aplikáciu zásad 9 Business Leaders Forum: Odporúčania lídrov v zodpovednom podnikaní pre oblasť zamestnanci 25 vekového manažmentu vrátane príkladov dobrej praxe. Po dohode so sociálnymi partnermi pravidelne verejne vyhodnocovať a oceňovať zamestnávateľov, ktorí sa správajú ústretovo k starším zamestnancom.

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: verejná správa, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR, VÚC, ZMOS, vedeckovýskumné a akademické inštitúcie

Termín: priebežne 2014 – 2020 (osvetová kampaň a účelová publikácia do 31.12.2016)

Vyhodnotenie: úloha v plnení na základe pokynov a výziev gestora úlohy

3) Ciel' 4: Stanoviť minimálny rozsah nutne aplikovaných zásad vekového manažmentu vrátane systému auditu pre ich aplikáciu. Spôsob plnenia: Vypracovať minimálny rozsah žiaducich pravidiel správania sa zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) pri aplikácii vekového manažmentu a indikátorov ich plnenia. Aplikovať tieto pravidlá vo

všetkých organizáciách a spoločnostiach, kde ako zamestnávateľ alebo dominantný akcionár vystupuje štát alebo samospráva. Odporučiť dodržiavanie týchto pravidiel širokej zamestnávateľskej verejnosti. Prerokovať s KOZ SR, aby jednotlivé odborové zväzy a organizácie uplatňovali v rámci kolektívnych vyjednaní tieto požiadavky. Zvážiť bonifikáciu zamestnávateľov, ktorí budú dobrovoľne tieto požiadavky akceptovať.

Gestor: MPSVR SR a MV SR

Spolupracujúce subjekty: verejná správa, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR, VÚC, ZMOS, univerzity a vysoké školy

Termín: vypracovanie žiaducich pravidiel a indikátorov ich plnenia do 30.06.2015, aplikácia týchto pravidiel subjektmi vo verejnej správe do 01.01.2016, rozhodnutie o možnej bonifikácii zamestnávateľov do 31.12.2016, ostatné priebežne do roku 2020)

Vyhodnotenie: úloha v plnení na základe pokynov a výziev gestora úlohy

V rámci celoživotného vzdelávania:

4) Cieľ 1: V záujme zvýšenia kvality života vytvárať nové a rozvíjať existujúce príležitosti na vzdelávanie ľudí vo vyššom veku na podporu ich aktívneho života a širšieho lepšieho uplatnenia sa na trhu práce. Opatrenie: Celoživotné vzdelávanie má vytvoriť také prostredie, v ktorom bude môcť osoba počas celého života získavať a prehĺbovať svoju kvalifikáciu tak, ako to momentálne vyžaduje trh práce. Slovenská republika, ako členská krajina EÚ, je na posledných priečkach v účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní. V spolupráci s relevantnými partnermi je potrebné motivovať ľudí k ďalšiemu vzdelávaniu aj vyššou kvalitou vzdelávacích programov, ktoré by boli jasnejšie zamerané na požiadavky na trhu práce. Je nevyhnutné ponímať vzdelávanie seniorov ako významný prostriedok aktívneho starnutia aj v období po ukončení profesijného života. Zvýšenie dostupnosti a orientácie v oblasti ďalšieho vzdelávania pre dospelú populáciu je možné dosiahnuť aj prostredníctvom lepšieho prístupu k informáciám o možnostiach celoživotného vzdelávania sa. Pri tvorbe programov ďalšieho vzdelávania a predvídania budúcich požiadaviek na zručnosti je potrebné využívať aj existujúce prognostické informácie a hodnotenia OECD (PISA, PIAAC). V spolupráci s MPSVR SR a ÚPSVaR predkladať návrhy dopytovo-orientovaných výziev, ktoré by reagovali na aktuálnu situáciu na trhu práce s potrebou dopĺňania a získavania nových poznatkov, zručností a potrieb záujmového vzdelávania seniorov.

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, ÚPSVaR, vysoké školy, ZMOS, VÚC, mimovládne organizácie, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vyhodnotenie: úloha v plnení na základe pokynov a výziev gestora úlohy

5) Cieľ 3: Finančne zabezpečiť jednotlivé druhy a formy vzdelávania starších ľudí. Opatrenie: Sústavne treba hľadať nové možnosti financovania a pravidelne využívať

možnosti, ktoré tu sú a priebežne odstraňovať rôzne administratívne prekážky, ktoré bránia ich využitiu. Financovanie vzdelávania starších ľudí by výhľadovo malo byť súčasťou finančného rámca na budúce roky 2014 – 2020, priame finančné prostriedky na vzdelávanie starších ľudí by mali pravidelne vyčleňovať vo svojich rozpočtoch ústredné orgány štátnej správy, vysoké školy, VÚC, mestá a obce. Rovnako by sa mali na tento účel intenzívnejšie využívať finančné zdroje Európskej únie a ďalšie finančné mechanizmy. Je nevyhnutné, aby finančné zabezpečenie vzdelávania starších ľudí bolo aj súčasťou plnenia vyššie uvedeného cieľa 2. V rámci systému financovania celoživotného vzdelávania nájsť vhodnú schému prostredníctvom, ktorej by sa dala financovať aktívna účasť starších ľudí na vzdelávacích aktivitách. Na financovaní celoživotného vzdelávania by sa okrem jednotlivcov mal podieľať aj štát formou národných grantov, územná samospráva, zamestnávateľia z verejného a súkromného sektora, bankový sektor.

Gestori: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR, AZZZ, ZMOS, univerzity a vysoké školy, príslušné agentúry

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Vyhodnotenie: úloha v plnení na základe pokynov a výziev gestora úlohy

V rámci bývania

6) 1.2. Motivovať mestá a obce vo výstavbe nájomných bytov pre sociálne ohrozené skupiny poskytovaním podporných nástrojov, ako sú dotácie, zvýhodnené úvery a iné stimulačné opatrenia.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: ZMOS, Únia miest Slovenska a samosprávne kraje

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Vyhodnotenie: úloha v plnení na základe pokynov a výziev gestora úlohy

V rámci sociálnych služieb

7) Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť sociálnych služieb. Opatrenia: 1.1. Na základe záverov auditu verejnej správy prehodnotiť možnosť poskytovania finančného príspevku zo štátneho rozpočtu na poskytovanie sociálnej služby podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

Gestor: MPSVR SR, MF SR

Spolupracujúce subjekty: ZMOS Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vyhodnotenie: úloha v plnení na základe pokynov a výziev gestora úlohy

ZMOS sa aktívne zapájal do prípravy NPAS 2014-2020 a počas celej prípravy poukazoval na potrebu zdrojového krytia úloh, finančného zabezpečenia monitorovacích a evaluačných aktivít, ako aj na nevyhnutnosť riešenia systémových opatrení v záujme podpory a vytvárania

podmienok pre vykonávanie politík aktívneho starnutia. Uvedené pripomienky boli reflektované, prípadne naplnené len čiastočne. Z uvedeného vyplýva aj stav progresu naplňania jednotlivých úloh gestormi a spolupracujúcimi subjektmi.

Národným programom aktívneho starnutia sa 18.12. 2013 zaoberala odborná sekcia Rady ZMOS na zasadnutí v meste Lipany, z diskusie vyplynulo, že podmienky pre reálne naplňanie takmer 112 úloh a opatrení, ktoré z NPAS pre samosprávy buď ako nositeľov alebo ako spolupracujúce subjekty vyplývajú je nevyhnutné naplniť elementárne požiadavky formulované aj v prioritách ZMOS – udržateľné a v praxi vykonateľné sociálne služby, a v neposlednom rade aj vytvorenie primeraných finančných podmienok pre naplňanie uvedených úloh.

Združenie samosprávnych krajov

Bratislavský samosprávny kraj

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 1: Subjekty presadzujúce záujmy starších ľudí považovať za aktívnych partnerov pri tvorbe verejných politík, využívať ich vedomosti, skúsenosti a potenciál na zlepšenie situácie starších ľudí aj v oblasti sociálnej politiky, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená.

Bratislavský samosprávny kraj (ďalej len „BSK“) uzavrel v roku 2015 s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku v Bratislave memorandum o partnerstve a spolupráci, ktorým vyjadrili spoločnú vôľu k vzájomnej spolupráci v napĺňaní kvality a dôstojnosti každodenného života seniorov žijúcich na území BSK. Cieľom spolupráce je aj využívanie skúseností a poznatkov seniorov na poskytovanie kvalitných služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti, vytváranie podmienok pre kultúrne, športové a spoločenské aktivity, presadzovanie nových poznatkov a skúseností zo života spoločnosti, podporovanie informovanosti a vzdelávacích programov v rámci celoživotného vzdelávania pre seniorov v regióne BSK.

BSK bude pri príprave Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK na nasledujúce obdobie komunikovať aj so zástupcami Krajskej organizácie Jednoty dôchodcov na Slovensku v Bratislave a prijímateľmi sociálnych služieb.

Cieľ 2: Posudzovať politiky a opatrenia z hľadiska ich vplyvu na starších ľudí s dôrazom na zabránenie diskriminácií na základe veku a na ochranu ľudských práv a slobôd.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená.

Napriek tomu, že poskytovanie sociálnych služieb výlučne seniorom nepatrí do priamej kompetencie vyšších územných celkov, občania v dôchodkovom veku tvoria veľkú časť

populácie, ktorej BSK prostredníctvom zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti poskytuje sociálne služby alebo prostredníctvom neverejných poskytovateľov zabezpečuje sociálnu službu. BSK všetkým osobám bez rozdielu veku zabezpečuje sociálne služby v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania. Na základe princípu rovnosti a nediskriminácie umožňuje aj starším osobám so zdravotným postihnutím za podmienok stanovených zákonom o sociálnych službách, využívať sociálne služby slobodne, uplatňuje ich právo výberu sociálnej služby, formy jej poskytovania a tiež právo výberu poskytovateľa sociálnej služby.

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva, právom chránené záujmy a potreby aj cez seniorské organizácie.

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená.

BSK organizuje a podporuje účasť seniorov so zdravotným postihnutím na kultúrnom živote, záujmových aktivitách a športe. Cieľom týchto aktivít je vyzdvihnúť užitočnosť starších ľudí pre spoločnosť a podporiť medzigeneračnú solidaritu a spoluprácu, ktorá vedie k vzájomnému emočnému obohateniu sa a podpore.

Seniormi boli v roku 2014 a 2015 najviac ocenené aktivity:

- Župná olympiáda seniorov, ktorá sa koná v rámci Župnej jesene a v ktorej seniori každoročne súťažia o Putovný pohár predsedu BSK. Cieľom podujatia je poskytnúť seniorom hravou formou príležitosť na športovanie, pohyb, zábavu a nadviazanie nových priateľstiev. Pri jednotlivých súťažných disciplínach sú nápomocní dobrovoľníci - študenti Pedagogickej a sociálnej akadémie na Bullovej ulici v Bratislave a seniori z klubu Senior v Bratislave, Komunitného centra generácii v Bratislave a Krajskej organizácie Jednoty dôchodcov na Slovensku v Bratislave.
- Turnaj v petanque, ktorého značnú časť hráčov tvoria i družstvá seniorov. Petanque ako šport u seniorov vyhráva a stal sa veľmi obľúbený vzhľadom na svoju nenáročnosť na pohyb.
- Komunitné plávanie v Gaudeamus- zariadenie komunitnej rehabilitácie, ktoré poskytuje seniorom priestor na relax a šport v novovybudovanom komplexnom centre hydroterapie. Seniormi s ťažkým zdravotným postihnutím majú možnosť v rámci sociálnej integrácie stretnúť sa a zaplávať si nielen so svojimi rovesníkmi ale aj napr. s deťmi a mladými dospelými v troch moderných bazénoch. BSK vyšiel v ústrety seniorom tým, že seniormi nad 62 rokov majú nárok na zľavnené vstupné.
- Vzdelávacie semináre, ktoré BSK organizuje v pravidelných intervaloch a ktoré sú zamerané na rôzne okruhy tém. Semináre sú bezplatné a môžu sa ich zúčastňovať nielen prijímatelia sociálnych služieb, ale aj ich rodinní príslušníci a verejnosť.
- Tréningy pamäte zamerané na posilňovanie pamäti a vitality seniorov. Ich cieľom je viesť seniormi k nezávislosti, prevencii depresívnych nálad, prevencii osamelosti a k zvýšeniu ich sebavedomia ale aj k zlepšeniu pamäti v každodennom živote. Úspech má ľúštenie krížoviek, ktoré sú nenahraditeľné pri cvičení pamäti.
- Deň zeme. Aktivita, v rámci ktorej žiaci základných škôl navštívili zariadenia a za asistencie a dobrých rád seniorov pomohli s úpravou prostredia a záhrady.

- *Tradičné podujatia – vianočné, veľkonočné, fašiangové, výlety, návštevy divadiel, koncertov, rekreačné pobyty, Ples seniorov BSK.*

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby, poskytovania a komunitného rozvoja (vrátane rozvoja sociálnych služieb) ústretových starším ľuďom a zodpovedajúcim ich potrebám a preferenciám, starších ľudí a ich rodiny ako potenciálnych užívateľov.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená.

BSK uzavrel v roku 2015 s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku v Bratislave memorandum o partnerstve a spolupráci, ktorým vyjadrili spoločnú vôľu k vzájomnej spolupráci v napĺňaní kvality a dôstojnosti každodenného života seniorov žijúcich na území BSK. Cieľom spolupráce je aj využívanie skúseností a poznatkov seniorov na poskytovanie kvalitných služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti, vytváranie podmienok pre kultúrne, športové a spoločenské aktivity, presadzovanie nových poznatkov a skúseností zo života spoločnosti, podporovanie informovanosti a vzdelávacích programov v rámci celoživotného vzdelávania pre seniorov v regióne BSK.

BSK bude pri príprave Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK na nasledujúce obdobie komunikovať aj so zástupcami Krajskej organizácie Jednoty dôchodcov na Slovensku v Bratislave a prijímateľmi sociálnych služieb.

Cieľ 2: Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci a podpory v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci.

Gestor: obce a VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená.

Sociálne služby žiadateľom o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby BSK zabezpečuje na základe slobodnej vôle občana a umožňuje mu slobodný výber poskytovateľa sociálnej služby, druh a formu sociálnej služby. Pri poskytovaní sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú prijímatelia sociálnych služieb právo (priamo, alebo prostredníctvom volených zástupcov) podieľať sa na určovaní životných podmienok v zariadení pri úprave domáceho poriadku, pri riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb a pri výbere aktivít vykonávaných vo voľnom čase.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Cieľ: Zabrániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi.

Opatrenia:

1.1. Klásť dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Pri poskytovaní sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK je kladený dôraz na prevenciu a elimináciu diskriminácie každého druhu, vrátane diskriminácie na základe veku.

Odbor sociálnych vecí Úradu BSK sledoval, aby zariadenia sociálnych služieb v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti používali prostriedky netelesného a telesného obmedzenia prijímateľov sociálnych služieb v súlade so zákonom č. 448/2008 o sociálnych službách v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. Dohliadal, aby zariadenia sociálnych služieb mali vypracovanú smernicu, ako postupovať v prípade použitia prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia klientov a aby každé použitie týchto prostriedkov bezodkladne oznámili MPSVR SR a zároveň zákonnému zástupcovi, opatrovníkovi, alebo inej blízkej osobe prijímateľa sociálnej služby.

1.2. Vytvoriť podmienky na elimináciu zanedbávania, zneužitia a zlého zaobchádzania so staršími ľuďmi odkázanými na pomoc iných osôb poskytovaním kvalitných sociálnych služieb. Zvyšovať schopnosť sociálnych zamestnancov vyhľadávať a riešiť prípady zneužívania, zlého zaobchádzania a zanedbávania starších ľudí, dôraz klásť na prevenciu, zabránenie vzniku takýchto javov.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

BSK spolupracuje s občianskym združením Pomoc ohrozeným deťom, ktorého činnosť je zameraná na zvyšovanie povedomia a informovanosti starších ľudí, detí a iných znevýhodnených skupín, zachytenie nových prípadov domáceho násillia a poskytovanie odborného poradenstva. Realizuje projekt zameraný na seniorov, ktorí môžu byť obeťami domáceho násillia, alebo môžu identifikovať vo svojom okolí staršieho človeka, ktorý môže byť obeťou domáceho násillia a nemusí si vedieť pomôcť sám, nakoľko môže byť izolovaný od okolia, odkázaný na pomoc iných, alebo mu to nedovoľuje jeho zdravotný stav.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja sebarealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Zariadenia sociálnych služieb vytvárajú príležitosti pre zapojenie dobrovoľníkov z komunity, bez ohľadu na ich vek. Okrem toho sa viaceré z týchto zariadení pravidelne zapájajú do dobrovoľníckych podujatí a iniciatív. Taktiež sa aj niektorí prijímatelia sociálnej služby v seniorskom veku z vlastnej iniciatívy zapájajú do dobrovoľníckych aktivít - pomáhajú iným prijímateľom sociálnej služby. Dobrou praxou BSK je napr. zapájanie seniorov - dobrovoľníkov do prípravy a realizácie Župnej olympiády seniorov.

Cieľ 2: Zvýšiť informovanosť o možnostiach výkonu dobrovoľníckej práce v sociálnych službách, zabezpečiť prístup seniorov k týmto informáciám v záujme uľahčenia participácie starších ľudí na vzájomnej svojpomoci, na práci medzigeneračných skupín v komunitách, vytváranie príležitostí na realizáciu potenciálu seniorov.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK aktívne prezentujú verejnosti a komunitu dobrovoľníctvo ako možnosť zmysluplného uplatnenia sa pre záujemcov všetkých vekových kategórií. Deje sa tak prostredníctvom spoločenských podujatí (napr. dni otvorených dverí, kultúrne podujatia), účasti na dobrovoľníckych projektoch (napr. Naše mesto, Európska dobrovoľnícka služba), alebo prostredníctvom spolupráce s inými subjektmi (napr. školy, dobrovoľnícke organizácie).

7.4.1. Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť sociálnych služieb.

Opatrenia:

1.4. Zabezpečiť spolufinancovanie sociálnych služieb z verejných zdrojov pre všetkých prijímateľov bez rozdielu či čerpajú služby u verejných alebo neverejných poskytovateľov tak, aby vplyvom platenia úhrady za sociálnu službu nebolo ohrozené uspokojovanie životných nákladov (životných potrieb) platiteľov tejto úhrady (prijímateľa sociálnej služby, spoločne posudzovaných osôb, resp. ďalších povinných osôb).

Gestor: MPSVR SR, VÚC, obce

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

BSK v súlade so zákonom o sociálnych službách zabezpečuje občanom, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia alebo nepriaznivého zdravotného stavu poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, v zariadeniach sociálnych služieb neverejných poskytovateľov a tiež v zariadeniach sociálnych služieb zriadených inými vyššími územnými celkami. V prípade, ak BSK občanom sociálnu službu zabezpečí, poskytne v súlade so zákonom o sociálnych službách poskytovateľovi sociálnej služby finančný príspevok. BSK poskytuje finančné prostriedky na základe princípov nediskriminácie a umožňuje občanovi slobodný výber poskytovateľa sociálnej služby. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK pri poskytovaní sociálnej služby uplatňujú príslušné ustanovenia zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách týkajúce sa ochrany príjmu prijímateľa sociálnej služby.

1.5. Pri tvorbe plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v súlade so zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja zohľadňovať potrebu rozvoja sociálnych služieb ako jedného z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v území.

Gestor: VÚC a obce

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha splnená

Priority Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja BSK na obdobie 2014-2020 v oblasti sociálnych vecí zohľadňujú potrebu rozvoja sociálnych služieb ako jedného z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

1.8. Pokračovať v modernizácii a debarierizácii zariadení sociálnych služieb a zvyšovaní úrovne ich materiálno-technickej interiérovej vybavenosti (polohovateľné posteľe, zdravotnícke pomôcky pre klientov, technické zariadenia na zlepšenie manipulácie s fyzickými osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu, vybavenosť priestorov na výkon odborných metód práce s klientmi, odborných činností, pracovnej terapie, výchovno-vzdelávacej činnosti, rehabilitačnej činnosti, voľnočasových aktivít, signalizačné pomôcky, prístup k IKT – internet a pod.), a to v záujme zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Gestor: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK pokračujú v procese modernizácie, debarierizácie a zvyšovaní úrovne ich materiálno-technickej interiérovej vybavenosti v záujme zvyšovania kvality poskytovaných sociálnych služieb.

V roku 2014 na základe poskytnutej dotácie z MPSVaR SR realizované v 3 zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK nasledujúce projekty: zakúpenie šikmej schodiskovej plošiny a vytvorenie bezbariérovej kúpeľne a WC, zakúpenie keramickej vypaľovacej pece.

V roku 2015 budú na základe poskytnutej dotácie z MPSVaR SR realizované v 7 zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK nasledujúce projekty: nákup 9 miestneho špeciálne upraveného motorového vozidla so zdvíhacou plošinou, stropné zdvíhacie a transportné zariadenie, elektrický sprchovací vozík, komunikátor pre augmentatívnu a alternatívnu komunikáciu, bezbariérová úprava vchodových dverí, šikmá schodisková sedačka, vybavenie arteterapeutickej dielne.

1.9. Pokračovať v transformácii veľkokapacitných zariadení sociálnych služieb na zariadenia s nižšou kapacitou (zariadenia rodinného typu) v záujme uplatnenia individuálneho, na potreby konkrétneho človeka orientovaného prístupu v sociálnych službách.

Gestor: VÚC, obce a MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Zamestnanci 3 zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK sa v roku 2015 zúčastňujú vzdelávania zameraného na proces deinštitucionalizácie a transformácie sociálnych služieb realizovaného v rámci národného projektu „Podpora procesu deinštitucionalizácie a transformácie systému sociálnych služieb v BSK“. Obsahom vzdelávania vedúcich zamestnancov je manažment procesu zmeny, univerzálne navrhovanie, oblasť podporovaného zamestnávania a legislatíva v oblasti spôsobilosti osôb so zdravotným postihnutím na právne úkony. Obsahom vzdelávania zamestnancov v priamej práci s klientom sú sociálno-psychologické výcviky, individuálne plánovanie, život v komunite a podporované zamestnávanie.

1.10. Podporovať rozvoj sociálnej rehabilitácie v domácej i inštitucionálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na čo najdlhšie udržanie nezávislého spôsobu života.

Gestor: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

BSK dlhodobo podporuje rozvoj sociálnej rehabilitácie a jej poskytovanie ako súčasť poskytovaných sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. BSK poskytuje finančný príspevok na poskytovanie sociálnej rehabilitácie ako samostatnej odbornej činnosti 2 neverejným poskytovateľom sociálnych služieb a od 1.8.2015 sociálnu službu ako samostatnú odbornú činnosť poskytuje aj Gaudeamus - zariadenie komunitnej rehabilitácie, zariadenie sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK.

1.11. Vykonať revíziu siete služieb pre starších ľudí s duševnými poruchami a pre starších ľudí s viacnásobným zdravotným postihnutím a reštrukturalizovať ich tak, aby zodpovedali aktuálnej situácii a skutočným potrebám starších ľudí.

Gestor: VÚC a obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

BSK vypracoval koncepčný materiál „Časový a finančný plán na podporu poskytovania sociálnych služieb pre občanov so psychiatrickými diagnózami (s prihliadnutím na špecifické diagnózy a poruchy správania) a pre občanov s viacnásobným postihnutím“, ktorého základné východiská budú podkladom pre prípravu Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK na nasledujúce obdobie.

1.12. Dôsledne vyhodnocovať vplyvy reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb na súčasnú i budúcu situáciu starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

BSK dlhodobo poskytuje MPSVR SR potrebnú súčinnosť v oblasti získavania podkladov pre vyhodnotenie vplyvov opatrení v oblasti sociálnych služieb.

1.13. Odstrániť podhodnocovanie nárokov na finančné zabezpečenie sociálnych služieb vo verejných rozpočtoch („odstrániť“ hlasovanie za rozpočet, ktorý nezohľadňuje potreby na zabezpečenie sociálnych služieb).

Gestor: VÚC a obce

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb

Plnenie: BSK v r.2014 vynaložil na sociálne zabezpečenie finančné prostriedky vo výške 23.266.725,08 € a na rok 2015 má naplánované na tento účel vynaložiť finančné prostriedky vo výške 24.584.965,80 €. Rozpočet BSK na sociálne zabezpečenie je dlhodobo jedným z najvyšších spomedzi všetkých samosprávnych krajov.

1.14. Zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb pre cieľovú skupinu (v oblasti bývania, stravovania, ponuky rôznych doplnkových služieb – rehabilitačných, voľnočasových a pod.).

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK sa od roku 2011 systematicky venujú otázke štandardov kvality poskytovaných sociálnych služieb a ich implementácie. Pri poskytovaní sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú prijímatelia sociálnych služieb právo (priamo, alebo prostredníctvom volených zástupcov) podieľať sa na určovaní životných podmienok

v zariadení, pri úprave domáceho poriadku, pri riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb a pri výbere aktivít vykonávaných vo voľnom čase.

1.15. Vybudovať kvalitnú a dostatočnú sieť špecializovaných zariadení.

Gestor: obce a vyššie územné celky

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia soc. služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

BSK svojou činnosťou a aktivitami zabezpečoval, aby aj osoby so zdravotným postihnutím mohli žiť nezávislý spôsob života a plne sa podieľať na všetkých aspektoch života. Pri poskytovaní sociálnych služieb dôraz kládol na to, aby sociálna služba bola pre občana dostupná z hľadiska druhu sociálnej služby, formy a miesta jej poskytovania a tiež z hľadiska finančných možností občana.

Za účelom zabezpečenia dostupnosti druhov služieb, ktoré neboli v regióne v roku 2014 dostatočne pokryté, BSK zriadil v zariadení sociálnych služieb vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti nové špecializované zariadenie pre prijímateľov sociálnych služieb s Alzheimerovou chorobou, Parkinsonovou chorobou alebo demenciou rôzneho typu etiológie.

1.16. Regulovať počet lôžok vo veľkokapacitných zariadeniach sociálnych služieb.

Gestor: obce a vyššie územné celky

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia soc. služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Znižovanie kapacít veľkokapacitných zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK je jednou z programových priorít Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK. Tento proces dlhodobu prebieha vo viacerých zaradeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK.

7.4.2. Rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí

Cieľ: Podporiť rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí.

Opatrenia:

1.1. Podporovať zotrvanie starších ľudí v prirodzenom sociálnom (rodinnom) prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb, reagovať pritom na vývoj potreby rozvoja determinovaného počtom potenciálnych prijímateľov v území (veková štruktúra obyvateľstva v území) a mierou ich závislosti.

Gestor: VÚC a obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Jednou z priorit a návrhov odporúčaní z pozície BSK pre samosprávy regiónu BSK, ktoré sú uvedené v Konceptii rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK je „Zabezpečiť pomoc starším ľuďom a ich opatrovateľom“. BSK odporučilo obciam umožniť občanom zotrvať v prirodzenom prostredí a uprednostňovať preto terénne sociálne služby pred pobytovými. V súlade s touto filozofiou BSK v priebehu roku 2014 a v prvej polovici roku 2015 zapísal do Registra poskytovateľov sociálnych služieb:

- 7 poskytovateľov sociálnej služby poskytujúcich sociálnu službu v dennom stacionári,
- 1 poskytovateľa sociálnej služby, ktorý začal poskytovať sociálnu službu v dennom centre,
- 2 poskytovateľov sociálnej služby poskytujúcich prepravnú službu,
- 5 poskytovateľov poskytujúcich opatrovateľskú službu.

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Cieľ: Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Opatrenia:

1.1. Vytvoriť podmienky na deinštitucionalizáciu sociálnych služieb - náhradu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť alternatívnym modelom siete spolupracujúcich a navzájom prepojených sociálnych služieb poskytovaných v integrovaných podmienkach miestnych komunít. Ide o potrebu poskytovania takých sociálnych služieb, ktoré zabezpečia jednotlivcovi nezávislý život, aktivity a sociálnu participáciu.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: úloha priebežne plnená

Zamestnanci 3 zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK sa v roku 2015 zúčastňujú vzdelávania zameraného na proces deinštitucionalizácie a transformácie sociálnych služieb realizovaného v rámci národného projektu „Podpora procesu deinštitucionalizácie a transformácie systému sociálnych služieb v BSK“. Obsahom vzdelávania vedúcich zamestnancov je manažment procesu zmeny, univerzálne navrhovanie, oblasť podporovaného zamestnávania a legislatíva v oblasti spôsobilosti osôb so zdravotným postihnutím na právne úkony. Obsahom vzdelávania zamestnancov v priamej práci s klientom sú sociálno-psychologické výcviky, individuálne plánovanie, život v komunite a podporované zamestnávanie.

1.2. Podporiť rozvoj terénnej sociálnej práce v obci poskytujúcej starším ľuďom a ich rodinám podporu a flexibilné služby a prispievajúcich k nezávislosti a sociálnej participácii starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: *Vyššie uvedené služby spadajú medzi druhy sociálnych služieb a odborné činnosti, ktoré podľa zákona o sociálnych službách patria medzi kompetencie obcí. Jednou z priorit a návrhov odporúčaní z pozície BSK pre samosprávy regiónu BSK, ktoré sú uvedené v Konceptii rozvoja sociálnych služieb v kompetencii BSK je „Zabezpečiť pomoc starším ľuďom a ich opatrovateľom“. BSK odporučilo obciam umožniť občanom zotrvať v prirodzenom prostredí a uprednostňovať preto terénne sociálne služby pred pobytoými.*

7.4.4. Poskytovatelia neformálnej starostlivosti (opatrovatelia) a ich sociálna ochrana

Cieľ: Podporiť poskytovateľov neformálnej starostlivosti (opatrovateľov) a ich sociálnu ochranu.

Opatrenia:

1.2. Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na poskytovaní neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb, najmä flexibilným pracovným časom a tiež prostredníctvom sociálnych služieb poskytovaných denne terénnou formou a ambulantnou formou.

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Plnenie: *úloha priebežne plnená*

BSK vynakladá finančné prostriedky na poskytovanie alebo zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb ambulantnou formou pre občanov BSK so zdravotným postihnutím.

Viacerí z poslancov Zastupiteľstva BSK sú členmi Výborov pre otázky zamestnanosti pri Úradoch práce v BSK.

Trnavský samosprávny kraj

5. Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí

Základné práva a slobody sú upravené v Ústave Slovenskej republiky, ktorá predstavuje ucelený systém. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Umiestnením v zariadení sociálnych služieb (ďalej ZSS) občania nestrácajú žiadne zo svojich základných ľudských práv a slobôd, naopak rešpektujú zmeny osobnosti v dôsledku choroby, veku, nové formy komunikácie, správania, obliekania a záľub, znásobujú vážnosť rešpektovania práv a slobôd klientov.

Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné ľudské práva sa zaručujú všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Aktívne starnutie znamená plnohodnotné prežívanie života a vo vyššom veku zodpovedný prístup k zdraviu, život v bezpečí s možnosťou zúčastňovať sa diania v spoločnosti. V súčasnosti je nielen vhodné ale i potrebné dávať priestor novému a modernému pohľadu na potreby staršej generácie a skvalitneniu ich života.

Prijímatelia sociálnych služieb v rámci ZSS TTSK vyjadrujú svoje požiadavky i potreby prostredníctvom samosprávy obyvateľov. Podľa svojich možností a síl sa podieľajú na organizovaní spoločenského života prostredníctvom svojich zástupcov, ktorých volia do samosprávy obyvateľov, tak prispievajú k zvyšovaniu ich kvality života. Prijímatelia sociálnych služieb prostredníctvom samosprávy riešia zistené nedostatky, podávajú návrhy na zlepšenie životných podmienok, navrhujú opatrenia v oblasti kultúry, stravovania, starostlivosti o interiér a exteriér i k zlepšovaniu medziľudských vzťahov.

V ZSS rešpektujú, chránia a zabezpečujú ľudské práva, slobodu ako aj ľudskú dôstojnosť u všetkých prijímateľov sociálnej služby. Takže koordinácia implementácie Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím prebieha prostredníctvom naplánovania a školením zamestnancov o povinnosti dodržiavať základné ľudské práva a slobody prijímateľov sociálnej služby. Zamestnanci ZSS sú povinní pri svojej práci dodržiavať základné ľudské práva a slobodu klientov“, ktoré vychádzajú z Etického kódexu zdravotnej sestry a opatrovateľky, sociálneho pracovníka, ako aj ostatných pracovníkov ZSS.

Občania majú právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania sociálnej služby tým, že majú právo si sami vybrať poskytovateľa sociálnej

služby ako aj formu, spôsob, rozsah a miesto poskytovania sociálnej služby. Prijímatelia sociálnej služby (ďalej PSS) pri prijatí do ZSS uzatvárajú so zariadením zmluvu o poskytovaní sociálnej služby na základe slobodnej vôle. Zmluva o poskytovaní sociálnej služby obsahuje aj informácie týkajúce sa formy, rozsahu, spôsobu a miesta poskytovania sociálnej služby.

Starší občania sa v súčasnej dobe veľmi často stávajú obeťami trestných činov a zlého zaobchádzania. Preto za veľmi dôležitú TTSK považuje primárnu prevenciu – predchádzanie vzniku alebo možného vzniku problémov. Prijímatelia sociálnych služieb sa často stávajú objektom nebankových subjektov. Z hľadiska prevencie sa preto v ZSS zameriavajú na osvetu, zvyšovanie informovanosti v problematických oblastiach, osvojovanie si sociálnych zručností. Obmedzujú príležitosti páchania trestnej činnosti na senioroch. V ZSS priebežne distribuujú dostupné informačno – edukačné materiály, organizujú besedy k daným problematikám. Ak občania trpia duševnou poruchou, ich práva sú zabezpečované a chránené cestou súdu.

TTSK dobrovoľníctvo charakterizuje ako činnosť uvedomelú a neplatenú, ktorá je vykonávaná na základe slobodného rozhodnutia a v prospech druhých. Seniori sú nielen objektom dobrovoľníckej práce, ale v súčasnosti je trend vykonávania dobrovoľníckej práce práve seniormi, čím sú zapájaní do spoločenského a verejného života. Dobrovoľníctvo u seniorov je výrazom aktívneho starnutia, pomáha prispôbiť sa novej štruktúre dňa bez práce, poskytuje pocit užitočnosti. Seniori v rámci dobrovoľníctva využívajú celoživotné skúsenosti, vedomosti a zručnosti, pričom je podporovaný aktívny prístup k životu a zmysluplné využitie voľného času. Podpora dobrovoľníckych aktivít sa realizuje v rámci rôznych projektov, kde sa seniori stretávajú s mladou generáciou – žiakmi základných škôl a vzájomne nadväzujú kontakty, čím sa upevňujú medzigeneračné väzby. Možnosť stať sa dobrovoľníkom je ďalej ponúkaná i študentom stredných škôl, ktorí navštevujú ZSS a kluby dôchodcov v rámci odbornej praxe.

6. Zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí

V Trnavskom samosprávnom kraji sú zamestnávaní občania rôznych vekových kategórií, nevynímajúc ani pracovníkov v dôchodkovom veku. V inštitúciách nie sú diskriminovaní občania a vek nie je dôležitým a rozhodujúcim atribútom na prijatie do pracovného pomeru. Všetkým zamestnancom sú vytvárané vhodné a bezpečné podmienky na prácu.

TTSK na regionálnom princípe vychádza z chápania aktívneho starnutia ako dlhodobého procesu a k aktívnemu prístupu k vlastnému životu počas životného cyklu v súlade s očakávaniami, potrebami a možnosťami každého jednotlivca. Vo vzťahu k starším

Ľuďom aktívne pristupuje k ich zastúpeniu v spoločnosti aj po skončení produktívneho veku a podporuje rôznymi formami nielen ich ďalšie vzdelávanie, ale aj zabezpečuje prístup k novým technológiám, podporuje starších Ľudí a seniorov, športové a voľnočasové aktivity.

TTSK ako prvý zo samosprávnych krajov podpísal začiatkom roka 2008 a následne v roku 2013 s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov na Slovensku „**Memorandum o partnerstve a spolupráci**“, v ktorom sa zaväzuje:

- podporovať aktivity a iniciatívy dôchodcov smerujúce a umožňujúce rozvoj ich vlastnej podnikateľskej činnosti v regióne,
- vytvárať podmienky pre publikačnú činnosť a prezentovanie vlastných poznatkov a názorov prostredníctvom publikácií vydávaných úradom TTSK alebo organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK (v Župnom spravodajcovi Kraj, ktorý je mojím domovom majú záhradkári svoju pravidelnú rubriku)
- podporovať cezhraničnú spoluprácu a spoločné aktivity seniorov a TTSK.

TTSK pomáha pri realizácii celoživotného vzdelávania prostredníctvom univerzít tretieho veku a rozvíjaní svojich duševných schopností i vedomostných zručností, nadobúdanie nových poznatkov a výmenu skúseností s mladšími kolegami produktívneho veku. V záujme zabezpečenia vzdelávacích podmienok seniorov je dôležité umožniť využívanie školských priestorov pre rôzne formy vzdelávania podľa záujmu seniorov. V rámci Memoranda TTSK s Asociáciou UN – Veterán Slovakia podporuje a realizuje výchovné aktivity najmä v oblasti stredného školstva, formou besied s vojnovými veteránmi, smerujúcich k výchove k vlastenectvu a podpore posilňovania bezpečnosti, mieru a demokracie.

Pri príležitosti organizovania Župných olympiád stredoškolskej mládeže TTSK pozýva bývalých športových reprezentantov, športovcov, funkcionárov nielen ako hostí, ale ich aj oceňuje za športové úspechy a angažovanosť po skončení aktívnej športovej činnosti.

Stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti v rámci svojej hlavnej činnosti poskytujú seniorom v domovoch sociálnych služieb estetické a zdravotnícke služby (kaderníctvo, masáže) za prijateľné ceny.

TTSK každoročne pri príležitosti Dňa učiteľov oceňuje pedagogických a nepedagogických zamestnancov stredných škôl v rámci svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, medzi ktorými nechýbajú vekovo starší i seniori.

7. Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších Ľudí

TTSK v rámci optimalizácie zabezpečuje sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v takom počte a zložení, aby sa zaistila efektívna, dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť s prihliadnutím na stúpajúci počet seniorov a na vývoj chorobnosti starších ľudí.

TTSK má zabezpečenú verejnú minimálnu sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti podľa Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 640/2008 o verejnej minimálnej sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Poskytovanie všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti je tak dostupné pre všetky vekové kategórie, teda aj pre seniorov, v dostatočnom počte vo všetkých okresoch Trnavského kraja.

Špecializovaná ambulantná zdravotná starostlivosť je adekvátne súčasným potrebám. Problém s poskytovaním špecializovanej ambulantnej starostlivosti v špecializačnom odbore diabetológia a endokrinológia, ktorý sa vyskytol v Trnavskom okrese bol vyriešený v roku 2014 príchodom dvoch nových poskytovateľov.

Ústavná zdravotná starostlivosť je dostupná z každého okresu Trnavského kraja. Nemocnice spĺňajú podmienky o minimálnom počte lôžok, podmienky personálneho zabezpečenia a technického vybavenia, teda zabezpečujú adekvátnu zdravotnú starostlivosť.

V prípade, že sa vyskytne problém s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, TTSK sa snaží riešiť ho operatívne, s cieľom zabezpečiť dostupnosť, odbornosť a plynulosť poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Sociálne služby na území TTSK poskytujú občanom zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK, obce, mestá a neverejní poskytovatelia (občianske združenia, neziskové organizácie a iné právnické a fyzické osoby). TTSK dohliada na dodržiavanie základnej kvality života občanov vo svojom regióne, ktorí sa ocitli v ťažkých životných situáciách. Základné životné potreby cieľových skupín občanov odkázaných na sociálnu pomoc sú v kraji zabezpečované v spolupráci s obecnými samosprávnymi orgánmi a s neverejnými poskytovateľmi služieb sociálnej pomoci.

Trnavský samosprávny kraj v rozsahu svojej pôsobnosti:

- poskytuje základné poradenstvo seniorom,
- zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby prostredníctvom zariadení sociálnych služieb, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK,
- zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby u iného verejného poskytovateľa sociálnej služby, ak ju nemôže poskytnúť vo svojich zariadeniach a ak s tým dotknutá osoba súhlasí,
- zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby u neverejného poskytovateľa sociálnej služby na základe dohody s dotknutou osobou.

TTSK v roku 2014 poskytoval a v roku 2015 poskytuje zo svojho rozpočtu finančné príspevky neverejným poskytovateľom poskytujúcim sociálne služby v zákonnej kompetencii VÚC. Pri určovaní výšky príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby a výšky príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby postupuje podľa ustanovení zákona o sociálnych službách. Finančné príspevky sú neverejným poskytovateľom poskytované na občanov, ktorým TTSK poskytovanie sociálnej služby zabezpečil.

Cieľom a zámerom poskytovanej starostlivosti v regióne Trnavského kraja je podporovať aktivity v sociálnej aj zdravotnej oblasti cez grantové programy - Výzvy TTSK – „Podpora aktivít zameraných na pomoc pre sociálne odkázaných občanov“, „Podpora zdravia a prevencie chorôb“ – cieľovou skupinou sú ľudia bez prístrešia, občania so zdravotným postihnutím, **seniori** a ostatní aj znevýhodnení obyvatelia miest a obcí TTSK. Výška poskytnutej dotácie závisí každoročne od vyčlenenia finančných prostriedkov na jednotlivé odbory TTSK, od počtu a kvality podaných projektov, od výšky dotácie na ich realizáciu schválenej poslancami TTSK. Cieľom programu je integrácia občanov so zdravotným postihnutím a skvalitnenie života **seniorov** v oblasti sociálnej starostlivosti a predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov.

Zákonom č.485/2013 Z. z. sa s účinnosťou od 1.1.2014 zaviedla do zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení podrobná úprava podmienok kvality sociálnych služieb a systém ich hodnotenia. V zmysle § 9 ods. 6 zákona je poskytovateľ sociálnej služby povinný plniť podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 písm. a) zákona o sociálnych službách. Kvalita sociálnych služieb je garantovaná štandardami, smernicami a zákonom. ZSS kontinuálne pokračujú v prehodnocovaní, vypracovávaní nových smerníc a ich implementácii do dennodennej praxe tak, aby zabezpečili kvalitné poskytovanie sociálnych služieb v súlade s platnou legislatívou. V ZSS bolo prijatých a novelizovaných viacero interných smerníc. Všetci zamestnanci sú oboznamovaní s obsahom prijatých smerníc bezprostredne po ich prijatí v rámci pracovných porád, alebo ich zverejnením na jednotlivých úsekoch v ZSS a následne sú implementované do praxe.

Zamestnanci ZSS sa v rámci kontinuálneho vzdelávania a zvyšovania odbornosti v priamom kontakte s prijímateľmi sociálnych služieb zúčastňovali viacerých seminárov. Zdravotnícki pracovníci sa v rámci kreditovaného vzdelávania zúčastňovali kreditovaných odborných seminárov v priebehu celého roka, sociálni pracovníci sa zúčastňovali seminárov a konferencií s výmenou skúseností v oblasti poskytovania sociálnych služieb a sociálneho poradenstva. Uskutočňovali sa aj sporadické vzdelávania zamestnancov na supervíziách organizovaných fakultou sociálnych vied a zdravotníctva.

V ZSS sa zvyšuje kvalita a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcií, rozširovania a modernizácie existujúcich priestorov realizáciou bezbariérovej úpravy. Uvedené úpravy a rekonštrukcie prebiehajú v ZSS priebežne, v závislosti od finančných možností. Vo viacerých ZSS sa uskutočnila výmena podlahovín, čím sa zabezpečilo bezbariérové prostredie v bytovacej časti, v priestoroch spoločenských miestností, jedálne a chodieb. Imobilní prijímatelia sociálnych služieb majú moderné vybavenie polohovateľnými posteľami, zdvihákmi, vertikalizačným zariadením. Prijímatelia, ktorí dokážu využiť informačno-komunikačné technológie mali umožnené využívať internetové pripojenie. Pracovná terapia klientov vychádzala z individuálnych plánov (ďalej IP), edukačných záznamov, opatrovateľských záznamov. Aktivity, ktoré boli realizované s klientmi počas uplynulých období boli stanovené v súlade s hlavným cieľom stimulačných aktivít, zvýšiť kvalitu života seniorov ako aj ťažko postihnutých klientov. Zhodnotenie reakcií, správania sa občanov pri jednotlivých činnostiach je spracované v ich osobných spisoch - Individuálny plán klienta.

V ZSS sa v rámci možností dlhodobo realizoval komplex služieb na „komunitnej úrovni“ podľa individuálnych potrieb klientov, o čom svedčí prispôsobenie služieb. Klientom, ktorí potrebovali osobitne intenzívnu sociálnu a zdravotnú starostlivosť, bola poskytovaná zvýšená opatrovateľská a ošetrovateľská starostlivosť odborným personálom. Vo viacerých zariadeniach bolo zriadené integrované bývanie a samostatné komunity so stálym personálom. Klienti boli vedení k samostatnosti, k nácviku sebaobslužných návykov a v ich plánoch rozvoja dominovala sociálna rehabilitácia. Napĺňaním hlavných stratégií, ktorými sú integrácia a normalizácia boli stanovené o.i. aj ciele sociálnej rehabilitácie. V ZSS boli denné činnosti čo najviac podobné domácomu spôsobu života vrátane prípravy raňajok, hygienou pri každom podávaní jedla, následným upratovaním a estetizáciou prostredia prijímateľmi sociálnych služieb. Prijímatelia sa podieľali na každodenných činnostiach tak, ako by sa realizovali v domácom prostredí vlastným výberom, aj vlastným vkladom a následne potešením z vykonanej činnosti. Aktivity zamerané na sociálnu rehabilitáciu, kde sa klienti podľa svojich schopností, svojho záujmu a zamerania viedli k samostatnosti a nácviku sociálnych zručností boli neoddeliteľnou súčasťou poskytovania sociálnej služby. Aktivity sociálnej rehabilitácie boli plánované na základe individuálnych plánov všetkých klientov, v spolupráci s tímom terapeutov, inštruktorov sociálnej rehabilitácie, kľúčových pracovníkov a ostatných zamestnancov úseku starostlivosti o klientov v ZSS.

V TTSK vo všeobecnosti aj naďalej prevažujú sociálne služby, ktoré sú poskytované ako celoročné služby rezidenčného typu.

V niektorých ZSS určených seniorom - prijímateľom sociálnej služby s mentálnym postihnutím sú poskytované v zariadení s celoročnou pobytovou formou sociálnej služby aj osobám s psychiatrickým ochorením, niekedy takmer v celej šírke psychiatrického spektra. Takéto spolužitie nie je vyhovujúce ani pre jedincov s mentálnym postihnutím, ani pre jedincov s psychiatrickým ochorením. Situácia je komplikovaná aj tým, že okrem týchto

dvoch skupín boli (a dodnes sú) do zariadenia umiestňovaní tiež prijímatelia sociálnej služby so sociálne patologickým správaním, ktorí sú navyše pozbavení spôsobilosti na právne úkony. V takom prostredí nie je možné poskytovať špeciálne služby pre všetky skupiny.

Obdobná situácia je aj v zariadeniach pre seniorov, do ktorých sú umiestňovaní po dosiahnutí dôchodkového veku aj sociálne neprispôsobivé osoby (bezdomovci) a narastá v nich počet prijímateľov sociálnej služby zasiahnutých niektorou z foriem demencie. Nie každé zariadenie, do ktorého sú títo prijímatelia sociálnej služby umiestnení, disponuje odborne pripraveným personálom pre poskytovanie sociálnych služieb prijímateľom sociálnej služby s týmto ochorením a ich rodinám.

V tejto súvislosti treba zväziť celkový trend starnutia populácie, z čoho vyplýva, že aj populácia TTSK bude starnúť, a preto TTSK má snahu vytvárať potrebné druhy ZSS a prispôbiť sa potrebám starších ľudí.

TTSK podporuje zabezpečovanie spoločného stravovania v zariadeniach sociálnych služieb pre seniorov z obcí, v ktorých sa ZSS nachádza.

Zariadenia sociálnych služieb - organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti (ďalej ZSS OvZP) v rámci voľnočasových činností seniorov - prijímateľov sociálnej služby, organizujú v spolupráci s odborom sociálnej pomoci ÚTTSK rôzne aktivity, pracovné terapie, výlety, tematické návštevy a spoločenské akcie s účasťou širokej verejnosti. Seniori ich pozitívne oceňujú a majú z nich úžasné zážitky.

Aktivity pre seniorov poriadané ÚTTSK

- Konferencie z príležitosti Medzinárodného dňa sociálnej práce,
- Župná olympiáda pre seniorov - v spolupráci s Krajskou organizáciou Jednoty dôchodcov Slovenska,
- Župná paralympiáda s medzinárodnou účasťou,
- TTSK každoročne oceňuje sociálnych pracovníkov a občanov pracujúcich v sociálnej oblasti, medzi ktorými nechýbajú vekovo starší i seniori,
- Program k Mesiacu úcty k starším - je to celodenné podujatie pre 200 seniorov z nášho regiónu organizované v mesiaci október z príležitosti „Mesiacu úcty k starším“. Cieľom spoločenskej akcie je uchovávať tradície, v znení motta „Úcta k tradíciám“,
- „Tradičné predajné trhy výrobkov klientov ZSS - organizované na Úrade TTSK,
- Vianočná kapustnica“, „Šál a rukavice“ - cieľom akcie je podporiť pocit spolupatričnosti k ľuďom, ktorí sa ocitli bez prístrešia a pomôcť im prekonať zimné obdobie. Skúsenosti z minulých rokov nám ukázali, že zozbierané oblečenie urobí radosť nielen ľuďom bez domova, ale rovnako seniorom aj rodinám, ktoré v rámci pomoci rieši odbor sociálnej pomoci a rovnako klientom zariadení sociálnych služieb a klientom v zariadeniach na výkon sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately.

Aktivity pre seniorov poriadané ZSS OvZP TTSK a podporované ÚTTSK:

- Štrkovecká Barónka - regionálna umelecká prehliadka tvorivosti obyvateľov domovov sociálnych služieb a zariadení pre seniorov,
- „Šport nás spája“ – športové podujatie DSS a ZpS,
- „Deň rodiny“ – spoločenské podujatie s celoslovenskou účasťou organizuje Centrum pomoci pre rodinu,
- Tradičné športové hry v Topoľníkoch –pre DSS a ZpS,
- Medzinárodný futbalový turnaj mentálne postihnutých klientov pre DSS a ZpS,
- Country hody – kultúrna akcia spojená s tradíciami pre všetky vekové kategórie,
- Medzinárodné rybárske preteky mentálne postihnutých „ Zlatá ryбка“
- „Kvetinový deň“- pre DSS a ZpS,
- „Sereďský desaťboj“- športové podujatie, pre pre DSS a ZpS,
- Slávnostná svätá omša spojená s procesiou, organizovaná pre všetky vekové kategórie,
- **„Košútsky hudobný kľúč“- medzinárodný hudobný festival** pre DSS a ZpS,
- Benefičný koncert klientov ZSS organizovaný pre DSS a ZpS,
- „Vianočný koncert“ organizovaný Združením na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím.

TTSK každoročne organizuje pre seniorov aj prehliadky speváckych zborov a speváckych skupín v spolupráci s JDS, rôzne kultúrne aktivity, ako sú návštevy divadiel, galérií, múzeí a kultúrnych a historických pamiatok. Seniori v TTSK majú zľavnený vstup do všetkých kultúrnych zariadení v správe TTSK. Využívané je každoročné poskytovanie dotácií na projekty, predložené v rámci grantového systému TTSK na podporu aktívneho života seniorov.

TTSK bude pokračovať v doteraz zrealizovaných aktivitách v prospech starších ľudí i seniorov. Zámerom TTSK bude aj v budúcnosti naďalej napomáhať pri angažovaní sa v spolupráci so staršími ľuďmi a seniormi a prehlbovať a spolupodieľať sa pri tvorbe nových aktivít rôznymi formami podpory.

Súčasná situácia pri umiestňovaní občanov, ktorí sú v dôchodkovom veku a sú posúdení na poskytovanie sociálnej služby v špecializovanom zariadení je veľmi naliehavá - nemôžu byť umiestnení do Domova sociálnych služieb (Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách). Z uvedeného dôvodu je potrebné vytvoriť špecializované zariadenia, pretože v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK sa nachádza iba v jednom zariadení a to v DD, DSS Holíč. OSP TTSK pristúpil k prehodnoteniu potreby vytvárať chýbajúce špecializované zariadenia v ZSS v OvZP TTSK. Odbor sociálnej pomoci ÚTTSK v tomto období rokuje so štatutármi ZSS v OvZP TTSK, o vytvorení špecializovaných zariadení, ktoré budú súčasťou zariadení sociálnych služieb.

Prechodom z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb, zariadenia sociálnych služieb v OvZP TTSK priebežne znižujú počet lôžok na požadovaný štandard.

Humanizácia sociálnych služieb je prioritným statusom v poskytovaní sociálnych služieb v inštitúciách.

Deinštitucionalizácia a transformácia systému sociálnych služieb je aj jednou z priorit TTSK reagujúcou na aktuálne výzvy sociálnej pomoci občanom, ku ktorým patrí predovšetkým rozvoj rôznorodých služieb starostlivosti na komunitnej úrovni, vrátane potreby modernizácie sociálnych služieb. V TTSK sa v súčasnom období uskutočňuje pilotný projekt deinštitucionalizácie a transformácie v jednom domove sociálnych služieb a v ďalších dvoch ZSS prebieha projektový zámer.

ZSS v OvZP TTSK sa na zvýšení zamestnanosti zapájajú vytváraním podmienok na vykonávanie aktívnej činnosti formou dobrovoľníckej služby.

ZSS v OvZP TTSK zabezpečujú poskytovanie odľahčovacej služby pre opatrovateľov (rodinní príslušníci) občanov – seniorov v priebehu roka, na kratšie časové intervaly v súlade so zákonom.

Dostupnosť zdravotnej starostlivosti klientom ZSS zabezpečuje úsek ošetrovateľských činností odborným zdravotným personálom (zdravotné sestry so špecializáciou) za intenzívnej spolupráce s ošetrojúcimi lekármi, metódou ošetrovateľského procesu a za použitia správnych metodických postupov ošetrovateľských činností.

TTSK pri rekonštrukciách a modernizáciách ciest II. a III. triedy vo svojom vlastníctve, pri rekonštrukciách križovatiek, prípadne výstavbe okružných križovatiek, kladie dôraz, aby stavebné prevedenie uľahčilo život seniorov a občanov s ťažkým zdravotným postihnutím., t. z. všetky priechody pre chodcov sú riešené bezbariérovou za účelom bezpečného prechodu starších osôb, ako aj imobilných občanov. Zároveň sa realizuje zabudovanie špeciálnej dlažby pre nevidiacich a modernizácia svetelnej signalizácie na križovatkách s použitím zvukových výstražných prvkov, ako aj úprava pre zrakovu postihnutých na chodníkoch v zmysle platných STN. Pri rekonštruovaných úsekoch ciest sa taktiež realizuje osadenie bezpečnostných prvkov a dopravných zariadení, ako sú zvodidlá, zábradlia, merače rýchlosti a optické brzdy.

Z hľadiska dopravy, ktorú zabezpečuje financovaním Trnavský samosprávny kraj je v prímestskej autobusovej doprave v súčasnosti platný výmer cestovného, ktorým sa zvýhodňuje cestovanie pre zdravotne ťažko postihnuté osoby (ktoré sú držiteľmi preukazu ŤZP a ŤZP-S) a sprievodcov zdravotne ťažko postihnutých osôb. Zároveň je v praxi zavedené osobitné cestovné s výraznou zľavou na cestovnom pre občanov po dovŕšení 70 rokov veku. TTSK uhrádza stratu, ktorá vzniká poskytovaním zliav zo svojho rozpočtu.

V rámci danej oblasti prímestskej autobusovej dopravy je snaha v rámci finančných možností zavádzať do prevádzky nízkopodlažné vozidlá pre prepravu osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu.

Trnavský samosprávny kraj prostredníctvom 18 kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti zabezpečuje seniorom prístup ku kultúrnym hodnotám návštevami na kultúrnych podujatiach v divadle, múzeách, galériách a knižniciach, ktoré sú pre nich zvýhodnené zľavami zo vstupného, v divadle je v prípade generálok poskytovaný vstup zdarma. Prístup zdarma majú aj na podujatia organizované osvetovými strediskami.

Seniori sa aktívne zúčastňujú na prehliadkach organizovaných osvetovými zariadeniami, kde sa prezentujú v zborovom speve, folklórnych speváckych a tanečných súboroch. Múzea realizujú podujatia s ukázkami ľudových remesiel, na ktorých predvádzajú svoje zručnosti práve seniori.

TTSK zabezpečuje, plní a vyhodnocuje:

- realizáciu práva občana seniora na poskytovanie sociálnej služby so zohľadnením ľudsko-právneho a nediskriminačného prístupu a dôrazom na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti,
- dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami seniorov, cieľových skupín a komunity, zabezpečiť rozvoj sociálnych služieb dostupných pre osoby v segregovaných lokalitách s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- dostupnosť komunitných sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj sociálnych služieb pre rodinu, ktorá sa stará o svojho člena seniora, odkázaného na pomoc inej osoby pri sebaobsluže,
- princíp deinštitucionalizácie sociálnych služieb,
- princíp integrovanej dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti,
- systém zabezpečenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Základné trendy v starostlivosti o seniorov sú zamerané na snahu udržať seniorov čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí a prispôbiť organizáciu služieb pre nich tak, aby spĺňali ich individuálne potreby a podporovali vzájomné spolužitie.

TTSK je aj naďalej pripravený podporovať spoluprácu so seniormi, podporovať ich aktivity a plniť úlohy Národného programu aktívneho starnutia. Jeho úsilím je skvalitňovať každodenný život seniorov žijúcich v trnavskom regióne.

Nitriansky samosprávny kraj

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 1: Subjekty presadzujúce záujmy starších ľudí považovať za aktívnych partnerov pri tvorbe verejných politík, využívať ich vedomosti, skúsenosti a potenciál na zlepšenie situácie starších ľudí aj v oblasti sociálnej politiky, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú

Nitriansky samosprávny kraj (ďalej len NSK) spolupracoval v roku 2014 a naďalej spolupracuje s Jednotou dôchodcov v Nitre, ktorá háji práva a slobody seniorov na území NSK. Spolupráca spočíva v konzultačnej pomoci týkajúcej sa sociálnych služieb. Ide prevažne o vzájomnú výmenu skúseností a informácií, aké potreby a požiadavky majú seniori v regióne NSK.

Cieľ 2: Posudzovať politiky a opatrenia z hľadiska ich vplyvu na starších ľudí s dôrazom na zabránenie diskriminácií na základe veku a na ochranu ľudských práv a slobôd

NSK pri tvorbe všeobecne záväzných nariadení postupuje v zmysle platnej legislatívy a podľa princípov verejných politík podpory aktívneho starnutia. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK spolu s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb sú povinní koncipovať všetku svoju internú dokumentáciu tak, aby boli dodržiavané základné ľudské práva a slobody v zmysle podmienok kvality poskytovania sociálnych služieb - Príloha č. 2, zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Oblasť dodržiavania základných ľudských práv a slobôd je obsiahnutá vo všetkých štandardoch kvality sociálnych služieb.

V oblasti sociálnej politiky prebehli a stále prebiehajú zmeny v legislatívnej oblasti, napr. prechod z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú. Veľkokapacitné budovy budú postupne nahradené objektmi s kapacitou do 40 klientov.

NSK ďalej podporuje dobrovoľnícku prácu pri starostlivosti o seniorov, partnerstvá na účely realizácie projektov na zmiernenie alebo predchádzanie nepriaznivých sociálnych situácií.

NSK podporuje vzdelávanie zamestnancov ZSS, ktorí sa starajú o seniorov. V júli 2015 začína vzdelávanie zamestnancov ZSS, ktorí sú v priamom kontakte so seniormi. Celý plán vzdelávania je pripravený na roky 2015 - 2017.

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva a právom chránené záujmy a potreby aj cez seniorské organizácie

NSK pre seniorov zo zariadení sociálnych služieb (ďalej len ZSS) vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti realizuje každoročne dve akcie, ktoré aj finančne zabezpečuje, jedná sa o podujatia:

1. Domov baví domov - v mesiaci úcty k starším - v októbri, celokrajská prehliadka hudobnej a dramatickej tvorby klientov v ZSS.
2. Zdobenie medovníkov – vianočná akcia v spolupráci so školami v pôsobnosti NSK, ktoré napečú medovníky a pripraví materiál na zdobenie. Upečené medovníčky zdobia prijímatelia sociálnych služieb v seniorskom veku.

ZSS pravidelne organizujú podujatia v rámci svojho ZSS, ale aj spoločné akcie, ktorých sa zúčastňujú seniori z celého územia NSK (olympiáda seniorov, karnevaly, mikulášske večierky, veľkonočné šibačky, súťaže, plesy a mnoho iných).

Na podporovanie voľno časových aktivít seniorov v NSK každoročne využívame zdroje z MPSVR SR v rámci zákona č. 544/2010 Z.z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

V roku 2014 sa NSK uchádzal o dotácie pre 25 ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Bolo schválených 20 žiadostí na podporu rozvoja sociálnych služieb, z toho pre podporu voľno časových aktivít pre seniorov 11 (vrátane špeciálne upravených motorových vozidiel) a ostatné dotácie boli určené na debarierizáciu prostredia. Motorové vozidlá slúžia aj na prepravu prijímateľov sociálnych služieb za kultúrными a športovými aktivitami, ktoré sú realizované mimo areálu zariadení.

V rámci svojho rozpočtu sa v ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK počas celého roka 2014 konali rôzne kultúrne a spoločenské aktivity. Do zariadení veľakrát zavítali s kultúrnym programom deti a žiaci z materských a základných škôl, v zariadeniach vystupovali spevácke a tanečné súbory o ktoré majú klienti veľký záujem. Tiež sa realizovali návštevy divadelných predstavení. Prijímatelia sociálnych služieb majú vytvorené podmienky aj v oblasti duchovného života, k čomu im slúžia kaplnky, ktoré sa nachádzajú v jednotlivých zariadeniach, ale navštevujú aj kostoly v meste alebo v obci.

5.2. Právna ochrana seniorov

Cieľ 1: Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov

V roku 2014 Odbor sociálnych vecí vykonal 44 kontrol úrovně sociálnych služieb v ZSS, kde sa poskytujú sociálne služby aj seniorom, z toho 21 bolo vykonaných v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK a 23 u neverejných poskytovateľov. Kontroly boli zamerané na poskytovanie sociálnych služieb, teda aj na obsah

zmlúv. Nedostatky v zmluvách medzi poskytovateľom a prijímateľom sociálnych služieb boli poskytovatelia povinní odstrániť. Kontroly boli zamerané okrem iného aj na dodržiavanie ľudských práv a slobôd seniorov. V 14-tich prípadoch, kde pri kontrole boli zistené nedostatky, resp. porušenia právnej legislatívy SR, bolo nariadené ich odstránenie. Následné kontroly sa budú realizovať v roku 2015.

V zariadeniach sociálnych služieb zamestnanci seniorov často upozorňujú na obozretnosť pri kúpe tovarov a pri podpisovaní dokumentov. Osvetu zabezpečujú ZSS prostredníctvom mestskej a obecnej polície formou prednášok „Bezpečnosť v našom meste“ „Ohrozenie seniorov ponukami pôžičiek nebankových subjektov“ a iných. Vo viacerých ZSS bol premietnutý film „Šmejdi“.

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby poskytovania a komunitného rozvoja (vrátane rozvoja sociálnych služieb) ústretových starším ľuďom a zodpovedajúcim ich potrebám a preferenciám, starších ľudí a ich rodiny ako potenciálnych užívateľov

Niektorí seniori zo ZSS sú členmi Mestských parlamentov seniorov, kde sa môžu vyjadriť k podmienkam života napr. v meste Levice. V prípade záujmu seniorov o dianie v mestách v ktorých žijú, majú možnosť zúčastňovať sa zasadnutí mestských zastupiteľstiev a v Nitre aj Zastupiteľstva NSK. Počas volieb majú všetci prijímatelia sociálnych služieb, ktorí sú spôsobilí voliť, právo zúčastniť sa ich. Imobilní obyvatelia majú zabezpečenú prenosnú volebnú urnu priamo v ZSS.

Cieľ 2: Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci a podpory v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci

V ZSS sú zriadené stravovacie komisie, ktorých členovia sú zástupcovia z radov obyvateľov zariadení sociálnych služieb. Spolu s lekárom, resp. diétnou sestrou a zamestnancami ZSS majú právo rozhodovať o zložení jedálneho lístka. V niektorých ZSS si obyvatelia založili „parlament“ alebo „výbor obyvateľov“, ktorý sa podieľa na rozhodovaní o podmienkach a kvalite poskytovania sociálnych služieb. Zvolení zástupcovia predkladajú vedeniu ZSS návrhy a pripomienky všetkých prijímateľov sociálnych služieb. Podieľajú sa aj na organizovaní spoločenských podujatí.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Cieľ: Zabrániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi

V NSK v roku 2014 prebiehalo vzdelávanie a supervízia zamestnancov zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK aj v oblastiach súvisiacich s dodržovaním ľudských práv a s elimináciou kriminality páchanej na senioroch a na zdravotne postihnutých občanoch.

Vzdelávanie prebiehalo napr. v týchto oblastiach:

- Novela zákona o sociálnych službách
- Parkinsonova choroba a jej dôsledky
- Klient s Alzheimerovou chorobou v sociálnych službách
- Aktivácia seniorov a nefarmakologické prístupy v liečbe
- Kľúčový pracovník klienta v sociálnych službách
- Individuálny prístup k PSS, individuálne plánovanie
- Zamestnanec v priamom kontakte s PSS – empatia a profesionalita
- Právne aspekty v oblasti opatrovníctva

V roku 2014 sa vzdelávania zúčastnilo cca 775 zamestnancov, ktorí pracujú v oblasti sociálnych služieb, prevažne v priamom kontakte s prijímateľom sociálnych služieb. Vzdelávania si ZSS zabezpečovali individuálne. Na roky 2015 – 2017 Odbor sociálnych vecí Úradu NSK vypracoval plán vzdelávania zamestnancov a plán supervízie. Na rok 2015 boli pre tento účel vyčlenené finančné prostriedky vo výške 20 000 €. Tri bloky vzdelávania v roku 2015 (pre stredný manažment, nižší manažment a pre opatrovatelky v priamom kontakte s klientom) sú určené pre zamestnancov, ktorí pracujú so seniormi.

NSK spracoval požiadavky ZSS súvisiace s potrebou zavedenia kamerového systému na budovách, ktoré by prispelo k prevencii kriminality páchanej na senioroch a zdravotne postihnutých občanoch. Zavedenie bude súvisieť s finančnými možnosťami NSK.

ZSS poskytujú sociálne služby v súlade so základnými ľudskými právami a slobodami, prirodzenou ľudskou dôstojnosťou, s princípmi nediskriminácie z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, vierovyznania, či iného zmýšľania národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia prijímateľa sociálnej služby v prostredí, ktoré si prijímateľ sociálnej služby sám a alebo prostredníctvom súdom ustanoveného opatrovníka vybral.

Zamestnanci ZSS dbajú o to, aby boli prijímateľovi sociálnej služby poskytnuté všetky potrebné informácie o prevádzkovateľoch bežne dostupných verejných služieb v komunite. Informácie sú dostupné v tlačenej podobe na všeobecne prístupnom mieste v priestoroch ZSS (nástenky).

ZSS zabezpečujú možnosť využitia právnej pomoci prostredníctvom „Centra právnej pomoci“, ktoré poskytuje komplexnú právnu pomoc pre ľudí s nepriaznivou finančnou a sociálnou situáciou.

Každý PSS má právo slobodne vyjadrovať svoje názory, má právo podávať sťažnosti, podnety, alebo pripomienky k poskytovaným sociálnym službám.

ZSS spolupracujú so súdmi a sú nápomocné pri uplatňovaní práv PSS pri prinavrátení spôsobilosti na právne úkony, poskytovanie sociálneho alebo iného poradenstva v oblasti uplatňovania práv a právom chránených záujmov, sprevádzanie PSS pri vybavovaní úradných záležitostí, pomoc pri vybavovaní osobných dokladov a vybavovaní iných vecí v záujme PSS.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja sebarealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby

V roku 2014 bola dobrovoľnícka práca vykonávaná takmer vo všetkých zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Dobrovoľníci sa v ZSS zapájali do organizovania kultúrnych podujatí, arteterapie, rehabilitácie, spevokolu, ďalej aktívne využívanie voľného času, sprievod PSS na lekárske vyšetrenia, sprevádzanie na kultúrne, duchovné a iné podujatia, údržbárske práce, komunikácia s PSS, ergoterapia, varenie a pečenie, muzikoterapia v ZSS aj mimo areálu ZSS. Dobrovoľníkmi sú prevažne študenti, rádové sestry, členovia Slovenského Červeného kríža, dôchodcovia a nezamestnaní.

Dobrovoľníctvo skvalitňuje sociálne služby, umožňuje plnohodnotne využiť a spríjemniť voľný čas prijímateľov sociálnych služieb. Preto Odbor sociálnych vecí Úradu NSK vypracoval v roku 2014 pre zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK „Metodiku práce s dobrovoľníkmi v zmysle zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení“.

V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK pôsobilo v roku 2014 spolu 129 dobrovoľníkov, ktorí sa venujú predovšetkým seniorom.

V zariadeniach sociálnych služieb sa realizovali tiež prednášky a aktivity pre seniorov:

aktivity zamerané na osobnostný rozvoj (kurz pozitívneho myslenia, rozvoj komunikácie, komunitné stretnutia)

- aktivity zamerané na vzdelávanie (besedy, počítačový kurz, kurz anglického jazyka)
- prednášky zamerané na prevenciu kriminality, na bezpečnosť v cestnej premávke
- aktivity zamerané na duchovný rozvoj
- voľnočasové aktivity – kultúrne, športové
- aktivity zamerané na zdravý životný štýl (prednášky zamerané na prevenciu ochorení, na zdravú výživu, alternatívnu medicínu)

Cieľ 2: Zvýšiť informovanosť o možnostiach výkonu dobrovoľníckej práce v sociálnych službách, zabezpečiť prístup seniorov k týmto informáciám v záujme uľahčenia participácie starších ľudí na vzájomnej svojpomoci, na práci medzigeneračných skupín v komunitách, vytváranie príležitostí na realizáciu potenciálu seniorov

Koncom roka 2014 sa uskutočnilo 1. stretnutie dobrovoľníkov ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK. Cieľom stretnutia bolo zhodnotenie doterajšej práce dobrovoľníkov, výmena cenných skúseností a nastavenie podmienok a metodiky práce s dobrovoľníkmi. Odbor sociálnych vecí na stránke NSK v článku o dobrovoľníctve vyzýva záujemcov o dobrovoľnícku prácu na spoluprácu, informuje ich o postupe v prípade záujmu stať sa dobrovoľníkmi, zhodnocuje prínos ich práce, uvádza, čo môže dobrovoľník svojou prácou získať a hovorí o statuse dobrovoľníka. V ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK sa uskutočňuje okrem dobrovoľníckej práce aj dobrovoľnícka služba v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čo je tiež veľkým prínosom a pomocou pre ZSS.

7.4.1. Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť sociálnych služieb

Nitriansky samosprávny kraj mal v roku 2014 v zriaďovateľskej pôsobnosti dostatok pobytových sociálnych služieb pre seniorov – špecializované zariadenia, zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb. Služby sa postupne skvalitňujú a humanizujú. Poskytujú sa s prihliadnutím na špecifické potreby prijímateľov sociálnych služieb.

Zariadenia sociálnych služieb zabezpečili vzdelávanie zamestnancov, predovšetkým odborných, s cieľom skvalitnenia služieb poskytovaných seniorom s dôrazom na sociálne, psychologické a fyzické aspekty starnutia.

Opatrenia:

1.4. Nitriansky samosprávny kraj zabezpečil spolufinancovanie sociálnych služieb z verejných zdrojov pre prijímateľov sociálnych služieb čerpajúcich služby u verejných

poskytovateľov. Zo zdrojov NSK bolo zabezpečené financovanie prijímateľom sociálnych služieb, ktorí NSK požiadali o zabezpečenie sociálnych služieb u neverených poskytovateľov.

Druh sociálnej služby	ZSS v zriaď. pôsob. NSK kapacita k 1.1.2014/ 1.1.2015	Neverejní poskytovatelia kapacita k 1.1.2014/ 1.1.2015	Verejní obecní poskytovatelia kapacita k 1.1.2014/ 1.1.2015
Zariadenie pre seniorov	241/283	528/695	792/742
Zariadenie opatrovateľskej služby		71/110	99/99
Denný stacionár		33/130	184/145
Denné centrum		60/70	720/1080
Komunitné centrum		0/50	0/50
Špecializované zariadenie	424/846	132/148	0/23

1.5. Pri tvorbe plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v NSK je zohľadňovaná potreba rozvoja sociálnych služieb v zmysle národných priorít rozvoja sociálnych služieb.

V roku 2014 bola rozšírená sieť sociálnych služieb o nedostatkové druhy a formy sociálnych služieb, o čom hovorí Tabuľka č. 1. Predovšetkým ide o zariadenia pre seniorov, špecializované zariadenia, denné a komunitné centrá. U neverejných poskytovateľov sa kapacity v roku 2014 zvýšili predovšetkým v zariadeniach pre seniorov, v zariadeniach opatrovateľskej služby, v denných stacionároch a v denných centrách. Verejní poskytovatelia zriadení obcami zriaďovali v roku 2014 prevažne denné centrá, špecializované zariadenia a nočľahárne. V regióne NSK v roku 2014 vznikli 3 komunitné centrá, v ktorých sa vykonáva komunitná práca a komunitná rehabilitácia, sociálne poradenstvo, preventívne aktivity a záujmová činnosť.

1.7. Celoživotné vzdelávanie zamestnancov v sociálnych službách je „naštartované“ vo všetkých ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK a u väčšiny neverejných poskytovateľov. ZSS sledujú a vyhodnocujú možnosti a ponuky od vzdelávacích inštitúcií. Využívanou formou vzdelávania sú aj porady, konferencie, mítingy a workshopy.

Na jeseň v roku 2014 Odbor sociálnych vecí Úradu NSK organizoval workshop na tému „firemná kultúra“ pre zamestnancov ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK.

1.8. O zvýšenie kvality a humanizáciu poskytovaných sociálnych služieb sa ZSS snažia prostredníctvom modernizácie objektov.

V roku 2014 boli kapitálové výdavky v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK čerpané vo výške 1 270 677,39 €. Z toho na investičnú činnosť bolo vyčerpaných 989 340,05 € predovšetkým na stavebné úpravy okien a dverí, odstránenie havarijného stavu ČOV, výťah, rekonštrukciu fasády vrátane balkónov, rekonštrukciu elektroinštalácie, rekonštrukciu a zateplenie stravovacej prevádzky. Na výmenu opotrebovaného technologického zariadenia v stravovacích prevádzkach a v pracovniach bolo vyčerpaných 281 337,34 €. Finančné prostriedky boli použité na nákup nových pračiek, sušičiek, varných kotlov, konvektomatov, smažiacich panvíc, umývačiek riadu, sporákov a lapačov tuku. Z bežných výdavkov na akútne opravy a odstránenie havarijných stavov v ZSS bolo schválených 644 143,89 €, z toho bolo vyčerpaných 622 301,22 € na opravu striech, hygienických zariadení, výmenu podlahovej krytiny, maľovanie interiéru, výmenu okien, opravu bytových jadier v obytných jednotkách klientov. V roku 2014 dosiahli výdavky z rozpočtu NSK v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK celkovú výšku 26 377 679,82€ (bežné a kapitálové výdavky). Rozpočet pre neverejných poskytovateľov bol čerpaný v celkovej výške 3 371 956,15€. Výdavky z rozpočtu NSK sú znázornené v Tabuľke č.2. Schválený rozpočet pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb na rok 2014 bol vo výške 3 360 000 eur. V priebehu roka 2014 bol rozpočet uznesením Zastupiteľstva NSK č. 115/2014 navýšený o 13 838,35€. Čerpanie rozpočtu bolo vo výške 3 371 956,15 eur.

Tabuľka č. 2

Druh výdavkov	rok 2014 v €
Bežné výdavky pre ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK	25 107 002,43
Kapitálové výdavky pre ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK	1 270 677,39
Výdavky pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb	3 371 956,15

1.9. V roku 2014 sa znížili celkové kapacity v ZSS nasledovne:

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK znížili kapacity v pobytových sociálnych službách celkovo o 62 miest (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie).

Neverejní poskytovatelia znížili kapacity v pobytových sociálnych službách celkovo o 32 miest (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, zariadenie opatrovateľskej služby).

Verejní obecní poskytovatelia znížili kapacity v pobytových sociálnych službách celkovo o 158 miest (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, zariadenie opatrovateľskej služby).

1.10. Nezávislý spôsob života je hlavným cieľom individuálneho plánovania v ZSS. Tento spôsob je klientom ponúknutý zamestnancami na prvom mieste. Aktivity v rámci sociálnych služieb smerujú k udržaniu alebo zvýšeniu samostatnosti, prípadne k spomaleniu regresu u niektorých klientov.

1.13. Schválený rozpočet na financovanie sociálnych služieb pre poskytovateľov sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK na rok 2014 bol v priebehu roka niekoľkokrát zvyšovaný. Navýšenie pre tieto ZSS bolo najmä z dôvodu valorizácie plátov, z dôvodu vyfinancovania opráv a rekonštrukcií zariadení, nákup materiálno-technického zabezpečenia a na nákup strojov a prístrojov. Celkové zvýšenie nad rámec schváleného rozpočtu bolo vo výške 781 tis. eur na bežné výdavky a 1 271 tis. eur na kapitálové výdavky.

Navýšenie finančných nákladov na bežné výdavky bude odzrkadlené vo výške finančného príspevku na prevádzku pre neverejných poskytovateľov v nasledujúcom roku (v zmysle metodiky výpočtu finančného príspevku na prevádzku podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní /živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

1.14. Prijímatelia sociálnych služieb v ZSS sú začlenení v skupinách podľa ich špecifických potrieb. Zamestnanci k nim prístupujú individuálne, s prihliadnutím na ich zdravotný stav, na ich schopnosti, potreby. Bývanie klientov sa snažia štatutárni zástupcovia a zamestnanci skvalitniť postupnou výmenou nábytku a polohovateľných postelí. Do ZSS boli zadovážené masážne prístroje, perličkové kúpele, nové kuchynské linky. Voľnočasové aktivity seniorov sú pestré a inovatívne. Zamestnanci svojim kreatívnym prístupom aktivizujú seniorov a následne výsledky „práce“ prezentujú na výstave, ktorú organizuje pred Vianocami Odbor sociálnych vecí Úradu NSK.

1.15. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK v roku 2014 vytvorili 422 miest v špecializovaných zariadeniach, kde sa poskytuje odborná starostlivosť

o klientov, prevažne seniorov s Parkinsonovou chorobou, Alzheimerovou chorobou, demenciami rôzneho typu a pod. Ku kvalite týchto služieb prispeje aj to, že v roku 2015 budú postupne prijímaní chýbajúci zamestnanci v počte 192.

1.16. Ku skvalitneniu života seniorov v ZSS určite prispieva menší počet klientov na ubytovacej jednotke. V niektorých ZSS (v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK aj u neverejných poskytovateľov) boli presťahované skladové priestory, ktoré po rekonštrukcii dnes už slúžia ako ubytovacie kapacity, čím sa zvýšil komfort niektorých klientov, znížili sa počty obyvateľov na jednej ubytovacej jednotke.

7.4.2. Rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí

Cieľ: Podporiť rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom prostredí

1.1. NSK podporil zo svojho rozpočtu v roku 2014 ambulantné a terénne služby u neverejných poskytovateľov, ktorí ich poskytujú aj seniorom, celkovou sumou 107608,16 €. Z toho 46330,50 € pre špecializované poradenstvo a 61277,66 € pre sociálne služby v ambulantnom rehabilitačnom stredisku, v domove sociálnych služieb a pre tlmočnicku službu.

V roku 2014 z rozpočtu NSK boli podporené aj ambulantné sociálne služby, ktoré poskytujú ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK v integračnom centre pre 10 klientov v celkovej výške 3666,79 € na rok, v domove sociálnych služieb pre 1 klienta vo výške 838,79 € na rok.

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Cieľ: Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Postupným plnením úloh vyplývajúcich z Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v regióne Nitrianskeho samosprávneho kraja na roky 2012 – 2017 dochádza k postupnej humanizácii sociálnych služieb, ktoré sú poskytované aj seniorom:

- vzdelávanie odborných zamestnancov v zariadeniach sociálnych služieb
- podpora supervízie
- rozširovanie siete nedostatkových sociálnych služieb
- zabezpečenie finančných prostriedkov na podporu kvality sociálnych služieb

- individuálny prístup k prijímateľom sociálnych služieb v ZSS
- podpora dobrovoľníctva
- deinštitucionalizácia sa v ZSS pre seniorov zatiaľ neplánuje

Zariadenia sociálnych služieb majú vypracované dokumenty pre plnenie podmienok kvality sociálnych služieb. V prípadoch, ak potrebujú seniori právnu pomoc, využívajú „Centrum právnej pomoci“, kde sú im právne služby poskytnuté bezplatne.

Trenčiansky samosprávny kraj

Oblasť sociálneho zabezpečenia

Nevyhnutným riešením otázok súvisiacich s financovaním sociálnych služieb v TSK je nutné uplatňovanie princípu subsidiarity, zodpovednosti, súčinnosti a spolupráce jednotlivých obcí v rámci kraja. Snahou je zabezpečiť udržateľnosť a kvalitu sociálnych služieb, s ktorou bola spojená aj nevyhnutná transformácia existujúcich zariadení sociálnych služieb, ktoré poskytovali sociálnu službu v domove sociálnych služieb (ďalej DSS) na špecializované zariadenia (ďalej ŠZ). Umožnilo sa tak poskytovanie služby aj skupine občanov, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a splnila podmienky na poskytovanie sociálnej služby. Postupným znižovaním kapacity v zariadeniach sa snažíme o zvyšovanie kvality sociálnych služieb a ich humanizáciu.

Poslaním a snahou zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK je docieľiť, aby poskytované sociálne služby:

- v čo najväčšej možnej miere rešpektovali pranie a potreby prijímateľa (sociálna služba je riadená potrebami prijímateľa),
- rešpektovali ľudskú dôstojnosť, jedinečnosť a práva,
- podporovali prijímateľa v udržaní čo najvyššej kvality života aj napriek fyzickým či psychickým obmedzeniam tak, aby mal možnosť zostať čo najviac sebestačným, nezávislým a o svojom živote rozhodujúcim človekom,
- predchádzali a zamedzili sociálnemu vylúčeniu, navrátili ho do bežného života,
- umožnili prijímateľovi zachovať si doterajší spôsob života tak, aby mohol byť i naďalej súčasťou spoločnosti (podporovať styk s rodinou, súrodencami, priateľmi, vrstovníkmi, spoločenskú a pracovnú integráciu),
- boli poskytované tým, ktorí ich naozaj potrebujú a v takej miere, ktorá je nevyhnutná,
- boli finančne udržateľné,
- boli poskytované na odbornej úrovni.

Pri naplňaní stanovených cieľov je potrebné klásť dôraz na komunitnú sociálnu prácu a komunitné služby, nakoľko v prostredí inštitúcie je náročné dôsledne aplikovať individuálny prístup ku klientovi, dosiahnuť jeho aktivizáciu a uspokojovanie práve tých potrieb klienta a v takom rozsahu, ktorý je nevyhnutný vzhľadom na jeho zdravotné znevýhodnenie.

TSK je zriaďovateľom 25 zariadení sociálnych služieb, z toho je 15 kombinovaných ŠZ a DSS s vekovým priemerom v časti:

- DSS je 69,18

- ŠZ je 70,10 rokov.

Podrobné vymedzenie činnosti jednotlivých zariadení a tiež aj cieľových skupín sa nachádza v ich zriaďovacích listinách. Aj keď v DSS sa prioritne neposkytuje sociálna služba seniorom, v rámci prechodných ustanovení zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o sociálnych službách), ak boli žiadatelia sociálnej služby v dôchodkovom veku zaradení do poradovníka čakateľov na sociálnu službu ku dňu 31. 12. 2014, majú nárok na poskytovanie uvedeného druhu sociálnej služby.

Každoročne niektoré zariadenia žiadajú o poskytnutie dotácie podľa zákona č. 544/2010 o dotáciách v pôsobnosti MPSVaR SR.

Dotácia z MPSVaR - lotérie za rok 2015 – Dotácia na podporu sociálnych služieb.
Menované zariadenia sú s prevahou klientov nad 62 rokov:

- CSS – Lipa Kostolná – Záriečie
- CSS Nová Bošáca
- CSS v Novom Meste nad Váhom
- CSS - Bôrik

V rámci terapií, záujmových činností a aktivizácie seniorov v zariadeniach sociálnych služieb pripravujú rôzne programy, ktorými sa snažia viac mobilizovať klientov a zároveň priblížiť širokej verejnosti činnosť svojho zariadenia.

Činnosť sociálnych zariadení

CSS - Lednické Rovne – poskytuje sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie). Pre svojich klientov organizujú rôzne kultúrne podujatia (vystúpenia mažoretiek, ľudových skupín), spolupracujú s Materskou školou, Základnou školou a Základnou umeleckou školou. Spolupracujú s obcou pri realizácii spoločných stretnutí so seniormi z obce. V súčasnom období bola v zariadení zriadená ergoterapeutická miestnosť.

CSS - Jesienka – poskytuje sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie a Alzheimerova choroba). Pre svojich prijímateľov organizujú rôzne spoločenské podujatia, výlety. V rámci voľnočasových, záujmových a spoločenských aktivít sa môžu klienti zapojiť do spevokolu, spoločenských hier, výroby rôznej bižutérie,...

Zariadenie v októbri 2014 získalo grant vo výške 500 € z Trenčianskej nadácie na vytvorenie tkáčskej dielne a zároveň má záujem reagovať aj na ďalšie výzvy pre zabezpečenie terapií v zariadení.

DSS – Zemianske Podhradie – poskytuje sociálnu službu v DSS. Zariadenie na skvalitnenie života starších klientov využíva nasledovné aktivity: canisterapia (vykonávajú dobrovoľníci bez nároku na odplatu), biblioterapia, duchovné spoločenstvo, udržiavanie jemnej motoriky (využívanie modelovacej hmoty na vyhotovovanie drobných výrobkov), pohybovú aktivitu (spoločné rozcvičky, podľa možnosti precvičovanie jednotlivých častí tela, aj za pomoci cvičebných pomôcok), vychádzky.

CSS-AVE – poskytuje sociálnu službu v DSS pre telesne postihnutých občanov. V rámci rozmanitej vekovej štruktúry klientov (od 30 do takmer 100 rokov) nemá zariadenie vyšpecifikované aktivity len pre seniorov, ale pripravuje ich pre všetky vekové skupiny s ohľadom na zdravotný stav a schopnosti klientov. Zariadenie aktívne spolupracuje s príslušným ÚPSVaR pri získavaní zdravotných pomôcok pre ťažko mobilných klientov. Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové hry a výlety.

CSS – LÚČ – poskytuje sociálnu službu v ŠZ (cieľová skupina schizofrénia, Alzheimerova choroba). Zariadenie v rámci projektu „Darujte Vianoce“ nadácie Orange získalo pomôcky a materiál na výrobu vianočných sviečok. Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové hry a výlety.

CSS – Juh – poskytuje sociálnu službu v DSS, ŠZ (cieľová skupina schizofrénia) a zariadení podporovaného bývania. Pre svojich klientov pravidelne organizuje: ranné vychádzky do prírody, rozcvičky, výlety (Šaštín, Hlohovec hvezdáreň, Beckovský hrad, Trenčianske Teplice...), výlety do prírody, rôzne kultúrne podujatia v spolupráci s materskou školou, detským domovom a folklórnymi súbormi.

V roku 2014 zariadenie získalo v rámci grantového programu Trenčianskej nadácie financie na vybavenie krajčírkej dielne pre klientov na rozšírenie spektra aktivít formou prác v krajčírkej dielni (zakúpený šijací stroj, látky a drobná krajčírka príprava).

CSS – NÁDEJ – poskytuje sociálnu službu v DSS, ŠZ (cieľová skupina schizofrénia a demencia rôzneho typu etiológie) a v zariadení podporovaného bývania. Klienti zariadenia majú možnosť využívať terapie zamerané hlavne na udržiavanie hrubej a jemnej motoriky. Zariadenie má zriadené sviečkové dielne, keramické dielne a tvorivé dielne, ponúka rôzne terapie: biblioterapia, muzikoterapia, arteterapia, canisterapia, hippoterapia. Pre menej fyzicky zdatných klientov je možnosť zapojiť sa do prác v areáli zariadenia pestovanie kvetov, práce vo fóliovníku, práca pri koňoch. Momentálne zariaďujú miestnosť snoezelen, ktorá bude slúžiť pre klientov s ťažším postihnutím. Zariadenie zabezpečuje klientom

prepravu motorovým vozidlom a tiež doprovod pre seniorov, ktorí chcú navštíviť svoje rodisko, príbuzných alebo sa dostať na miesta, ktoré si túžia pozrieť.

CSS – Bánovce nad Bebravou – poskytuje sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina Alzheimerova choroba a demencia rôzneho typu etiológie). Pre svojich klientov realizujú rôzne kultúrne podujatia (vystúpenia detí z materských škôl, základných škôl, stredných škôl, spevokolu), besedy s členkami zo Slovenského červeného kríža spolu s lekármi.

Klientov sa snažia zapájať do niektorých drobných prác, aby sa cítili užitoční a potrební. Pripravujú výlety do prírody, posedenia pri ohni a aktivity zamerané najmä na precvičovanie kognitívnych schopností. Grantové programy nevyužili zatiaľ žiadne. Finančné prostriedky na nákup potrebných pre aktivity využívajú zo svojho rozpočtu.

CSS – KOLONKA – poskytuje sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina organický psychosyndróm ťažkého stupňa a demencia rôzneho typu etiológie). Zariadenie sa snaží vytvoriť také podmienky, ktoré by klientom pripomínali prostredie, z ktorého odišli, snaží sa rúcať bariéry inštitucionalizácie tým, že má plán činností, z ktorých si môže klient sám vybrať. Ku klientom pristupujú individuálne so zreteľom, že klient je ich partner. Centrum má zriadené 2 ergoterapeutické diela vytvorené pomocou sponzorov. Zariadenie aktuálne vytvára podmienky na zdravotnú rehabilitáciu. Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové hry a výlety.

CSS-Bôrik – poskytuje sociálnu službu v DSS, ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie) a zariadenia podporovaného bývania. Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové akcie a výlety. Organizujú rôzne prednášky, besedy.

Pre zlepšenie a skvalitnenie života klientov a podmienok na prácu s nimi bolo vytvorené občianske združenie „Ľudia pre Bôrik. V roku 2014 sa zariadenie úspešne zapojilo do projektu Trenčianskej nadácie grantového kola „Míľniky 2014“. Získané finančné prostriedky z projektu boli využité na nákup športových potrieb. V roku 2015 sa centrum zapojilo do programu nadácie VÚB v programe „Nádej 2015 v projekte „Farebná cesta do duše“ venovanom arteterapii – projekt nebol podporený.

CSS – BYSTRICĀN – poskytuje sociálnu službu v DSS, ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie) a v útulku. Pre zlepšenie kontaktu s okolím a mobilizovaním klientov zariadenie neustále zabezpečuje prostredníctvom zdravotnej poisťovne invalidné vozíky, chodítka, elektrické zdviháky. Prostredníctvom projektu MPSVaR z lotérie zariadenie zabezpečilo elektrické polohovateľné lôžka. V roku 2014 zariadenie získalo vďaka Trenčianskej nadácii financie na zariadenie reminiscenčnej izby, ktorá slúži pre klientov s demenciou rôzneho typu, najmä alzheimerikov. Z nadácie PONTIS zariadenie získalo finančnú čiastku na úpravu okolia. Z projektu svojpomocne vybudovali skalku, vysadili

dreviny, obnovili trávnaté plochy, osadili lavičky. Prostredníctvom projektu KOPRAX, na ktorom spolupracovali so študentkami susednej základnej školy skrášili prostredie spoločných priestorov zariadenia. V rámci integrácie spolupracujú s dôchodcami z okolitých obcí. V spolupráci s Považskou knižnicou zariadenie zabezpečilo rôzne prednášky pre svojich klientov. Vďaka projektu „Rozšírenie spektra a kvality služieb sociálnej starostlivosti pre marginalizované skupiny obyvateľov Považia v CSS – BYSTRICĀN“ vybudovali počítačovú miestnosť, ktorá má u klientov veľký úspech. Zariadenie si svojpomocne zriadilo Herňu s biliardovým stolom a šípkami. Ostatné aktivity a činnosti zariadenia: spevácke stretnutia v klubovni, pravidelné cvičenia v telocvični zariadenia, turistické vychádzky do okolia, tematické tvorivé dielne v klubovni.

CSS – LIPA – poskytuje sociálnu službu v DSS. Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové hry a výlety. Zariadenie využíva projekty na dobrovoľnícku činnosť prostredníctvom ÚPSVaR. Grantové programy na vybavenie ergoterapeutických miestností ani na aktivity zariadenie nevyužívalo. Prostredníctvom lotérie MPSVaR zariadenie získalo finančné prostriedky na debarierizáciu kúpeľní.

CSS – Chmelinec – poskytuje sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina Parkinsonova choroba a demencia rôzneho typu etiológie). Zariadenie sa zameriava na skvalitnenie života seniorov najmä prostredníctvom vytvárania podmienok pre aktívne trávenie voľného času. Prevažnú časť týchto aktivít tvorí ergoterapia a záujmová činnosť, ktorá prebieha skupinovo aj individuálne. Pracovná činnosť sa realizuje formou ručných prác a výtvarných činností v kreatívnych dielňach. Klienti majú záujem aj o spoločenské hry, športové hry a iné fyzicky nenáročné pohybové hry. Záujmová činnosť sa v zariadení realizuje najmä formou čítania literatúry v záujmovej skupine, ale aj individuálne, nácvikom hudobného, literárneho programu, prechádzkami, výletmi. V apríli 2015 sa zariadenie uchádzalo o získanie grantu v rámci grantových projektov SPP. Vypracovali projekt zameraný na vybavenie muzikoterapeutickej miestnosti. Aktuálne pracujú na vybavení kuchynky na pracovnú terapiu, reminiscenčnej miestnosti, rozšírení vybavenia klubovne.

CSS-DOMOV JAVORINA – poskytujú sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie). Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové podujatia, výlety. V blízkej dobe chce zariadenie zriadiť miestnosť pre ergoterapeuta.

CSS – JAVORNÍK – poskytuje sociálnu službu v DSS. Zariadenie granty na podporu ergoterapeutických programov nečerpali. Na skvalitnenie života klientom organizujú krátke výlety, vystúpenia detí MŠ, ZŠ a rôzne folklórne skupiny z okolia.

CSS v Novom Meste nad Váhom – poskytuje sociálnu službu v DSS, ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie) a v rehabilitačnom stredisku. Kvalitu života klientov sa snažia podporovať prostredníctvom rôznych terapií (muzikoterapia, arteterapia, dramaterapia, terapia tancom, spomienková terapia). Pamäť a myslenie podporujú prostredníctvom spomienkových terapií s použitím spomienkových predmetov, klienti hrajú spoločenské hry, riešia hlavolamy. Klienti zariadenia zhotovujú výšivky, pletenie z papiera, práca so slaným cestom. Pre klientov sa organizuje spoločenské podujatia, ktorú sú spestrené pohybovými aktivitami, vedomostnými súťažami, spevom. Zariadenie žiadne grantové programy doteraz nemali.

CSS – Nová Bošáca – poskytuje sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie). Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové podujatia a výlety. Zariadenie sa zapojilo do grantového projektu Trenčianskej nadácie. Úspešný projekt bol zameraný na záujmové a voľnočasové aktivity klientov zariadenia. Ďalej sa zapojili do projektu o poskytnutie dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálne kurately na nákup matracov, ktorý bo úspešný a práve teraz prebieha ich zakúpenie.

CSS – LIPOVEC – poskytuje sociálnu službu v DSS a ŠZ (cieľová skupina demencia rôzneho typu etiológie). Zariadenie nevyužilo žiadny grantový program. V zariadení majú „pracovný kútik“, kde klienti tvoria z rôznych materiálov, hrajú rôzne hry a vyšívajú. Nachádzajú sa tu dve spoločenské miestnosti, kde môžu klienti pozerat' TV a čítať knihy.

CSS – Partizánske – poskytuje sociálnu službu v DSS a v ŠZ (cieľová skupina Alzheimerova choroba, Parkinsonova choroba, skleróza multiplex). Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové podujatia.

Spolupracujú so študentmi Univerzity 3. veku (s klientmi vykonávajú relaxačné cvičenia, prechádzky po areály zariadenia, rozhovory s klientmi, čítanie kníh...), spolupracujú s Materskými školami a Základnými školami z mesta Partizánske.

- návšteva rôznych folklórnych súborov, speváckych súborov, hudobných kapiel, ktoré vystupujú v zariadení.

HUMANITY - CSP – poskytuje sociálnu službu v DSS pre ženy, útulku. Taktiež v rámci záujmovej činnosti organizuje rôzne spoločenské podujatia, športové hry a výlety. Pamäťové cvičenia.

CSS – SLOVEN poskytuje sociálnu službu v DSS. Na skvalitnenie života v zariadení poskytujú rôzne terapie (muzikoterapia, biblioterapia, arteterapia, ergoterapia). Voľnočasové aktivity organizované zariadením: vychádzky, výlety, kultúrne a športové podujatia. Na základe „Žiadosti o poskytnutie dotácie sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“ zariadeniu boli poskytnuté

finančné prostriedky na nákup materiálno-technického vybavenia priestorov na výkon odborných činností – sociálna rehabilitácia. Dotáciou MPSVaR SR na podporu rozvoja sociálnych služieb zariadenie rieši nákup: počítačov, kancelárskych kresiel, stolíky pod počítač.

Spolupráca TSK s Jednotou dôchodcov Slovenska

Významným medzníkom v rámci podpory seniorov TSK je kľúčová spolupráca s Jednotou dôchodcov Slovenska. Jednota dôchodcov Slovenska je občianske združenie založené 27. 03. 1990. Hlavnou činnosťou občianskeho združenia je pomáhanie pri príprave občanov na život a prácu v dôchodkovom veku, vytváranie podmienok na realizáciu záujmov starších občanov – dôchodcov. JDS realizuje viacero aktivít v rámci svojej činnosti. Za rok 2014 boli zrealizované tieto projekty s dotáciou TSK:

- Krajská prehliadka speváckych súborov Nové Mesto nad Váhom,
- Akadémia tretieho veku,
- Krajské športové hry Nová Dubnica,
- Celoslovenská prehliadka speváckych súborov Trenčín,
- Jeseň je dar – Zemianske Kostoľany,
- Turistický zraz,
- Jeseň je dar – Veľké Uherce,
- Modrá ruža – Partizánske.

Za rok 2015 boli zrealizované nasledovné projekty s dotáciou TSK:

- Krajská prehliadka v umeleckom prednese – Trenčín,
- Krajská prehliadka „Tvorivé dielne“ – Trenčín,
- Projekt s cezhraničným partnerom „Spoločné“ Spolupráca Juhomoravský kraj – Trenčiansky kraj,
- Krajská prehliadka speváckych súborov,
- Krajské športové hry,
- Turistický zraz – Nemšová,
- Akadémia tretieho veku – prebieha celý rok.

Na zvýšenie efektivity dobrej spolupráce bolo podpísané „Memoranda o spolupráci“ s Jednotou dôchodcov Slovenska dňa 01. 10. 2014, kde sa TSK zaväzuje vytvárať podmienky pre kultúrne, športové, spoločenské aktivity, celkové zlepšenie kvality života občanov TSK a podporovať informovanosť a vzdelávacie programy v rámci celoživotného vzdelávania pri presadzovaní nových poznatkov a skúseností zo života spoločnosti. Nosným pilierom memoranda je kvalita a dôstojnosť každodenného života seniorov žijúcich na území TSK.

Oblasť kultúry

Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK poskytujú kultúrne služby všetkým občanom bez rozdielu, teda i kategórii seniorov. Táto skupina občanov je zvýhodnená pri návštevách kultúrnych zariadení.

Hvezdáreň v Partizánskom ponúka účasť na večerných pozorovaniach, prednáškach. Na všetky tieto aktivity majú seniori 50 % zľavy. Zdravotne postihnutým občanom sú poskytované služby bezplatne.

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne na základe spolupráce s predsedníčkou KO JDS Trenčín ú seniori osobitne informovaní o všetkých aktivitách. Poberateľom starobného a invalidného dôchodku sa poskytujú knižničné služby za znížený ročný poplatok. ZŤP knižnica poskytuje služby bezplatne. Ponúkajú donášku kníh na požiadanie. Spolupracujú s Domov seniorov na Juhu pri výmene a dopĺňaní kníh do knižnice zradenej v domove dôchodcov, vytvorenie kolektívneho čitateľského preukazu pre Domov seniorov.

Trenčianske múzeum v Trenčíne konkrétne akcie pre seniorov neorganizuje, ale seniorovi v hojnom počte navštevujú podujatia. Seniori majú v každej expozícii Trenčianskeho múzea 50% zľavu na vstupnom.

Považská knižnica v Považskej Bystrici má svoju činnosť zameranú aj pre seniorov. Seniori, zdravotne postihnutí v hojnom počte navštevujú podujatia, podľa ich záujmu. Všetci seniori majú 50% zľavu pri zápisnom. Knižnica zabezpečuje dennú tlač – denne využívajú seniori v čítárni.

Hornonitrianska knižnica v Prievidzi umožňuje seniorom na pôde knižnice neobmedzený prístup ku všetkým informačným prameňom a službám, ktoré poskytuje verejnosti. Odborní zamestnanci knižnice im pre uľahčenie práce na internete poskytujú na požiadanie metodickú pomoc. Dôchodcovia majú v knižnici zľavnené členské poplatky.

Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici akcie pre seniorov neorganizujú, ale seniori v hojnom počte navštevujú podujatia.

Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi osobitne zohľadňuje seniorov a starších ľudí ako adresátov svojho pôsobenia pri väčšine plánovaných podujatí, ale i špecificky v rámci odbornej činnosti na úseku prosociálnej výchovy, ktorý je odborne personálne obsadený. Na základe užšej spolupráce s obcami hornej Nitry a klubmi dôchodcov, ktoré pôsobia v týchto obciach, realizuje každoročne od roku 1999 prehliadku voľnočasových aktivít.

V októbri a novembri realizuje každoročne prehliadku záujmovej činnosti seniorov a programov klubov dôchodcov pod názvom Jeseň je dar. V roku 2008 bol založený Regionálny klub starších (RKS), ktorý sa podieľa na pravidelnom organizovaní rôznych vzdelávacích a kultúrnych podujatí pre seniorov. RKS organizuje podujatia v priestoroch regionálneho kultúrneho centra.

Centrum tradičnej kultúry v Myjave usporadúva niektoré z podujatí tradičnej ľudovej kultúry vyslovene pre starších ľudí – napr.: Drapačky v Gazdovskom dvore. Seniorom je umožnený prístup na všetky druhy podujatí ako sú medzinárodné folklórne festivaly, výchovno-vzdelávacie semináre a kurzy, výstavy a pod. Centrum poskytuje seniorom 50% zľavu.

Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici pravidelne pripravuje kultúrne vystúpenia napr.: pri príležitosti Dňa matiek, Mesiac úcty k starším, vianočné programy. Účinkujú v nich deti a študenti škôl, umeleckých škôl, členovia rozličných súborov z regiónu, ktorí so svojim programom prídu medzi dôchodcov. Z ďalších podujatí, ktoré pripravuje stredisko a ktorých sa zúčastňujú i starší spoluobčania je literárna súťaž O cenu Dominika Tatarku, súťaž v prednese poézie a prózy žien Vansovej lomnička...

Hornonitrianske múzeum v Prievidzi robí aktivity pre všetkých bez obmedzenia veku. Starším ľuďom sa poskytuje zľava pri vstupnom.

Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne robí podujatia širokému spektru návštevníkov. Špeciálne pre seniorov, ktorí radi tvoria, pravidelne pripravuje „Ateliér pre seniorov“, ktorý má už niekoľkoročnú tradíciu. Galéria poskytuje zľavy pri vstupnom pre seniorov. Táto skupina zaplatí polovicu z obyčajného vstupného. Pravidelne organizuje tvorivé aktivity pre seniorov, prednášky, besedy s výtvarníkmi.

Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne aktívne pristupuje k tvorbe a realizácii podujatí pre seniorov, ktoré organizuje v spolupráci s obcami a mestami v regióne svojej pôsobnosti pri príležitosti Dňa matiek, v rámci Mesiaca úcty k starším.... Stredisko orientuje svoje aktivity aj priamo na pôde zariadení sociálnych služieb, v ktorých seniori dočasne alebo trvalo žijú. Ponúka im aktívne trávenie voľného času na vzdelávacích podujatiach so zaujímavými lektormi z rôznych oblastí. Pre seniorov je každoročne organizovaný samostatný festival. Je to Slovenský festival seniorských folklórnych súborov, na ktorom sa stredisko podieľa. V oblasti záujmovej umeleckej činnosti sa dôchodcovia zúčastňujú i súťaží – umeleckej fotografie, v oblasti výtvarného umenia, v oblasti umeleckého prednesu. Dôchodcovia sa zapájajú i do ochotníckeho divadla. Na všetky kultúrne podujatia, ktoré organizuje a vyberá vstupné, majú návštevníci z radov seniorov zľavu, čím sa im poskytuje možnosť kultúrneho vyžitia.

Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK úzko spolupracujú aj s klubmi dôchodcov.

Oblasť vzdelávania

TSK má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti stredné školstvo. Stredné školstvo nemá moc rozvinuté vzdelávacie aktivity pre seniorov. Na celoživotné vzdelávanie seniorov je zameraná akadémia tretieho veku v Trenčíne Cieľom štúdia seniorov na akadémii tretieho veku je prispieť k zlepšovaniu fyzickej a psychickej kondícii a spomaľovať starnutie.

Hvezdáreň v Partizánskom ponúka možnosť vzdelávania v oblasti astronómie a prírodných vied podľa záujmu seniorov a záujmu univerzít tretieho veku.

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne ponúka možnosť celoživotného vzdelávania podľa záujmu seniorov, ale aj ponuky. Ponúka účasť na bezplatnej inštruktáži na zvládnutie základov práce s PC a emailu. Organizuje pravidelné odborné prednášky realizované v spolupráci s Občianskym združením Ars Vivendi – Liga za duševné zdravie na aktuálne psychologické, spoločenské a medicínske témy.

Trenčianske múzeum v Trenčíne neponúka možnosť celoživotného vzdelávania.

Považská knižnica v Považskej Bystrici organizovane sa neuskutočňuje pre seniorov, len formou individuálneho prístupu.

Hornonitrianska knižnica v Prievidzi neorganizuje vo vzdelávacej oblasti žiadne aktivity. Ponúkajú a však informačné a výpožičné služby, napr: pre študentov akadémie tretieho veku.

Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici informuje seniorov aj jednotlivcov v dôchodkovom veku o prednáškach. V roku 2015: mykologická prednáška Huby v kuchyni, jazykovedná Chvála slovenčiny...

Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi má akreditované viaceré kurzy, ktorých sa môžu zúčastniť aj aktívni seniori. Pre seniorov pripravuje odborné prednášky – napr: každoročne je organizovaná beseda s členom policajného zboru, vzdelávací projekt zameraný na prevenciu kriminality.

Centrum tradičnej kultúry v Myjave organizuje vzdelávanie, ktoré nie je obmedzené vekom a zúčastňujú sa ho aj seniori.

Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici organizuje v spolupráci s Jednotou dôchodcov v Považskej Bystrici odborné prednášky na rozličné témy, kurzy paličkovanej čipky, zdobenie medovníkov...

Hornonitrianske múzeum v Prievidzi v rámci svojich vzdelávacích aktivít má spracovaný projekt Múzeum a seniori, v ktorom ponúka edukačné aktivity, venované tejto skupine obyvateľstva. V budúcnosti plánuje aj projekty celoživotného vzdelávania.

Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne v minulosti spolupracovala s univerzitou tretieho veku. Pripravovali prednášky z dejín výtvarného umenia a estetiky. V prípade záujmu je na pôde galérie opäť priestor na ďalšiu spoluprácu aj v oblasti celoživotného vzdelávania.

Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne vyvíja pre starších občanov neustále aktivity prostredníctvom ktorých im poskytuje celoživotné vzdelávanie. Vzdelávacie aktivity pre seniorov poníka ako významný prostriedok aktívneho starnutia aj po ukončení ich profesijného života.

Väčšina spomínaných organizácií má výbornú dostupnosť digitálnych médií a internetu. Vytvára prístup na umelecké aktivity v zariadeniach pre seniorov, organizuje výstavy z vlastnej tvorby seniorov, zabezpečuje kultúrne akcie v zariadeniach pre seniorov, spolupracuje so seniormi odborníkmi.

Oblasť dopravy

TSK v súlade s platnou legislatívou a nariadením EÚ má podpísané Zmluvy o výkone vo verejnom záujme vo vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave – prímestskej autobusovej doprave na území TSK s dopravcami SAD Prievidza a. s. a SAD Trenčín, a. s.. Uzatvorením zmluvy dopravcovia podliehajú prepravnej, prevádzkovej a tarifnej povinnosti. Úrad TSK v oblasti dopravy zabezpečuje kompetencie odbor dopravy, ktorého súčasťou je oddelenie dopravy - prímestská autobusová doprava. Seniori nad 62 rokov, ktorí sú poberateľmi starobného dôchodku majú možnosť po vybavení klasickej dopravnej karty cestovať v prímestskej doprave za zľavnené cestovné. Druhou možnosťou je vybavenie Krajskej karty multi CARD typ Senior 62, ktorú môžu okrem zľavneného cestovania využiť aj na kultúrne vyžitie do kultúrnych zariadení zriadených TSK.

Oblasť zdravotníctva

Zdravotná starostlivosť o seniorov je zabezpečená prostredníctvom ambulancií všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti, špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti a ústavnej zdravotnej starostlivosti. Trenčiansky samosprávny kraj sa usiluje o zabezpečenie dostupnosti ambulantnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti. V rámci ústavnej zdravotnej starostlivosti sa postupne vykonávala optimalizácia lôžkového fondu poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti s cieľom reprofilizovať časť akútneho lôžkového fondu na lôžka chronické. Trenčiansky samosprávny kraj má v zriaďovateľskej pôsobnosti tri všeobecné nemocnice: NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, NsP Považská Bystrica a NsP Myjava.

Uvedené zdravotnícke zariadenia v súlade s demografickým vývojom v Trenčianskom kraji postupne reprofilizujú časť lôžkového fondu a vytvárajú lôžkové oddelenia špecificky zamerané na komplexnú zdravotnú starostlivosť o seniorov s rôznymi zdravotnými problémami, ktorí vyžadujú hospitalizáciu v lôžkovom zdravotníckom zariadení. Jedná sa o geriatrické oddelenia, doliečovacie oddelenia a oddelenia pre dlhodobo chorých. Tieto oddelenia pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti seniorom rešpektujú komplexný prístup, stanovenie funkčného stavu a potenciálu seniorov so zohľadnením starobných zmien organizmu, zníženej adaptačnej schopnosti, multimorbidity a pod. V rámci ústavnej zdravotnej starostlivosti je prioritou predĺženie života, dosiahnutie čo najvyššej kvality života i v jeho posledných fázach, čo najlepšieho stavu a sebestačnosti pacienta.

V Trenčianskom samosprávnom kraji poskytujú zdravotnú starostlivosť seniorom nasledovné **geriatrické oddelenia:**

FN Trenčín: 68 lôžok

NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach: 30 lôžok.

Oddelenia pre dlhodobo chorých sú zriadené v nasledovných zdravotníckych zariadeniach:

FN Trenčín : 20 lôžok

NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach: 25 lôžok

NsP Považská Bystrica: 30 lôžok

Nemocnica Bánovce – 3. súkromná nemocnica, s.r.o.: 50 lôžok

Nemocnica Handlová – 2. súkromná nemocnica, s.r.o.: 60 lôžok

NsP Ilava, n.o.: 72 lôžok

Z hľadiska reálnych potrieb obyvateľov v Trenčianskom kraji zaznamenávame nedostatočné počty chronických lôžok najmä pre dlhodobo chorých pacientov vzhľadom na demografický vývoj populácie. Taktiež priemerná dĺžka hospitalizácie, ktorú uhrádzajú zdravotné poisťovne často nie je dostačujúca pre starších ľudí s mnohými ochoreniami. Vzhľadom na tieto skutočnosti by bolo vhodné riešiť problematiku dlhodobej starostlivosti v Slovenskej republike komplexne.

Ambulantnú zdravotnú starostlivosť v Trenčianskom kraji poskytujú aj geriatrické ambulancie v celkovom úväzku 7,4 LM. Ambulantná zdravotná starostlivosť zahŕňa prevenciu, diagnostiku, liečbu, rehabilitáciu, dispenzarizáciu až po terminálnu starostlivosť. Súčasťou prevencie je aj prevencia kardiovaskulárnych ochorení, nádorových ochorení, infekčných chorôb (najmä pneumónie a chrípky), porúch pohyblivosti, malnutricie, pádov a pod.

Znižovanie úmrtnosti na kardiovaskulárne ochorenia je potrebné naďalej riešiť na národnej úrovni. Podobne v oblasti včasnej diagnostiky karcinómu prsníka, krčka maternice je potrebné podporovať a rozvíjať preventívne programy a robiť osvetu za účelom podpory prevencie už u mládeže.

Oblasť právnej ochrany seniorov a poberania dávok v hmotnej núdzi

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov §18 umožňuje riešenie nepriaznivej sociálnej situácie. ÚPSVaR v Trenčianskom kraji sa s riešením nepriaznivej sociálnej situácie občanov nad 62 nezaoberal. Oddelenie hmotnej núdze, náhradného výživného a štátnych sociálnych dávok v uvedenom období poskytlo dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi u seniorov nad 62 rokov celkovom počte 3331. Zároveň v období 2014 – 2015 neboli realizované žiadne projekty zamerané na seniorov v oblasti chudoby.

Zvyšovanie kvality života seniorov je jednou z dôležitých oblastí, ktorú Trenčiansky samosprávny kraj dlhodobo podporuje. TSK aktívne reaguje na potreby seniorov v našom kraji a je im naklonený.

Žilinský samosprávny kraj

5. Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 1: Subjekty presadzujúce záujmy starších ľudí považovať za aktívnych partnerov pri tvorbe verejných politík, využívať ich vedomosti, skúsenosti a potenciál na zlepšenie situácie starších ľudí aj v oblasti sociálnej politiky, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj (ďalej aj „ŽSK“) spolupracuje so seniorskými organizáciami, predovšetkým s Jednotou dôchodcov, ale aj s inými subjektmi presadzujúcimi záujmy starších ľudí. ŽSK má vytvorený dotačný systém na podporu rôznych záujmových aktivít, v rámci ktorých sú podporované aj rôzne aktivity a projekty seniorov. V roku 2014 bolo podporených 10 takýchto organizácií v sume 3 700 € a v roku 2015 celkovo 14 organizácií v sume 7 300 €.

Nakoľko je ŽSK zriaďovateľom 26 účelne zlúčených zariadení sociálnych služieb, v ktorých sú poskytované sociálne služby takmer 3 500 klientom (nemalú skupinu z nich tvoria aj seniori), je spolupráca ŽSK so zástupcami prijímateľov sociálnych služieb samozrejmosťou.

Cieľ 2: Posudzovať politiky a opatrenia z hľadiska ich vplyvu na starších ľudí s dôrazom na zabránenie diskriminácii na základe veku a na ochranu ľudských práv a slobôd.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj sa aktívne podieľa na posudzovaní rôznych politík a opatrení z hľadiska ich vplyvu na seniorov v rámci aktívneho pripomienkovania návrhov zákonov a ich novelizácií, ale taktiež v rámci vlastných návrhov a riešení problematických a rizikových oblastí v rôznych sférach života občanov.

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva, právom chránené záujmy a potreby aj cez seniorské organizácie.

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Žilinský samosprávny kraj podporuje účasť starších ľudí na živote spoločnosti priamo, prostredníctvom zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti alebo podporou seniorských organizácií (pozri taktiež časť 5.1 Cieľ 1).

Zariadenia sociálnych služieb ŽSK sa svojou činnosťou aktívne podieľajú na podpore začlenenia starších ľudí do spoločnosti, zabraňujú ich sociálnemu vylúčeniu, aktivizujú ich k posilneniu sebestačnosti a poskytujú im sociálne služby, ktoré svojím rozsahom, formou a spôsobom poskytovania umožňujú realizovať ich základné ľudské práva a slobody a zachovávajú ich ľudskú dôstojnosť. Táto činnosť vyplýva zariadeniam sociálnych služieb priamo zákonom o sociálnych službách.

5.2. Právna ochrana seniorov

Cieľ 1: Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov.

Gestor: seniorské organizácie zastúpené vo Výbore pre seniorov v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MH SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“), univerzity a vysoké školy, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj v rámci zariadení sociálnych služieb vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti zabezpečuje osvetu seniorov v oblastiach ich možného zneužívania organizovaním rôznych aktivít, a to predovšetkým seminárov a prednášok. Koncom roka 2014 ŽSK rozšíril sieť centier sociálneho poradenstva pri zariadeniach sociálnych služieb v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, v súčasnosti je ich 10.

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby, poskytovania a komunitného rozvoja (vrátane rozvoja sociálnych služieb) ústretových starším ľuďom a zodpovedajúcim ich potrebám a preferenciám, starších ľudí a ich rodiny ako potenciálnych užívateľov.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj uvedený cieľ zabezpečuje prostredníctvom 26 zariadení sociálnych služieb v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. V rámci zariadení je aktívne zabezpečovaná účasť klientov (vrátane seniorov) na voľbách vybavovaním voličských preukazov, zabezpečením možnosti voliť priamo v zariadení (volebné urny, volebné okrsky), informovaním o aktuálnom dianí prostredníctvom dennej tlače, násteniek, prednášok a seminárov.

Klienti zariadení majú možnosť podieľať sa na určovaní životných podmienok sami alebo prostredníctvom volených zástupcov, spravidla prostredníctvom výboru obyvateľov, ich rodinných príslušníkov a priateľov a pod.

Cieľ 2: *Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci a podpory v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci.*

Gestor: *obce a VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb*

Spolupracujúce subjekty: *seniorské organizácie*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Vykonávané priebežne priamym poskytovaním sociálneho poradenstva Žilinským samosprávnym krajom alebo prostredníctvom 26 zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti, resp. prostredníctvom 10 centier sociálneho poradenstva.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Cieľ: *Zabrániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi.*

Opatrenie 1.1. *Klást' dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.*

Gestor: *MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC*

Spolupracujúce subjekty: *poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Vykonávané priebežne. Eliminácia diskriminácie na základe veku a ochrana ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb je zabezpečená priamo v ustanovení § 5 a 6 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Dodržiavanie týchto ustanovení zákona ŽSK priamo zisťuje prostredníctvom výkonu kontroly úrovne poskytovania sociálnej služby, prešetrovaním sťažností a iných podaní (aj anonymných) alebo z vlastného podnetu.

ŽSK taktiež podporuje vzdelávanie zamestnancov odboru sociálnych vecí ŽSK a zamestnancov zariadení sociálnych služieb v oblasti dodržiavania ľudských práv prijímateľov sociálnych služieb.

Opatrenie 1.2. Vytvoriť podmienky na elimináciu zanedbávania, zneužitia a zlého zaobchádzania so staršími ľuďmi odkázanými na pomoc iných osôb poskytovaním kvalitných sociálnych služieb. Zvyšovať schopnosť sociálnych zamestnancov vyhľadávať a riešiť prípady zneužívania, zlého zaobchádzania a zanedbávania starších ľudí, dôraz klásť na prevenciu, zabránenie vzniku takýchto javov.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. ŽSK vytvára podmienky na elimináciu nevhodného zaobchádzania so staršími ľuďmi priamo poskytovaním sociálneho poradenstva alebo prostredníctvom zariadení sociálnych služieb v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, centier sociálneho poradenstva a ďalších poskytovateľov sociálnych služieb. V predmetnej oblasti taktiež spolupracuje s ďalšími príslušnými orgánmi a inštitúciami, najmä s obcami, ÚPSVR, orgánmi činnými v trestnom konaní a pod.

Opatrenie 1.3. Sprísniť reguláciu, dohľad a sankcie na predaj tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. Informovať verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách. Zakotviť právnu úpravu, podľa ktorej by za určitých podmienok bolo možné odňať oprávnenie na výkon činnosti subjektom poskytujúcim finančné služby v prípade porušenia zákona.

Gestor: MH SR, MV SR,

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MF SR, NBS, obce, VÚC, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne prostredníctvom zariadení sociálnych služieb ŽSK a ďalších poskytovateľov sociálnych služieb v Žilinskom kraji v rámci organizovania seminárov, prednášok alebo iných aktivít v oblasti prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti páchanej na senioroch.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja sebarealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby.

Gestor: *obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb*

Spolupracujúce subjekty: *zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Cieľ 2: *Zvýšiť informovanosť o možnostiach výkonu dobrovoľníckej práce v sociálnych službách, zabezpečiť prístup seniorov k týmto informáciám v záujme uľahčenia participácie starších ľudí na vzájomnej svojpomoci, na práci medzigeneračných skupín v komunitách, vytváranie príležitostí na realizáciu potenciálu seniorov.*

Gestor: *obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb*

Spolupracujúce subjekty: *zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Cieľ 3: *Umožniť starším ľuďom aktívne sa zúčastňovať na dobrovoľníckej práci. Uznáť význam dobrovoľníckej práce pri zvyšovaní kvality života starších ľudí a pre celú spoločnosť.*

Gestor: *obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Všetky tri ciele sú vykonávané priebežne prostredníctvom zariadení sociálnych služieb ŽSK. V zariadeniach sociálnych služieb ŽSK sú realizované rôzne aktivity, na realizácii ktorých sa v niektorých prípadoch zúčastňujú aj dobrovoľníci. Zariadenia tak spolupracujú s rôznymi základnými, strednými a vysokými školami, s umeleckými školami, s nemocnicami, kultúrnymi organizáciami a záujmovými združeniami, s rôznymi aktivistami, podnikateľskými subjektmi, s cirkevnými organizáciami ale aj s jednotlivcami.

Do dobrovoľníckych aktivít sa v Žilinskom kraji zapojil aj jeden z najväčších zamestnávateľov v kraji KIA Motors Slovakia, s. r. o. prostredníctvom Nadácie Pontis v spolupráci so skupinou firiem Engage v rámci projektu „Naše mesto“. Cieľom projektu je podporovať a iniciovať zamestnancov na účasť na dobrovoľníckych aktivitách vo vybraných mestách Slovenska. Uvedený projekt sa realizoval už po tretíkrát a aktívne sa na ňom zúčastňuje aj Žilinský samosprávny kraj.

Na dobrovoľníckych aktivitách v zariadeniach ŽSK sa podieľajú aj zahraniční návštevníci. Tak boli 11. júna 2014 zahraniční dobrovoľníci z Vietnamu, Kene, Kostariky a Číny napr. v Zariadení pre seniorov a domov sociálnych služieb PARK so sídlom Hviezdoslavova 918, Čadca.

Obdobný projekt dobrovoľníctva je realizovaný aj v zariadení Centrum sociálnych služieb Fantázia v Kysuckom Novom Meste v spolupráci s mimovládnu organizáciou KERIC Čadca, ktorá organizuje výmenné pobyty dobrovoľníkov z Európy. V jeseni 2013 tak v rámci realizácie projektu Senior dobrovoľníci z Talianska pomáhala 1 mesiac v zariadení pani z Talianska.

Aktívne sa na dobrovoľníckych činnostiach realizovaných v zariadeniach ŽSK podieľajú aj mnohí seniori z rôznych záujmových združení a seniori – občania. Aktívni seniori prichádzajú spríjemniť život našim seniorom v zariadeniach a naopak; seniori – susedia klientov našich zariadení pomáhajú napr. pri realizovaní pracovnej terapie alebo záujmových činností nácvikom zručností a praktickými ukážkami.

V kultúrnych organizáciách Žilinského samosprávneho kraja je dobrovoľnícka práca realizovaná formou dobrovoľníckej služby seniorov, ktorí ako dobrovoľníci zastrešujú niektoré podujatia pre verejnosť, resp. deti a mládež, kultúrnych organizácií a realizujú ich bez nároku na odmenu. Organizácie využívajú možnosť dobrovoľníctva a upevňovania medzigeneračných väzieb v rámci tvorivých dielní seniorov s deťmi, workshopov amatérskych umelkýň - senioriek s deťmi a mládežou, ako aj pri zabezpečovaní lektorskej činnosti pre deti v rámci projektu „Podpora komunitných aktivít“.

Niektoré zariadenia pravidelne spolupracujú so seniormi, ktorí oživujú kultúrne podujatia ukážkami domáckych prác (tkanie, spracovávanie ovčej vlny a pod.) a zapájajú sa do programových podujatí (ukážky prípravy a ochutnávky ľudových jedál).

6. Zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí

6.2. Starší ľudia na trhu práce

6.2.2. Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpora rozvoja striebornej ekonomiky

Cieľ 1: *Zvýšiť zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí prostredníctvom intenzívnych vzdelávacích kurzov zameraných na prácu s informačnými technológiami pre ľudí vo veku 50 a viac rokov evidovaných na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, MH SR, ÚPSVaR, AZZZ SR, RÚZ, VÚC, MŠVVŠ SR, vedecko-výskumné akademické inštitúcie

Termín: 2014 -2020

Cieľ 4: *Podporovať rozvoj nových (atypických) foriem zamestnania zvyšujúcich flexibilitu trhu práce pre starších zamestnancov vo veku 50 a viac rokov.*

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: MF SR, MH SR, ÚPSVaR, AZZZ SR, RÚZ, VÚC, MŠVVŠ SR, vedecko-výskumné akademické inštitúcie

Termín: 2014 -2020

V zariadeniach sociálnych služieb ŽSK je zamestnaná nemalá skupina zamestnancov vo veku 50 a viac rokov a taktiež zamestnanci v dôchodkovom veku. Túto skupinu zamestnancov tvorí cca 904 zamestnancov z celkového počtu 2 124. V niektorých zariadeniach ŽSK sú zamestnaní na dohodu o vykonaní práce aj klienti zariadení, spravidla dôchodcovia.

6.2.4. Celoživotné vzdelávanie

Cieľ 1: *V záujme zvýšenia kvality života vytvárať nové a rozvíjať existujúce príležitosti na vzdelávanie ľudí vo vyššom veku na podporu ich aktívneho života a širšieho lepšieho uplatnenia sa na trhu práce.*

Gestor: MŠVVŠ SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, ÚPSVaR, vysoké školy, ZMOS, VÚC, mimovládne organizácie, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 - 202

Prostredníctvom celoživotného vzdelávania sa ŽSK snaží vytvárať v centrách odborného vzdelávania a prípravy podmienky pre zabezpečenie základnej úrovne rozvoja kompetencií jednotlivca pre jeho profesijný a osobnostný rozvoj v oblasti finančnej gramotnosti, podnikateľských kompetencií, komunikácie vo svetových jazykoch, digitálnej gramotnosti a aktívneho občianstva. V roku 2014 ponúkalo v Žilinskom samosprávnom kraji celkovo 7 Centier odborného vzdelávania a prípravy vzdelávanie nielen pre svojich žiakov, ale aj rekvalifikačné kurzy pre občanov, pedagógov, majstrov a verejnosť.

Stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK popri poskytovaní školského vzdelávania ponúkajú v rámci ďalšieho celoživotného vzdelávania akreditované kurzy i neakreditované vzdelávanie, rekvalifikačné kurzy, vyššie odborné štúdium, večerné pomaturitné kvalifikačné štúdium, kurzy cudzích jazykov, overovanie odbornej spôsobilosti v učebných odboroch i kurzy na získanie vodičského oprávnenia. V rámci ponuky celoživotného vzdelávania je činných z celkového počtu škôl 50 % (33 škôl), ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK.

Kultúrne organizácie ŽSK sa podieľajú na realizácii tréningov pamäte pre seniorov, kurzov základov počítačovej zručnosti, osvetových podujatí na rôzne odborné zdravotnícke témy konané v spolupráci so Slovenskou úniou proti osteoporóze, prednášok v spolupráci s Ústavom celoživotného vzdelávania Žilinskej univerzity v rámci študijných odborov Dejiny Žiliny a Človek a kultúra. Krajská knižnica v Žiline vytvára priestor pre prednáškovú činnosť študentov Univerzity tretieho veku.

7. Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí

7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľ 3: Zabezpečiť geografickú dostupnosť a kvalitu dlhodobej zdravotnej starostlivosti o seniorov v súlade s demografickým vývojom v SR.

Opatrenia:

Optimalizovať sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v takom počte a zložení, aby sa zabezpečila efektívna, dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť s prihliadnutím na stúpajúci počet seniorov a s prihliadnutím na vývoj chorobnosti seniorov.

Gestor: MZ SR

Spolupracujúce subjekty: samosprávne kraje

Termín plnenia: priebežne 2015 - 2020

V súčasnosti sa nemocnice v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja zaoberajú transformáciou časti lôžok na lôžka dlhodobej ošetrovateľskej starostlivosti s prepojením na lôžka sociálne. Uvedená potreba transformácie vyplynula z vývoja stúpajúceho počtu seniorov a nárastu ich chorobnosti.

Zároveň sa ŽSK aktívne zapája do možnosti zriadenia centier integrovanej zdravotnej starostlivosti z fondov EÚ, kde vidí možnosti riešenia komplexnej sociálno-zdravotnej starostlivosti s dôrazom na zabezpečenie efektívnej, dostupnej a kvalitnej odbornej zdravotnej starostlivosti.

7.4. Sociálne služby

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť sociálnych služieb.

Opatrenie 1.1. Vytvoriť právne podmienky na zabezpečenie finančnej udržateľnosti a dostupnosti sociálnych služieb zavedením viaczdrojového financovania sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR, MF SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: 2014

Žilinský samosprávny kraj aktívne spolupracuje na vytvorení právnych podmienok zabezpečenia finančnej udržateľnosti a dostupnosti sociálnych služieb, konkrétne riaditeľka odboru sociálnych vecí ŽSK je členkou odbornej pracovnej skupiny vytvorenej na tento účel na MPSVR SR.

Opatrenie 1.2. Vytvoriť podmienky na využitie prostriedkov grantových programov, štrukturálnych fondov, najmä z Európskeho sociálneho fondu (Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia), Regionálneho operačného programu (prioritná os 2. Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately) a dotácií v rámci dotačnej politiky MPSVR SR na rozvoj a modernizáciu sociálnych služieb, s celoplošným pokrytím, bez vylúčenia bratislavského kraja.

Gestor: MPSVR SR, MPRV SR, ÚV SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

V predchádzajúcom programovom období Žilinský samosprávny kraj využíval možnosti získania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov, predovšetkým z ROP, prostredníctvom ktorého bolo komplexne zrekonštruovaných 5 existujúcich zariadení ŽSK a vybudované 1 nové zariadenie v celkovej sume 10 801 954 €. Každoročne taktiež využíva možnosti získania dotácie z MPSVR SR. V roku 2014 tak kraj získal finančné prostriedky pre 7 zariadení ŽSK v celkovej sume 38 tis. €, z toho 21 300 € na kapitálové výdavky a 16 700 na bežné výdavky. V roku 2015 má ŽSK opäť snahu získať finančné prostriedky z MPSVR SR.

Opatrenie 1.3. Zabezpečiť spolufinancovanie sociálnych služieb z verejných zdrojov pre všetkých prijímateľov bez rozdielu či čerpajú služby u verejných alebo neverejných poskytovateľov tak, aby vplyvom platenia úhrady za sociálnu službu nebolo ohrozené uspokojovanie životných nákladov (životných potrieb) platiteľov tejto úhrady (prijímateľa sociálnej služby, spoločne posudzovaných osôb, resp. ďalších povinných osôb).

Gestor: MPSVR SR, VÚC, obce

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb aj prostredníctvom neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. V roku 2014 boli na tento účel schválené rozpočtové prostriedky v sume 1 251 246,33 €.

Opatrenie 1.4. Pri tvorbe plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja zohľadňovať potrebu rozvoja sociálnych služieb ako jedného z predpokladov hospodárskeho a sociálneho rozvoja v území.

Gestor: VÚC a obce

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj v jeseni 2014 začal tvorbu nového Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja. V rámci jeho tvorby prostredníctvom odborných pracovných skupín je zohľadňovaná aj potreba rozvoja sociálnych služieb na území kraja podľa relevantných potrieb príslušného regiónu a v súlade s príslušnými strategickými a koncepčnými dokumentmi SR, najmä s Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb na roky 2014 - 2020.

Opatrenie 1.6. Zabezpečiť celoživotné vzdelávanie zamestnancov v sociálnych službách, najmä odborných zamestnancov v priamom kontakte s prijímateľmi sociálnych služieb, v záujme dosiahnutia integrovaného prístupu k zdraviu, pohode a starostlivosti o starších ľudí so zohľadnením sociálnych a psychologických aspektov starnutia ako jedného z prostriedkov zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Žilinský samosprávny kraj aktívne spolupracuje s príslušnými inštitúciami (najmä s MPSVR SR a Inštitútom pre výskum práce a rodiny) na zabezpečení celoživotného vzdelávania zamestnancov v sociálnych službách. V máji 2015 sa poverená zamestnankyňa odboru sociálnych vecí ŽSK zúčastnila 5-dňového pracovného stretnutia v Bratislave, v rámci ktorého sa pilotne overovali viaceré návrhy vzdelávacích programov zamestnancov v sociálnych službách v súvislosti s organizovaním projektu „Podpora zvyšovania profesionality výkonu a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výkonu a služieb sociálnej inklúzie pre štátnu správu a samosprávu – I.

Opatrenie 1.7. Pokračovať v modernizácii a debarierizácii zariadení sociálnych služieb a zvyšovaní úrovne ich materiálno-technickej interiérovej vybavenosti (polohovateľné postele, zdravotnícke pomôcky pre klientov, technické zariadenia na zlepšenie manipulácie s fyzickými osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu, vybavenosť priestorov na výkon odborných metód práce s klientmi, odborných činností, pracovnej terapie, výchovno-vzdelávacej činnosti, rehabilitačnej činnosti, voľnočasových aktivít, signalizačné pomôcky, prístup k informačno-komunikačným technológiám internet a pod.), a to v záujme zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Gestor: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne každý rok v rámci schváleného rozpočtu príslušného zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, prípadne úpravou rozpočtu zariadenia v priebehu roka. V roku 2014 tvoril schválený rozpočet ŽSK na 26 účelne zlúčených zariadení sociálnych služieb na bežné výdavky 28 127 485 € (upravený 28 837 046 €) a na kapitálové výdavky 872 230 € (upravený 2 887 267 €). Zariadenia sociálnych služieb ŽSK na modernizáciu a debarierizáciu získavajú finančné prostriedky aj z mimorozpočtových zdrojov – sponzorské, granty a pod. V roku 2014 tak zariadenia ŽSK získali 872 149 €.

Opatrenie 1.8. Pokračovať v transformácii veľkokapacitných zariadení sociálnych služieb na zariadenia s nižšou kapacitou (zariadenia rodinného typu) v záujme uplatnenia

individuálneho, na potreby konkrétneho človeka orientovaného prístupu v sociálnych službách.

Gestor: VÚC, obce a MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Žilinský samosprávny kraj nie je v súčasnosti zapojený do pilotných projektov transformácie a deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb, nakoľko zariadenia ŽSK nespĺňali podmienky, ktoré by umožňovali zapojiť sa do týchto projektov. Avšak v zariadeniach ŽSK sú využívané rôzne nástroje na vytváranie komunitného prostredia pre prijímateľov sociálnych služieb. Napr. znižuje sa kapacita zariadení vytváraním jednolôžkových izieb (napr. v Turčianskych Tepliciach, v Dolnom Kubíne, vo Vysokej nad Kysucou) alebo vytváraním kvalitných priestorových podmienok v zariadeniach (napr. v Smrečanoch, v Likavke, v Tvrdošíne na ulici SNP, v Bytči – Hrabovom, v Kysuckom Novom Meste na Litovelskej), rozšíril sa okruh ambulantných služieb, tzv. denného pobytu, (napr. v Tvrdošíne na Medvedzí, v Turí pri Žiline), vytvárajú sa podmienky pre klientov schopných žiť samostatne len s určitým druhom podpory pri osamostatňovaní sa (napr. v Smrečanoch, na Straníku pri Žiline), zriadili sa komunitné služby zariadenia podporovaného bývania (v Turí, na Lipovci).

Opatrenie 1.9. Podporovať rozvoj sociálnej rehabilitácie v domácej i inštitucionálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na čo najdlhšie udržanie nezávislého spôsobu života.

Gestor: VÚC, obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj má vytvorenú stabilnú a regionálne primerane rozloženú sieť zariadení sociálnych služieb, v ktorých sa okrem iných činností poskytuje aj sociálna rehabilitácia. ŽSK taktiež financuje poskytovanie sociálnej rehabilitácie ako samostatnej odbornej činnosti prostredníctvom Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska. V roku 2014 boli na túto činnosť vyčlenené finančné prostriedky v sume 8 332,82 €.

Opatrenie 1.10. Vykonať revíziu siete služieb pre starších ľudí s duševnými poruchami a pre starších ľudí s viacnásobným zdravotným postihnutím a reštrukturalizovať ich tak, aby zodpovedali aktuálnej situácii a skutočným potrebám starších ľudí.

Gestor: VÚC a obce, poskytovatelia sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. V každom regióne kraja sú poskytované sociálne služby pre uvedenú cieľovú skupinu. Nakoľko však vzrástol dopyt po pobytových službách pre mužov s duševnými poruchami a poruchami správania bolo v roku 2014 v Liptovskom Hrádku zriadené ďalšie zariadenie – Centrum sociálnych služieb EDEN, v ktorom sú poskytované sociálne služby v domove sociálnych služieb a v špecializovanom zariadení aj pre mužov seniorov s duševnými poruchami a s viacnásobným zdravotným postihnutím.

Opatrenie 1.11. *Dôsledne vyhodnocovať vplyvy reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb na súčasnú i budúcu situáciu starších ľudí.*

Gestor: *MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami*

Spolupracujúce subjekty: *zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj sa aktívne podieľa na posudzovaní vplyvov rôznych reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb z hľadiska ich vplyvu na seniorov v rámci aktívneho pripomienkovania návrhov zákonov a ich novelizácií, ale taktiež v rámci vlastných návrhov a riešení problematických a rizikových oblastí v rôznych sférach života občanov.

Opatrenie 1.12. *Odstrániť podhodnocovanie nárokov na finančné zabezpečenie sociálnych služieb vo verejných rozpočtoch („odstrániť“ hlasovanie za rozpočet, ktorý nezohľadňuje potreby na zabezpečenie sociálnych služieb).*

Gestor: *VÚC a obce*

Spolupracujúce subjekty: *poskytovatelia sociálnych služieb*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Irelevantné, Žilinský samosprávny kraj tak nekoná. Naopak, patrí medzi samosprávne kraje, ktoré vyčleňujú najvyšší podiel finančných prostriedkov na sociálnu oblasť, takmer 40 % z celkového rozpočtu.

Opatrenie 1.13. *Zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb pre cieľovú skupinu (v oblasti bývania, stravovania, ponuky rôznych doplnkových služieb – rehabilitačných, voľnočasových a pod.).*

Gestor: *obce a VÚC*

Spolupracujúce subjekty: *poskytovatelia sociálnych služieb*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Vykonávané priebežne každý rok v rámci schváleného rozpočtu príslušného zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK – pozri opatrenie 1.7. Taktiež je v zariadeniach ŽSK poskytovaný celý rad činností, ktorých cieľom je zvýšiť úroveň kvality

poskytovaných sociálnych služieb. V zariadeniach ŽSK sú vytvárané podmienky na rôzne športové aktivity, kultúrno-spoločenské podujatia, poskytujú sa kvalitné odborné činnosti ako bazálna stimulácia, liečebná rehabilitácia, terapia v snoezelen miestnosti, canisterapia, hipoterapia, taktiež biblioterapia, arteterapia, muzikoterapia, reminiscenčná terapia, pracovná terapia, zriadené sú rôzne dielne a miestnosti na prácu s drevom, textilným materiálom, hlinou, sklom a pod. Niektorí klienti majú možnosť navštevovať Univerzitu tretieho veku.

Opatrenie 1.14. *Vybudovať kvalitnú a dostatočnú sieť špecializovaných zariadení.*

Gestor: *obce a vyššie územné celky*

Spolupracujúce subjekty: *poskytovatelia sociálnych služieb*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Žilinský samosprávny kraj zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb v špecializovanom zariadení vo všetkých regiónoch prostredníctvom 24 účelne zlúčených zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti, celkovo v 32 prevádzkach (t. j. 32 miest poskytovania) s celkovou kapacitou cca 1 025. Prevažnú väčšinu klientov tvoria seniori a klienti v produktívnom veku.

Opatrenie 1.15. *Regulovať počet lôžok vo veľkokapacitných zariadeniach sociálnych služieb.*

Gestor: *obce a vyššie územné celky*

Spolupracujúce subjekty: *poskytovatelia sociálnych služieb*

Termín plnenia: *priebežne 2014 - 2020*

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj za obdobie od decembra 2013 do februára 2015 znížil kapacitu zariadení sociálnych služieb ŽSK o 96 lôžok.

7.4.2. Rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí

Cieľ: *Podporiť rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí.*

Opatrenie 1.1. *Podporovať zotrvanie starších ľudí v prirodzenom sociálnom (rodinnom) prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb, reagovať pritom na vývoj potreby rozvoja determinovaného počtom potenciálnych prijímateľov v území (veková štruktúra obyvateľstva v území) a mierou ich závislosti.*

Gestor: *VÚC a obce, poskytovatelia sociálnych služieb*

Spolupracujúce subjekty: *zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb*

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj podporuje zotrvanie starších v prirodzenom sociálnom prostredí prostredníctvom informovania občanov v rámci poskytovania sociálneho poradenstva priamo na Žilinskom samosprávnom kraji, prostredníctvom zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti, resp. prostredníctvom 10 centier sociálneho poradenstva.

V prípade záujmu o ambulantnú službu v domove sociálnych služieb alebo v špecializovanom zariadení pre seniorov sú zariadenia ŽSK prístupné ihneď konat' za účelom ich zriadenia. Avšak dopyt po týchto službách je zatiaľ minimálny. V súčasnosti sa takáto služba poskytuje v zariadení Harmónia v Žiline, v Centre sociálnych služieb TAU v Turí a v Centre sociálnych služieb ORAVA v Tvrdošíne.

Terénne sociálne služby a ambulantné sociálne služby pre seniorov sú však prioritne v kompetencii obcí.

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Cieľ: Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Opatrenie 1.1. Vytvoriť podmienky na deinštitucionalizáciu sociálnych služieb - náhradu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť alternatívnym modelom siete spolupracujúcich a navzájom prepojených sociálnych služieb poskytovaných v integrovaných podmienkach miestnych komunit. Ide o potrebu poskytovania takých sociálnych služieb, ktoré zabezpečia jednotlivcovi nezávislý život, aktivity a sociálnu participáciu.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s VÚC a obcami

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Pozri časť 7.4 Opatrenie 1.8.

Žilinský samosprávny kraj má už v súčasnosti v zriaďovateľskej pôsobnosti zariadenia sociálnych služieb, v ktorých sú poskytované komunitné sociálne služby. Sú to predovšetkým ambulantné a týždenné pobytové sociálne služby pre deti, mladých dospelých a dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania, a to v každom regióne; taktiež komunitné pobytové sociálne služby pre seniorov a dospelých v zariadeniach s nižšou kapacitou; ŽSK taktiež zabezpečuje rôzne služby krízovej intervencie prostredníctvom zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti a taktiež financovaním neverejných poskytovateľov týchto služieb a poradenských služieb.

Opatrenie 1.2. Podporiť rozvoj terénnej sociálnej práce v obci poskytujúcej starším ľuďom a ich rodinám podporu a flexibilné služby a prispievajúcich k nezávislosti a sociálnej participácii starších ľudí.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Pozri časť 7.4.2 Opatrenie 1.1.

Opatrenie 1.3. Podporovať opatrenia na prevenciu inštitucionalizácie a závislosti na dlhodobej starostlivosti.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s MZ SR

Spolupracujúce subjekty: obce a VÚC, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj rešpektuje a podporuje opatrenia na prevenciu inštitucionalizácie a závislosti na dlhodobej starostlivosti.

7.4.4. Poskytovatelia neformálnej starostlivosti (opatrovatelia) a ich sociálna ochrana

Cieľ: Podporiť poskytovateľov neformálnej starostlivosti (opatrovateľov) a ich sociálnu ochranu.

Opatrenie 1.2. Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na poskytovaní neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb, najmä flexibilným pracovným časom a tiež prostredníctvom sociálnych služieb poskytovaných denne terénnou formou a ambulantnou formou.

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Opatrenie 1.5. Podporovať poskytovanie dlhodobej starostlivosti v komunitách s previazanosťou a kontinuitou neformálnej starostlivosti aj formálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na zosúladenie pracovného a rodinného života.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s MZ SR, obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Vykonávané priebežne. V zariadeniach sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja je zamestnaných cca 904 zamestnancov vo veku 50 a viac rokov (z celkového počtu cca 2 124 zamestnancov), z ktorých väčšina sú ženy. Zariadenia sociálnych služieb ŽSK ako zamestnávateľia tejto cieľovej skupiny sa snažia prispôbovať pracovný čas ich dopravným možnostiam a rodinným pomerom.

7.4.5. Koordinácia a integrácia dlhodobej zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb

Cieľ 1: *Vytvoriť právne podmienky na možnosť úhrady nákladov za zdravotnú starostlivosť v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti poskytovanej vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb zo zdrojov verejného zdravotného poistenia.*

Gestor: *MZ SR v spolupráci s MPSVR SR*

Spolupracujúce subjekty: *obce a VÚC, poskytovatelia sociálnych služieb, zdravotné poisťovne, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb*

Termín plnenia: *2014*

Žilinský samosprávny kraj sa aktívne podieľal na vytvorení právnych podmienok uhrádzania nákladov na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. Avšak v súčasnosti zákonom nastavené podmienky neumožňujú zariadeniam sociálnych služieb ŽSK využiť možnosť refundácie nákladov na poskytovanie ošetrovateľských úkonov v ich zariadení a ani plne nereflektujú ich skutočné potreby.

7.7. Skvalitňovanie života starších ľudí

7.7.1. Mobilita starších ľudí, ľahko prístupná a cenovo dostupná doprava

Cieľ 2: *Podpora mobility starších ľudí formou zlepšovania prístupnosti dopravnej infraštruktúry a služieb verejnej osobnej dopravy*

Gestor: *MDVRR SR*

Spolupracujúce subjekty: *ústredné orgány štátnej správy, vyššie územné celky, policajný zbor MV SR, miestne a regionálne správy, vzdelávací sektor, zdravotné organizácie, dopravní a územní plánovači, výcvikové zariadenia a autoškoly atď.*

Termín plnenia: *priebežne počas celého trvania realizácie stratégie „Národný plán na zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky na roky 2011-2020“*

Žilinský samosprávny kraj podporuje mobilitu starších ľudí prispievaním na osobitné cestovné pre seniorov v rámci využívania hromadnej cestnej dopravy realizovanej dopravnými spoločnosťami SAD Žilina, a. s. a SAD LIORBUS, a. s.

Seniori nad 70 rokov veku majú určené jednosmerné osobitné cestovné za každých aj začatých 25 km v sume 0,35 €. Seniori vo veku 65 - 70 rokov majú určené jednosmerné osobitné cestovné v sobotu a nedeľu, vo sviatok, v deň pracovného pokoja a v pracovný deň od 16:00 do 24:00 hod. za každých aj začatých 25 km v sume 0,35 €.

7.7.2. Informovanosť a dostupnosť kultúry, podpora solidarity a súdržnosti medzi generáciami

Žilinský samosprávny kraj je zriaďovateľom 22 kultúrnych organizácií – štyroch múzeí, piatich galérií, dvoch divadiel, piatich kultúrnych stredísk, piatich knižníc a hvezdárne.

Odbor kultúry a cestovného ruchu Úradu Žilinského samosprávneho kraja zabezpečoval realizovanie programu aktívneho starnutia na území Žilinského kraja v roku 2014 a v prvom polroku 2015 najmä prostredníctvom činnosti kultúrnych organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja. Pri plnení svojho odborného poslania organizujú, príp. participujú na organizačnom a finančnom zabezpečení množstva kultúrno-výchovných a vzdelávacích podujatí a aktivít: divadelných, tanečných predstavení, koncertov, výstav, súťaží, festivalov a pod., ktoré sú zamerané a prístupné pre seniorov, podporujú solidaritu medzi generáciami a vytvárajú podmienky na ovplyvňovanie kvality a rozsahu voľnočasových aktivít s osobitným zreteľom na vekovú kategóriu seniorov.

Cieľ 1: Rozvíjať aktívny prístup seniorov ku kultúre, podporovať rozvoj ich kultúrnych potrieb s cieľom motivovať ich k tvorbe kultúrnych hodnôt a tým aj k zmysluplnej tvorbe vlastného života, napomáhať ich začlenenie do spoločnosti a proces sociálnej inklúzie. na podporu aktívneho starnutia, rozvoja a napĺňania kultúrnych potrieb seniorov – oblasť kultúra:

Opatrenie 1.2. Podporovať dostupnosť kultúry pre seniorov prostredníctvom organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR.

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín: 2014 – 2020

Kultúrne organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK svojou činnosťou a zameraním komplexne zabezpečujú informovanosť a dostupnosť kultúry obyvateľom regiónov Žilinského kraja a poskytujú všestranné možnosti k upevňovaniu súdržnosti medzi generáciami.

Knižnice navyše okrem všestrannej knižnično-informačnej a kultúrnej funkcie plnia vo vzťahu k svojim návštevníkom a používateľom i funkciu sociálnu. Svoje služby a informácie sprístupňujú aj obyvateľom zariadení pre seniorov, domovov sociálnych služieb a centier sociálnych služieb, pre ktorých realizujú donáškovú službu knižničných dokumentov a v ktorých organizujú svoje podujatia. Knižnice zároveň realizujú čitateľské súťaže zamerané na podporu čítania kníh, ktoré sú pracovníkmi knižníc prinášané do jednotlivých zariadení. Vybrané knižnice poskytujú verejný prístupový bod na internet so špeciálnym softvérom pre slabozrakých a nevidiacich, ktorý je vo väčšine využívaný používateľmi v seniorskom veku a taktiež požičiavanie zvukových kníh.

Múzeá v rámci svojej odbornej činnosti príležitostne vykonávajú lektorskú a záujmovú činnosť v zariadeniach pre seniorov. Seniori aktívne spolupracujú s odbornými pracovníkmi múzeí pri rôznych výskumoch z oblasti histórie, duchovnej a materiálnej kultúry, počas ktorých odovzdávajú svoje skúsenosti, spomienky a informácie, ktoré je možné využiť pri vedeckej práci pracovníkov. Slovenské komorné divadlo Martin ponúka možnosť dopravy na predstavenia a iné kultúrne aktivity vlastným divadelným autobusom. Organizácie zároveň poskytujú seniorom zľavu zo vstupného, prípadne vstupné zdarma do svojich expozícií. Mnohé z nich poskytujú návštevníkom aj bezbariérový prístup. Všetky tieto opatrenia zvyšujú dostupnosť kultúry pre seniorov v Žilinskom kraji.

Opatrenie 1.3. Rozvíjať neformálne celoživotné vzdelávanie seniorov prostredníctvom kultúrnych mechanizmov a kultúrnych inštitúcií s cieľom zvyšovať povedomie o význame aktívneho starnutia, predchádzať diskriminácií a sociálnemu vylúčeniu.

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín: 2014 – 2020

Organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK realizujú širokú škálu podujatí pre seniorov, spolupracujú s klubmi dôchodcov, občianskymi združeniami, Jednotou dôchodcov na Slovensku, Ústavom celoživotného vzdelávania Žilinskej univerzity a inými organizáciami, ktoré podporujú myšlienku aktívneho starnutia. Týmto spôsobom zapájajú do spoločenskej činnosti aktívnych seniorov, ktorí majú možnosť svoje životné, pracovné a umelecké schopnosti odovzdať mladšej generácii.

Medzi realizované podujatia patria napríklad kurzy tréningov pamäte, počítačové kurzy pre seniorov, večery vážnej hudby pre seniorov (so zameraním na poznávanie života a diela slávnych hudobných skladateľov), autorské besedy so spisovateľmi a ilustrátormi, výstavy venované umeleckej tvorbe seniorov, kultúrne podujatia zamerané na sebarealizáciu seniorov v rámci umeleckého prednesu, osvetové podujatia na rôzne odborné zdravotnícke témy konané v spolupráci so Slovenskou úniou proti osteoporóze, prednášky v rámci študijných odboroch Dejiny Žiliny a Človek a kultúra.

Kultúrne strediská prostredníctvom odborných lektorov umožnili seniorom v rámci voľnočasových aktivít ďalšie vzdelávanie, ako aj metodickú pomoc. Boli realizované workshopy ľudových remesiel, tvorivé dielne, plenéry a klubové stretnutia, festivaly a prehliadky.

Krajská hvezdáreň v Žiline realizuje prednášky a semináre z oblasti astronómie, fyziky a prírodných vied a taktiež realizuje mimoriadne pozorovania a animačné programy určené pre seniorov.

Opatrenie 1.4. Zvyšiť dostupnosť informácií o kultúre a možnostiach aktívnej participácie na tvorbe kultúrnych hodnôt pre seniorov.

Gestor: MK SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín: 2014 – 2020

Kultúrne organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK prostredníctvom svojej edičnej, propagačnej a mediálnej činnosti sprístupňujú informácie o kultúre v regiónoch kraja. Informácie sú umiestnené v priestoroch organizácií vo forme plagátov, pozvánok, informačných letákov a zároveň prostredníctvom sociálnych sietí, webových stránok, printových médií, regionálnych týždenníkov a televízie či rádia. Tlačené pozvánky a emaily sú zasielané aj do inštitúcií pre seniorov, prípadne poverení pracovníci pravidelne navštevujú tieto inštitúcie a občianske združenia, kde informujú o pripravovaných aktivitách, ponuke aktuálnych podujatí a služieb. Zároveň získavajú podnety zo strany seniorov na skvalitnenie knižničnej činnosti a služieb seniorom. Slovenské komorné divadlo Martin mesačne na požiadanie zasiela pravidelným seniorským divákom divadelný program inscenácií prostredníctvom pošty.

Podporiť rozvoj cykloturistiky a pešej turistiky na Slovensku.

Gestor: MDVRR SR

Spolupracujúce subjekty: Klub slovenských turistov

Termín plnenia: 2014 a následne

Jednou z priorít Žilinského samosprávneho kraja je podpora športovo – rekreačného cestovného ruchu a vytváranie podmienok pre aktívne využitie voľného času v prírode. Krajská samospráva dlhodobo spolupracuje s Klubom slovenských turistov a Slovenským cykloklubom a vytvára tak podmienky pre podporu a rozvoj turistiky a cykloturistiky na svojom území.

V oblasti turistiky kraj prispieva na obnovu a údržbu turistického značenia, organizuje v spolupráci s Klubom slovenských turistov výstupy a turistické akcie, ktoré sú veľmi populárne aj u obyvateľov vyššieho veku.

Seniori taktiež v zimnom období využívajú strojovo upravované trate na bežecké lyžovanie na Beskydsko – Javorníckej lyžiarskej bežeckej magistrále, ktorú kraj vybudoval v roku 2011 a každoročne vyčleňuje prostriedky na jej úpravu a údržbu.

V oblasti cykloturistiky kraj taktiež vyčleňuje prostriedky na obnovu a údržbu cykloturistického značenia, je gestorom budovania Cyklotrasy Hrad Budatín – Hrad Strečno, ktorá je svojim nenáročným terénom vhodná najmä pre rodiny s deťmi a seniorov.

Krajská samospráva taktiež participuje na príprave a koordinuje výstavbu cykloturistických trás v kraji ako sú Rajecká cyklomagistrála, Terchovská cyklomagistrála a jedinečná cyklodopravná trasa spájajúca obec Strečno s mestom Martin.

7.7.6. Jednoduché technológie pre starších ľudí, prispôsobovanie tovarov a služieb potrebám starších ľudí

Cieľ 2: Pri budovaní informačných a komunikačných systémov vo verejných a súkromných inštitúciách prihliadať na zmenené potreby a schopnosti starších ľudí.

Gestor: MH SR

Spolupracujúce subjekty: VÚC, obce a mestá

Termín plnenia: priebežne počas rokov 2014 – 2020

Vykonávané priebežne. Žilinský samosprávny kraj v súčasnosti zavádza systém elektronizácie verejnej správy. Pri jeho zavádzaní sa v rámci možností prihliada aj na potreby starších ľudí. Nakoľko je však relevantný predpoklad, že nie každá fyzická osoba (predovšetkým seniori) bude môcť využívať elektronickú službu, každá plánovaná elektronická činnosť bude môcť byť vykonávaná aj bez použitia IKT.

Banskobystrický samosprávny kraj

5. Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších

Ľudí.

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií.

Cieľ 1: Subjekty presadzujúce záujmy starších ľudí považovať za aktívnych partnerov pri tvorbe verejných politík, využívať ich vedomosti, skúsenosti a potenciál na zlepšenie situácie starších ľudí aj v oblasti sociálnej politiky, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú.

Vyhodnotenie:

V procese tvorby Konceptie rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 – 2017 (t. j. v rokoch 2010 - 2011) participovali aj zástupcovia organizácií presadzujúcich záujmy starších ľudí, ktorí boli členmi pracovnej skupiny (zástupca Jednoty dôchodcov Slovenska, zástupca Rady riaditeľov ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK). Všetky organizácie pracujúce so seniormi mali možnosť pripravený materiál pripomenkovať. V roku 2014 takáto spolupráca nebola.

Cieľ 2: Posudzovať politiky a opatrenia z hľadiska ich vplyvu na starších ľudí s dôrazom na zabránenie diskriminácii na základe veku a na ochranu ľudských práv a slobôd.

Vyhodnotenie:

Pri tvorbe všeobecne záväzných nariadení (ďalej „VZN“) BBSK sa zohľadňujú ľudské práva a slobody a záujmy seniorov.

V rámci kontrolnej činnosti v zariadeniach sociálnych služieb zriadených BBSK (ďalej „ZSS BBSK“) a neverejnými poskytovateľmi, ktorí sú zameraní na občanov v seniorskom veku, sa okrem iného zameriavame aj na oblasť dodržiavania základných ľudských práv a slobôd seniorov.

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva, právom chránené záujmy a potreby aj cez seniorské organizácie.

Vyhodnotenie:

ZSS BBSK, ZSS verejných a neverejných poskytovateľov spolupracujú s dennými centrami v obciach a s Jednotou dôchodcov. Okrem toho sa zúčastňujú rôznych akcií, ktoré sú organizované miestnou komunitou, kultúrnymi inštitúciami a inými subjektami.

5.2. Právna ochrana seniorov.

Cieľ 1: Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov.

Vyhodnotenie:

V ZSS osvetu realizujú sociálni pracovníci, ktorí sa zúčastňujú aj školení, aby dokázali v rámci poskytovaného poradenstva prijímateľom sociálnych služieb v ZSS pomáhať eliminovať problém zneužívania tejto skupiny občanov.

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote spoločnosti.

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby, poskytovania a komunitného rozvoja (vrátane rozvoja sociálnych služieb) ústretových starším ľuďom a zodpovedajúcim ich potrebám a preferenciám, starších ľudí a ich rodiny ako potenciálnych užívateľov.

Vyhodnotenie:

V rámci procesu tvorby Koncepcie rozvoja sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji na roky 2011 – 2017 bola možnosť jej verejného pripomienkovania. V roku 2014 starší ľudia a ich rodiny neboli zapojené do plánovania a tvorby komunitného rozvoja ani rozvoja sociálnych služieb.

Vedúca oddelenia sociálnych služieb ÚBBSK v októbri roku 2014 vystúpila vo vysielaní Fokus v Slovenskej televízii k téme novelizácia zákona o sociálnych službách, a to so zameraním hlavne na zmeny súvisiace s poskytovaním sociálnych služieb pre seniorov.

Taktiež sa poskytujú informácie občanom v súlade so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám.

Cieľ 2: Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci a podpory v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci.

Vyhodnotenie:

V ZSS BBSK sú vytvorené výbory obyvateľov, ktoré sa podieľajú na rozhodovaní prostredníctvom zvolených zástupcov (hlavne stravovanie, medzilľudské vzťahy, pripomienkovanie tvorby VZN BBSK o úhradách, voľnočasové aktivity a pod.). Všetky ZSS BBSK robia raz ročne dotazníkové prieskumy spokojnosti klientov vo všetkých oblastiach prevádzky zariadenia. Viaceré ZSS majú skrinky určené pre anonymné podanie podnetov a sťažností. ZSS BBSK majú vypracované smernice pre podávanie anonymných a neanonymných sťažností. Podobne aj viacerí neverejní poskytovatelia zapájajú svojich

klientov v ZSS do spolurozhodovania (hlavne v procese tvorby jedálnych lístkov a plánu voľnočasových aktivít).

V rámci posudkovej činnosti BBSK (ale aj návštevy občana na Úrade BBSK z iného dôvodu) je poskytované sociálne poradenstvo, v rámci ktorého je občanom poskytnutá komplexná informácia o možnostiach pomoci, forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci v sociálnej oblasti a aj o iných inštitúciách, na ktoré sa môžu obrátiť a čo môžu od nich požadovať.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi.

Cieľ: Zabrániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi.

Opatrenie 1.1.: Klásť dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.

Vyhodnotenie:

BBSK v rámci svojej kontrolnej činnosti v ZSS zriadených BBSK a ZSS neverejných poskytovateľov kontroluje dodržiavanie ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.

Okrem toho BBSK dôsledne prešetruje podnety a sťažnosti naznačujúce porušovanie ľudských práv seniorov v zariadeniach sociálnych služieb. Z celkového počtu 54 všetkých podnetov a sťažností v kraji v roku 2014 sa týkalo seniorov 12, ktoré však neboli opodstatnené.

Opatrenie 1.2.: Vytvoriť podmienky na elimináciu zanedbávania, zneužitia a zlého zaobchádzania so staršími ľuďmi odkázanými na pomoc iných osôb poskytovaním kvalitných sociálnych služieb. Zvyšovať schopnosť sociálnych zamestnancov vyhľadávať a riešiť prípady zneužívania, zlého zaobchádzania starších ľudí, dôraz klásť na prevenciu, zabránenie vzniku takýchto javov.

Vyhodnotenie:

BBSK v roku 2014 realizoval prostredníctvom ZSS BBSK podujatia smerujúce k predchádzaniu rôznych foriem kriminality páchanej na senioroch a rozširovaniu ich vedomostí a informovanosti v súvislosti s uvedenou problematikou. Vzhľadom na skutočnosť, že BBSK poskytuje sociálne služby seniorom len celoročnou pobytovou formou, sú seniori istým spôsobom chránení a v praxi sa len ojedinele vyskytuje v ZSS zneužívanie seniorov páchatelmi rôznej trestnej činnosti.

ZSS BBSK v roku 2014 zabezpečili pre svojich klientov nasledovné aktivity:

- prednášky a názorné ukážky príslušníkov policajného zboru/mestskej polície, dotazníky a distribúcia informačných brožúr a letákov o možných rizikách

a kriminalite páchanej na senioroch (minimalizácia manipulácie, nátlaku a ponižovania seniorov vyplývajúcej z rizík podomového obchodu a tzv. predvádzacích akcií, možnosti ochrany pred vreckovými zlodejmi, spôsoby zabezpečenia majetku, predchádzanie riziku prepadnutia, správanie sa v cestnej premávke s dôrazom na používanie reflexných prvkov),

- besedy s mediátormi o dôstojnom spolužití a mimosúdnom riešení sporov,
- besedy s lekármi o prevencii sociálno-patologických javov u seniorov (napr. zvládanie agresívneho správania, alkoholizmu a pod.),
- besedy v spolupráci so zástupcami finančných inštitúcií na tému finančnej bezpečnosti, praktík podvodníkov, manipulácie s finančnou hotovosťou,
- prednášky so zástupcami odboru civilnej ochrany a krízového riadenia na tému využívania liniek tiesňového volania na rôzne zložky záchranného systému (hasičský a záchranný zbor, polícia, záchranná zdravotná služba ap.),
- sprostredkovanie prevenčných programov pre seniorov vysielaných prostredníctvom televízie a rozhlasu.

Podobné aktivity vyvíjajú aj zariadenia sociálnych služieb určené pre seniorov, ktoré sú zriadené neverejnými poskytovateľmi a obcami v kraji, napr.:

- spolupráca s mestským úradom pri ochrane majetku klienta,
- prednášky riaditeľov a sociálnych pracovníkov na tému ako sa chrániť pred kriminalitou vrátane sprostredkovania kontaktov, osôb a inštitúcií, ktoré treba kontaktovať v prípade ohrozenia seniora,
- prítomnosť zamestnancov pri podpisovaní dokumentov, telefonických objednávkach tovarov.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja sebarealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí.

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby.

Vyhodnotenie:

Dobrovoľnícke aktivity v ZSS BBSK zohrávajú významnú úlohu pri poskytovaní sociálnych služieb. Dobrovoľníci sa svojou činnosťou aktívne podieľajú na rozvoji a zveľaďovaní zariadení, ako aj na eliminácii pocitov osamelosti a sociálnej izolácie seniorov prameniacich z nepriaznivého zdravotného stavu a ich umiestnenia v zariadení sociálnych služieb. Dobrovoľnícku činnosť však vykonávajú nielen externí dobrovoľníci, ale aj samotní seniori. Niektoré zariadenia pravidelne spolupracujú s Centrom dobrovoľníctva v Banskej Bystrici a s Národným dobrovoľníckym centrom CARDO Bratislava, kde sú aj registrovaní s ponukami dobrovoľníckej práce.

V roku 2014 boli externými dobrovoľníkmi v ZSS BBSK vykonávané aj ďalšie dobrovoľnícke aktivity:

- skupinové terapeutické sedenia s psychológom dobrovoľníkom,
- terapie (muzikoterapia, arteterapia, biblioterapia a pod.),
- sociálne a opatrovateľské činnosti,
- duchovná útecha, modlitby a spoločné náboženské aktivity,
- pravidelné športové cvičenia v rámci projektu „Učíme sa byť fit“ so študentmi Katedry telesnej výchovy UMB v Banskej Bystrici a oboznamovanie seniorov s menej tradičnými cvičeniami (joga),
- zapojenie do grantového programu „Album príbehov“ prostredníctvom zdieľania svojich životných príbehov so študentmi dobrovoľníkmi z Evanjelického gymnázia v Tisovci,
- rozhovory do študentských novín na témy Staré múdrosti, Životné skúsenosti, II. svetová vojna a pod.,
- dobrovoľnícke aktivity prostredníctvom Mládežníckeho parlamentu v meste Žiar nad Hronom,
- bezplatné poskytovanie kaderníckych a holičských služieb,
- pomocné práce pri drobnej údržbe a obslužných činnostiach (práčovňa).

Uvedené aktivity vykonáva v ZSS BBSK okrem nepravidelných dobrovoľníkov aj cca 40 pravidelných dobrovoľníkov.

Do dobrovoľníckych aktivít sa okrem externých dobrovoľníkov zapájajú aj samotní seniori, ktorí sa sami stávajú dobrovoľníkmi a venujú sa predovšetkým nasledovným činnostiam: úprava exteriéru zariadení, pestovanie kvetinových záhonov, starostlivosť o zvieratá, asistovanie pri organizovaní kultúrno-spoločenských akcií, príprava občerstvenia pri príležitosti rôznych sviatkov, služby na vrátnici, roznos pošty pre klientov, doprovod iným imobilným klientom.

Istou formou dobrovoľníckej činnosti je aj využívanie dlhodobu evidovaných uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom úradov práce, sociálnych vecí a rodiny cez dohody o vykonávaní aktivačnej činnosti formou dobrovoľníckej služby podľa príslušných ustanovení zákona o službách zamestnanosti.

Dobrovoľnícke aktivity vyvíjajú aj zariadenia sociálnych služieb určené pre seniorov, ktoré sú zriadené neverejnými poskytovateľmi a obcami v kraji, napr.:

- stretnutia „nad dobrou knihou“ – týždenné stretnutia, kde čítajú dobrovoľníci zaujímavé knihy a články,
- sprevádzanie klientov pri návštevách bohoslužieb a kultúrnych podujatí,
- čítanie listov a pohľadníc, písanie odpovedí diktovaných klientmi,
- nakupovanie podľa požiadaviek klientov,
- hry na hudobné nástroje.

Cieľ 2: Zvýšiť informovanosť o možnostiach výkonu dobrovoľníckej práce v sociálnych službách, zabezpečiť prístup seniorov k týmto informáciám v záujme uľahčenia participácie starších ľudí na vzájomnej svojpomoci, na práci medzigeneračných skupín v komunitách, vytváranie príležitostí na realizáciu potenciálu seniorov.

Vyhodnotenie:

Jednou z najvýznamnejších dobrovoľníckych aktivít je Týždeň dobrovoľníctva, ktorý sa konal od 16.9. – 22.9.2014 na celom Slovensku. V rámci tohto týždňa prebehli takmer vo všetkých ZSS BBSK rôzne aktivity, ktorých sa zúčastnili jednotlivci, ako aj kolektívy zamestnancov rôznych firiem a inštitúcií. Jednotlivé aktivity boli zamerané najmä na zveľaďovanie interiérov a exteriérov zariadení, ale aj na priamy kontakt s klientmi prostredníctvom kultúrnych programov (tanečné, spevácke, hudobné a divadelné vystúpenia), spoločenských hier a pamäťových cvičení, čítania literatúry, sprevádzania imobilných klientov. Obdobné dobrovoľnícke aktivity prebehli aj v rámci Dní dobrovoľníctva 26. a 27. 9. 2014.

7. Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí.

7.4. Sociálne služby.

7.4.1. Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb.

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť sociálnych služieb.

Opatrenie 1.4.: Zabezpečiť spolufinancovanie sociálnych služieb z verejných zdrojov pre všetkých prijímateľov bez rozdielu, či čerpajú služby u verejných alebo neverejných poskytovateľov tak, aby vplyvom platenia úhrady za sociálnu službu nebolo ohrozené uspokojovanie životných nákladov (životných potrieb) platiteľov tejto úhrady (prijímateľa sociálnej služby, spoločne posudzovaných osôb, resp. ďalších povinných osôb).

Vyhodnotenie:

Všetky zariadenia sociálnych služieb zohľadňujú pri určovaní úhrady príjem prijímateľa sociálnej služby tak, aby mu z jeho príjmu zostal mesačný zostatok určený v § 72 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách.

Tab. č. 1 – Prehľad o financovaní zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK zameraných prevažne na prijímateľov sociálnych služieb v seniorskom veku za rok 2014.

Druh služby	Názov zariadenia	Rozpočet zo zdrojov BBSK k 31.12.2014 (v eur)	Priemerný počet prijímateľov sociálnych služieb k 31.12.2014
ZPS, DSS	Stredisko DD/DSS Nová Baňa	166 051,00	20,73
ZPS, DSS	DD/DSS Klenovec	189 463,00	24,20
ZPS, DSS	DD/DSS Slovenská Ľupča	225 300,00	26,00
ZPS, DSS	DD/DSS Kremnica	283 805,00	33,00
ZPS, DSS	DD/DSS Tisovec	337 573,83	41,99
ZPS, DSS	DD/DSS Krupina	421 803,00	47,82
ZPS, DSS	DD/DSS Hron Dubová	349 173,00	49,53
ZPS, DSS, ŠZ	ŠZ Tereza Hronec	509 111,00	53,58
ZPS, DSS	DD/DSS Sušany	463 888,00	52,58
ZPS, DSS	DD/DSS Sebedín-Bečov	525 964,00	63,83
ZPS, DSS	DD/DSS Terany	456 294,62	64,31
ZPS, DSS	DD/DSS Hriňová	613 793,36	89,08
ZPS, DSS	DD/DSS Rimavská Sobota	895 091,00	114,21
ZPS, DSS	DD/DSS Luna, Brezno	816 652,00	121,75
ZPS, DSS	DD/DSS Veľký Krtíš	951 679,00	138,54
ZPS, DSS, ŠZ	Domov Márie, B. Štiavnica	1 017 897,61	138,24
ZPS, DSS	DD/DSS Žiar n/Hr.	1 000 909,15	145,68
ZPS, DSS	DD/DSS Záhonok Zvolen	1 123 942,48	169,54
ZPS, DSS	DD/DSS Tornaľa	927 266,00	158,94
ZPS, DSS	DDaDSS Tuhárske námestie Lučenec.+Ambra Lučenec	1 601 217,80	240,28
ZPS, DSS	DD/DSS Senium B.B.	1 213 372,00	161,77
	SPOLU	14 090 246,85	1955,60

Pozn: ZPS – zariadenie pre seniorov, DSS – domov sociálnych služieb, ŠZ – špecializované zariadenie.

Tab. č. 2 – Prehľad o financovaní zariadení sociálnych služieb neverejných poskytovateľov zameraných prevažne na prijímateľov sociálnych služieb v seniorskom veku za rok 2014.

Druh sociálnej služby	Neverejný poskytovateľ - cieľová skupina seniorov	Počet zazmluvnených prijímateľov sociálnych služieb	Výška poskytnutého finančného príspevku zo zdrojov BBSK (v eur)
DSS	SENIOR ACTIVE Hriňová n.o.	25	60 796
DSS	DOM Božieho milosrdenstva, n.o. BB	37	73 112
DSS	Auxilium Plus, n.o. Číž	34	122 570
DSS	DOMINIK n.o. Veľká Lehota	15	30 694
DSS	DD Oáza staroby n.o., Bátovce	16	34 832
DSS	DSS "Nádej" Krupina n.o.	26	55 533
DSS	Betánia Kalinovo, n.o.	20	67 897
DSS	Stredisko Ev. DIAKONIE, DPD Hont.Moravce	17	42 412
DSS	DSS Krupina, n.o. Zvolen	11	23 495
DSS	DSC - ELIM, n.o. Zvolen	12	40 382
DSS	TILIA, n.o. Poltár	23	49 125
DSS	Bonitas, n.o. Nová Baňa	16	31 790
DSS	Stredisko SS Tereza-Val'kovňa n.o.	9	19 003
DSS	Nový domov n.o. Val'kovňa	1	2 136
DSS	Chanava - Diakonické centrum reform.cirkvi	10	36 660
DSS	Samaritánka, n.o. Žarnovica	4	8 544
DSS	DCH Rožňava, Dom sv.Vincenta Kokava n.R.	6	21 996
DSS	Všeob.NsP n.o., DSS Radosť, Veľký Krtíš	12	24 211
DSS	DSS pre dospelých OAZIS OZ, Komárno	5	11 987

ŠZ	Samaritánka, n.o. Žarnovica	2	4 272
	NP SPOLU pre cieľovú skupinu seniorov	301	761 447

* v roku 2014 bola neverejným poskytovateľom sociálnych služieb poskytnutá dotácia z MPSVaR

Celková výška schváleného rozpočtu na financovanie neverejných poskytovateľov v roku 2014 bola 2.521.000 eur, z toho 30,20 % t.j. 761 000 eur bolo vyčlenených na financovanie pobytových sociálnych služieb pre cieľovú skupinu seniorov. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi došlo v roku 2014 k zníženiu celkového rozpočtu pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, jednak z dôvodu zmeny legislatívy a tiež z dôvodu, že v tomto roku bola okrem príspevku zo zdrojov BBSK, neverejným poskytovateľom poskytnutá mimoriadna dotácia zo štátneho rozpočtu v celkovej výške 1,2 mil. eur. Vďaka tejto dotácii, boli v roku 2014 poskytnuté príspevky neverejným poskytovateľom na všetkých občanov, ktorým boli poskytované sociálne služby v zariadeniach, ktorých financovanie je v kompetencii BBSK.

Opatrenie 1.8.: Pokračovať v modernizácii a debarierizácii ZSS a zvyšovaní úrovne ich materiálno-technickej interiérovej vybavenosti (polohovateľné postele, zdravotnícke pomôcky pre klientov, technické zariadenia na zlepšenie manipulácie s FO s obmedzenou schopnosťou pohybu, vybavenosť priestorov na výkon odborných metód práce s klientmi, odborných činností, pracovnej terapie, výchovno-vzdelávacej činnosti, rehabilitačnej činnosti, voľnočasových aktivít, signalizačné pomôcky, prístup k IKT – internet a pod.) a to v záujme zvýšenia kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Vyhodnotenie:

Všetky zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK vyplnili za rok 2014 pasportizačné listy, v ktorých uvádzajú, aké materiálne, priestorové a personálne podmienky majú vytvorené. Tieto údaje z pasportizačných listov za rok 2014 sú východiskom pre budúcu kategorizáciu zariadení sociálnych služieb na základe priestorových a materiálnych podmienok, ako aj pre pridelovanie zdrojov z rozpočtu na modernizáciu a debarierizáciu ZSS BBSK. Okrem toho na účel modernizácie a debarierizácie riaditeľia zariadení získavajú aj mimorozpočtové zdroje, a to vo forme dotácii na podporu rozvoja sociálnych služieb z MPSVR SR.

Tab. č. 3 – Prehľad o schválených dotáciách na podporu rozvoja sociálnych služieb z MPSVR SR pre ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK v roku 2014.

Názov ZSS	Druh dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb	Celková výška projektu (v eur)	Výška poskytnutej dotácie MPSVR SR (BV v eur)	Výška poskytnutej dotácie MPSVR SR (KV v eur)
DDaDSS Žiar n. Hronom	MAXI MOVIE – vakový zdvihák, SARA PLUS s pásmom – stavací zdvihák	3 520	0	3 000
DDaDSS Klenovec	Koľajnicový závesný systém	9 600	0	8 640
DDaDSS Sušany	Vytvorenie bezbariérovej kúpeľne a WC, sprchovacia stolička	3 674	435	2 250
Domov Márie Banská Štiavnica	30 ks elektrických polohovacích postelí s príslušenstvom, 30 ks nočných stolíkov s vyklápacou vidlicou	17 112	15 400	0
Spolu		33 906	15 835	13 890

Čo sa týka novoregistrovaných zariadení, všetky už musia spĺňať podmienku bezbariérovosti pre to, aby boli do Registra poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického kraja zapísané.

Opatrenie 1.9.: Pokračovať v transformácii veľkokapacitných ZSS na zariadenia s nižšou kapacitou (zariadenia rodinného typu) v záujme uplatnenia individuálneho, na potreby konkrétneho človeka orientovaného prístupu v sociálnych službách.

Vyhodnotenie:

V roku 2014 nebola uskutočnená transformácia žiadneho existujúceho ZSS na zariadenie rodinného typu.

Opatrenie 1.10.: Podporovať rozvoj sociálnej rehabilitácie v domácej i inštitucionálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na čo najdlhšie udržanie nezávislého spôsobu života.

Vyhodnotenie:

Sociálna rehabilitácia je v kraji poskytovaná 1 neverejným poskytovateľom pre občanov so zrakovým postihnutím. V roku 2014 bola poskytnutá celkom 132 prijímateľom sociálnej rehabilitácie (z toho bolo 80 občanov v seniorskom veku), a to vo všetkých okresoch Banskobystrického kraja. Vykonávaná bola prevažne individuálnou formou. Pre jednotlivé oblasti sociálnej rehabilitácie, ktoré klient potrebuje absolvovať, sa vypracovávali individuálne a rehabilitačné plány. Obsahom sociálnej rehabilitácie boli oblasti priestorovej orientácie a samostatného pohybu, sebaobsluhy, komunikácie – výuka Braillovoho písma, nácvik klávesnicových zručností, nácvik podpisovania, nácvik sociálno-komunikačných zručností, nácvik práce s optickými pomôckami, s kompenzačnými pomôckami a s technicky náročnými pomôckami.

Okrem toho jednotlivé zariadenia sociálnych služieb zamestnávajú inštruktorov sociálnej rehabilitácie, ktorí pracujú s prijímateľmi sociálnych služieb umiestnenými v zariadeniach sociálnych služieb.

Opatrenie 1.11.: Vykonať revíziu siete služieb pre starších ľudí s duševnými poruchami a pre starších ľudí s viacnásobným zdravotným postihnutím a reštrukturalizovať ich tak, aby zodpovedali aktuálnej situácii a skutočným potrebám starších ľudí.

Vyhodnotenie:

V roku 2014 nebola zo strany BBSK realizovaná revízia siete služieb pre starších ľudí, s ohľadom na očakávané zmeny vyplývajúce z novely zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách účinné až od 1.1.2015. BBSK disponoval k 31.12.2014 v rámci zariadení sociálnych služieb zriadených BBSK nasledovnými sociálnymi službami pre starších ľudí – zariadenie pre seniorov s celoročnou pobytovou formou 661 miest, domov sociálnych služieb s celoročnou pobytovou formou 1232, služba špecializované zariadenie s celoročnou pobytovou formou 99 miest. BBSK sa v roku 2014 venoval z dôvodu zhoršujúceho sa zdravotného stavu prijímateľov sociálnych služieb najmä zvyšovaniu počtu odborného a obslužného personálu v ZSS, ktorých je zriaďovateľom.

Čo sa týka neverejných poskytovateľov a zariadení zriadených obcami a mestami kraja, tie realizovali zmeny druhu poskytovaných služieb pre starších ľudí tiež až s účinnosťou od 1.1.2015.

Opatrenie 1.12.: Dôsledne vyhodnocovať vplyvy reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb na súčasnú i budúcu situáciu starších ľudí.

Vyhodnotenie:

V dôsledku zvýšenia stupňa odkázanosti občanov, ktorí sú umiestňovaní do ZSS s celoročnou pobytovou formou, sa občanom s nižším stupňom odkázanosti poskytuje teréna

služba alebo sociálna služba v dennom stacionári. Takáto služba je pre občana finančne náročnejšia ako celoročná služba a zároveň sú terénne a komunitné služby v kraji nedostatkové. Tým sa občania s nižším stupňom odkázanosti dostávajú do nevýhodnej situácie.

Opatrenie 1.13.: Odstrániť podhodnocovanie nárokov na finančné zabezpečenie sociálnych služieb vo verejných rozpočtoch („odstrániť“ hlasovanie za rozpočet, ktorý nezohľadňuje potreby na zabezpečenie sociálnych služieb).

Vyhodnotenie:

BBSK financuje ZSS vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti a poskytuje finančný príspevok pre neverejných poskytovateľov (t.j. finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby).

Tab. č. 4 – Prehľad o financovaní ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK za roky 2011 až 2015.

Financovanie ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK - vývoj	2011	2012	2013	2014	k 30.6.2015
Celkový rozpočet (len zdroje BBSK v eur)	22 407 606,00	21 788 060,00	21 056 686,00	22 203 467,00	22 690 284,00
z toho: pre cieľovú skupinu prevažne seniorov	14 011 374,00	13 709 984,00	13 358 961,00	14 090 247,00	14 064 895,00
percentuálne vyjadrenie	62,53%	62,92%	63,44%	63,46%	61,99%
Priemerný počet klientov v ZSS prevažne pre seniorov	1 966,54	1 923,91	1 933,61	1 955,60	1 941,91

Za obdobie 2011 až 2015 nie sú vo financovaní klientov ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK zaznamenané výraznejšie rozdiely.

Tab. č. 5 – Prehľad o financovaní neverejných poskytovateľov za roky 2011 až 2015.

Financovanie neverejných poskytovateľov - vývoj	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014*	Rok 2015**
Celkový rozpočet pre neverejných poskytovateľov (v eur)	3 644 568	3 270 000	2 850 318	2 521 221	2 805 715
z toho: pre cieľovú skupinu seniorov	1 684 281	1 249 372	947 195	761 447	350 971
percentuálne vyjadrenie	46,21%	38,21%	33,23%	30,20%	12,51%
Počet zazmluvnených seniorov v zariadeniach	367	263	223	301	80

* v roku 2014 bola NP v BBSK poskytnutá mimoriadna dotácia zo ŠR v celkovej výške 1,200 tis. eur, ktorá nie je v tabuľke zahrnutá

** údaje platné k 30.6.2015 na celý rok 2015

Poskytovanie finančných príspevkov pre neverejných poskytovateľov pre cieľovú skupinu seniorov z rozpočtu BBSK má za posledných 5 rokov klesajúcu tendenciu. Zatiaľ čo v roku 2011 bolo neverejným poskytovateľom poskytnutých 1 684 000 eur na financovanie sociálnych služieb pre seniorov, v roku 2013 to bolo už len 947 000 eur a v roku 2015 len 350 000 eur. Dôvodom je zmena legislatívy, ktorá od roku 2012 umožnila poskytovanie príspevku na prevádzku zo štátneho rozpočtu pre zariadenia zriadené obcami a mestami, čím sa znížili nároky na finančný príspevok z rozpočtu BBSK. Rozpočet BBSK rovnako odbremenila možnosť neverejných poskytovateľov dostať príspevok na prevádzku zo štátneho rozpočtu v prípade, že poskytujú služby v kompetencii obcí a miest, čím dochádzalo u neverejných poskytovateľov k postupnej zmene druhu poskytovaných služieb. Tento proces bol zavŕšený zmenou legislatívy platnej od roku 2015, ktorá neumožňuje prijať do domova sociálnych služieb občana nad 62 rokov. Z tohto dôvodu zmenila väčšina neverejných poskytovateľov, ktorý sa zameriavajú na seniorov, druh poskytovanej sociálnej služby, čím zároveň získali možnosť financovania priamo zo štátneho rozpočtu, pričom klesli nároky na rozpočet BBSK.

Opatrenie 1.14.: Zvyšovať kvalitu poskytovaných sociálnych služieb pre cieľovú skupinu (v oblasti bývania, stravovania, ponuky rôznych doplnkových služieb – rehabilitačných, voľnočasových a pod.).

Vyhodnotenie:

Každým rokom sa zvyšuje kvalita poskytovaných sociálnych služieb v ZSS pre seniorov, a to tak zvyšovaním úrovne ubytovania v existujúcich zariadeniach, predovšetkým však registráciou

nových neverejných a obecných zariadení sociálnych služieb, ktoré majú spravidla vyšší štandard priestorového a materiálového vybavenia.

Vo všetkých ZSS sa pozornosť venuje voľnočasovým aktivitám. Ich organizovanie je plne v kompetencii ZSS a prispôsobujú sa zdravotnému stavu a individuálnym potrebám a záujmom prijímateľov sociálnych služieb. Voľnočasové aktivity sú súčasťou ročných, mesačných a týždenných plánov. Účasť na nich je zaznamenaná v individuálnych plánoch vypracovaných osobitne pre každého klienta. Individuálne plány sú zamerané na dosiahnutie čo najaktívnejšieho a najplnohodnotnejšieho života aj napriek veku či zdravotnému postihnutiu. Tieto plány sú v spolupráci s klientmi a ich rodinnými príslušníkmi vypracovávané, pravidelne vyhodnocované a aktualizované. Voľnočasové aktivity sú organizované s ohľadom na charakteristiky a individuálne potreby klienta ZSS. Najčastejšími aktivitami sú výlety po SR, ale aj do zahraničia, exkurzie, besedy na rôzne témy, návštevy divadla, športové súťaže a pod. Pri organizovaní voľnočasových aktivít existuje úzka spolupráca medzi zariadeniami sociálnych služieb BBSK navzájom ale aj spolupráca s inými organizáciami alebo dobrovoľníkmi.

V roku 2014 zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK pokračovali v procese udržania zavedeného systému manažérstva kvality podľa normy EN ISO 9001:2008 a STN EN ISO 9001:2009.

V 22 zariadeniach sociálnych služieb prebehol v roku 2014 druhý dozorný audit k recertifikačnému auditu realizovanému v roku 2012. (Verejné obstarávanie realizoval BBSK a s víťazom verejnej obchodnej súťaže QECON, spol. s r. o., Banská Bystrica uzatvoril a podpísal zmluva na recertifikáciu a posúdenie systému manažérstva podľa medzinárodne platných pravidiel 30.5.2012 na 43 mesiacov odo dňa uzavretia zmluvy, najdlhšie do doby platnosti certifikátu po vykonaní II. dozorného auditu posledného recertifikovaného zariadenia podľa časového plánu – október 2015.)

V ďalších 7 - ich zariadeniach sociálnych služieb prebehol v mesiacoch február a marec 2014 recertifikačný audit ako nezávislé posúdenie existujúceho systému manažérstva kvality.

Recertifikáciu si uvedené zariadenia zabezpečovali samostatne. Každé má uzatvorenú vlastnú zmluvu s vykonávateľom – akreditovaným certifikačným orgánom, ktorým je vo všetkých prípadoch spol. s r. o. QECON, Banská Bystrica.

(Zariadenia boli 21.8.2013 usmernené, aby postupovali samostatne a v súlade s § 9 ods. 9 zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní, a aby vynaložené náklady na obstaranie predmetu zákazky boli primerané jeho kvalite a cene.)

Zvýšenie kvality poskytovaných sociálnych služieb úzko súvisí so vzdelávaním manažmentu a zamestnancov verejných aj neverejných zariadení.

V roku 2014 oddelenie sociálnych služieb Úradu BBSK zorganizovalo v spolupráci s SCA Hygien Products Slovakia s.r.o. a pod záštitou Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek pre zamestnancov zariadení sociálnych služieb verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb (hlavne riaditeľov a sestry) odborno – vzdelávací seminár zameraný na

štandardy kvality v zariadeniach sociálnych služieb, praktické prístupy v starostlivosti o klientov s Alzheimerovou chorobou a ekonomické aspekty inkontinencie. Seminár bol pre sestry akreditovaný.

V spolupráci s MPSVR SR sa v januári v Banskej Bystrici uskutočnil odborný seminár k novele zákona o sociálnych službách určený pre zamestnancov oddelenia sociálnych služieb, zariadení sociálnych služieb BBSK, neverejných poskytovateľov, zástupcov obcí a miest.

Celkovo sa na vzdelávacích aktivitách sprostredkovaných BBSK zúčastnilo 305 zamestnancov zariadení sociálnych služieb a zamestnancov oddelenia sociálnych služieb Úradu BBSK.

Okrem týchto aktivít jednotlivé verejné a neverejné zariadenia sociálnych služieb a akreditované subjekty zabezpečovali účasť svojich zamestnancov na vzdelávacích aktivitách podľa svojho výberu a záujmu zamestnancov.

Tab. č. 6 - Prehľad o počte všetkých externých vzdelávacích aktivít a zúčastnených zamestnancov na nich za rok 2014.

	Počet externých vzdelávacích aktivít	Počet zamestnancov zariadení, ktorí sa v roku 2014 vzdelávali	z toho zamestnanci		
			manažment	sociálni pracovníci	ostatní zamestnanci
ZSS BBSK	451	869	86	85	698
Neverejní poskytovatelia a akreditované subjekty	175	223	34	43	146
Spolu	626	1 092	120	128	844

Z celkového počtu 1 617 zamestnancov zariadení sociálnych služieb zriadených BBSK sa v roku 2014 zúčastnilo na externých vzdelávacích aktivitách 869, čo predstavuje 54 %. V prípade neverejných poskytovateľov a akreditovaných subjektov sa vzdelávalo 223 zamestnancov, t. j. 37 %.

Celkový počet evidovaných účastníkov všetkých vzdelávaní v roku 2014 bol 2 492 (z toho 2 109 zo ZSS BBSK a 383 zo zariadení neverejných poskytovateľov a akreditovaných subjektov). Prevažovali vzdelávacie aktivity bez akéhokoľvek sprostredkovania zo strany BBSK, t.j. 84 % zo všetkých vzdelávacích aktivít.

Zamestnanci ZSS sa zúčastňovali vzdelávaní v rôznych oblastiach a na rôzne témy, napr. vzdelávania zameraného na tréning komunikačných schopností; na duševnú odolnosť, zásady

komunikácie s klientmi so psychózami (ADEVEC s.r.o. Šaľa), vzdelávania na rôzne témy so zameraním na občanov s Alzheimerovou chorobou (Centrum MEMORY, n.o. Bratislava, Slovenská Alzheimerová spoločnosť), tréning pamäti v ZSS (Akadémia vzdelávania), problematiku inkontinencie v DSS (Edukafarm) na psychoterapiu a socioterapiu dieťaťa (Inštitút psychoterapie a socioterapie Bratislava), získanie odbornej kompetencie pre prácu s deťmi a autizmom - ABA terapia (Košice), kurzy kreatívnych techník (Kreatívny svet s. r.o. Zvolen), kurz hrnčiarskej výroby (Umelecká škola Maďarsko), teoretické rámce terapie v sociálnej práci, arteterapia, psychomotorická terapia (Vzdelávacie a rozvojové stredisko Bl. Matky Terezy IVSP), Štandardy kvality a ekonomické aspekty podpory kontinencie v ZSS (Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek), tvorba individuálnych plánov, obchodovanie s ľuďmi (Slovenská katolícka charita Bratislava), identifikácia obchodovania s ľuďmi (MV SR), kľúčový pracovník klienta v sociálnych službách, manažment individuálneho plánovania (Tatra akadémia), enterálna výživa pre dospelých (Fresenius Kabi s.r.o. Bratislava), vzťahová väzba v spojitosti s poruchami správania (Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie), príprava projektov pre programové obdobie 2014 – 2020 (Vosko, s. r.o. Brusno), manažment v dobrovoľníctve (VOICES n.o. Bratislava, Centrum dobrovoľníctva Banská Bystrica), seminár zdravotníckych zamestnancov (Mediform Nová Baňa), kvalita sociálnych služieb a národné priority sociálnych služieb 2014 – 2020 (Vosko, s. r.o. Brusno), ako aj mnohé ďalšie vrátane vzdelávaní na prácu s počítačom, mzdovú agendu, ochranu osobných údajov, verejné obstarávanie. Zamestnanci sa zúčastnili rôznych konferencií napr. konferencia „Aká je cena sociálnych služieb“ (Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb v SR), konferencia Mosty k rodine „Právo dieťaťa na život v rodine“ (Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar), III. Medzinárodná konferencia SNOEZELEN (Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity) a iné.

Vo februári 2014 (4. - 5.2.2014) sa 4 zamestnanci oddelenia sociálnych služieb Úradu BBSK zúčastnili na Výročnej konferencii SocioFóra v Banskej Bystrici, ktorú organizovala SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien so sídlom v Bratislave. Názvy a zameranie hlavných tém konferencie a workshopov boli Sociálne služby, Podporované zamestnávanie, Sociálnoprávna ochrana a krízová intervencia, Informácia o pokroku v príprave operačných programov pre 2014 – 2020.

Ďalšia zamestnankyňa sa zúčastnila stretnutia Slovenského odborového zväzu zdravotníctva a sociálnych služieb a MPSVR SR v Bratislave v marci 2014, kde boli hlavnými témami odmeňovanie, financovanie, preplácanie zdravotníckych výkonov v zariadeniach sociálnych služieb a podmienky zamestnancov v zdravotníctve a sociálnych službách.

Zamestnanci oddelenia sociálnych služieb Úradu BBSK a zástupcovia ZSS verejných aj neverejných poskytovateľov sa 18. septembra 2014 zúčastnili konferencie organizovanej v spolupráci s M.E.S.A. s názvom „Odkiaľ a kam v procese deinštitucionalizácie sociálnych služieb v SR“.

Tab. č. 7 - Prehľad o počte zariadení a zahraničných partnerov, s ktorými spolupracovali zariadenia v roku 2014.

Zariadenia podľa zriaďovateľa	Počet zariadení, ktoré spolupracujú so zahraničnými partnermi	Počet zahraničných partnerov zariadení	Krajiny, z ktorých zahraniční partneri pochádzajú
Zariadenia BBSK	10 ZSS (t.j. 76 zamestnancov)	20	Česká republika, Holandsko, Veľká Británia, Chorvátsko, Nemecko, Maďarsko, Poľsko, USA
Zariadenia neverejných poskytovateľov a akreditovaných subjektov	11 ZSS (t.j. cca 50 zamestnancov)	22	Česká republika, Nemecko, Veľká Británia, Švajčiarsko, Poľsko, Francúzsko, Fínsko, Švédsko, Španielsko, Turecko, Holandsko, Rakúsko, USA

Spolupráca zariadení bola zameraná hlavne na výmenné pracovné návštevy zamestnancov a prijímateľov sociálnych služieb, spoločné workshopy so zahraničnými partnermi, výmeny pracovných skúseností z realizovaných terapií a metód, získavanie praktických skúseností pri práci s klientom s demenciou, účasť na spoločných projektoch, exkurzie zahraničných študentov v zariadeniach, krátkodobé praxe zahraničných študentov v zariadeniach, účasť klientov a terapeutov resocializačného strediska na medzinárodnom stretnutí terapeutických komunit, oboznamovanie s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb v partnerských krajinách. V niektorých prípadoch bolo pokračovanie vo viacročnej spolupráci so zahraničným partnerom.

6 útulkov a 1 domov na pol ceste poskytovateľov OZ eMKLub, OZ DŽIVIPEN a Slovenského misijného hnutia sa zapojilo do projektu pestovania cesnaku zameraného na nezamestnaných Rómov. Nositeľom projektu je Graz v Rakúsku, je do neho zapojených 5 krajín (Slovensko, Rumunsko, Maďarsko, Chorvátsko, Čierna Hora). Cesnak, ktorý bol vysadený zo španielskych sadeníc po zbere útulky zaslali do Rakúska. Pred pestovaním prebehlo školenie spojené s brigádami do Rakúska. V budúcnosti poskytovatelia uvažujú s predajom cesnaku a prípadne výrobkov na báze cesnaku. Vypestované produkty, ktoré neboli zaslané do Rakúska, smerujú aj do iných útulkov.

Opatrenie 1.15.: Vybudovať kvalitnú a dostatočnú sieť špecializovaných zariadení.

Vyhodnotenie:

Počet miest v špecializovaných zariadeniach v kraji ku dňu 31.12.2014 je len 216, z toho počet miest určených prevažne pre cieľovú skupinu seniorov 111 miest, t.j. 51 % z celkového počtu. Celkový počet zariadení, ktoré majú zaregistrovanú službu špecializované

zariadenie určenú prevažne pre seniorov v kraji je 4. Všetky sú zamerané na občanov s demenciou rôzneho typu etiológie a Alzheimerovu chorobu, v 1 prípade aj schizofréniu.

Tab. č. 8 - Prehľad o počte miest a zariadení, ktoré poskytujú sociálnu službu v špecializovanom zariadení podľa okresov a zriaďovateľov v kraji k 31.12.2014.

Okres	Názov zariadenia a sídlo	Cieľová skupina občanov, ktorým sa poskytujú sociálne služby v špecializovanom zariadení	Kapacita k 31.12.2014			
			Spolu	z toho:		
				BBSK	neverejní poskytovatelia	verejní poskytovatelia (obce, mestá)
Banská Štiavnica	Domov MÁRIE, Banská Štiavnica	Občania s demenciami rôzneho typu etiológie, Alzheimerovou chorobou a schizofréniou	45	45	0	0
Brezno	Špecializované zariadenie Tereza Hronec	Občania s demenciami rôzneho typu etiológie, Alzheimerovou chorobou a Parkinsonovou chorobou	54	54	0	0
Žarnovica	Samaritánka, Žarnovica	Občania s demenciami rôzneho typu etiológie, Alzheimerovou chorobou	2	0	2	0
Žiar nad Hronom	Domov sociálnych služieb a domov dôchodcov „Nádej“ Janova Lehota – Špecializované zariadenie, Janova Lehota	Občania s demenciami rôzneho typu etiológie, Alzheimerovou chorobou	10	0	0	10
SPOLU	X	x	111	99	2	10

Opatrenie 1.16.: Regulovať počet lôžok vo veľkokapacitných ZSS.

Vyhodnotenie:

V roku 2014 nedošlo k redukcii počtu lôžok vo veľkokapacitných ZSS, avšak nebolo zaregistrované žiadne nové zariadenie pre cieľovú skupinu seniorov, ktoré by malo viac ako dvojlôžkové izby.

7.4.1. Rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí

Cieľ: Podporiť rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí.

Opatrenie 1.1.: Podporovať zotrvanie starších ľudí v prirodzenom sociálnom (rodinnom) prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb, reagovať pritom na vývoj potreby rozvoja determinovaného počtom potenciálnych prijímateľov v území (veková štruktúra obyvateľstva v území) a mierou ich závislosti.

Vyhodnotenie:

V súvislosti so sociálnymi službami pre seniorov vnímame ako najväčší problém nedostatočné zabezpečenie terénnych sociálnych služieb, o čom svedčí aj fakt, že vo väčšine obcí sa tieto služby neposkytujú (len 22% obcí Banskobystrického kraja ich poskytuje). Nie je docenený ich skutočný význam, ich rozsah (aj časový – noc, sviatok) nie je v súlade s reálnymi potrebami občanov. V súvislosti s demografickým vývojom je zjavné, že potreba týchto služieb bude neustále stúpať. Z hľadiska kvality života seniorov sú najlepším riešením pre občana, pretože zotrváva vo svojom prirodzenom - rodinnom prostredí a z ekonomického hľadiska sú pre samosprávu finančne výhodnejšie ako služby, ktoré sa poskytujú v inštitúciách s celoročnou pobytovou formou. Ich poskytovanie aj financovanie je však v kompetencii obcí. Obce, argumentujúc nízkym objemom disponibilných zdrojov, nevyčleňujú dostatočné prostriedky na terénne služby. Problém je aj v nízkom právnom povedomí zamestnancov obce. Občania z dôvodu obavy a neistoty, že získajú terénne služby v potrebnom rozsahu a v dostupnej cene, uprednostňujú zaužívanú a dostupnejšiu inštitucionálnu starostlivosť (ktorá je pre nich často aj finančne dostupnejšia).

Tab. č. 9 - Prehľad o počte poskytovateľov terénnych sociálnych služieb k 31.12.2014.

Druh sociálnej služby	Počet poskytovateľov k 31.12.2014		
	Spolu	z toho:	
		neverejní poskytovatelia	verejní poskytovatelia (obce a mestá)
Opatrovateľská služba	145	29	116
Prepravná služba	9	2	7

Druh sociálnej služby	Počet poskytovateľov k 31.12.2014		
	Spolu	z toho:	
		neverejní poskytovatelia	verejní poskytovatelia (obce a mestá)
Sprievodcovská služba a predčitateľská služba	1	1	0
Tlmočnická služba	1	1	0
Sprostredkovanie tlmočnickej služby	0	0	0
Sprostredkovanie osobnej asistencie	1	1	0
Požičiavanie pomôcok	9	3	6
Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	3	0	3
Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií	0	0	0
Sociálna rehabilitácia	1	1	0

V porovnaní s rokom 2013 v roku 2014 pribudlo celkom 31 poskytovateľov terénnej opatrovateľskej služby (24 v Registri pribudli a 5 ubudli) a ďalší 12 boli zaregistrovaní v iných samosprávnych krajoch pre poskytovanie opatrovateľskej služby na území SR, pribudol 1 poskytovateľ prepravnej služby (2 pribudli a 1 ubudol), 1 poskytovateľ pre požičiavanie pomôcok a 1 pre monitorovanie a signalizáciu potreby pomoci. Nárast poskytovateľov opatrovateľskej služby bol v roku 2014 ovplyvnený hlavne Národným projektom Podpora opatrovateľskej starostlivosti.

Tab. č. 10 - Prehľad o počte miest v denných stacionároch určených prevažne pre seniorov a o počte denných stacionárov podľa zriaďovateľov v kraji k 31.12.2014.

Denný stacionár	Počet poskytovateľov k 31.12.2014		
	Spolu	z toho:	
		neverejní poskytovatelia	verejní poskytovatelia (obce a mestá)
Počet miest v kraji	232	141	91

Denný stacionár	Počet poskytovateľov k 31.12.2014		
	Spolu	z toho:	
		neverejní poskytovatelia	verejní poskytovatelia (obce a mestá)
Počet zariadení, ktoré poskytujú služby v dennom stacionári	16	8	8

BBSK nie je zriaďovateľom denného stacionára. Tieto sú zriaďované obcami a neverejnými poskytovateľmi s celkovou kapacitou 232 miest. Ich zastúpenie je v 7 okresoch kraja (t.j. takmer 54% zastúpenie). Denné stacionáre sú v okresoch Banská Bystrica (2 ZSS, celkom 10 miest), Krupina (1 ZSS, celkom 10 miest), Lučenec (2 ZSS, celkom 53 miest), Rimavská Sobota (1 ZSS, celkom 17 miest), Veľký Krtíš (7 ZSS, celkom 112 miest), Zvolen (1 ZSS, celkom 5 miest), Žarnovica (2 ZSS, celkom 25 miest).

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Cieľ: Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb.

Opatrenie 1.1.: Vytvoriť podmienky na deinštitucionalizáciu sociálnych služieb – náhradu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť alternatívnym modelom siete spolupracujúcich a navzájom prepojených sociálnych služieb poskytovaných v integrovaných podmienkach miestnych komunít. Ide o potrebu poskytovania takých sociálnych služieb, ktoré zabezpečia jednotlivcovi nezávislý život, aktivity a sociálnu participáciu.

Vyhodnotenie:

Zariadenia sociálnych služieb dlhodobo predstavujú hlavnú formu poskytovania sociálnych služieb v kraji. Celková kapacita všetkých ZSS verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb určených prevažne pre seniorov v kraji ku dňu 31.12.2014 je 3 789 miest, čo predstavuje takmer 56 % z celkovej kapacity všetkých zariadení sociálnych služieb v kraji určených pre všetky cieľové skupiny občanov (t.j. 6 801 miest ku dňu 31.12.2014).

Tab. č. 11 - Prehľad o počte miest v zariadeniach sociálnych služieb určených prevažne pre seniorov podľa druhov sociálnych služieb a zriaďovateľov v kraji k 31.12.2014.

Druh zariadenia	Kompetencia v zmysle platnej legislatívy	Počet miest v jednotlivých druhoch zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení SPODaSK					
		Spolu počet miest	z toho				
			BBSK	Obce a mestá	Neverejní poskytovatelia	Akreditované subjekty	UPSVaR
Zariadenie pre seniorov	Obec	1 418	661	329	428	0	0
Domov sociálnych služieb prevažne pre seniorov	BBSK	1 766	1232	169	365	0	0
z toho: CP		1 770	1232	173	365	0	0
TP		0	0	0	0	0	0
AF		0	0	0	0	0	0
Špecializované zariadenie prevažne pre seniorov	BBSK	111	99	10	2	0	0
z toho: CP		111	99	10	2	0	0
TP		0	0	0	0	0	0
AF		0	0	0	0	0	0
Zariadenie opatrovateľskej služby	Obec	246	0	191	55	0	0
z toho: CP		182	0	167	55	0	0
TP		24	0	24	0	0	0
AF		0	0	0	0	0	0
Denný stacionár	Obec	232	0	91	141	0	0
SPOLU:		3 773	1 992	790	991	0	0

CP – celoročná pobytová forma, TP – týždenná pobytová forma, AF – ambulatná forma

V roku 2014 bol realizovaný projekt zameraný na deinštitucionalizáciu v spolupráci s partnerskou organizáciou M.E.S.A. 10 so sídlom v Bratislave, ktorý bol zavŕšený záverečnou konferenciou s názvom „Odkiaľ a kam v procese deinštitucionalizácie sociálnych služieb v SR“ s účasťou nórskeho partnerov. Na konferencii v septembri 2014 sa zúčastnili zástupcovia verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v Banskobystrickom kraji. Projekt trval celkovo 1 rok, počas ktorého boli realizované monitorinky na území Banskobystrického kraja. Výstupnými dokumentmi z projektu boli organizáciou M.E.S.A. vypracované príručky a ďalšie informácie dostupné na adrese www.mesa10.org, a to hlavne:

- a) Model vzorovej miestnej komunity, ktorá aj pre občanov so zdravotným postihnutím vytvára podmienky na integráciu a plnohodnotný život.
  - b) Príručka pre riadenie rozvoja miestnych komunít alebo ako a prečo vytvárať miestne partnerstvá alebo miestne podporné skupiny, ktoré sa postarajú o integráciu klientov z DSS a o miestnych občanov so zdravotným postihnutím, aby ich rodičia nemuseli umiestňovať do inštitúcií vzdialených mnoho kilometrov od domova.
  - c) Príklady dobrej praxe v procese deinštitucionalizácie sociálnych služieb a integrácie osôb so zdravotným postihnutím do miestnych komunít.
  - d) Správa o stave deinštitucionalizácie sociálnych služieb SR na národnej úrovni a regionálnej úrovni na príklade Banskobystrického kraja.
- e) Adresár vybraných inštitúcií v Banskobystrickom kraji a aktérov v procese deinštitucionalizácie sociálnych služieb a integrácie osôb so zdravotným postihnutím.

a iné výstupné materiály.

V rámci Integrovaného regionálneho operačného programu – prioritná os 2 – Ľahší prístup k efektívnejším a kvalitnejším verejným službám boli v roku 2014 za BBSK do RIUS-u (Regionálna integrovaná územná stratégia) zaradené 3 projekty:

- Zavŕšenie transformačného procesu s cieľom sociálnej integrácie občanov s mentálnym postihnutím v DSS Slatinka Lučenec
- Odst'ahovanie z kaštieľa Ladomerská Vieska
- Regionálne centrum sociálnych služieb BBSK

avšak ani jeden z nich nie je zameraný na cieľovú skupinu občanov v seniorskom veku.

Opatrenie: 1.2. - Podporiť rozvoj terénnej sociálnej práce v obci poskytujúcej starším ľuďom a ich rodinám podporu a flexibilné služby a prispievajúcich k nezávislosti a sociálnej participácii starších ľudí.

Vyhodnotenie:

BBSK vedie Register poskytovateľov sociálnych služieb Banskobystrického kraja. V rámci individuálnych konzultácií so starostami obcí, s primátormi miest a neverejnými poskytovateľmi, ktoré sú súčasťou procesu registrácie sociálnych služieb a poradenstva zo strany BBSK vo vzťahu k týmto subjektom, sú usmerňovaní v tom zmysle, aby sa prioritne zameriavali na terénne služby a rozvoj terénnej sociálnej práce v obci.

7.4.4. – Poskytovatelia neformálnej starostlivosti (opatrovatelia) a ich sociálna ochrana.

Opatrenie 1.2. – Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na poskytovaní neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb, najmä flexibilným pracovným časom a tiež prostredníctvom sociálnych služieb poskytovaných denne terénnou formou a ambulantnou formou.

Vyhodnotenie:

V ZSS zriadených BBSK prevažná časť zamestnancov (vrátane starších žien) pracuje v nepretržitej prevádzke, teda nie je tu možnosť flexibilného pracovného času. Keďže terénne a ambulantné sociálne služby v kraji nie sú dostatočne zastúpené, nie sú vytvorené ani podmienky na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na poskytovaní neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb.

Opatrenie 1.5. – Podporovať poskytovanie dlhodobej starostlivosti v komunitách s previazanosťou a kontinuitou neformálnej starostlivosti aj formálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na zosúladenie pracovného a rodinného života.

Vyhodnotenie:

V Banskobystrickom kraji pre poskytovanie dlhodobej formálnej a neformálnej starostlivosti v komunitách nie sú vytvorené podmienky (ekonomické, personálne), komunity nespĺňajú svoj účel, pretože sú spravidla nefunkčné, dobrovoľníctvo tu nemá tradície – funguje len sporadicky.

Košický samosprávny kraj

Oblasť: 5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva, právom chránené záujmy a potreby cez seniorské organizácie

Plnenie :

Na základe Memoranda o vzájomnej spolupráci medzi KSK a Jednotou dôchodcov uzatvoreného v roku 2014 sa uskutočňujú pravidelné pracovné stretnutia medzi poverenými zamestnancami KSK a zástupcami Krajskej Jednoty dôchodcov.

OSVaZ KSK sa pravidelne zúčastňuje aj Parlamentu seniorov, ktorý organizuje MÚMČ Košice-Juh, na ktorom sú riešené aktuálne problémy a pripomienky seniorov mestskej časti Košice-Juh.

Oblasť 5.2. Právna ochrana seniorov

Cieľ 1: Zabezpečiť ochranu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov.

Plnenie :

Vo vzťahu k uvedenému Košický samosprávny kraj zaviedol úzku spoluprácu s Krajskou jednotou dôchodcov, v rámci ktorej dochádza k pravidelnej výmene informácií ohľadne možných hrozieb týkajúcich sa najmä nekalých obchodných praktík niektorých podomových obchodníkov a ostatných záležitostí týkajúcich sa ochrany spotrebiteľa. V rámci tejto spolupráce je možné zvolať pracovné stretnutie za účelom právnej pomoci týkajúcej sa druhovo rovnakých konaní, ktoré môžu pre skupinu seniorov predstavovať riziko do budúcnosti. Zároveň je možné po predchádzajúcej dohode zrealizovať osvetové prednášky na vopred dohodnutú tému v zariadeniach pre seniorov alebo v prípade potreby aj v niektorých obciach v rámci územnej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja.

Oblasť 5.3: Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach.....

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby, poskytovania a komunitného rozvoja soc. služieb.....

Plnenie:

Vytvorenie 2 špecializovaných zariadení ambulantnou formou v Košiciach a v Rožňave s celkovou kapacitou 20 miest (10+10),

Vytvorenie kontaktného miesta Alzheimerovej spoločnosti pre ľudí trpiacich Alzheimerovou chorobou a ich rodinných príslušníkov v meste Rožňava, príprava kontaktného miesta v meste Košice.

Cieľ 2: Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania.....

Plnenie:

V každom zariadení pre seniorov v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK (t.j. 5) pracuje Výbor seniorov, ktorý zastupuje klientov pri rokovaní s riaditeľom ZSS napr. pri tvorbe jedálneho lístka, pri plánovaní záujmových a kultúrnych aktivít, výletoch, ďalšom rozvoji soc. služieb,...

Oblasť 5.5: Podpora dobrovoľníctva ako zdroja seberealizácie a soc. kontaktov starších ľudí...

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít.....

Plnenie:

KSK t.č. pripravuje spracovanie Stratégie podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji. Problematika dobrovoľníctva je uplatňovaná v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Zariadenia uskutočňujú nábor dobrovoľníkov na stredných školách, v cirkevných a charitatívnych organizáciách. Dobrovoľníci v zariadeniach sú nápomocní pri starostlivosti o seniorov pri jednoduchých aktivitách (sprevádzanie pri prechádzkach, čítanie, oboznamovanie sa s aktuálnymi spoločenskými udalosťami a pod.) Dobrovoľníci v seniorskom veku sú nápomocní pri organizovaní hudobno-náboženských dopoludní, tanečno - pohybovej terapie, pri pomocných prácach v areáli zariadenia sociálnych služieb.

Oblasť 7.4.1 Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

Cieľ: Zabezpečiť dostupnosť, kvalitu a finančnú udržateľnosť soc. služieb

Opatrenie 1.3: Využiť podmienky na využitie prostriedkov grantových programov, štrukturálnych fondov, najmä z ESF na rozvoj a modernizáciu soc. služieb

Plnenie :

Pre cieľovú skupinu seniorov boli v sledovanom období realizované tieto projekty:

- Rekonštrukcia ZSS LUMEN Trebišov – špecializované zariadenie, zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb z ROP
- Rekonštrukcia ZSS ARCUS Košice – špecializované zariadenie a zariadenie pre seniorov z ROP

Cieľom projektov bolo zvýšenie kvality poskytovaných služieb v oblasti sociálnej infraštruktúry prostredníctvom prístavby, nadstavby a stavebných úprav objektov zariadení sociálnych služieb ARCUS a LUMEN. Podarilo sa rozšíriť ubytovacie priestory, sociálne zariadenia i administratívnu časť. Pribudli výťahy, bezbariérové úpravy, skvalitnili a rozšírili sa nedostatočné rehabilitačné služby a priestory pre pohybové aktivity. Klienti získali aj vnútorné vybavenie do zrekonštruovaných priestorov, vrátane informačných a komunikačných technológií a internetového pripojenia.

Opatrenie 1.4: Zabezpečiť spolufinancovanie soc. služieb pre všetkých prijímateľov bez

rozdielu či čerpajú služby u verejných alebo neverejných poskytovateľov

Plnenie :

Úloha je plnená priebežne, KSK financuje sociálne služby poskytované seniorom v špecializovaných zariadeniach na základe dopytu žiadateľov bez rozdielu, či ide o verejného alebo neverejného poskytovateľa. Počet zazmluvnených miest v jednotlivých druhoch a formách sociálnych služieb závisí od skutočnej potreby, resp. od skutočného záujmu odkázaných občanov o poskytnutie tejto služby. Celkovo ide o 612 miest v pobytovej celoročnej forme, z toho 268 miest u neverejných poskytovateľov, 344 u verejných a 20 miest v ambulantnej forme. Okrem toho, teda nad rámec zákonom ustanovených kompetencií, má vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti spolu 5 zariadení pre seniorov s celkovou kapacitou 340 miest.

Opatrenie 1.6. Zabezpečiť uplatňovanie štandardov kvality soc. služieb a hodnotenie podmienok kvality poskytovanej soc. služby

Plnenie :

Hodnotenie plnenia podmienok kvality je vo výlučnej kompetencii MPSVaR. V súlade so zákonom o sociálnych službách KSK pravidelne vykonáva u poskytovateľov sociálnych služieb kontroly zamerané na kontrolu úrovne poskytovaných sociálnych služieb. Za týmto účelom taktiež organizuje pravidelné pracovné stretnutia s poskytovateľmi.

Opatrenie 1.7. Zabezpečiť celoživotné vzdelávanie zamestnancov v sociálnych službách, najmä odborných zamestnancov v priamom kontakte s prijímateľom soc. služieb.

Plnenie :

Vo všetkých zariadeniach soc. služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, t.j. 13 má každý zamestnanec spracovaný plán celoživotného vzdelávania. V rámci spracovaných plánov sa zúčastňujú rôznych školení a kurzov, napr. kurzy v oblasti tréningov pamäte, ergoterapie a bazálnej stimulácie, sociálna rehabilitácia, využitie odpadového materiálu v rámci ergoterapie, morálka na pracovisku, zvládanie stresu na pracovisku, diabetes mellitus (príznaky a prvá pomoc), syndróm vyhorenia, predchádzaniu dekubitov. V súčasnosti prebieha vo všetkých zariadeniach bezplatné vzdelávanie zamestnancov na tému agresívny klient.

Opatrenie 1.8. Pokračovať v modernizácii a debarierizácii zariadení ...

Plnenie:

Plnenie opatrenia bol realizované:

- Uskutočnením celkovej rekonštrukcie z prostriedkov ROP v dvoch zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, t.j. LUMEN Trebišov – špecializované zariadenie, zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb a ARCUS Košice
- Čiastkovými rekonštrukciami v ďalších ZSS – napr. výmena podlahových krytín za protišmykové, rekonštrukcia (inštalácia) výťahov na prepravu osôb, zakúpenie polohovateľných postelí, vybavenie priestorov na pracovnú terapiu a záujmovú činnosť,....

Opatrenie 1.9. Pokračovať v transformácii veľkokapacitných zariadení na zariadenia s nižšou kapacitou ...

Plnenie:

V súlade s cieľmi národných priorít rozvoja sociálnych služieb a v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o sociálnych službách je dôraz v oblasti poskytovania sociálnych služieb kladený na poskytovanie sociálnej služby v zariadení s kvalitnými službami v súlade s trendmi deinštitucionalizácie a prvkami humanizácie, t.j. prevažne s nižšou kapacitou, komunitnými službami, individuálnym a odborným prístupom. Prvky humanizácie sú premietnuté v rámci jednotlivých aktivít každého ZSS.

Medzi zavedené prvky deinštitucionalizácie patrili:

- Zníženie kapacity v niektorých veľkokapacitných zariadeniach (napr. Via Lux Barca) spolu o 70 miest
- rušenie viac ako dvojlôžkových izieb klientov, (znižovanie kapacity),
- „zrušenie povinnosti“ stravovať sa podľa vopred určeného harmonogramu v jedálni zariadenia, ako aj odoberania jedla v určenom počte (raňajky, desiaty, obedy, olovranty, večere),
- rozšírenie poskytovania služieb o ambulantnú formu v zariadení ARCUS,
- vytváranie kontaktných miest najmä pre rodinných príslušníkov v zariadeniach ARCUS, SUBSIDIUM,
- rozdelenie organizačných štruktúr podľa jednotlivých druhov služieb v (vo veľkokapacitných a kombinovaných) zariadeniach ARCUS, SUBSIDIUM, LUMEN, VIA LUX a HARMONIA so zvýšením celkového počtu zamestnancov
- zapojenie ZSS LIDWINA do národného projektu DEI + prebiehajúce aktivity zamerané na DEI

Opatrenie 1.10 Podporovať rozvoj sociálnej rehabilitácie v domácej a inštitucionálnej starostlivosti v záujme vytvorenia podmienok na čo najdlhšie udržanie nezávislého spôsobu života

Plnenie:

Za účelom vytvorenia podmienok na čo najdlhšie udržanie nezávislého spôsobu života a zotrvanie v domácom prostredí boli zriadené dve SZ s ambulantnou formou poskytovania služby. Program sociálnej rehabilitácie je súčasťou individuálneho plánu, ktorý má spracovaný každý prijímateľ sociálnej služby.

Opatrenie 1.11: Vykonať revíziu siete služieb pre starších ľudí s duševnými poruchami a pre starších ľudí s viacnásobným zdravotným postihnutím....

Plnenie :

KSK pravidelne (min. 1x ročne) prehodnocuje potrebu siete sociálnych služieb pre starších ľudí, ktorá vyplýva z analytickej časti koncepcie rozvoja sociálnych služieb KSK a žiadostí o zabezpečenie sociálnych služieb doručených KSK. Za týmto účelom boli napr.:

- uskutočnené 4 etapy optimalizácie sociálnych služieb v zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK,
- každoročne dochádza k prehodnoteniu počtu zazmluvnených miest u neverejných poskytovateľov

Opatrenie 1.13: Odstrániť podhodnocovanie nárokov na finančné zabezpečenie soc. služieb vo verejných rozpočtoch....

Plnenie:

Objem finančných prostriedkov v rozpočte KSK vyčlenených na sociálnu oblasť predstavuje cca 30% celkového rozpočtu, pričom sa každoročne zvyšuje. Potreba sociálnych služieb – dopyt – zodpovedá vytvorenej sieti sociálnych služieb v kraji, ročne je vybavených 95% z celkového počtu doručených žiadostí o poskytovanie sociálnych služieb.

Opatrenie 1.14: Zvyšovať kvalitu poskytovaných soc. služieb pre cieľovú skupinu (v oblasti bývania, stravovania, ponuky rôznych doplnkových služieb – rehabilitačných, voľnočasových a pod.)

Plnenie :

Košický samosprávny kraj pristúpil k postupnému zavádzaniu komplexného informačného systému (ďalej len „IS“) v zariadeniach soc. služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK (ZSS) na r. 2012 – 2016. IS je moderný nástroj, ktorý predstavuje komplexné spravovanie a vedenie sociálnej, personálnej a majetkovej agendy šitý pre zariadenia sociálnych služieb. **Hlavným cieľom** zavedenia tohto systému je **zvýšenie efektivity práce v zariadení** pomocou špecializovaných nástrojov pre často opakované operácie (vedenie depozít, automatický prepočet úhrad klientov, objednávanie počtu jedál v závislosti od skutočného počtu klientov a zamestnancov, vedenie individuálnych plánov a ošetrovateľskej dokumentácie..). IS pozostáva z **modulov - sociálna oblasť, dokumentácia klienta, stravovacia časť, sklady, zamestnanci, majetok, manažérska časť**, ktoré sú navzájom prepojené. T.č. je IS zavedený v 8 ZSS.

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti z dôvodu zvyšovania kvality života prijímateľov organizovali mnohé akcie, ktoré sa každoročne opakujú – fašiangové a katarínske zábavy a dni otvorených dverí (t.j. 13 zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti). Medzi pravidelné podujatia patrí aj organizovanie športových hier pre prijímateľov sociálnych služieb, organizovanie tvorivých dielní I. ročník Zlatého slávika.

V záujme zvýšenia kvality poskytovaných soc. služieb KSK pokračuje v modernizácii zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti, v zlepšovaní podmienok, vo voľnočasových aktivitách: napr.: zavedenie bazálnej stimulácie, poradne pre seniorov cez internet, káblovej televízie, vytvorenie jednoposteľových izieb, poskytovanie nadštandardných služieb (rehabilitácia, hydroterapia), prepravná služba, ...

Boli zavedené nové techniky zamerané na zmenu prístupu ku klientovi, rozvoj ergoterapie, napr.: rezonančná muzikoterapia, eukanistika, výroba šperkov, práca s pedigom, výroba balzamov, Vítkov chodník zameraný na stimuláciu chodidiel, pohybu a koordinácie.

Opatrenie 1.15: Vybudovať kvalitnú a dostatočnú sieť špecializovaných zariadení

Plnenie :

Potreba sociálnych služieb – dopyt – zodpovedá vytvorenej sieti sociálnych služieb v kraji, ročne je vybavených 95% z celkového počtu doručených žiadostí o poskytovanie sociálnych služieb. Pre rok 2015 KSK zazmluvnil v špecializovaných zariadeniach celkovo 534 miest, čo je v porovnaní s rokom 2014 zvýšenie o 118 miest.

Opatrenie 1.16. Regulovať počet lôžok vo veľkokapacitných zariadeniach soc. služieb.

Plnenie:

Lôžka vo veľkokapacitných zariadeniach sú znižované postupne, k dnešnému dňu došlo k zníženiu kapacity spolu o 70 miest, KSK plánuje pokračovať v ďalšom znižovaní.

Oblasť 7.4.2: Rozvoj terénnych soc. služieb a ambulantných soc. služieb .....

Opatrenie : 1.1. Podporovať zotrvanie starších ľudí v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych soc. služieb.....

Plnenie:

- Vytvorenie 2 špecializovaných zariadení ambulantnou formou v Košiciach a v Rožňave s celkovou kapacitou 20 miest (10+10),
- Vytvorenie kontaktného miesta Alzheimerovej spoločnosti pre ľudí trpiacich Alzheimerovou chorobou a ich rodinných príslušníkov v meste Rožňava, príprava kontaktného miesta v meste Košice

Oblasť 7.4.3: Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie soc. služieb

Opatrenie 1.1. Vytvoriť podmienky na deinštitucionalizáciu .....

Plnenie: K 14.10.2014 majú všetky zariadenia vypracované nové Konceptie rozvoja do úrovne priorít a opatrení a tiež akčného plánu v súlade s Konceptiou rozvoja sociálnych služieb v Košickom kraji. Konceptie majú zadanú jasnú víziu, dlhodobý cieľ, vymedzenie potreby druhu služby a s tým súvisiacich nárokov - personálne zabezpečenie a materiálne technické zabezpečenie. Ide o viac ako ročný proces aktívnej spolupráce Agentúry na podporu regionálneho rozvoja Košice, n.o. so zariadeniami sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK a Odborom sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu KSK. V súlade s cieľmi národných priorít rozvoja sociálnych služieb a v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o sociálnych službách je dôraz v oblasti poskytovania sociálnych služieb kladený na poskytovanie sociálnej služby v zariadení s kvalitnými službami v súlade s trendmi deinštitucionalizácie a prvkami humanizácie, t.j. prevažne s nižšou kapacitou, komunitnými službami, individuálnym a odborným prístupom. Prvky humanizácie sú premietnuté v rámci jednotlivých aktivít každého ZSS.

Oblasť 7.7.1: Mobilita starších ľudí, ľahko prístupná a cenovo dostupná doprava

Cieľ 1: Vytvárať podmienky na udržateľnú kvalitu života starších ľudí ....

Plnenie:

KSK poskytol v pravidelnej prímestskej autobusovej doprave v roku 2014 pre „Občanov po dovŕšení 70. roku veku“ zľavu z cestovného v celkovej sume 527 175,- €.

Cieľ 2: Podpora mobility starších ľudí formou zlepšovania prístupnosti dopravnej infraštruktúry a služieb verejnej osobnej dopravy

Plnenie:

V roku 2014 boli v pravidelnej prímestskej autobusovej doprave v KSK zaradené do prevádzky 4 nízkopodlažné autobusy.

Prešovský samosprávny kraj

Bod 5. Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

Občan má v zmysle zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov („ďalej len zákon o sociálnych službách“) právo výberu sociálnej služby a formy jej poskytovania a právo výberu poskytovateľa sociálnej služby. Zároveň má právo na poskytovanie sociálnej služby, ktorá svojím rozsahom, formou a spôsobom poskytovania umožňuje realizovať jeho základné ľudské práva a slobody, zachováva jeho ľudskú dôstojnosť, aktivizuje ho k posilneniu sebestačnosti, zabraňuje jeho sociálnemu vylúčeniu a podporuje jeho začlenenie do spoločnosti.

V zmysle uvedených skutočností má občan právo si zvoliť konkrétny druh sociálnej služby, ktorý naplní jeho potreby, či už je to terénna forma sociálnej služby (napr. opatrovateľská služba, resp. prepravná služba), ambulancná forma sociálnej služby (napr. denný stacionár, denné centrum), resp. v prípade potreby sociálna služba poskytovaná celoročnou pobytovou formou (napr. zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, špecializované zariadenie).

Po posúdení odkázanosti na vybraný konkrétny druh sociálnej služby, splnení zákonom stanovených podmienok a podaní žiadosti o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby si má občan právo vybrať poskytovateľa sociálnej služby, a to či už verejného, resp. neverejného poskytovateľa.

Pri celoročnej pobytovej forme sociálnej služby sa má zároveň občan právo podieľať na určovaní životných podmienok, a to prostredníctvom zvolených zástupcov prijímateľov sociálnej služby pri úprave domáceho poriadku, pri riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb, výbere aktivít vykonávaných vo voľnom čase.

Samosprávny kraj ďalej v zmysle § 81 zákona o sociálnych službách vypracúva a schvaľuje koncepciu rozvoja sociálnych služieb vo svojom územnom obvode. K zverejnenému návrhu koncepcie má možnosť vyjadriť sa verejnosť.

Opatrenia sa plnia priebežne.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

V zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja je 27 zariadení sociálnych služieb, z toho je 17 domovov sociálnych služieb, 4 zariadenia sú kombináciou služieb - zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie (so zameraním na Alzheimerovu chorobu, demencie rôzneho typu etiológie, Parkinsonovu chorobu), 3 zariadenia sú kombináciou sociálnych služieb - domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie (Alzheimerova choroba, demencie rôzneho typu etiológie,

Parkinsonova choroba), 1 zariadenie je kombináciou domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia (so zameraním na schizofréniu), 1 zariadenie je kombináciou domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia (so zameraním na organický psychosyndróm), a 1 zariadenie je kombináciou domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia (so zameraním na schizofréniu a organický psychosyndróm ťažkého stupňa).

Sociálne služby seniorom sú teda poskytované v zariadeniach pre seniorov, v špecializovaných zariadeniach s cieľovou skupinou občanov, ktorých zdravotné postihnutie je Alzheimerova choroba, demencie rôzneho typu etiológie, príp. Parkinsonova choroba. Samozrejme aj v domovoch sociálnych služieb, v rámci vekovej skladby prijímateľov sociálnych služieb, tvoria istú časť seniori.

Uvedené druhy sociálnych služieb sú zároveň poskytované aj neverejnými poskytovateľmi, ktorí tieto služby poskytujú v územnom obvode Prešovského samosprávneho kraja.

Prešovský samosprávny kraj vykonáva monitoring poskytovaných sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb vo svojom územnom obvode, resp. kontroluje úroveň poskytovaných sociálnych služieb v zariadeniach.

Za dôležitú súčasť kvalitne poskytovaných sociálnych služieb považujeme oblasť dodržiavania základných ľudských práv a slobôd, tak ako je to zadefinované v Prílohe č. 2 k zákonu NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sociálnych službách).

Oblasť dodržiavania základných ľudských práv a slobôd obsahuje tri kritériá:

- 1.1. Základné ľudské práva a slobody
- 1.2. Sociálny status prijímateľa sociálnej služby
- 1.3. Vzťahy, rodina, komunita

Ako štandard v rámci kritéria 1.1 je definovaná skutočnosť, že sociálne služby sú poskytované v súlade so základnými ľudskými právami a slobodami, prirodzenou ľudskou dôstojnosťou, s princípmi nediskriminácie z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, či iného zmýšľania národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia prijímateľa sociálnej služby a sú poskytované v prostredí, ktoré si prijímateľ sociálnej služby vybral.

Ako štandard v rámci kritéria 1.2 je konštatované, že poskytovateľ sociálnej služby rešpektuje a podporuje rozvoj schopností, zručností a vedomostí prijímateľa sociálnej služby, zachovanie jeho vlastnej identity, osobnej integrity, osobnej nezávislosti, individuálnej rozmanitosti a podporuje vytváranie pozitívneho obrazu o prijímateľovi sociálnej služby.

Ako štandard v rámci kritéria 1.3 je zadefinovaná skutočnosť, že poskytovateľ sociálnej služby podporuje prijímateľa sociálnej služby v plnom a účinnom zapojení sa

a začlenení sa do spoločnosti s rešpektovaním jeho prirodzených vzťahov v rámci jeho rodiny a komunity v súlade s právom na rovnosť príležitostí.

Aj v oblasti **procedurálnych podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby** sú definované kritériá, ktoré sa zaoberajú napr. určením postupov a pravidiel na vypracovanie, realizovanie a hodnotenie individuálneho plánu prijímateľa sociálnej služby alebo určenie postupov a pravidiel práce s prijímateľom sociálnej služby, poskytovaním informácií záujemcom o sociálnu službu a prijímateľom sociálnej služby v im zrozumiteľnej forme, podľa ich individuálnych potrieb a schopností, podporou a pomocou prijímateľovi sociálnej služby pri sprostredkovaní a využívaní inej verejnej služby podľa jeho potrieb, schopností a cieľov, určením postupov a pravidiel na zisťovanie spokojnosti prijímateľov sociálnych služieb so všetkými zložkami poskytovanej sociálnej služby (prostredie, starostlivosť, strava a pod.) a využívaní zistených skutočností pri zvyšovaní kvality poskytovanej sociálnej služby a určenie spôsobu podávania sťažnosti súvisiacej s poskytovaním sociálnej služby.

Opatrenia sa plnia priebežne.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja sebarealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

V zariadeniach sociálnych služieb v územnom obvode Prešovského samosprávneho kraja je realizovaná dobrovoľnícka práca prostredníctvom vykonávania aktívnej činnosti formou dobrovoľníckej služby v zmysle zákona NR SR č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Dobrovoľníci pomáhajú pri aktivitách seniorov, doprevádzajú seniorov na vychádzky, pomáhajú pri príprave kultúrneho programu, rodinných stretnutí, sú nápomocní prijímateľom sociálnych služieb napr. pri starostlivosti o kvety a záhradu. Ďalej robia spoločnosť chorým prostredníctvom čítania, rozhovoru, modlitby.

Okrem dobrovoľníckej služby, ktorá je realizovaná v spolupráci s jednotlivými ÚPSVaR sú v niektorých zariadeniach sociálnych služieb realizované ďalšie dobrovoľnícke aktivity. Do Domova pre seniorov v Starej Ľubovni dochádzajú mladí ľudia z Centra voľného času a v spolupráci s canisterapeutkou a terapeutickým psom navštevujú 1x týždenne prijímateľov v zariadení. V ďalších zariadeniach sú súčasťou dobrovoľníckych aktivít seniori z mesta, v ktorom má zariadenie sociálnych služieb sídlo a zúčastňujú sa aj na podujatiach, ktoré pripravuje ZSS. V Zariadení pre seniorov a domove sociálnych služieb v Humennom dochádza za prijímateľmi sociálnych služieb bývalý stredoškolský učiteľ – dôchodca, ktorý im sprostredkúva informácie o dielach významných svetových i slovenských autorov. Ďalej za klientmi každý týždeň dochádza cvičiteľka, ktorá im pomáha udržiavať si potrebnú kondíciu. Informácie o liečivých bylinách, potravinách a zdravom spôsobe života im prináša lekárka a dlhoročná členka Slovenského Červeného kríža.

V rámci medzigeneračnej solidarity mnohé zariadenia spolupracujú so základnými a strednými školami v ich blízkosti, resp. do ZSS prichádzajú aj študenti vysokých škôl.

Zariadenia sociálnych služieb sú zariadeniami otvorenými, no v záujme čo najširšej integrácie, ako aj za účelom sprístupnenia čo najväčšieho množstva informácií verejnosti pripravujú „Dni otvorených dverí“, počas ktorých si môžu rodinní príslušníci umiestnených prijímateľov i široká verejnosť prezrieť celé zariadenie, získať informácie o podmienkach bývania, poskytovania komplexnej starostlivosti i celkového života v zariadení.

Opatrenia sa plnia priebežne.

7. Nezávislý, bezpečný a kvalitný život starších ľudí

7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľ 3.

Verejná minimálna sieť zdravotníckych zariadení je v Prešovskom samosprávnom kraji pokrytá. Rezervy je ešte možné vidieť v periférnych okresoch kraja, najmä čo sa týka optimálnej dostupnosti. Ako možné riešenie sa javí zriadenie Integrovaných centier zdravotnej starostlivosti, v ktorých by bola poskytovaná zdravotná starostlivosť a sociálne poradenstvo.

7.4. Sociálne služby

7.4.1. Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

Opatrenie 1.3.

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja a neverejní poskytovatelia využívajú možnosť dotácií, ktoré poskytuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v zmysle zákona NR SR č. 544/2010 Z. z. o dotáciách, a to dotáciu na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotáciu na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Opatrenie 1.4.

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja sú napojené na rozpočet samosprávneho kraja. Neverejným poskytovateľom sociálnych služieb, ktorí poskytujú sociálne služby seniorom napr. v zariadeniach pre seniorov, zariadeniach opatrovateľskej služby, resp. v denných stacionároch poskytuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby v zmysle § 78a zákona o sociálnych službách. Zároveň samosprávny kraj poskytuje neverejným poskytovateľom, ktorí poskytujú sociálne služby seniorom napr. v špecializovaných zariadeniach finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby, v rámci rozpočtu, ktorý má samosprávny kraj schválený pre sociálnu oblasť.

Opatrenie 1.5.

Pri tvorbe plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja odbor sociálny Prešovského samosprávneho kraja spracováva analýzu siete poskytovateľov sociálnych služieb a zároveň vyhodnocuje potrebu nedostatkových sociálnych služieb v regióne, s dôrazom na rozvoj

komunitných sociálnych služieb a sociálnych služieb poskytovaných ambulantnou a terénnou formou.

Opatrenie 1.7.

Zamestnanci zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja sa zúčastnili školenia, ktorého predmetom bolo aj napĺňanie štandardov kvality sociálnych služieb.

Toho času prebieha kontinuálne vzdelávanie zamestnancov ZSS so zameraním na poskytovanie sociálnych služieb v špecializovaných zariadeniach, v ktorých sa poskytuje starostlivosť prijímateľom so zdravotným postihnutím, ktorým je Alzheimerova choroba a demencie rôzneho typu etiológie.

Prešovský samosprávny kraj zároveň organizuje súťaž opatrovateliek zariadení sociálnych služieb vo svojom územnom obvode, kde si zamestnanci ZSS majú možnosť navzájom vymeniť svoje znalosti a skúsenosti.

Zároveň v zmysle Prílohy č. 1 k zákonu o sociálnych službách zariadenia sociálnych služieb majú za povinnosť, za podmienok ustanovených zákonov, spĺňať maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca a percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov.

Opatrenie 1.8.

V januári 2014 vstúpila do platnosti novela zákona o sociálnych službách, v zmysle ktorej fyzické a právnické osoby, ktoré podali žiadosť o zápis do registra po 31. decembri 2013 podľa zákona účinného od 1. januára 2014 sú povinné splniť všeobecné technické požiadavky na stavby užívané fyzickými osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení zákona č. 237/2000 Z. z..

Poskytovatelia sociálnych služieb, ktorí boli zapísaní do registra pred účinnosťou predmetnej novely majú rovnako povinnosť splniť všeobecné technické požiadavky na stavby užívané fyzickými osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie v zmysle prechodných ustanovení zákona o sociálnych službách.

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK riešia problematiku bezbariérovosti financovaním z vlastných zdrojov, z projektov, resp. prostredníctvom dotácií na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zmysle zákona NR SR č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

V rámci modernizácie a debarierizácie ZSS bola riešená bezbariérovosť objektov, resp. bezbariérový vstup do budovy zariadenia sociálnych služieb, bezbariérová úprava kúpeľní a WC, do niektorých ZSS bolo zakúpené zdvíhacie zariadenie, stoličkový výtah, resp. pásový schodolez, prípadne bolo zakúpené špeciálne motorové vozidlo so zdvíhacou plošinou.

Opatrenie 1.9.

Vo veľkokapacitných zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja dochádza k postupnému znižovaniu počtu miest prirodzeným spôsobom.

Opatrenie 1.10.

Sociálna rehabilitácia je súčasťou komplexnej starostlivosti, ktorú poskytujú aj zariadenia sociálnych služieb, ktorých cieľovou skupinou sú v prevažnej miere seniori - zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, špecializované zariadenie (so zameraním na demencie rôzneho typu etiológie), denný stacionár. Prostredníctvom tejto odbornej činnosti sa v zariadeniach sociálnych služieb u prijímateľov sociálnych služieb podporuje samostatnosť, sebestačnosť nácvikom zručností a posilňovaním návykov pri sebaobslužných úkonoch, úkonoch starostlivosti o domácnosť a základných sociálnych aktivitách. V denných stacionároch poskytujú zamestnanci sociálne poradenstvo aj rodine, a to práve na účely spolupráce pri sociálnej rehabilitácii v domácom prostredí.

Opatrenie 1.11.

Odbor sociálny Prešovského samosprávneho kraja realizoval analýzu diagnostickej skladby prijímateľov sociálnych služieb vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb – kombinované ZSS – zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb. Na základe výsledkov analýzy bola realizovaná transformácia na kombinované zariadenia domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie (so zameraním na Alzheimerovu chorobu, Parkinsonovu chorobu a demencie rôzneho typu etiológie), resp. na kombinované zariadenie domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie a zariadenie pre seniorov.

Opatrenie 1.14.

Zariadenia sociálnych služieb za účelom poskytnutia komplexnej starostlivosti pre svojich prijímateľov zabezpečujú **odborné činnosti** napr. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu, pracovnú terapiu. V rámci **obslužných činností** poskytujú napr. ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva. Medzi **d'alsie činnosti** patrí napr. zabezpečenie záujmovej činnosti, utváranie podmienok na úschovu cenných vecí.

Zariadenia sociálnych služieb pripravujú pre svojich prijímateľov sociálnych služieb počas dňa rôzne aktivity, s prihliadnutím na ich záujem a aktuálny zdravotný stav, venujú sa biblioterapii, muzikoterapii, aromaterapii, arteterapii, rehabilitačnej činnosti, rôznym druhom ručných prác, resp. spoločenským hrám. Svoje výrobky, ktoré vytvorili v rámci ergoterapie, majú možnosť prezentovať napr. na Vianočných, resp. Veľkonočných trhoch.

V zariadeniach sociálnych služieb majú d'alej prijímatelia možnosť využiť kadernícke služby, manikúru, pedikúru, kozmetiku, relaxačnú masáž. Uvedené služby majú prijímatelia sociálnych služieb samozrejme možnosť využiť, podľa svojho záujmu a výberu, aj mimo zariadenia v rámci ponuky, ktorú využíva široká verejnosť.

Prijímatelia sociálnych služieb sa d'alej zúčastňujú rôznych poznávacích výletov i rekreačných pobytov nielen na Slovensku ale aj v zahraničí. Prijímateľom sociálnych služieb je zároveň umožnené aktívne sa zúčastňovať na duchovnom živote, a to v závislosti od ich vierovyznania.

Prešovský samosprávny kraj každoročne organizuje Koncert bez bariér „Kridla túžby“ v Divadle Jonáša Záborského v Prešove, ktorý je prehliadkou schopností a zručností klientov ZSS. Samotnému vystúpeniu v divadle predchádzajú regionálne kolá podľa jednotlivých okresov, ktorých sa zúčastňujú verejní aj neverejní poskytovatelia sociálnych služieb.

Zariadenia sociálnych služieb v Prešovskom kraji zároveň intenzívne spolupracujú s partnerskými zariadeniami v Pardubickom kraji a v Podkarpatskom a Malopoľskom vojvodstve v Poľskej republike.

Opatrenie 1.15.

V zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja sú 4 zariadenia, ktoré sú kombináciou služieb - zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie (so zameraním na Alzheimerovu chorobu, demencie rôzneho typu etiológie, Parkinsonovu chorobu), 3 zariadenia sú kombináciou sociálnych služieb - domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie (Alzheimerova choroba, demencie rôzneho typu etiológie, Parkinsonova choroba), 1 zariadenie je kombináciou domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia (so zameraním na schizofréniu), 1 zariadenie je kombináciou domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia (so zameraním na organický psychosyndróm), a 1 zariadenie je kombináciou domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia (so zameraním na schizofréniu a organický psychosyndróm ťažkého stupňa).

Sociálnu službu v špecializovaných zariadeniach poskytujú 15 neverejní poskytovatelia sociálnych služieb – v prevažnej miere ide o špecializované zariadenia so zameraním na Alzheimerovu chorobu, Parkinsonovu chorobu a demencie rôzneho typu etiológie, 1 neverejný poskytovateľ poskytuje sociálnu službu v špecializovanom zariadení so zameraním na autizmus ambulantnou formou a 1 neverejný poskytovateľ poskytuje sociálnu službu v špecializovanom zariadení so zameraním na autizmus týždennou pobytovou formou.

Opatrenie 1.16.

U zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávneho kraja dochádza u veľkokapacitných zariadení k postupnému znižovaniu kapacity, a tým aj zníženiu počtu lôžok, prirodzeným spôsobom (napr. DSS Batizovce, DPS Stará Ľubovňa, DSS Jabloň, DSS Legnava).

Opatrenia sa plnia priebežne.

7.4.2. Rozvoj terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb podporujúcich zotrvanie starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí.

Opatrenie 1.1.

Prešovský samosprávny kraj ako registrový úrad zapisuje do registra v zmysle zákona o sociálnych službách poskytovateľov terénnych sociálnych služieb a ambulantných sociálnych služieb – v prípade seniorov ide najmä o poskytovanie opatrovateľskej služby a poskytovanie sociálnej služby v dennom stacionári. V registri je zapísaných 146 poskytovateľov opatrovateľskej služby, z toho 105 miest a obcí a 41 neverejných poskytovateľov. Zároveň sú v registri zapísaní poskytovatelia sociálnej služby v dennom stacionári, pričom 6 stacionárov je v pôsobnosti miest a obcí (kapacita 99 miest) a sociálnu službu v 71 denných stacionároch poskytujú neverejní poskytovatelia (kapacita 1791 miest).

Opatrenia sa plnia priebežne.

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

Opatrenie 1.1.

V rámci deinštitucionalizácie je snahou pre prijímateľov sociálnej služby vytvoriť priestorové a materiálne prostredie, v ktorom si budú môcť uplatňovať svoje základné ľudské práva a slobody, čo zároveň prispeje k rovnosti ich príležitostí. Zámerom je vytvoriť podmienky pre poskytovanie ambulantných a terénnych sociálnych služieb pre prijímateľov sociálnych služieb a ich rodinných príslušníkov, tak aby vznikol kontinuálny systém sociálnych služieb, ktorý bude reflektovať potreby prijímateľov sociálnej služby a ich rodinných príslušníkov v priebehu celého ich života. Pripravovaným zariadením sociálnych služieb za Prešovský samosprávny kraj pre proces deinštitucionalizácie je Centrum sociálnych služieb Zátíšie v Osadnom.

Opatrenie 1.2.

Prešovský samosprávny kraj ako registrový úrad zapisuje do registra v zmysle zákona o sociálnych službách poskytovateľov sociálnej služby - terénna sociálna služba krízovej intervencie. V registri samosprávneho kraja je zapísaných 6 poskytovateľov tejto sociálnej, ide o obce a mestá, resp. neverejných poskytovateľov.

Opatrenia sa plnia priebežne.

7.4.4. Poskytovatelia neformálnej starostlivosti (opatrovatelia) a ich sociálna ochrana

Opatrenie 1.2.

Zvyšovanie počtu poskytovateľov sociálnych služieb zameraných na seniorov (či už verejných, resp. neverejných), a to terénnej sociálnej služby – opatrovateľská služba a ambulantnej sociálnej služby – denný stacionár sa vytvárajú podmienky na zvýšenie zamestnanosti starších žien, ktoré sa podieľajú na poskytovaní neformálnej pomoci rodinným príslušníkom odkázaným na pomoc iných fyzických osôb.

Opatrenia sa plnia priebežne.

Jednota dôchodcov na Slovensku

5.2. Právna ochrana seniorov

Cieľ 1: Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov.

V roku 2014 sa v organizáciách Jednoty dôchodcov na Slovensku (základných, okresných i krajských) uskutočňovali besedy so zástupcami polície na tému podvodných predajov, zneužívajúc zraniteľnosť seniorov, neschopnosť sa im brániť. Tejto téme sme venovali veľkú pozornosť aj na schôdzach vo vnútri organizácie. Celkovo sa uskutočnilo takmer 90 takýchto besied. Pozornosť bola venovaná tejto téme aj na stránkach časopisu Tretí vek i web-stránke JDS.

Cieľ 2: Zverejňovať právne rubriky a čitateľské poradne v časopisoch pre seniorov, organizovať pravidelné regionálne poradne a prednášky na témy ochrany práv seniorov v závislosti od konkrétnych problémov, ktoré rezonujú v spoločnosti – vytvoriť priestor pre osobné konzultácie a riešenie konkrétnych právnych problémov.

Poradenstvo malo na stránkach časopisu Tretí vek dostatočný priestor . Ako príklad uvádzame témy roku 2014: “Strážte si vaše financie a predchádzajte exekúciám “, “Ako sa vyplácajú vdovecké a vdovské pozostalostné penzie”, “Odškodné pri besnení vetra, dažďa a povodní”, “Hľadajte úver, ktorému budete rozumieť” (č. 1-2/2014), “Dôchodok vyplácaný bezhotovostne na účet je bezpečnejší a bezproblémovjší”, “Potrebujete právnu pomoc a nemáte na ňu peniaze?”, “Seniori s nízkymi dôchodkami môžu žiadať o pomoc v hmotnej núdzi”, (č.3/2014), “Prenajímate nehnuteľnosť alebo jej časť? Aké odvody vás čakajú.”, “Chcete darovať dom a zároveň v ňom dožiť? ”, “úvery môžete mať výhodnejšie, stačí si v nich poupratovať”, (č.4/2014), “Niekoľko rád k problémom nášho zvyšujúceho sa veku”, “Reklamovať môžete aj oblečenie kúpené v zľave”, “Dôchodcovia budú vlakmi cestovať bezplatne”, (č.5/2014), “Rada vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie sa politikám starnutia”, “Ako žiadať o vrátenie daňového preplatku”, “Aké dávky v hmotnej núdzi môžete v roku 2014 dostať”, “Na Slovensku prechádzame na nový spôsob úhrady správnych a súdnych poplatkov”.

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 1: Subjekty presadzujúce záujmy starších ľudí považovať za aktívnych partnerov pri

tvorbe verejných politík, využívať ich vedomosti, skúsenosti a potenciál na zlepšenie situácie starších ľudí aj v oblasti sociálnej politiky, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú.

Zástupcovia JDS pôsobili v roku 2014 vo Výbore pre seniorov, v auguste 2014 transformovanom na Radu vlády SR pre práva seniorov a prispôsobovanie sa politikám starnutia populácie. Tu JDS presadzovala záujmy seniorov, nielen svojich členov.

Cieľ 2: Posudzovať politiky a opatrenia z hľadiska ich vplyvu na starších ľudí s dôrazom na zabránenie diskriminácií na základe veku a na ochranu ľudských práv a slobôd.

JDS prostredníctvom svojich orgánov a komisií, jednak Zdravotnej, ako aj Sociálnej, sa vyjadrovala ku všetkým otázkam týkajúcich sa seniorov. Pravidelne sme venovali pozornosť problematike valorizácie dôchodkov, najmä s dôrazom na páľčivého problému starodôchodcov

Cieľ 3: Poskytovať odbornú pomoc a podporu formou dotácii seniorským organizáciám, na rozvoj sociálnych činností v sociálnej oblasti, ktoré sú v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“).

JDS žiadala MPSVR SR o grant na rekondičné pobyty. V roku 2015 bol tento grant poskytnutý pre 4 300 seniorov vo ôsmich kúpeľoch v SR

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva, právom chránené záujmy a potreby aj cez seniorské organizácie.

Počet členov našej organizácie sa priebežne zvyšuje. V roku 2014 bolo organizovaných viac ako 83 000 dôchodcov vo vyše 1 100 základných organizáciách. Prvoradým záujmom našej organizácie je zabezpečiť účasť našich členov na živote spoločnosti, presadzovať ich práva a aktivizovať ich pre kultúrnu, športovú činnosť a dobrovoľníctvo.

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby, poskytovania a komunitného rozvoja (vrátane rozvoja sociálnych služieb) ústretových starším ľuďom a zodpovedajúcim ich potrebám a preferenciám, starších ľudí a ich rodiny ako potenciálnych užívateľov.

Problematike komunitného života, najmä príprave a realizácii plánov komunitného rozvoja sociálnych služieb sa venovala pozornosť v množstve našich základných organizácií.

Členovia aktívne participovali na práci pracovných skupín a hodnotili ich potrebnosť a skutočnú realizáciu.

Cieľ 2: Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci a podpory v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci.

Tejto téme sme venovali veľkú pozornosť aj na úrovni Ústredia – uskutočnili sa stretnutia so zástupcami MPSVR SR a poskytovateľov sociálnych služieb. Zdôrazňovali sme potrebu starostlivosti o seniorov v domácom prostredí, až v prípade, že to nie je možné z dôvodov zdravotného či sociálneho stavu, malo by sa pristúpiť k ich umiestneniu do zariadení, avšak na základe slobodnej voľby nevládneho seniora/seniorky. Pozornosť venujeme skvalitneniu opatrovateľskej služby.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Cieľ: Zabrániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi.

Opatrenia:

1.1. Klásť dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.

Týmito otázkami sa zaoberala Sociálna komisia a v rámci možnosti poskytujeme poradenskú pomoc. Konkrétne aktivity prekračujú rok 2014.

1.2. Vytvoriť podmienky na elimináciu zanedbávania, zneužitia a zlého zaobchádzania so staršími ľuďmi odkázanými na pomoc iných osôb poskytovaním kvalitných sociálnych služieb.

Zvyšovať schopnosť sociálnych zamestnancov vyhľadávať a riešiť prípady zneužívania, zlého zaobchádzania a zanedbávania starších ľudí, dôraz klásť na prevenciu, zabránenie vzniku takýchto javov.

Týmito otázkami sa zaoberá Sociálna komisia a v rámci možnosti poskytuje poradenskú pomoc.

1.3. Sprísniť reguláciu, dohľad a sankcie na predaj tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. Informovať verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách. Zvážiť prijatie právnej úpravy, podľa ktorej by za určitých podmienok bolo možné odňať oprávnenie na výkon činnosti subjektom poskytujúcim finančné služby v prípade porušenia zákona.

V spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti boli prijaté legislatívne opatrenia na ochranu seniorov.

1.4. Vytvárať podmienky na zabránenie sociálnej izolácie starších ľudí, ktorá je jedným z rizikových faktorov možného týrania a zanedbávania starších ľudí, prípadne ich manipulácii.

Významnú úlohu v tom v rámci svojho pôsobenie hrajú aj základné organizácie JDS.

1.5. Zvyšovať bezpečnosť, ochranu života, zdravia a majetku starších ľudí, brániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi a násiliu voči starším ľuďom – pokračovať v realizácii preventívnych projektov zameraných na seniorov (celoslovenský projekt „Bezpečná jeseň života“ a projekty na regionálnej úrovni).

V spolupráci s oddelením prevencie Ministerstva vnútra SR organizujeme besedy na tému prevencie trestných činov.

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja sebarealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby.

Téma dobrovoľníctva rezonovala v roku 2014 v orgánoch JDS, ako aj na nižších článkoch. Veľa seniorov sa zapája do neplatenej práce pre iných seniorov, poskytujú si vzájomnú pomoc.

Cieľ 2: Zvýšiť informovanosť o možnostiach výkonu dobrovoľníckej práce v sociálnych službách, zabezpečiť prístup seniorov k týmto informáciám v záujme uľahčenia participácie starších ľudí na vzájomnej svojpomoci, na práci medzigeneračných skupín v komunitách, vytváranie príležitostí na realizáciu potenciálu seniorov.

V rámci roku aktívneho starnutia sme venovali veľa pozornosti téme medzigeneračnej solidarity. Máme príklady mladých ľudí, ktorí sa ako odborníci zapájajú do odborných a programových aktivít. Medzigeneračnú solidaritu sme propagovali aj na stránkach nášho časopisu Tretí vek.

7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľ 6 a 7

Cieľ 6: Podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl a celkové zdravie seniorov formou edukačných aktivít zamestnancami regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike prostredníctvom individuálneho, skupinového a hromadného poradenstva.

Opatrenie:

Podpora aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a celkového zdravia seniorov.

Časopis tretí vek publikoval v roku 2014 viacero článkov na tému zdravého spôsobu života, ochrany zdravia, pohybových aktivít, a všetkého, čo udržaniu dobrého fyzického stavu seniorov prispieva. Pravidelne sú v ňom zverejňované krížovky. Besedy s lekármi, zdravotníkmi, ale aj psychológmi a podobne sú obľúbenými programovými aktivitami Klubov dôchodcov, základných organizácií a pod.

Cieľ 7: Zachovať dotácie na podporu rekondičných aktivít seniorov podľa §6, odsek 1 písm.

b)

zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení zákona č. 393/2012 Z. z. v súlade s možnosťami štátneho rozpočtu.

Členovia JDS veľmi oceňujú možnosti dotácií na rekondičné pobyty. Tieto dotácie sú plne využité, nakoľko to prispieva k lepšiemu zdraviu a zlepšuje životný komfort aj pre tých dôchodcov, ktorí majú nízke dôchodky. JDS požaduje navýšenie finančného balíka na takéto pobyty.

7.4.1. Dostupnosť, kvalita a finančná udržateľnosť sociálnych služieb

1.12. Dôsledne vyhodnocovať vplyvy reforiem a opatrení v oblasti sociálnych služieb na súčasnú i budúcu situáciu starších ľudí.

V roku 2014 vo Výbore pre seniorov a Rade vlády SR pre práva seniorov a prispôbovanie sa politikám starnutia populácie bola táto problematika diskutovaná a podporená..

7.4.3. Humanizácia sociálnych služieb spojená s podporou deinštitucionalizácie sociálnych služieb

1.2. Podporiť rozvoj terénnej sociálnej práce v obci poskytujúcej starším ľuďom a ich rodinám

podporu a flexibilné služby a prispievajúcich k nezávislosti a sociálnej participácii starších ľudí.

JDS podporuje skvalitnenie terénnej sociálnej práce.

1.3. Podporovať opatrenia na prevenciu inštitucionalizácie a závislosti na dlhodobej starostlivosti.

Sociálna komisia venovala pozornosť tejto téme v rámci svojej činnosti a tiež aj na stretnutí so zástupcami MPSVR SR a poskytovateľov sociálnych služieb.

7.7.2. Informovanosť a dostupnosť kultúry, podpora solidarity a súdržnosti medzi generáciami

Cieľ 1: Rozvíjať aktívny prístup seniorov ku kultúre, podporovať rozvoj ich kultúrnych potrieb

s cieľom motivovať ich k tvorbe kultúrnych hodnôt a tým aj k zmysluplnej tvorbe vlastného

života, napomáhať ich začlenenie do spoločnosti a proces sociálnej inklúzie.

Opatrenia na podporu aktívneho starnutia, rozvoja a napĺňania kultúrnych potrieb seniorov – oblasť kultúra:

1.1. Podporovať prostredníctvom dotačného systému MK SR aktívnu účasť seniorov na tvorbe kultúrnych hodnôt.

V rámci dotačného systému MK JDS požiadala (a získala) o grant na:

- XV. celoslovenská prehliadka speváckych súborov seniorov
- II. Celoslovenskú výstavu ručných prác seniorov 2014
- Celoslovenskú prehliadku v prednese poézie a prózy

Tieto celoslovenské prehliadky sú silným povzbudením aktivít našich členov a ich rodinných príslušníkov, ocenenie verejnosti je pre nich motiváciou do ďalšej činnosti. Na tieto podujatia pozývame aj deti a mladých ľudí, aby sa upevňovalo medzigeneračné porozumenie a aby mládež vnímal seniorov ako pozitívny vzor, bez stereoty

1.2. Podporovať dostupnosť kultúry pre seniorov prostredníctvom organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR.

Mnohé kultúrne zariadenia poskytujú seniorom mimoriadne zľav

1.3. Rozvíjať neformálne celoživotné vzdelávanie seniorov prostredníctvom kultúrnych mechanizmov a kultúrnych inštitúcií s cieľom zvyšovať povedomie o význame aktívneho starnutia, predchádzať diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu.

Seniori (členovia JDS) sa aktívne zúčastňujú vzdelávania v rámci Akadémií tretieho veku a Univerzít tretieho veku, ako aj vnútrozväzového vzdelávania. Pravidelne o týchto aktivitách bolo informované v roku 2014 na stránkach časopisu Tretí vek (TUV vo Zvolene, TUV v Banskej Bystrici a iné). V rámci toto interného vzdelávania je pripisovaná dôležitosť zdravému životnému štýlu a aktívnemu starnutiu. Tieto témy sú prezentované aj v časopise JDS "Tretí vek".

Turisti si v rámci JDS organizujú turistické vychádzky, športujú. Vyvrcholením tohto sú každoročné celoslovenské športové dni seniorov. V roku 2014 boli organizované s podporou grantu Nadácie Orange. V Nitre sa v lete uskutočnili už XVIII. Celoštátne seniorske športové hry a turizmus.

1.4. Zvýšiť dostupnosť informácií o kultúre a možnostiach aktívnej participácie na tvorbe kultúrnych hodnôt pre seniorov.

Kultúrne aktivity majú významné miesto v činnosti JDS. Na všetkých úrovniach organizácie sa konajú aktivity zamerané na ručné práce, výtvarné aktivity, poéziu (prednes i tvorbu), spev. Vyvrcholením bývajú potom regionálne (karjské) kolá speváckych súborov, prednes poézie a prózy, prehliadky speváckych súborov, prehliadky umeleckej tvorby – vyšívania, pletenia, háčkovania, paličkovanej čipky, drôtikovania, maľby. Tieto aktivity podporuje aj Ministerstvo kultúry SR.

Cieľ 2 Podporovať prípravu na aktívne starnutie, rúcať stereotypy voči starším ľuďom, posilňovať medzigeneračné vzťahy, zodpovedať otázky zdravia a prevencie chorôb, zdravého životného štýlu, aktívneho využitia voľného času a duševnej očisty prostredníctvom relácií vysielaných v televízii a rozhlase.

Opatrenie:

Každoročne pri tvorbe programovej a vysielacej štruktúry rozhlasového a televízneho vysielania prihliadať na potreby starších ľudí a zaradiť do vysielania relácie pre starších zamerané aj na vzdelávanie.

Predseda JDS a ďalší reprezentanti organizácie sa v roku 2014 zúčastňovali relácií venovaných seniorskej problematike. , napr. Senior Klub v STV 2.Predseda JDS pravidelne vystupoval v televíznom spravodajstve a reagoval na aktuálne témy a podnety zamerané na problémy a potreby seniorov. Spolupráca bude pokračovať.

7.7.4. Životné prostredie, jeho kvalita a udržateľnosť

Cieľ 1: Zabezpečiť starším ľuďom prístup k vzdelávacím, kultúrnym a duchovným aktivitám

v oblasti starostlivosti o životné prostredie a poskytnúť im dostatok príležitostí na ich osobnostný rozvoj aj vo vyššom veku.

Opatrenie:

Zabezpečiť environmentálnu výchovu a vzdelávanie prostredníctvom edukačných programov pre cieľovú skupinu seniorov.

V roku 2014 sa takéto podujatie realizovali len okrajovo.

Cieľ 4 Formou spoločenských, vzdelávacích a kultúrno-výchovných akcií, stretnutí študentov

so staršou generáciou pozitívne pôsobiť na rozvoj osobností mladej generácie a zároveň zapojiť staršiu generáciu do spoločenského diania a týmto pozitívne vplývať na medzigeneračné vzťahy.

Opatrenie:

Realizovať spoločenské, vzdelávacie a kultúrno-výchovné akcie pozitívne ovplyvňujúce medzigeneračné vzťahy.

Medzigeneračné podujatia patria už dlhodobo k najobľúbenejším aktivitám v základných, mestských či okresných organizáciách. Žiadne slávnostné podujatie JDS (Mesiac úcty k starším, Deň žien, Deň

Matiek a i.) sa nezaobíde bez vystúpení detí z materských či základných škôl, ako aj umeleckých škôl.

Seniori sa stávajú zdrojom informácií a tradičných umeleckých zručností v krúžkoch šikovných rúk, v rámci besied so žiakmi.

Združenie kresťanských seniorov

Združenie kresťanských seniorov Slovenska /ZKS/ ako jedna z dvoch najvýznamnejších seniorských organizácií sa veľmi aktívne zúčastňovalo na tvorbe Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 /NPAS/ a to isté platí aj pre jeho realizáciu. Tento dokument považujeme za veľmi významný a pozitívny krok pri presadzovaní progresívneho a komplexného prístupu k staršej generácii. Je to jedna zo zásadných celospoločenských tém. Uvedomujeme si náročnosť riešenia viacerých zásadných problémov, sme však toho názoru, že vo viacerých prípadoch by prístup zainteresovaných subjektov mohol byť koncepcnejší a dôraznejší, pričom by sa mohla ešte viac presadzovať tesnú spoluprácu so seniorskými organizáciami.

Týmto organizáciám patrí veľmi dôležitá úloha najmä pri realizácii 5. Kapitoly NPAS Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí. Oceňujeme, že seniorské organizácie i konkrétne ZKS sú v duchu NPAS aktívnymi partnermi pri formovaní verejných politík, čo sa prejavuje okrem iného na práci Rady vlády pre seniorov a aj pri iných príležitostiach. V rámci dokumentu cieľ 3 hovorí: „Poskytovať odbornú pomoc a podporu formou dotácií seniorským organizáciám na rozvoj sociálnych činností“. Tu vidíme priestor pre intenzívnejšiu pomoc a podporu. V celej tejto problematike, vrátane právnej ochrany seniorov, ich účasti na veciach verejných či boju proti zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi kladne hodnotíme viaceré kroky inicializované MPSVR SR alebo NR SR, takými sú napr. boj proti „šmejdom“, exekúciám, stanovenie minimálneho dôchodku, atď. Považujeme však za potrebné zintenzívnenie spolupráce MPSVR SR, ale aj iných ministerstiev SR so seniorskými organizáciami Slovenska, najmä v príprave legislatívy a sociálnych opatrení seniorov.

Za veľmi dôležité považujeme zapájanie seniorov do dobrovoľníctva. Účasť ZKS na medzinárodnom projekte EVARS formou opakovaných školiacich seminárov pre seniorských dobrovoľníkov vo vybraných mestách /Bratislava, Trenčín, Partizánske a Prešov/ nám ukázala nové možnosti práce a priniesla pozitívne skúsenosti pri spolupráci ZKS so samosprávami a ďalšími subjektmi. Realizácia projektu však tiež ukázala veľké systémové rezervy v tejto oblasti.

V súvislosti s demografickým vývojom sa mimoriadne významnou otázkou stáva zamestnanosť a zamestnateľnosť starších ľudí. Oceňujeme kroky, ktoré sa realizujú na podporu zamestnanosti v skupine 50+ ako druhej najohrozenejšej na trhu práce. V strednodobej a dlhodobej perspektíve sa však budú pomery na trhu práce výrazne meniť a v súvislosti s tým sa stáva nevyhnutným nový, flexibilný prístup k zvyšovaniu veku odchodu do dôchodku a vytváranie komplexných podmienok pre efektívne zapájanie starších do pracovného procesu. Skúsenosti vyspelých krajín ukazujú na veľký prínos metód vekového manažmentu. Vysoko oceňujeme, že táto problematika je konkrétne rozpracovaná v NPAS, už dnes je však potrebné tieto zámery a úlohy realizovať energetickejšie v tesnej spolupráci štátu, organizácií zamestnávateľov a zamestnancov – a podľa nášho názoru aj seniorských organizácií. Nevyhnutná je totiž zmena myslenia celej spoločnosti. ZKS sa tiež

zúčastnila aktívnej práce v oblasti vekového manažmentu, v ktorom vidíme možnosti pozitívneho riešenia problémov seniorov.

Veľké rezervy sú v zdravotnej starostlivosti starších občanov. Uvedomujeme si nevyhnutnosť chápať ju ako súčasť celkovej zdravotnej starostlivosti s dôrazom na prevenciu, oceňujeme vypracovanie koncepčných materiálov. Vo viacerých konkrétnych prípadoch vrátane systému geriatrickej starostlivosti však vidíme nemálo nedostatkov. Napriek legislatívnej úprave sa nepodarilo v praxi riešiť hradenie zdravotných výkonov v zariadeniach sociálnych služieb, veľkým problémom zostáva koordinácia a integrácia dlhodobej zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb. Za dôležité považujeme podporu projektov prevencie starostlivosti o zdravie seniorov v oblasti trávenia voľného času, podpory kultúry, vzdelávanie, športu, charitatívnej a dobrovoľníckej činnosti. Medzigeneračná spolupráca a solidarita by mala byť trvalou témou seniorov a ďalších mladších generácií.

Sociálne služby naďalej zostávajú mimoriadne problémovou oblasťou. Podľa nášho názoru sa dostatočne nedaria a odsúvajú správne ciele a opatrenia NPAS ako zabezpečenie dostupnosti, kvality a udržateľnosti sociálnych služieb, na základe záverov auditu verejnej správy možnosti poskytovať finančný príspevok podľa stupňa odkázanosti, zabezpečiť spolufinancovanie sociálnych služieb z verejných zdrojov pre všetkých prijímateľov bez rozdielu a ďalšie. Alarmujúcu situáciu sme na viacerých miestach zaznamenali v terénnych a ambulantných sociálnych službách. Tie by sa v súvislosti s deinštitucionalizáciou mali zákonite rozvíjať a filozofia zotrvania starších ľudí v prirodzenom rodinnom prostredí je hlboko vlastná zásadám ZKS. Neraz však dochádza k opačnému procesu. Samosprávy často z nedostatku finančných prostriedkov obmedzujú rozsah týchto služieb a neverejní poskytovatelia konajú rovnako, keď ich nedokážu z ekonomických dôvodov ponúknuť za prijateľnú cenu mnohým, ktorí ich naliehavo potrebujú. Považujeme preto za nevyhnutné túto situáciu neodkladne riešiť.

ZKS vysoko oceňuje súčasné možnosti používania elektronických spôsobov komunikácie seniorov so svetom. Členovia ZKS sa stále väčšou mierou oboznamujú a používajú internet, najmä internet, ale aj mobily a iné možnosti kontaktov a získavania informácií. Oceňujeme, že od r. 2012, aj s dotáciou na tlač od MPSVR SR, ZKS vydáva 3-4 čísla kvalitného časopisu Generácie, ktoré bezplatne distribuujeme do všetkých regiónov Slovenska.

Pri hodnotení doterajšieho plnenia NPAS už za pomerne krátky čas možno hovoriť o viacerých prínosných krokoch. Ak sme upozornili predovšetkým na niektoré problémové miesta, tak preto, aby sme pomohli nasmerovať úsilie predovšetkým tam, kde je to najpotrebnejšie. ZKS je pripravené v tomto úsilí všestranne aktívne vystupovať.

Fórum pre pomoc starším

Ochrana ľudských práv, podpora aktívnej nezávislosti a občianska účasť starších ľudí

5.1. Presadzovanie práv, právom chránených záujmov a potrieb starších ľudí prostredníctvom podpory seniorských organizácií

Cieľ 1: Subjekty presadzujúce záujmy starších ľudí považovať za aktívnych partnerov pri tvorbe verejných politík, využívať ich vedomosti, skúsenosti a potenciál na zlepšenie situácie starších ľudí aj v oblasti sociálnej politiky, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Fórum aktívne pracovalo na viacerých projektoch na národnej i medzinárodnej úrovni s cieľom zabezpečenia dôstojnej staroby a aktívneho zapojenia sa starších do ovplyvňovania verejných politík. Starších sme školili, zapájali do vzdelávacích akcií, zapájali sme ich do hodnotenia a presadzovania svojich požiadaviek, ako i do formovania návrhov a podnetov na zlepšenia života starších. Zástupcovia starších z rôznych regiónov aktívne pracovali vo vytvorenom Parlamente seniorov, kde definovali problémy a potreby starších, podieľali sa na spracovávaní materiálov pre zlepšenie ich kvality života a upozorňovali na problémy z reálneho života.

Aktívne sme pracovali v expertných skupinách na európskej úrovni v rámci aktivít AGE- Platform Europe, ktoré definovali návrhy a podnety pre európske organizácie v rámci spolupráce s EK a EP.

Cieľ 3: Poskytovať odbornú pomoc a podporu formou dotácií seniorským organizáciám, na rozvoj sociálnych činností v sociálnej oblasti, ktoré sú v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“).

Gestor: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Fórum pre pomoc starším realizovalo projekty podporené MPSVaR na činnosť poradenstva a prevádzky celoslovenskej bezplatnej Senior linky a medzinárodnú spoluprácu. Realizovali sme projekty podporené MZV v oblasti ochrany a presadzovania práv starších a realizovali sme i rôzne projekty so zahraničnou spoluprácou. Poskytovali sme informácie členským organizáciám o prijatých zákonoch, normách v prospech skvalitňovania života starších.

Cieľ 4: Podporiť účasť starších ľudí na živote spoločnosti a presadzovať ich práva, právom chránené záujmy a potreby aj cez seniorské organizácie.

Gestor: obce a VÚC

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Fórum aktívne zapájalo starších do ochrany a presadzovania vlastných práv, zúčastňovali sa našich akcií

Fórum pre pomoc starším realizovalo množstvo aktivít na ochranu práv starších ľudí, čo je jednou z hlavných úloh tejto organizácie. Starší občania sa zúčastňovali akcií, ktoré sme realizovali na národnej i regionálnej úrovni. V rámci Parlamentu seniorov, ktorý pracuje v rámci Fóra, sú zastúpení zástupcovia organizácií, Klubov seniorov z celého Slovenska. Starší v rámci týchto akcií aktívne pracovali na spracovávaní návrhov a podnetov zlepšovania ich života a na základe získaných vedomostí aktívne pracovali aj na miestnej úrovni a tieto prenášali do svojich klubov, ako i spolupráce so samosprávou.

V rámci našich stretnutí, sme aktívne zapojili starších do definovania problémov v oblasti ochrany základných práv starších a definovania problémov v oblasti zneužívania, zanedbávania, týrania a domáceho násillia. Na národnom stretnutí a rokovaní Parlamentu seniorov sme prijali konkrétne závery a podnety na ich riešenie, ktoré sme zaslali i MPSVaR.

V rámci školení a workshops, ktoré sme realizovali priamo v regiónoch, pre zvyšovanie právneho vedomia a zručností starších v obhajobe a presadzovaní vlastných práv a realizovali sme rôzne aktivity na prevenciu proti porušovaniu práv - školenie, workshopy, informácie cez internet, listy, letáky a poskytovali sme im dôležité informácie na osobných stretnutiach a v rámci poradenstva.

5.2. Právna ochrana seniorov

Cieľ 1: Zabezpečiť osvetu seniorov v otázkach nemorálnych zmluvných podmienok a zneužívajúcich praktík poskytovateľov služieb alebo dodávateľov tovarov.

Gestor: seniorské organizácie zastúpené vo Výbore pre seniorov v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MH SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“), univerzity a vysoké školy, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Fórum pre pomoc starším je zamerané na ochranu a presadzovanie práv a robí množstvo akcií na osvetu a prevenciu priamo v členských organizáciách Fóra, kluboch dôchodcov po celom Slovensku.

Realizovali sme osvetu a prevenciu proti uplatňovaniu rôznych nekalých obchodných praktík. Prispeli sme k tomu, že sa zvýšilo právne vedomie starších ľudí.

V rámci stretnutí sme robili osvetu tým, že sme im predložili letáčky a materiály s informáciami ako sa brániť ako uplatňovať svoje práva, kde sa obrátiť v prípade zneužitia, podpísania nevýhodných zmlúv, informácie o súčasnej legislatíve.

V rámci regiónov Slovenska sme uskutočnili 13 workshopov v rámci osvetu so staršími v rôznych regiónoch Slovenska v spolupráci s políciou, samosprávami a seniorskými organizáciami.

Spolupracovali sme s rôznymi subjektmi so samosprávami, Policajným prezídiom, Ministerstvom vnútra, Ministerstvom spravodlivosti, Verejnou ochrankyňou práv, miestnou políciou a rôznymi klubmi a seniorskými organizáciami v rámci celého Slovenska, ale aj expertmi, ktorých sme zapojili do našich aktivít.

Robili sme veľkú kampan a poskytovanie informácií o problematike zneužívania rôznymi nekalými praktikami v médiách. O našich aktivitách a o tejto problematike bolo uverejnených viac článkov v dennej tlači v rôznych časopisoch . Uskutočnilo sa niekoľko relácií v RTVS . Markíze, TA3, LUX, v Slovenskom rozhlase, Lumene a iných printových médiách, časopisoch – Slovenka, Pravde, rôznych regionálnych časopisoch. Z našich preventívnych a informačných akciách bolo zverejnených viac správ i cez TASR.

Zvyšovali sme informovanosť verejnosti v oblasti ľudských práv a a konkrétnych problémov starších o zneužívaní, ako i páchaní násilia a týrania starších – spolupracovali sme s rôznymi médiami RTVS, Markíza, Joj, TA3, LUX, Rádio Lumen ako aj miestnymi televíziami. Poskytli sme viacero informácií v rôznych národných i regionálnych časopisoch a denníkoch

Zúčastnili sme sa tiež celoslovenského stretnutia, ktoré organizovalo Ministerstvo vnútra a Policajný zbor pre svojich pracovníkov a poskytli sme im obsiahle informácie o nekalých praktikách pri zneužívaní starších a naše poznatky zo Senior linky, ktoré oni môžu využiť pri ochrane občana.

Cieľ 2: Zverejňovať právne rubriky a čitateľské poradne v časopisoch pre seniorov, organizovať pravidelné regionálne poradne a prednášky na témy ochrany práv seniorov v závislosti od konkrétnych problémov, ktoré rezonujú v spoločnosti – vytvoriť priestor pre osobné konzultácie a riešenie konkrétnych právnych problémov.

Gestor: seniorské organizácie zastúpené vo Výbore pre seniorov

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MPSVR SR, MŠVVŠ SR, RTVS, vysoké školy a univerzity, inštitúcie ďalšieho vzdelávania

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Fórum pre pomoc starším aktívne spolupracovalo s rôznymi inštitúciami – samospráva, polícia, štátne inštitúcie, ministerstvo spravodlivosti, práce, vnútra a policajného zboru v oblasti informovanosti a prevencie – realizovali spoločné akcie – workshopy v regiónoch, poskytovali sme im naše poznatky a konkrétne prípady zneužitia, týrania, upozorňovali na porušovanie práv starších či už v zariadeniach, v domácnostiach, ako i používania rôznych nekalých obchodných praktík. Poskytovali sme kontrolným orgánom sťažnosti a podnety, ktoré boli spoločne riešené.

Uskutočnili sme 25 prednášok v rámci stretnutí v regiónoch zamerané na prevenciu a ochrany práv starších v spolupráci s Mestskou políciou a samosprávou kde sme im poskytli konkrétne informácie o zákonných normách, ako sa brániť proti zneužívaniu a porušovaniu ich práv. Konkrétnymi príkladmi z praxe sme starších upozornili na používanie nekalých praktík, páchaní trestných činov a ohrozovaní tejto skupiny rôznymi asociálmi. Urobili sme prednášky ako sa brániť, kde sa obrátiť v prípade ich zneužitia .

19.- 22. 11. sme uskutočnili v hoteli Régia v Bojniciach školenie zástupcov klubov seniorov z celého Slovenska o presadzovaní a uplatňovaní svojich práv. Na zasadnutí boli dôležité prednášky o ochrane práv spotrebiteľa a boji proti porušovaniu práv

starších. naše aktivity boli zamerané na zvyšovanie sa ich právneho vedomia a znalostí o zákonoch.

Na stretnutí boli prijaté návrhy, aby sa zamedzilo rôznym klamným a zavádzajúcim reklám o tovaroch a službách a poskytovaní rôznych pôžičiek . Starší reagovali kriticky na problém, že je veľa rôznych reklám na pôžičky uvádzané vo verejných médiách. Taktiež bola požiadavka na obmedzenie násilia a vulgarizmu v rôznych reláciách a filmoch ktoré propagujú a šíria napätie , násilie a degradujú hodnoty života.

Naše prednášky sme tiež zamerali ako si udržať dobré zdravie. ako riešiť problémy zneužívania, násilia a týrania starších.

5.3. Účasť starších ľudí na rozhodovaní vo veciach, ktoré sa ich priamo dotýkajú na všetkých úrovniach, ich právo slobodnej voľby a participácia na živote v spoločnosti

Cieľ 1: Zapájať do plánovania, tvorby, poskytovania a komunitného rozvoja (vrátane rozvoja sociálnych služieb) ústretových starším ľuďom a zodpovedajúcim ich potrebám a preferenciám, starších ľudí a ich rodiny ako potenciálnych užívateľov.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Cieľom Fóra pre pomoc starším je dosiahnuť skvalitnenie života a dôstojnosť staršej generácie a ich ochrana proti porušovaniu ich práv, a tiež príprava koncepcií na riešenie rastúceho problému zneužívania, týrania a zanedbávania starších.

Najdôležitejšími aktivitami a úlohou je aktivizácia starších a zapájanie starších na tomto procese čo vytvára predpoklad dobrej a dlhodobej spolupráce, vytvorenie motivácie pre aktívne zapájanie starších a aj expertov do monitorovania konkrétneho uplatňovania práv starších ako i hľadanie riešení a prevenciu.

Fórum rozšírilo spoluprácu so širokým okruhom organizácií, klubmi seniorov, samosprávami a ďalšími inštitúciami. Máme neustály konkrétny styk so seniormi a prebieha neustála konzultácia s nimi, čím získavame pre svoju prácu cenné poznatky o ich potrebách a ich problémoch a starší sú aktívne zapojení do diskusií a definovaní svojich problémov a predkladaní návrhov na zlepšenie svojho života .

Aktívne starší pracujú v rámci vytvoreného Parlamentu seniorov, ktorý je významným subjektom a môže ovplyvňovať politické a právne rozhodnutia, vstupovať do tvorby a

prijímania legislatívnych návrhov a ktoré ovplyvňujú postavenie a život starších na Slovensku.

Starší z rôznych regiónov majú značné znalosti o problematike a dokážu veľmi aktívne a s prehľadom pripomienkovať rôzne dokumenty, dávajú fundované návrhy na riešenia. Získané vedomosti z našich podujatí a školení využívajú vo svojich organizáciách, kde o problémoch diskutujú a predkladajú ich svojim rovesníkom vo svojich organizáciách ako i v rámci komunikácie so samosprávami. Parlament seniorov, má vlastný štatút a plán práce a je vhodnou formou aktívnej práce starších v definovaní svojich návrhov a podnetov pre zlepšenie ich postavenia k čomu ich my motivujeme. Do práce zapájame ďalších expertov pre riešenie zneužívania, násilia a týrania starších osôb.

Spoluprácu s rôznymi subjektmi a staršími v rámci európskych sietí zahraniční účastníci hodnotili toto aj ako našu prednosťou pri realizácii aj medzinárodných projektov. Naše aktivity aj v rámci medzinárodných podujatí boli zaradené medzi príklady dobrej praxe. Konkrétna spolupráca so staršími a zástupcami samospráv nám pomáha poznať konkrétne situácie, získanie konkrétnych údajov, monitorovanie a kontrolu uplatňovania zákonov v praxi čo je dôležitým zdrojom informácií pre riešenie problémov a potrieb starších. Práve táto skutočnosť nám pomohla v riešení zneužívania starších a boji proti nekalým praktikám a možnosť predkladať návrhy na prijatie zákona proti zneužívaniu starších nekalými praktikami

V rámci našej činnosti sme aktívne spolupracovali so zahraničnými partnermi AGE európskej platformy v Bruseli, prezentovali sme naše dosiahnuté výsledky v riešení problematiky starnutia a staroby na európskej úrovni.

Pracovali sme v odborných skupinách antidiskriminačnej, sociálnej inklúzie a ochrany SPEG. a zúčastňovali sme sa medzinárodných stretnutí kde sme veľmi úspešne prezentovali Slovensko a naše aktivity boli uznané ako príklady dobrej praxe

Zúčastnili sme sa 4 medzinárodných stretnutí v rámci ktorých sme prezentovali naše aktivity, ale i spoluprácu s rôznymi inštitúciami o práci na Národnom pláne aktívneho starnutia, prácu vo Výbore seniorov, ale aj dosiahnuté pozitívne výsledky v ochrane práv starších – ako prijatie zákona o nekalých praktikách.

Cieľ 2: Zabezpečiť pre starších ľudí právo voľby a spolurozhodovania o forme, spôsobe, rozsahu a mieste poskytovania pomoci a podpory v záujme zabezpečenia dôstojnosti v starobe a pri poskytovaní pomoci.

Gestor: obce a VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb a zástupcami prijímateľov sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Fórum zrealizovalo medzinárodný projekt o aktívnom zapojení starších do verejného a politického života. V rámci projektu sme motivovali ľudí k účasti na voľbách, oboznamovali ich s činnosťou inštitúcií EU a ich vplyv na život a zabezpečenie dôstojnosti v starobe.

Fórum je členom medzinárodnej organizácie AGE – Platform Europe v Bruseli, ktorá aktívne spolupracuje s EK, EP. Delegácia starších ľudí sa zúčastnila aj medzinárodného stretnutia v EP v Bruseli, kde starší mali možnosť prezentovať svoje názory a život na Slovensku a tiež získať informácie o živote starších v členských krajinách EU.

V rámci aktivít na Slovensku sme našim členom, ako i ďalším organizáciám poskytovali informácií o práci EK, EP a zahraničných organizácií v prospech riešenia problémov starších, oboznamovali sme ich s prácou konkrétnych európskych inštitúcií a význam účasti starších vo voľbách do EP. Pred voľbami do EP sme vyzývali starších k účasti vo voľbách s poukázaním na prospech členstva EU pre zlepšenie a skvalitnenie života v starobe. Komunikovali sme s kandidátmi na poslancov s cieľom získať ich pre angažovanie sa v problematike starších. Podarilo sa nám získať 5 slovenských poslancov EP na spoluprácu v rámci európskej siete AGE- Platform Europe a našou organizáciou v rámci vytvorenej Interskupiny, ktorá sa bude zaoberať problémami starších ľudí v EU a s cieľom presadzovať návrhy a podnety zo Slovenska.

5.4. Zneužívanie a zlé zaobchádzanie so staršími ľuďmi

Cieľ: Zabrániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi.

Opatrenia:

1.1. Klásť dôraz na elimináciu diskriminácie na základe veku a ochranu ľudských práv pri poskytovaní sociálnych služieb.

Gestor: MPSVR SR v spolupráci s obcami a VÚC

Spolupracujúce subjekty: poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

V tejto oblasti Fórum robilo veľký kus práce, prispeli sme ku kvalitnejším službám, tým, že sa podarilo odstraňovať nedostatky ich poskytovaní v spolupráci s kompetentnými inštitúciami.

V rámci prevádzky poradenského centra a Senior linky sme riešili sťažnosti na diskrimináciu o porušovanie práv starších v niektorých zariadeniach. Konkrétne podnety na zlé zaobchádzanie v zariadeniach sociálnych služieb Fórum riešilo podávaním podnetov na VÚC, samosprávy a príslušné kontrolne orgány, aj kontrolnému orgánu MPSVaR. V prípade podaných sťažností starších sme tieto riešili s kompetentnými orgánmi – sociálnymi odborníkmi, samosprávou a podarilo sa nám aj viacero konkrétnych prípadov pozitívne vyriešiť a následne bola urobená náprava a odstránenie nedostatkov. Najdôležitejšie bolo to, že sme občanom vedeli poradiť ako sa brániť, podarilo sa nám aj konkrétne ochrániť život a zabrániť ďalšiemu porušovaniu práv tých, ktorí pomoc potrebovali.

1.3. Sprísniť reguláciu, dohľad a sankcie na predaj tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a sútáží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. Informovať verejnosť o najčastejšie sa vyskytujúcich nekalých obchodných praktikách. Zvážiť prijatie právnej úpravy, podľa ktorej by za určitých podmienok bolo možné odňať oprávnenie na výkon činnosti subjektom poskytujúcim finančné služby v prípade porušenia zákona.

Gestor: MH SR, MV SR,

Spolupracujúce subjekty: MS SR, MF SR, NBS, obce, VÚC, poskytovatelia sociálnych služieb, zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Fórum sa dlhodobo zaoberá problematikou zneužívania i týrania starších. Našou iniciatívou bolo i zvolanie mimoriadneho Výboru seniorov, kde sme sa špeciálne zaoberal touto témou.

Zrealizovali sme prieskum za účelom zistiť aké sú formy násillia, týrania a zneužívania starších, kde sa najčastejšie vyskytuje a akými formami rôznych nekalých obchodných praktík sú porušované práva starších ľudí.

V novembri sme uskutočnili celoslovenské školenie starších – zástupcov rôznych organizácií z celého Slovenska zamerané na porušovanie práv starších, zneužívanie, týranie a páchanie násillia na starších.

Z našich aktivít máme poznatky o tom, že v poslednej dobe značne narastá problém násilia a týrania starších osôb a spôsobuje vážne problémy, znižuje kvalitu a dôstojnosť starších a má vplyv na zvyšovanie chudoby tejto skupiny – hlavne v rámci finančného zneužívania starších .Do prieskumu bolo zapojení respondenti – starší ľudia formou dotazníkov, tento prieskum sme robili v rôznych regiónoch Slovenska za účelom zistenia konkrétnych údajov tohto problému.

Fórum na základe konkrétnych informácií definovalo problémy a formy zneužívania starších rôznymi nekalými obchodnými praktikami a uzatváraním nevýhodných obchodných zmlúv a zmlúv s nebankovými subjektmi. V tejto oblasti sme úzko spolupracovali s Ministerstvom spravodlivosti, kde sme poskytli konkrétne údaje a formy zneužívania starších.

Z komunikácie so staršími v poradenskom centre i cez bezplatnú Senior linku Fórum má poznatky o používaní konkrétnych nekalých obchodných praktikách a zneužívania starších rôznymi službami a nebankovými subjektmi. Tieto informácie sme predložili na MV SR, MS SR, Policajnému prezídiu ako i MF SR o konkrétnych formách a praktikách, konkrétnych subjektoch, ktoré používali rôzne nekalé praktiky a realizovali rôzne nátlakové akcie, porušovali práva a slobodu starších. Na základe našich poznatkov sme podali i podnety na dôvodné podozrenie páchania trestnej činnosti, zneužívania starších osôb a daňové úniky z týchto predajov. Toto bolo i riešené postihom týchto nepoctivých a ziskuchtivých podnikateľov, ktorých praktiky boli zastavené.

Spolupracujeme s viacerými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú činnosťou v oblasti ľudských práv tu na Slovensku, ale aj v zahraničí. Najvýznamnejšou bola spolupráca s ministerstvom spravodlivosti, s ktorými sme pravidelne konzultovali konkrétne porušovania práv starších, predložili sme im dôležité podklady – uzavreté zmluvy s predajcami, ktoré používali nekalé praktiky a poskytli poškodeným poradenstvo a pomoc.

V regiónoch Slovenska sme realizovali stretnutia, workshopy, osobnú komunikáciu na elimináciu a prevenciu násilia a zneužívania starších a poskytovanie konkrétnej pomoci a poradenstva. Tieto stretnutia sme realizovali v spolupráci so samosprávou, políciou, Klubmi a organizáciami seniorov.

1.4. Vytvárať podmienky na zabránenie sociálnej izolácie starších ľudí, ktorá je jedným z rizikových faktorov možného týrania a zanedbávania starších ľudí, prípadne ich manipulácii.

Gestor: obce

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Zvyšovali sme informovanosť verejnosti v oblasti poznania ľudských práv a problémov starších – spolupracovali sme s rôznymi médiami RTVS, Markíza, Joj, TA3, LUX, Rádio Lumen ako aj miestnymi televíziami. Poskytli sme viacero informácií v rôznych národných i regionálnych časopisoch a denníkoch

Zúčastnili sme sa tiež celoslovenského stretnutia, ktoré organizovalo Ministerstvo vnútra a Policajný zbor pre svojich pracovníkov a poskytli sme im obsiahle informácie o nekalých praktikách pri zneužívaní starších a naše poznatky zo Senior linky, ktoré oni môžu využiť pri ochrane občana.

Definovali sme problémy v ochrane základných práv starších a problémov v oblasti zneužívania, zanedbávania, týrania a domáceho násilia. V rámci stretnutí, ktoré sme organizovali starší navrhujú sprísniť postihy za trestné činy zneužívania, zanedbávania a týrania starších ako chránenej osoby.

V rámci tejto problematiky spolupracujeme so zahraničnými partnermi AGE – Platform Europe v Bruseli. Zúčastnili sme sa 4 medzinárodných stretnutí v rámci ktorých sme prerokovávali dôležité oblasti zneužívania a postavenia starších, finančného zneužívania a uplatňovanie nových foriem v riešení problematiky starnutia a staroby na európskej úrovni. V rámci zahraničnej spolupráce sme prezentovali prijaté riešenia a pozitívne prístupy k riešeniu zneužívania starších. Naše podnety hlavne o finančnom zneužívaní o ktorých sme predložili konkrétne dôkazy z realizovaného prieskumu sa dostali do medzinárodných dokumentov.

1.5. Zvyšovať bezpečnosť, ochranu života, zdravia a majetku starších ľudí, brániť zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu so staršími ľuďmi a násiliu voči starším ľuďom – pokračovať v realizácii preventívnych projektov zameraných na seniorov (celoslovenský projekt „Bezpečná jeseň života“ a projekty na regionálnej úrovni).

Gestor: MV SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie, tretí sektor

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Fórum pre pomoc starším prevádzkuje činnosť Poradenského centra a bezplatného telefonického poradenstva Senior linku . V rámci nášho poradenského centra, ako i cez bezplatnú telefonickú Senior linku s pôsobnosťou v rámci celého Slovenska poskytujeme poradenstvo a pomoc starším v ich rizikových situáciách, hlavne v riešení prípadov porušovania práv rovnakého zaobchádzania, diskriminácie, zneužívania a násilia hlavne v domácnostiach. Konkrétne prípady sme riešili s kompetentnými orgánmi, podávali sme podnety na ich riešenie.

Poskytovali sme poradenstvo a pomoc občanom, ktorí sa stretli s nekalými praktikami rôznych predajcov a podvodníkov, pomoc obetiam zneužívania a týrania v rodinách, sporoch o dedičstvo, v zabezpečovaní služieb a starostlivosti, vzťahových problémoch v rodinách a zlého zaobchádzania so staršími.

V poradenskom centre sme poskytovali bezplatnú pomoc hlavne občanom, ktorí boli objektom zneužitia rôznymi predajcami, pri uzatváraní nevýhodných a úžerníckych zmlúv cez nebankové subjekty, ako i obetiam násilia.

Poradenskú činnosť sme vykonávali aj formou celoslovenskej bezplatnej telefonickkej Senior linky. Zmonitorovali sme konkrétne problémy, ktoré sme konzultovali s odborníkmi. V rámci tejto činnosti v roku 2014 sme poskytli pomoc v poradenskom centre cca 450 občanom za rok a tiež formou bezplatnej telefonickkej Senior linky, ktorá sa za niekoľko rokov jej prevádzky sa veľmi osvedčila. Len za rok 2014 sme poskytli cez Senior linku viac ako 2 900 občanom z celého Slovenska a o túto službu je veľký záujem. V rámci tejto pomoci sme starším pomohli vyriešiť ich ťažké životné situácie, pomoc pri ochrane majetku, života, osobnej slobody a poskytnutia potrebných informácií a poradenstva v ich problémoch.

V spolupráci s políciou – odborom prevencie sme zrealizovali spoločné akcie na prevenciu a zvyšovanie právneho vedomia, zvyšovania bezpečnosti a ochranu života a majetku i zdravia starších ľudí priamo v regiónoch Slovenska

Zástupcovia našej organizácie sa zúčastňovali aktivít, ktoré realizovalo MV SR za účelom poskytnutia informácií členom policajného zboru o používaní konkrétnych foriem nekalých praktík v praxi a skúseností starších ľudí

5.5. Podpora dobrovoľníctva ako zdroja seberealizácie a sociálnych kontaktov starších ľudí

Cieľ 1: Podporovať zapojenie starších ľudí do dobrovoľníckych aktivít a vytvárať podmienky na zapojenie dobrovoľníkov do aktivít určených pre seniorov, podporovať zapojenie mladých ľudí do poskytovania služieb seniorom v rámci dobrovoľníckej práce a upevňovať tým medzigeneračné väzby.

Gestor: obce, VÚC v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb

Spolupracujúce subjekty: zástupcovia prijímateľov sociálnych služieb, seniorské organizácie

Termín plnenia: priebežne 2014 - 2020

Fórum podporuje a iniciuje starších k dobrovoľnej a prospešnej práci pre spoločnosť.

Pravidelne raz ročne realizujeme celoslovenskú anketu Senior roka v reprezentatívnych priestoroch Zlatej sály bojnického zámku. V rámci tejto akcie oceňujeme najaktívnejších starších ľudí z rôznych regiónov Slovenska, ktorí sú príkladom nielen pre svojich rovesníkov, ale i pre celú spoločnosť. Starší významnou mierou prispievajú k obnove kultúrnych pamiatok, tvorbe hodnôt a zachovanie kultúrneho dedičstva, poskytovanie služieb a pomoci starším a chorým spoluobčanom, zapájajú sa do rôznych kultúrnych a spoločenských aktivít.

Touto akciou Fórum poukazuje i na významný prínos starších pre spoločnosť, svoje okolie i rodinu. Prispievame tým i k lepšej komunikácii rôznych generácií. Zrealizovali sme už 9 ročník tejto veľmi zaujímavej akcie – oceňovania starších ľudí a udeľovanie titulu Senior roka. V roku 2014 bolo ocenených celkom 20 ľudí z celého Slovenska. Z tejto akcie bol spracovaný aj film, ale taktiež sme spracovali 25 minútovú reláciu, ktorá bola vysielaná v RTVS.

Naším cieľom bola zmena pohľadu spoločnosti na staršieho človeka, ktorý je často prezentovaný negatívne ako príťaž spoločnosti, rodiny. Z toho dôvodu sme v médiách prezentovali pozitívny obraz staršieho človeka a jeho aktívny prístup k riešeniu vlastného postavenia a uskutočnili sme aktivity v ktorých sme prezentovali pozitívny prínos starších pre spoločnosť, rodinu, región či mesto. Tiež je veľmi dôležité, aby v spoločnosti bol prezentovaný názor, že starší človek je súčasť a dá sa povedať koreňmi rodiny a nositeľmi histórie, tradícií a mnohých zručností a múdrosti.

Prispeli sme k lepším vzťahom v rodinách a tiež k tomu, že v obciach a mestách si viac všimli týchto aktívnych starších ľudí-

6.2.4. Celoživotné vzdelávanie

Cieľ 4: Pri formulovaní nového programového obdobia definovať ukazovateľ zvyšovania digitálnej gramotnosti starších ľudí za účelom zlepšovania ich digitálnej gramotnosti.

Opatrenie:

Vytvárať a podporovať programy na zlepšenie digitálnej gramotnosti a zároveň podporovať informovanosť na zvýšenie záujmu a odbúranie obáv starších ľudí v súvislosti s využívaním IKT. Zintenzívniť a podporovať vzdelávanie v oblasti IKT a používanie moderných technológií (obsluha bankomatov, internet banking, používanie platobných a iných elektronických kariet, mobilných telefónov atď.).

Gestori: MF SR

Spolupracujúce subjekty: MPSVR SR, MŠVVŠ SR, vedecko-výskumné a akademické inštitúcie, vzdelávacie inštitúcie, tretí sektor

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Fórum realizovalo medzinárodný projekt, v rámci ktorého sme poskytovali vzdelávanie využívania IKT – práca s počítačmi, ako i používanie moderných technológií a to práca s tabletami a smartfónmi. Uskutočnili sme 16 kurzov po 2 hodinách v 3 organizáciách na rôzne témy – využitie voľného času, zdravie, komunikácia s verejnými a vládnymi inštitúciami a ochrana práv starších. Boli vypracované školiace moduly vhodné na využitie a získanie informácií vhodných pre seniorov s cieľom zvýšenia ich gramotnosti, získania potrebných informácií a zručností pri ochrane vlastných práv a zlepšenie ich kvality života.

Cieľ 5: Implementovať programy na zlepšenie finančnej gramotnosti starších ľudí.

Opatrenia:

Vypracovať orgánmi verejnej správy metodiky a realizovať osvetové kampane zamerané na finančné vzdelávanie starších ľudí.

Gestori: MPSVR SR

Spolupracujúce subjekty: Centrum vzdelávania MPSVR SR, MŠVVŠ SR, MF SR, Inštitút bankového vzdelávania Národnej banky Slovenska, RTVS

Termín plnenia: priebežne 2014 – 2020

Fórum realizovalo v rámci svojich aktivít zvyšovanie finančnej gramotnosti starších. Realizovali sme školenia, workshopy a desiatky stretnutí v regiónoch. Vzdelávali sme ich hlavne o spotrebiteľských právach a ochrane proti rôznym finančným zneužívaniam. Uskutočnili sme prednášky o tejto téme v rámci národného stretnutia.

Zrealizovali sme prieskum o finančnom zneužívaní starších v rámci ktorého sme definovali konkrétne formy finančného zneužívania starších a ich ohrozovanie stratou majetku a sebestačnosti

Starších sme vzdelávali ako používať platobné karty, ako komunikovať s finančnými inštitúciami, ako uzatvárať zmluvy, ako hospodáriť s finančnými prostriedkami. Zvyšovali sme ich finančnú gramotnosť.

V rámci realizovaného medzinárodného projektu o finančnej gramotnosti starších ľudí, naše poznatky boli využité aj v rámci spracovania informácií o finančnom zneužívaní tejto skupiny na európskej úrovni. Naše aktivity v rámci tohto projektu boli zaradené ako príklady dobrej praxe aj v boji proti nekalým obchodným praktikám a spolupráca v riešení tejto problematiky s rôznymi národnými inštitúciami a následne prijatia nového zákona.

Naše konkrétne informácie boli dôležitým údajom pre vypracovanie materiálov EK Prispeli sme k tomu, že finančné zneužívanie bolo zahrnuté v správe EK , nakoľko naša organizácia poskytla ako jediná organizácia z členských krajín EU konkrétne údaje z realizovaného prieskumu o tejto téme.

7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľ 6: Podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl a celkové zdravie seniorov formou edukačných aktivít zamestnancami regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike prostredníctvom individuálneho, skupinového a hromadného poradenstva.

Opatrenie:

Podpora aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a celkového zdravia seniorov.

Gestor: MZ SR, ÚVZ SR, RÚVZ SR

Spolupracujúce subjekty: seniorské organizácie, Slovenská Alzheimerova spoločnosť, Nadácia Memory, iné mimovládne subjekty.

Termín: priebežne 2014 - 2020

Fórum pre pomoc starším organizovalo prednášky o zdravom štýle života, ako si udržať dobré zdravie, o aktívnom starnutí, ktoré má vplyv na zlepšenie kvality života ako i dlhšie zotrvanie v domácom prostredí.

Príloha č. 20

Sociálna poisťovňa ústredie

Z predmetného materiálu nevyplývala pre Sociálnu poisťovňu - ako gestora žiadna úloha. Sociálna poisťovňa však na základe požiadaviek MPSVR SR, pri úlohách, v ktorých je uvedená ako spolupracujúci subjekt, poskytovala požadované podklady. Máme však za to, že vyhodnotenie predmetných úloh vykoná gestor úlohy.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR

6.2.2 Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpory rozvoja striebornej ekonomiky

Podpora zvyšovania zamestnateľnosti a zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „UoZ“) vo veku 50 a viac rokov, znižovanie nezamestnanosti a osobitne dlhodobej nezamestnanosti tejto kategórie uchádzačov o zamestnanie, ale tiež ich podpora udržania v zamestnaní je okrem iného úlohou služieb zamestnanosti ústredia a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.

Opatrenie:

Úrady môžu pomôcť informačno – poradenskými službami obsahovo zameranými na voľné pracovné miesta, ktoré sú vhodné pre starších ľudí evidovaných na úradoch práce v pozícii záujemcov o zamestnanie a uchádzačov .o zamestnanie

Opatrenie:

Zdokonaľovať nástroje aktívnych politik trhu práce zamerané na starších ľudí.

7.6 Sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie

Opatrenie:

Poskytovať účelovo viazané peňažné dávky za účelom zmiernenia znevýhodnení vyplývajúcich

Podkladový materiál hodnotí obdobie prvého polroka 2015 v porovnaní s prvým polrokom 2014 s akcentom na UoZ vo veku 50 a viac rokov, a to:

- stav a vývoj nezamestnanosti,
- uplatňovanie nástrojov aktívnych opatrení na trhu práce,
- sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie.

I.Služby zamestnanosti pre starších zamestnancov a podpora rozvoja striebornej ekonomiky

1.Stav a vývoj nezamestnanosti

Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v júni 2015 11,55 %. Medzimesačne, v porovnaní s májom 2015 (11,48 %) vzrástla o 0,07 percentuálneho bodu (p.b.). Medziročne poklesla o 1,23 p. b. (v júni 2014 12,78 %).

Stav disponibilných uchádzačov o zamestnanie dosiahol v júni 2015 311 423 osôb. Medzimesačne, v porovnaní s májom 2015 (309 525 osôb), vzrástol o 1 898 osôb (o 0,61 %). Medziročne poklesol o 33 590 osôb, čo je o 9,74 % menej (v júni 2014 345 013 osôb).

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu UoZ dosiahla v júni 2015 13,12 %. Medzimesačne, v porovnaní s májom 2015 (13,06 %) vzrástla o 0,06 p.b. Medziročne poklesla o 1,14 p.b. (v júni 2014 14,26 %).

Stav celkového počtu UoZ dosiahol v júni 2015 353 844 osôb. Medzimesačne, v porovnaní s májom 2015 (352 142 osôb), vzrástol o 1 702 osôb (o 0,48 %). Medziročne poklesol o 30 981 osôb, čo je o 8,05 % menej (v júni 2014 384 825 osôb).

1.1 Regióny

V júni 2015 bol v štyroch krajoch (Trnavskom o 0,03 p.b., Trenčianskom o 0,02 p.b., Nitrianskom o 0,06 p.b. a Banskobystrickom o 0,01 p.b.) dosiahnutý medzimesačný pokles miery evidovanej nezamestnanosti (MEN). V štyroch krajoch (Bratislavskom o 0,15 p.b., Žilinskom o 0,06 p.b., Prešovskom o 0,20 p.b. a Košickom o 0,23 p.b.) bol zaznamenaný nárast MEN.

Z regionálneho pohľadu v sledovanom mesiaci najvyššiu MEN zaznamenal Prešovský kraj (16,62 %). Nadpriemernú úroveň MEN nad slovenský priemer (11,55 %) zaznamenal ešte Banskobystrický kraj s 15,97 % a Košický kraj s 15,60 %.

V medziročnom porovnaní bol za SR dosiahnutý pokles MEN o 1,23 p. b.. Na regionálnej úrovni bol vo všetkých krajoch dosiahnutý medziročný pokles MEN. Najvýraznejší pokles (o 1,76 p. b.) bol dosiahnutý v Banskobystrickom kraji.

MEN v krajoch znázorňuje nasledovná tabuľka:

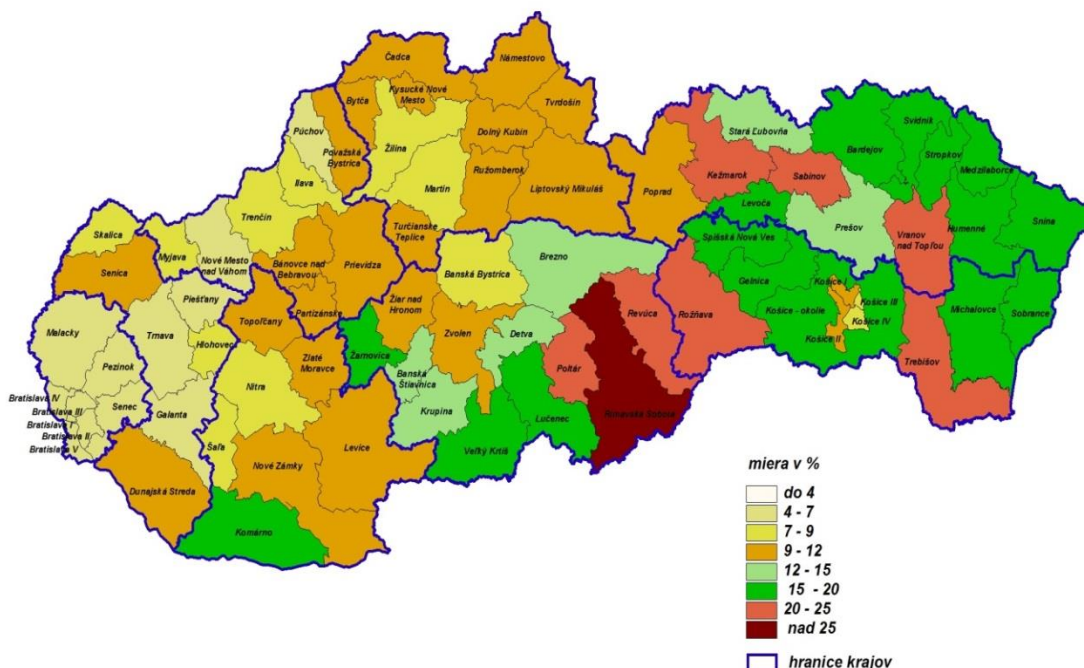
Tabuľka č.1

Územie (kraje, SR)	jún 2015	máj 2015	medzimesačný rozdiel (v p.b.)	medziročný rozdiel (v p.b.)
Bratislavský kraj	5,90	5,75	0,15	-0,20
Trnavský kraj	7,48	7,51	-0,03	-1,04
Trenčiansky kraj	8,55	8,57	-0,02	-1,60
Nitriansky kraj	10,42	10,48	-0,06	-1,16
Žilinský kraj	9,83	9,77	0,06	-1,58
Banskobystrický kraj	15,97	15,98	-0,01	-1,76
Prešovský kraj	16,62	16,42	0,20	-1,36
Košický kraj	15,60	15,37	0,23	-1,27
Slovensko	11,55	11,48	0,07	-1,23

Na okresnej úrovni bol v júni 2015 v 34 okresoch dosiahnutý pokles MEN, v 44 okresoch nárast MEN a v jednom okrese sa úroveň MEN nezmenila.

V sledovanom mesiaci najvyššia MEN bola zaznamenaná v okrese Rimavská Sobota (28,27 %). Najnižšiu mieru evidovanej nezamestnanosti dosiahli okresy Bratislava V a Galanta (5,07 %).

Miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch SR k 30.06.2015

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Bratislava

Miera evidovanej nezamestnanosti prepočítaná na základe výberových zisťovaní ŠÚSR a priemerného počtu uchádzačov o zamestnanie v roku 2014. Algoritmus výpočtu stanovilo MPSVR SR

1.2 Vyradení UoZ

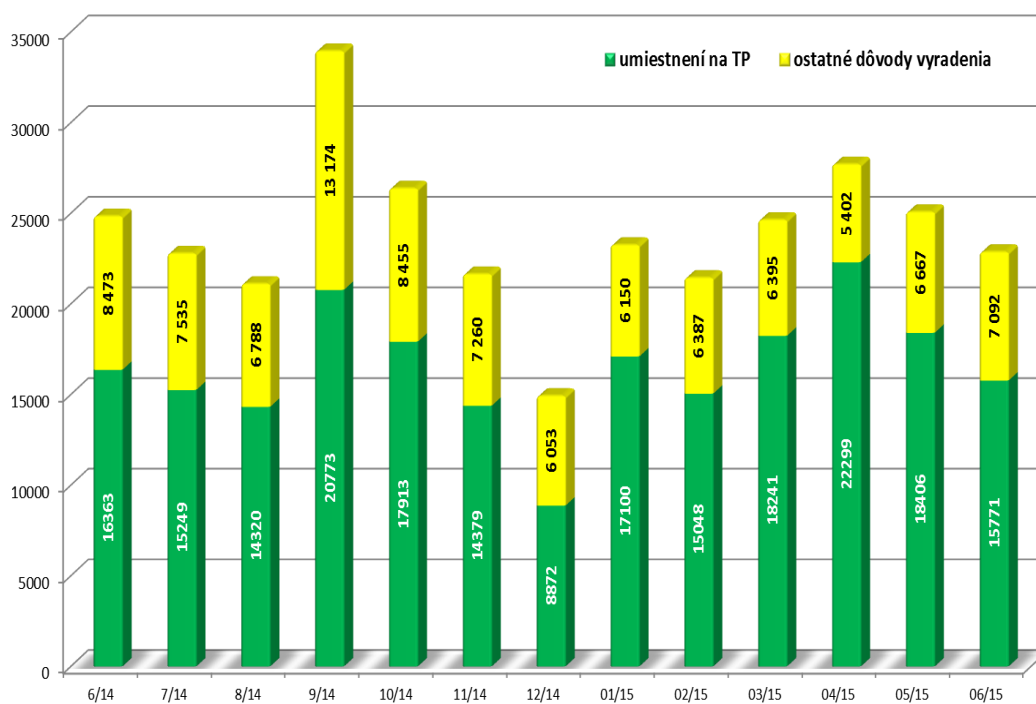
V júni 2015 bolo z evidencie vyradených 22 863 UoZ, z toho 10 261 žien, čo je 44,9 % podiel zo všetkých vyradených. Oproti predchádzajúcemu mesiacu to predstavuje pokles o 2 210 osôb.

Z vyradených UoZ sa na trhu práce umiestnilo 15 771 osôb. Z ostatných dôvodov bolo vyradených 7 092 osôb. Pre nespoluprácu bolo z evidencie vyradených 2 409 osôb.

Vývoj počtu umiestnených UoZ na trhu práce z celkového počtu vyradených UoZ ilustruje nasledovný graf:

Graf č. 1

Podiel umiestnených UoZ na trhu práce z celkového počtu vyradených UoZ
v období 06/2014 - 06/2015

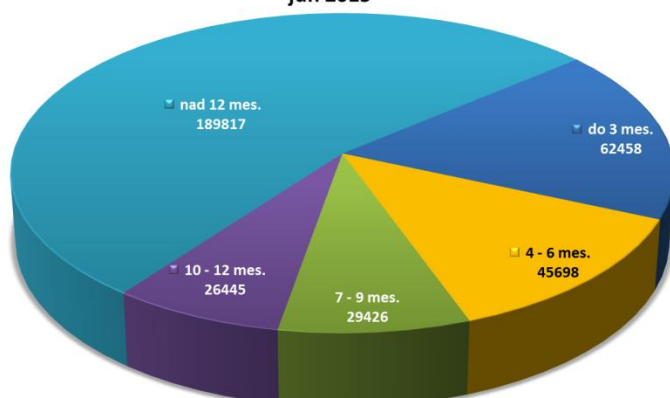

1.3 UoZ podľa doby evidencie

Štruktúru UoZ podľa doby evidencie za jún 2015 dokumentuje nasledovný graf:

Graf č. 2

Štruktúra celkového počtu UoZ v SR podľa doby evidencie
jún 2015

Z hľadiska doby evidencie sa najviac UoZ kumulovalo do kategórie **UoZ nad 12 mesiacov** až 189 817 osôb, čo je 53,64 % z celkového počtu UoZ vedených v evidencii .Najmenej UoZ bolo v kategórii 10 – 12 mesiacov (7,47%).

1.4 UoZ podľa veku

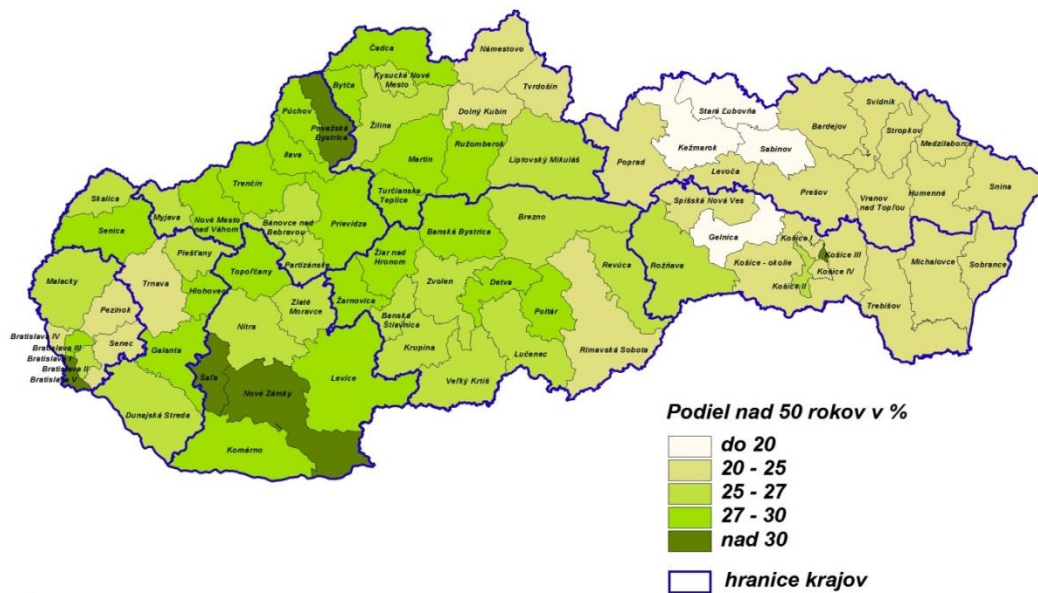
Štruktúru UoZ podľa veku podľa jednotlivých krajov za sledované obdobie dokumentuje nasledovná tabuľka:

Tabuľka č.2

	UoZ spolu	15 - 24 r.	25 - 34 r.	35 - 49 r.	50 r. a viac
Bratislavský kraj	20 877	3 021	5 538	6 767	5 551
Trnavský kraj	24 134	4 158	5 755	7 852	6 369
Trenčiansky kraj	28 880	4 948	6 759	9 077	8 096
Nitriansky kraj	41 362	6 070	9 278	14 222	11 792
Žilinský kraj	36 633	6 881	8 478	11 569	9 705
Banskobystrický kraj	60 297	9 471	14 151	20 966	15 709
Prešovský kraj	74 916	14 717	19 164	24 738	16 297
Košický kraj	66 745	10 785	16 721	23 319	15 920
Slovensko	353 844	60 051	85 844	118 510	89 439

Z vyššie uvedenej tabuľky je vidieť, že najvyšší počet UoZ sa kumuluje vo vekovom intervale 35 – 49 rokov. Druhé najvyššie zastúpenie majú UoZ **vo veku nad 50 rokov veku**.

Podiel UoZ nad 50 rokov na celkovom počte UoZ k 30.06.2015

Mapa nezamestnanosti tejto cieľovej skupiny dokumentuje, že v najvyššej intervalovej hranici sa nachádzali okresy podiely boli dosiahnuté v okresoch Bratislava V, Šaľa, Nové Zámky, Považská Bystrica a Košice III.

1.4.1 Vybrané skupiny znevýhodnených UoZ

Z celkového počtu nezamestnaných (353 844 UoZ) bolo ku koncu júna 2015 v evidencii:

- 23 221 UoZ - abs. (podiel 6,6 %), čo predstavuje nárast o 4 586 osôb (percentuálny podiel medzimesačne vzrástol o 0,3 p.b.)
- **89 417 UoZ nad 50 rokov (25,3 % podiel), čo predstavuje medzimesačne pokles o 1 184 osôb (percentuálny podiel poklesol o 0,4 p.b.)**
- 191 843 dlhodobo nezamestnaných občanov (54,2 % podiel), čo predstavuje medzimesačne pokles o 1 330 osôb (percentuálny podiel medzimesačne poklesol o 0,7 p.b.)
- 110 094 občanov so vzdelaním nižším ako stredné odborné (podiel 31,1 %), čo predstavuje medzimesačne pokles o 1 362 osôb (percentuálny podiel medzimesačne poklesol o 0,6 p.b.)
- 13 111 UoZ so ZP (percentuálny podiel 3,7 %), čo predstavuje medzimesačne pokles o 29 osôb (percentuálny podiel sa medzimesačne nezmenil)

Celkové počty znevýhodnených UoZ k ultimu júna 2015 dokumentuje nasledovná tabuľka:

Tabuľka č. 3

Územie	Znevýh. UoZ spolu	z toho znevýhodnení podľa § 8 zák.č. 5/2004 Zb.							
		písm. a)	písm. b)	písm. c)	písm. d)	písm. e)	písm. f)	písm. g)	písm. h)
Bratislavský kraj	17 616	1 666	5 550	7 926	3 640	12 554	0	74	382
Trnavský kraj	20 409	1 866	6 366	9 806	5 388	14 811	1	69	811
Trenčiansky kraj	25 061	2 369	8 094	13 466	5 431	17 806	0	167	1 835
Nitriansky kraj	36 673	2 541	11 790	21 228	10 598	27 265	1	568	1 131
Žilinský kraj	32 234	3 267	9 703	17 497	6 973	24 484	0	89	1 619
Banskobystrický kraj	55 669	2 854	15 705	37 150	22 910	43 299	2	388	2 027
Prešovský kraj	69 080	4 948	16 294	44 844	30 158	55 517	2	226	3 191
Košický kraj	61 210	3 710	15 915	39 926	24 996	48 896	6	408	2 115
Slovensko	317 952	23 221	89 417	191 843	110 094	244 632	12	1 989	13 111

- a) absolvent školy
- b) občan starší ako 50 rokov veku
- c) dlhodobo nezamestnaný občan
- d) občan - vzdelanie nižšie ako stredné odborné
- e) občan - 12 kal. mes. nemal pravidelne platené zamestnanie
- f) štátny príslušník tretej krajiny – azyl/doplňková ochrana
- g) osamelý občan – starostlivosť o odkázanú osobu/starajúci sa o dieťa
- h) občan so zdravotným postihnutím

Z vyššie uvedenej tabuľky je zrejmé, že najvyšší počet znevýhodnených UoZ sa kumuluje do kategórie občanov, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemali pravidelne platené zamestnanie (244 632 UoZ), dlhodobo nezamestnaných občanov (191 843 UoZ), občanov so vzdelaním nižším ako stredné odborné (110 094 UoZ) a **UoZ nad 50 rokov (89 417 osôb)**.

1.4.2 UoZ nad 50 rokov – regionálny pohľad

V porovnaní prvého polroka 2014 a prvého polroka 2015 bol v polroku zaznamenaný celkový pokles UoZ vo veku nad 50 rokov o 4 390 čo je v percentách o 4,68%. Počet vyradených UoZ vo veku na d 50 rokov v roku 2015 poklesol o 277 (6,11%) a počet umiestnených UoZ v roku 2015 poklesol o 103 (4,34%). Napriek celkovému poklesu tejto kategórie UoZ, počet žien UoZ vo veku nad 50 rok sa zvýšil o 265 osôb.

Tabuľka č. 4

Okres	Stav k 30.6.2014	%	Okres	Stav k 30.6.2015	%
Slovensko	93 807	100,00	Slovensko	89 417	100,00
Okres Rimavská Sobota	3 311	3,53	Okres Rimavská Sobota	3 183	3,56
Okres Prešov	3 292	3,51	Okres Prešov	3 140	3,51
Okres Trebišov	2 903	3,09	Okres Trebišov	2 905	3,25
Okres Komárno	2 764	2,95	Okres Komárno	2 691	3,01
Okres Košice okolie	2 731	2,91	Okres Košice okolie	2 645	2,96
Okres Prievidza	2 629	2,80	Okres Nové Zámky	2 446	2,74

Okres Nové Zámky	2 568	2,74	Okres Prievidza	2 445	2,73
Okres Michalovce	2 496	2,66	Okres Michalovce	2 423	2,71
Okres Levice	2 312	2,46	Okres Levice	2 197	2,46
Okres Rožňava	2 182	2,33	Okres Rožňava	2 082	2,33
Okres Nitra	2 057	2,19	Okres Lučenec	1 940	2,17
Okres Lučenec	2 001	2,13	Okres Vranov nad Topľou	1 935	2,16
Okres Vranov nad Topľou	1 951	2,08	Okres Nitra	1 916	2,14
Okres Žilina	1 881	2,01	Okres Dunajská Streda	1 839	2,06
Okres Dunajská Streda	1 872	2,00	Okres Spišská Nová Ves	1 811	2,03
Okres Spišská Nová Ves	1 756	1,87	Okres Žilina	1 711	1,91
Okres Poprad	1 738	1,85	Okres Poprad	1 644	1,84
Okres Kežmarok	1 716	1,83	Okres Kežmarok	1 610	1,80

Porovnanie ukázalo, že okresy, ktoré dosahujú najvyšší podiel UoZ nad 50 rokov sa nemenia

1.4.3 UoZ nad 50 rokov – regionálny pohľad

Podľa dĺžky evidencie podiel UoZ – výraznejší nárast podielu sme zaznamenali v skupine nad 48 mesiacov (o 3,18%), výraznejší pokles podielu je v skupine 13-24 mesiacov (o 2,74%).

Tabuľka č. 5

Doba evidencie	Stav k 30.6.2014	%	Stav k 30.6.2015	%
do 3 mesiacov	9518	10,15	9 198	10,29
4-6 mesiacov	9963	10,62	9 636	10,78
7- 12 mesiacov	11 519	12,28	10 314	11,53
viac ako 12 mesiacov a z toho:	62 807	66,95	60 269	67,40
13 - 24 mesiacov	16 273	17,35	13 061	14,61
25 - 36 mesiacov	11 279	12,02	9 970	11,15
37 - 48 mesiacov	7 669	8,18	8 100	9,06
nad 48 mesiacov	27 586	29,41	29 138	32,59

2. Aktívna politika na trhu práce

V rámci aktívnej politiky trhu práce (ďalej len „AFTP“) sa realizujú a podporujú opatrenia, programy, projekty a aktivity, ktoré uľahčujú integráciu a reintegráciu UoZ, najmä skupín osôb znevýhodnených na trhu práce, medzi ktoré patria aj **osoby vo veku 50 a viac rokov**, prostredníctvom nástrojov aktívnych opatrení na trhu práce (ďalej len „AOTP“).

Nástroje AOTP napomáhajú aj rozvoju podnikania podporou vytvárania nových pracovných miest (PM) a udržiavania existujúcich PM a zamestnancov zamestnaných na týchto podporovaných miestach.

Rozhodujúca väčšina nástrojov AOTP, podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“), sa v sledovanom období implementovala a financovala prostredníctvom národných projektov v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna

inklúzia“ z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu (ESF). V zmysle prijatých pravidiel ESF sú nástroje AOTP spolufinancované aj z prostriedkov ŠR SR, spravidla v pomere 85 % : 15 %.

2.1. Uplatňovanie nástrojov aktívnych opatrení na trhu práce so zreteľom na osoby vo veku 50 rokov a viac

2.1.1 Opatrenia podporu zvyšovania zamestnateľnosti

Vybrané nástroje AOTP orientované na ponukovú stránku trhu práce, t. j. na potenciál pracovnej sily a zvyšovanie zamestnateľnosti a pracovnej mobility, sú:

- poskytnutie náhrady časti cestovných výdavkov UoZ, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa (§ 32ods. 12 písm. d) zákona),
- informačné a poradenské služby (§ 42 zákona)
- odborné poradenské služby (§ 43 zákona),
- vzdelávanie a príprava pre trh práce UoZ a ZoZ (§ 46 zákona),
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52 zákona),
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a zákona).

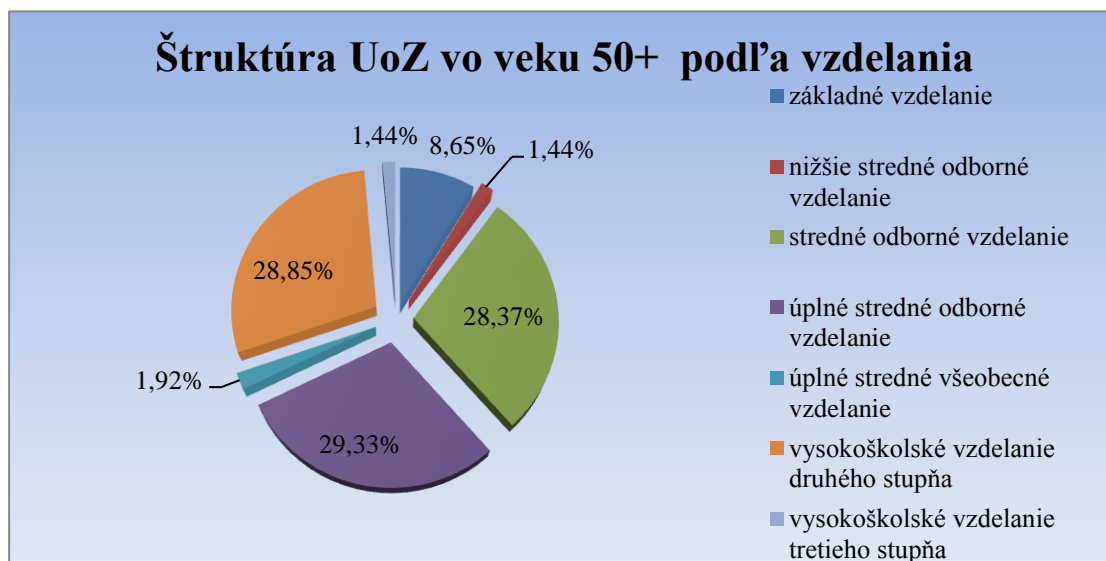
Náhrada časti cestovných výdavkov UoZ, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje ústredie alebo úrad na území Slovenskej republiky pre zamestnávateľa alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie - § 32 ods. 12 písm. d)

V prvom polroku 2015 bola náhrada časti cestovných výdavkov poskytnutá celkom 2 122 UoZ, z toho 1 005 mužom a 1 117 ženám, čo je o 660 menej ako v prvom polroku 2014. Z všetkých UoZ, ktorým bola poskytnutá náhrada časti cestovných výdavkov, **bolo 209 UoZ vo veku 50+**, čo predstavuje **9,8%** z celkového počtu UoZ, čo je o 27 UoZ 50+ menej ako v prvom polroku 2014. Z hľadiska štruktúry tvorili muži **45,93% (96)** a ženy **54,06% (113)** z celkového počtu. Počet podporených UoZ 50+ podľa pohlavia v prvom polroku 2014 a v prvom polroku 2015 je vyjadrený v nasledovnom grafe.

Z hľadiska typu znevýhodnenia UoZ vo veku nad 50 rokov bol príspevok v prvom polroku 2015 poskytnutý 98 UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie, 96 UoZ, ktorí boli vedení v evidencii UoZ najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov, ďalšiu skupinu tvorili UoZ 50+, ktorí dosiahli vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie - 19.

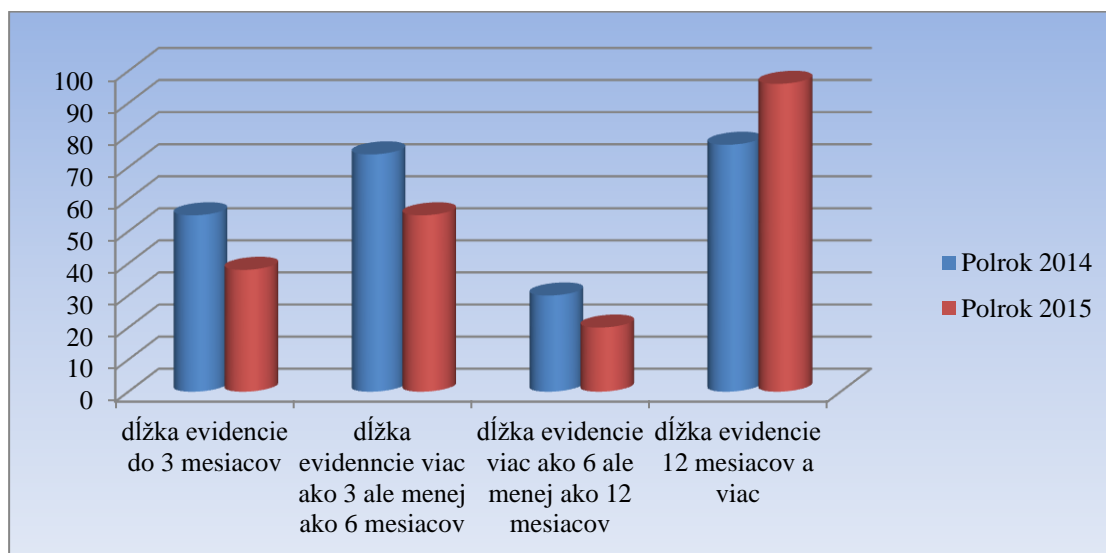
Z hľadiska vzdelania bol príspevok poskytnutý 29,33% (61) UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí dosiahli úplné stredné odborné vzdelanie, 28,85% (60) UoZ, ktorí dosiahli vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a 28,37% (59) UoZ, ktorí dosiahli stredné odborné vzdelanie. Podrobnejšia štruktúra je uvedené v nasledovnom grafe.

Graf č. 3

Čo sa týka dĺžky doby evidencie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorým bol príspevok poskytnutý 45,93 % (96) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ 12 mesiacov a viac, 26,32% (55) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ viac ako 3 ale menej ako 6 mesiacov a 18,18% (38) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ do 3 mesiacov. Porovnanie polroka 2014 a polroka 2015 je uvedené v grafe.

Graf č. 4

Informačné a poradenské služby (IaPS) - § 42 zákona

IaPS sú jedným z nástrojov pomoci a podpory účastníkom trhu práce pri voľbe povolania, výbere zamestnania vrátane jeho zmeny a pri výbere zamestnanca a adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní. Predstavujú dôležitú súčasť ovplyvňovania trhu práce súvisiacu so sprostredkovaním zamestnania (nielen ponuka pracovných miest pre klientov, ale aj ponuka aktivít, ktorých ambíciou je podporiť úsilie UoZ/záujemcov o zamestnanie pri ich začleňovaní na trh práce poskytnutím potrebných informácií a sprostredkovaním užitočných kontaktov). IaPS boli všetkým klientom úradov poskytované individuálnou alebo skupinovú formou, a to v Informačno-poradenských strediskách, priamo u zamestnávateľov a na ZŠ a SŠ.

K 30.6.2014 bolo poskytnutých celkovo 84 439 IaPS pre 22 520 UoZ, z toho 12 466 IaPS bolo poskytnutých **4 053 osobám starším ako 50 rokov veku (17,99 %)**.

K 30.6.2015 bolo poskytnutých celkovo 92 949 IaPS pre 33 027 UoZ, z toho 17 212 IaPS bolo poskytnutých **7 164 osobám starším ako 50 rokov veku (21,69 %)**, čo predstavuje nárast oproti rovnakému obdobiu roku 2014 o celkovo 8 510 poskytnutých IaPS pri náraste počtu UoZ o 10 507, ktorým boli tieto IaPS poskytnuté. Rovnakú tendenciu mal aj počet IaPS poskytnutých osobám starším ako 50 rokov veku. Nárast poskytnutých IaPS (o 4 746) väčšiemu počtu UoZ/osôb starších ako 50 rokov veku (nárast o 3 111).

Celkový počet UoZ nad 50 rokov bol k 30.6.2014 **93 807**, čo predstavovalo 24,37 % podiel na celkovom počte evidovaných UoZ k sledovanému obdobiu a k 30.6.2015 **89 417** (25,27 %, nárast ich podielu napriek poklesu nezamestnanosti), čo predstavuje ich pokles o 4 390 osôb. Napriek tomuto poklesu sa k 30.6.2015 zvýšil podiel osôb starších ako 50 rokov veku na celkovom počte UoZ, ktorým boli poskytnuté IaPS.

Odborné poradenské služby § 43 zákona

OPS sú služby zamerané na riešenie problémov spojených s pracovným uplatnením UoZ, na vytváranie súladu medzi jeho osobnostnými predpokladmi a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, ako aj na jeho sociálnu a pracovnú adaptáciu. **V I. polroku 2015 bolo z celkového počtu 64 577 UoZ, ktorým boli poskytnuté OPS, 16 071 UoZ vo veku nad 50 rokov, čo predstavuje 24,89 %**. Celkové počty UoZ zaradených na OPS v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014, ako aj podiel UoZ vo veku nad 50 rokov, sú uvedené v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 6

Obdobie	Spolu UoZ	z toho UoZ nad 50 r.	Podiel UoZ nad 50 r.
I. polrok 2014	75 071	19 481	25,95 %
II. polrok 2015	64 577	16 071	24,89 %

Na základe uvedených údajov je možné konštatovať, že pri relatívnom poklese celkového počtu UoZ zaradených na OPS (medziročný pokles o 13,98%) a poklese počtu UoZ vo veku nad 50 rokov (medziročný pokles o 17,50 %) **mierne klesá aj percentuálny podiel UoZ vo veku nad 50 rokov z celkového počtu UoZ zaradených na OPS (pokles o 1,06 %)**.

Celkový pokles počtu UoZ zaradených UoZ na OPS je zároveň sprevádzaný zvýšením počtu poskytnutých OPS na jedného klienta, čo svedčí o **náraste systematickej a komplexnej poradenskej práce oproti systému charakterizovanému jednorazovými intervenciami**. Tento vývoj je v súlade s uprednostňovaním kvality pred kvantitou poskytovaných OPS.

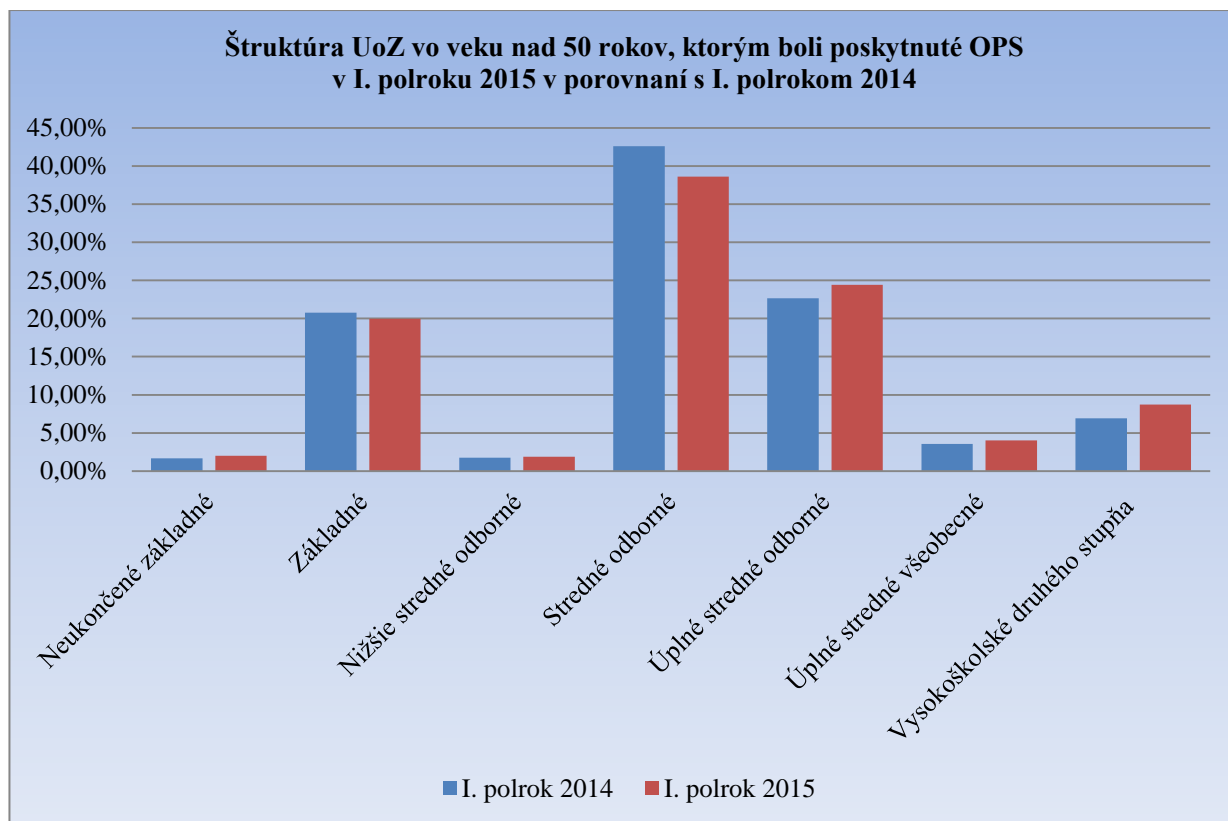
Vzdelanostná štruktúra UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorým boli poskytnuté OPS v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014, je uvedená v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 7

Obdobie	Neukončené základné vzdelanie	Základné vzdelanie	Nižšie stredné odborné vzdelanie	Stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné všeobecné vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
I. polrok 2014	326	4 018	339	8 248	4 385	689	1 336
I. polrok 2015	320	3 187	298	6 160	3 899	638	1 391

Relatívne zastúpenie jednotlivých kategórií UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorým boli poskytnuté OPS, je uvedené v nasledujúcom grafe. Z údajov vyplýva, že medzi dvoma porovnávanými obdobiami zostala **vzdelanostná štruktúra UoZ relatívne stabilná**. V I. polroku 2015 došlo k miernemu nárastu počtu UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (nárast z 22,51% na 24,26%) a s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa (nárast z 6,86% na 8,66%), a to na úkor počtu UoZ so stredným odborným vzdelaním (pokles z 42,34% na 38,33%). **Medziročne sa teda mierne zvýšil relatívny podiel UoZ s úplným stredným a vyšším vzdelaním oproti ostatným kategóriám (z 33,62% na 37,99%).**

Graf č. 5

Štruktúra UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorým boli poskytnuté OPS v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014, z hľadiska dĺžky evidencie je zhrnutá v nasledujúcej tabuľke.

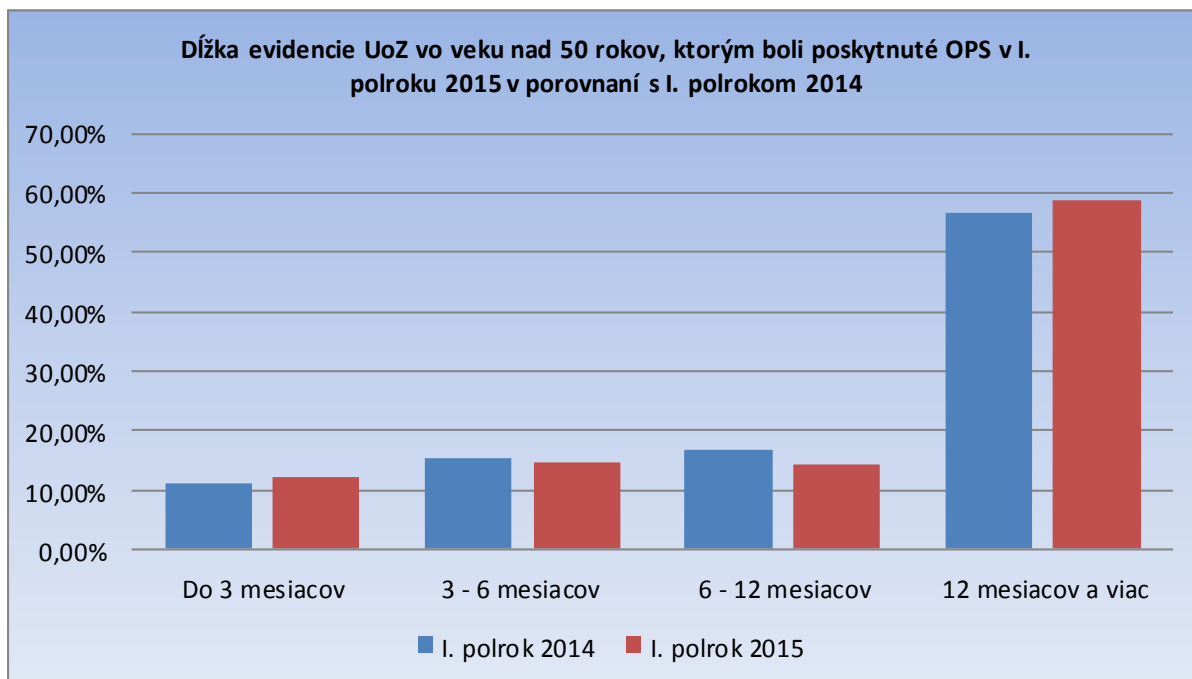
Tabuľka č. 8

	do 3 mesiacov	3 - 6 mesiacov	6 - 12 mesiacov	12 mesiacov a viac
I. polrok 2014	2 142	2 981	3 282	11 076
II. polrok 2015	1 951	2 380	2 275	9 465

V nasledujúcom grafe je uvedené **relatívne zastúpenie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorým boli poskytnuté OPS, z hľadiska dĺžky evidencie. Najviac bola v I. polroku 2015 zastúpená kategória UoZ evidovaných 12 a viac mesiacov (58,89 %).** Medziročne je možné pozorovať väčšiu zameranosť OPS na dlhodobo evidovaných UoZ vo veku viac než

50 rokov, ako aj na UoZ, ktorí boli v evidencii menej ako 3 mesiace (systém včasnej intervencie).

Graf č. 6

UoZ vo veku viac než 50 rokov zaradení na OPS majú často aj ďalšie typy znevýhodnení.

Početnosť UoZ vo veku viac než 50 rokov zaradených na OPS, s ďalším typom znevýhodnenia, je uvedená v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka č. 9

	dlhodobo nezamestnaní UoZ (§ 8 c)	UoZ s nižším ako stredným odborným vzdelaním (§ 8d)	UoZ bez pravidelne plateného zamestnania (§ 8 e)
I. polrok 2014	11 076	4 424	9 802
II. polrok 2015	9 465	3 642	8 105

Vzdelávanie a príprava pre trh práce UoZ - § 46 zákona

VzPrTP UoZ je teoretická alebo praktická príprava UoZ, ktorú si vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce a ktorá umožňuje získať nové odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti na účel pracovného uplatnenia vo vhodnom zamestnaní. VzPrTP napomáha

prispôsobovaniu zručností pracovnej sily potrebám trhu práce, poskytuje širšiu možnosť vzdelávať sa rôznym kategóriám nezamestnaných občanov, zlepšuje ich prístup ku kvalitnejším pracovným miestam a prispieva k prekonávaniu sociálno-ekonomického znevýhodnenia spôsobeného nezamestnanosťou.

V I. polroku 2015 bolo z celkového počtu 149 UoZ zaradených na VzPrTP, 26 UoZ veku nad 50 rokov, čo predstavuje 17,45 %. Výrazný rozdiel medzi sledovaným obdobím roku 2015 a roku 2014 je spôsobený tým, že VzPrTP sa bude v roku 2015 realizovať najmä v II. polroku, z toho dôvodu, že v I. polroku 2015 sa realizoval proces verejného obstarávania na výber dodávateľov VzPrTP.

Celkové počty UoZ zaradených na VzPrTP v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014, ako aj podiel UoZ vo veku nad 50 rokov, sú uvedené v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 10

Obdobie	Spolu UoZ	z toho UoZ 50+	Percentuálny podiel UoZ 50+
I. polrok 2014	5 002	786	15,71 %
I. polrok 2015	149	26	17,44 %

VzPrTP UoZ môže byť zabezpečené úradom alebo z vlastnej iniciatívy UoZ.

VzPrTP, ktoré pre UoZ zabezpečuje úrad realizujú dodávateľa služieb VzPrTP, na výber ktorých sa vzťahuje zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. **V I. polroku 2015 bolo na VzPrTP UoZ, ktoré zabezpečuje úrad zaradených 80 UoZ,** čo v porovnaní s I. polrokom 2014 predstavuje pokles o 4 431 UoZ. **Z celkového počtu 80 zaradených UoZ bolo 13 UoZ vo veku nad 50 rokov (16,25 %).**

Celkové počty UoZ zaradených na VzPrTP zabezpečené úradom v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014, ako aj podiel UoZ vo veku nad 50 rokov, sú uvedené v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 11

Obdobie	Spolu UoZ	z toho UoZ 50+	Percentuálny podiel UoZ 50+
I. polrok 2014	4 556	700	15,36 %
I. polrok 2015	80	13	16,25 %

Ak úrad nemôže UoZ zabezpečiť VzPrTP, môže si UoZ požadované VzPrTP zabezpečiť sám, z vlastnej iniciatívy. Ide o VzPrTP UoZ, ktorého priamym dôsledkom je nástup do pracovného pomeru k zamestnávateľovi na výkon pracovnej činnosti, resp. začatie vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti podmienenej absolvovaním konkrétneho VzPrTP. **V I. polroku 2015 bolo na VzPrTP, zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ zaradených 69 UoZ,** čo v porovnaní s I. polrokom 2014 predstavuje pokles o 377 UoZ. **Z celkového počtu 69 zaradených UoZ bolo 13 UoZ vo veku nad 50 rokov (18,84 %).**

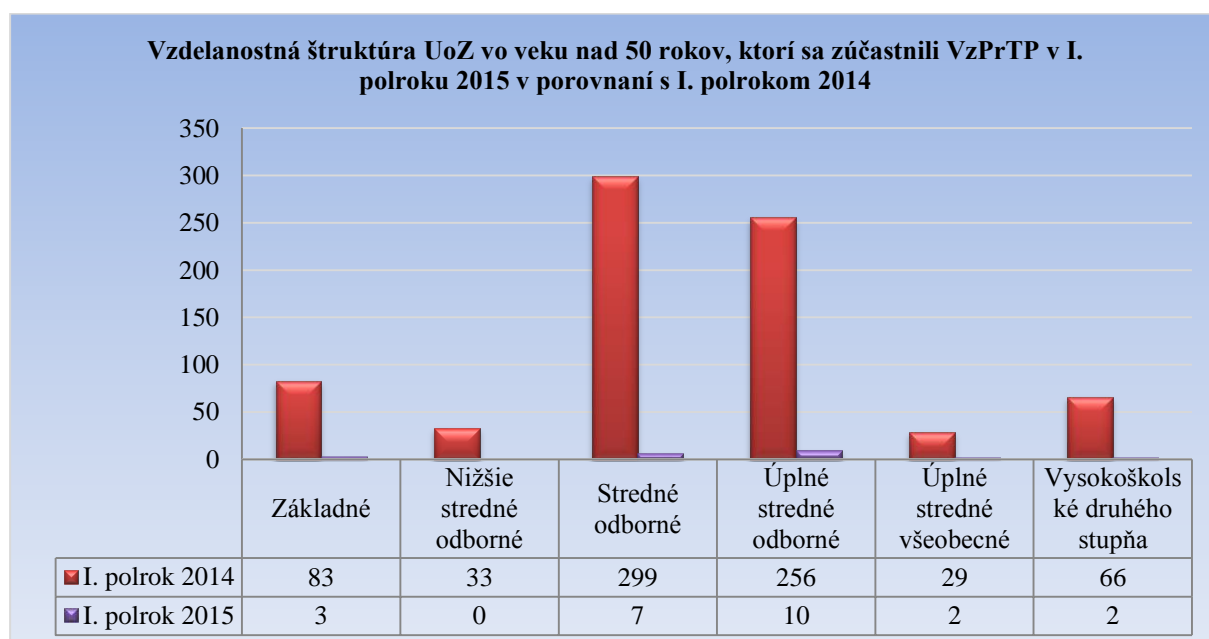
Celkové počty UoZ zaradených na VzPrTP zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014, ako aj podiel UoZ vo veku nad 50 rokov, sú uvedené v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 12

Obdobie	Spolu UoZ	z toho UoZ 50+	Percentuálny podiel UoZ 50+
I. polrok 2014	446	86	19,28 %
I. polrok 2015	69	13	18,84 %

Vzdelanostná štruktúra UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí sa zúčastňovali na VzPrTP v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014 je uvedená v nasledujúcom grafe. Najviac bolo v I. polroku 2015 UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (6,71 %). V I. polroku 2014 bolo najviac UoZ so stredným odborným vzdelaním (5,97 %) a tiež s úplným stredným odborným vzdelaním (5,11 %).

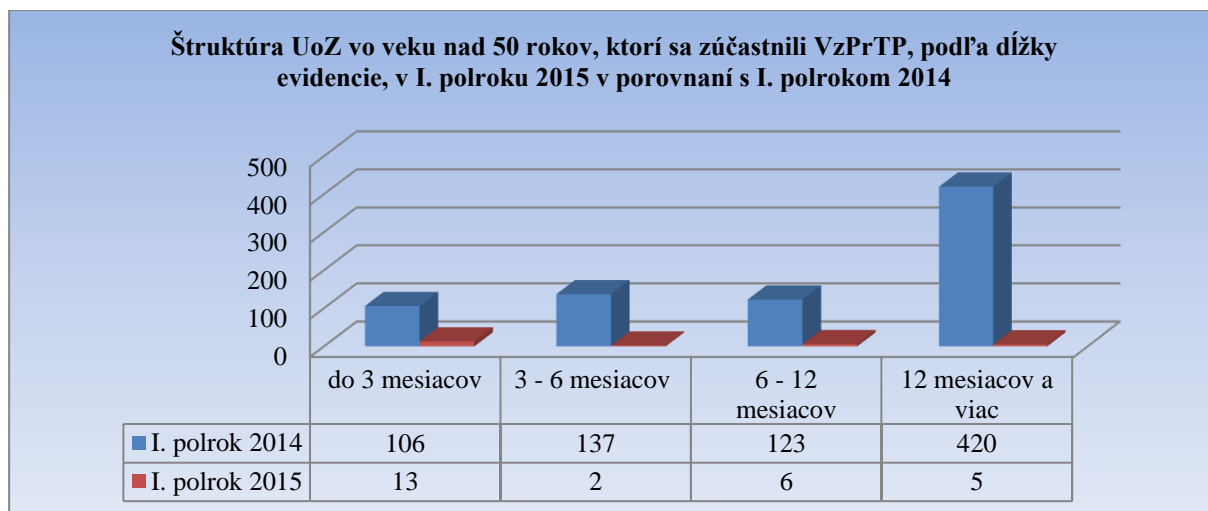
Graf č. 7

V nasledujúcom grafe je uvedené relatívne zastúpenie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí sa zúčastňovali na VzPrTP, z hľadiska dĺžky evidencie.

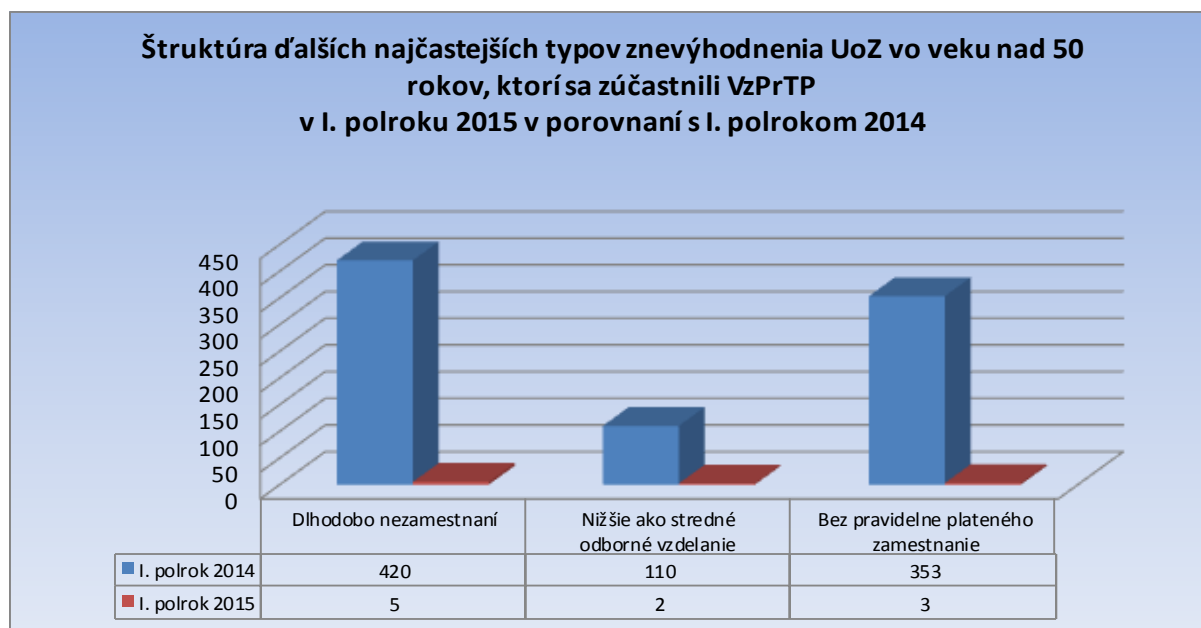

Graf č. 8

UoZ vo veku viac než 50 rokov, ktorí sa zúčastňovali na VzPrTP, majú často aj ďalšie typy znevýhodnení. Najčastejšie ide o tieto typy znevýhodnení zobrazené v grafe.

Graf č. 9

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj - § 52 zákona

V prvom polroku 2015 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj zaradených 12 012 UoZ z toho 6 376 mužov a 5 636 žien, čo je o 3 456 UoZ menej ako v prvom polroku 2014.

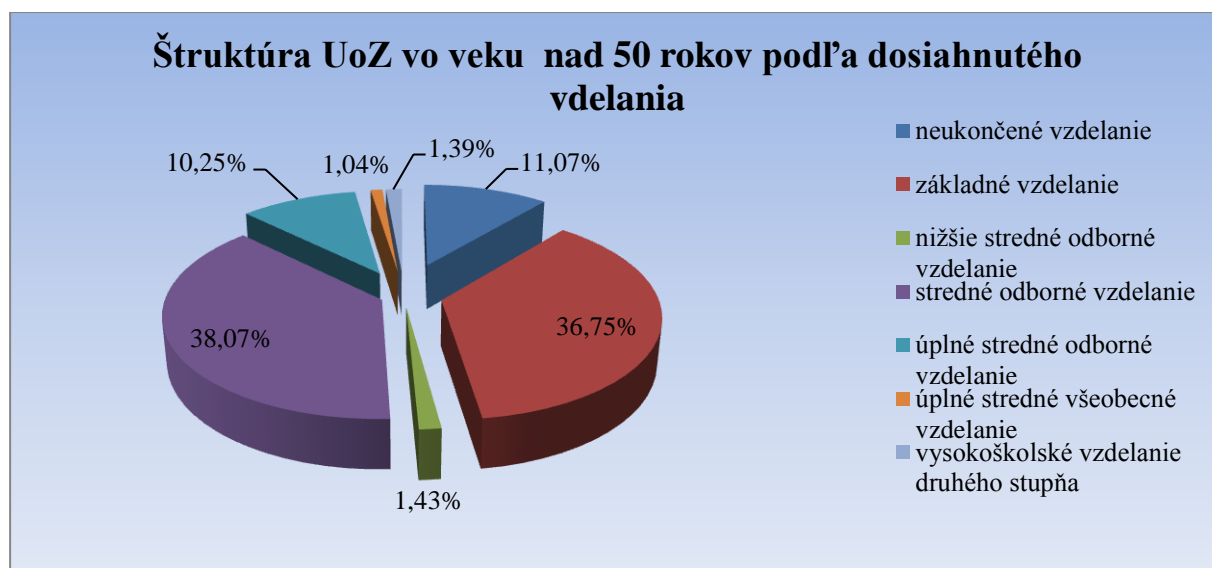
Čo sa týka zaradenia UoZ vo veku nad 50 rokov, bolo zaradených **2 803 UoZ** čo predstavuje **23,33%** z celkového počtu zaradených, kde 37,35% (1 047) UoZ tvorili ženy a 62,64% (1 756) UoZ tvorili muži.

Z hľadiska znevýhodnenia UoZ vo veku nad 50 rokov najväčšiu skupiny tvoria UoZ, vedení v evidencii UoZ **najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov až 2 757 UoZ**, ďalšou skupinou sú UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie nemali pravidelne platené zamestnanie 1 850 a UoZ, ktorí dosiahli vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie 337.

Čo sa týka dĺžky doby evidencie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí boli zapojení do aktivačnej činnosti **98,35% (2 757) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ 12 mesiacov** a viac, 0,3% (11) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ viac ako 3 ale menej ako 6 mesiacov a 0,8% (25) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ do 3 mesiacov.

V prvom polroku 2015 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb zaradených **38,07% (1 066) UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí dosiahli stredné odborné vzdelanie**, 36,75% (1 029) UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí dosiahli základné vzdelanie a 11,07% (310) UoZ vo veku 50+, ktorí mali neukončené základné vzdelanie.

Graf č. 10

Väčšina zaradených UoZ považovala aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj predovšetkým za možnosť získať aktivačný príspevok. Tento nástroj AOTP bol vo všeobecnosti uplatňovaný najmä v regiónoch s nízkou úrovňou sociálno-ekonomickej situácie a nemotivoval znevýhodnených UoZ v umiestňovaní sa na trhu práce.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby - § 52a zákona

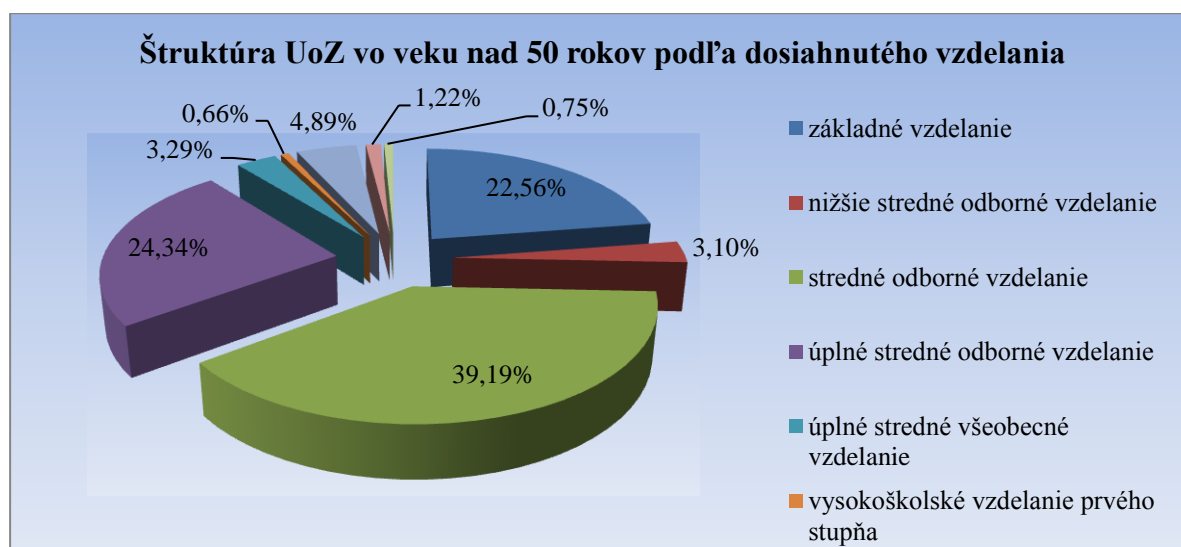
V prvom pol roku 2015 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 4 679 UoZ, z toho 1 437 mužov a 3 242 žien, čo je o 1 918 UoZ viac ako v prvom polroku 2014.

Čo sa týka zaradenia UoZ vo veku nad 50 rokov, bolo zaradených **1 066 UoZ** čo predstavuje **22,78% z celkového počtu zaradených**, kde 62,47% (666) UoZ tvorili ženy a 37,57% (400) UoZ tvorili muži. Štruktúra UoZ vo veku 50+ podľa pohlavia a jej porovnanie v prvom polroku 2014 a v prvom polroku 2015 je uvedená v nasledovnom grafe.

Z hľadiska znevýhodnenia UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí boli v prvom polroku 2015 zaradení na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby, **bolo 652 UoZ vo veku nad 50 rokov**, ktorí **najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie**, druhú skupinu tvorili UoZ , ktorí boli v evidencii UoZ najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov – 455 UoZ vo veku 50+ a tretiu skupinu tvoria UoZ nad 50 rokov ktorí dosiahli vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie -280.

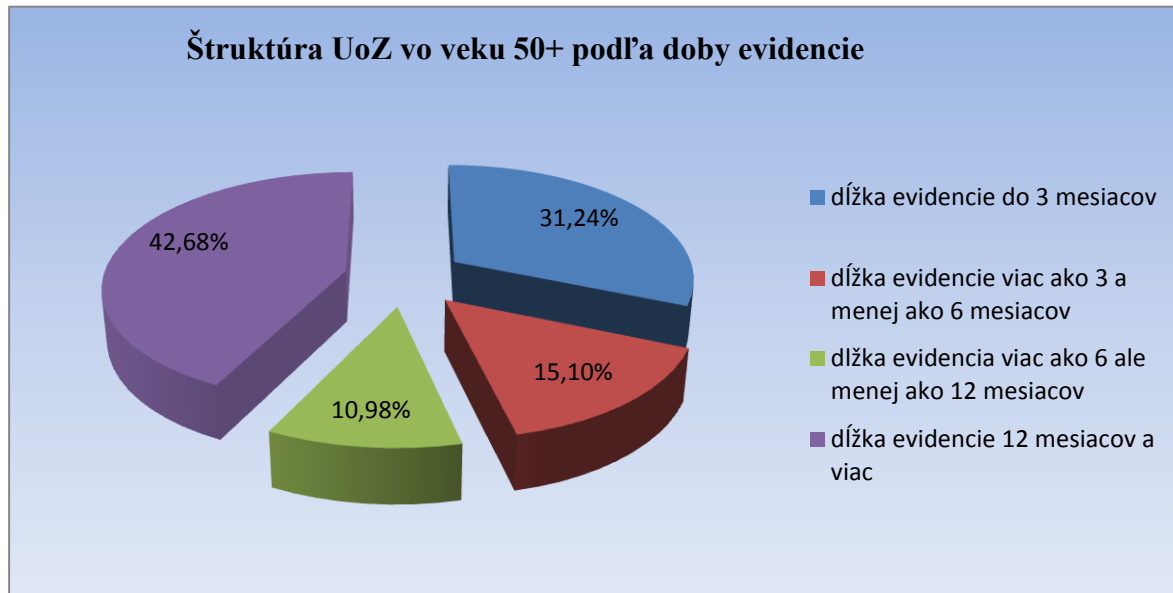
V prvom polroku 2015 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených **39,19% (417) UoZ vo veku nad 50 rokov**, ktorí **dosiahli stredné odborné vzdelanie**, 24,34% (259) UoZ vo veku 50+, ktorí dosiahli úplné stredné odborné vzdelanie a 22,56% (240) UoZ vo veku 50+, ktorí dosiahli základné vzdelanie.

Graf č. 11

Čo sa týka dĺžky doby evidencie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí boli zapojení do aktivačnej činnosti formou dobrovoľníckej služby 42,68% (455) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ 12 mesiacov a viac, 31,24% (333) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ do 3 mesiacov a 15,10% (161) UoZ bolo vedených v evidencii UoZ viac ako 3 ale menej ako 6 mesiacov.

Graf č. 12

2.1.2 Opatrenia na podporu zvyšovania zamestnanosti

Nástroje AOTP orientované na stimulovanie dopytu po pracovnej sile najmä formou poskytovania príspevkov zamestnávateľom a UoZ na vytváranie nových pracovných miest sú:

- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49 zákona),
- príspevok na zamestnávanie znevýhodneného UoZ (§ 50 zákona),
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j),
- príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska (§ 56 zákona),
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57 zákona),
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59 zákona).

Príspevok uchádzačovi o zamestnanie na samostatnú zárobkovú činnosť - § 49 zákona

Príspevok sa poskytuje na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s vytvorením pracovného miesta na samozamestnanie a následným najmenej trojročným prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti (ďalej len „SZČ“). Príspevok sa poskytuje UoZ, ktorí budú prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona a vykonávať poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov. Výška príspevku sa odvíja od zákonom o službách zamestnanosti definovaného násobku celkovej ceny práce a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest nástroj napomáha vstup UoZ ako SZČO na otvorený trh práce. Uvedené opatrenie AOTP je jedno z mála, ktoré má dlhodobý vplyv na udržanie samovytvoreného pracovného miesta s potenciálom vytvorenia ďalšieho pracovného miesta za predpokladu úspešnej činnosti SZČO. Podporená SZČ môže

zamestnávať iné osoby, alebo podnikateľskú činnosť pretransformovať do inej právnej formy podnikania. Príspevok má fakultatívny charakter (nie je naň právny nárok).

V I. polroku 2014 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených **1 449 UoZ (669 žien)** z toho bolo **109 UoZ (43 žien) občanov vo veku nad 50 rokov**, čo tvorí 7,5 % podiel z uvedeného celkového počtu. V I. polroku 2015 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených 1 325 UoZ (586 žien), z toho bolo 93 UoZ (48 žien) občanov vo veku 50+ čo tvorí 7,0 % podiel z uvedeného celkového počtu.

Rozdiel o 124 menej pracovných miest vytvorených v roku 2015 (**16 občanov vo veku nad 50 rokov menej ako v roku 2014**) zrejme súvisí so zníženým záujmom UoZ o tento nástroj v nadväznosti na zmeny vyplývajúce z novely zákona o službách zamestnanosti podporujúce efektívnosť využitia tohto nástroja, (fakultatívnosť nástroja, dvojfázovosť poskytnutia príspevku, povinnosť predkladania správ o prevádzkovaní SZČ, preukazovanie čerpania príspevku a vrátenie nevyčerpanej časti príspevku, pri prerušení, resp. skončení prevádzkovania SZČ v období 6 mes. pred zaradením do evidencie UoZ povinnosť 12-mes. evidencie žiadateľa o príspevok, opätovné poskytnutie príspevku po 8 rokoch a pod.).

Tabuľka č. 13

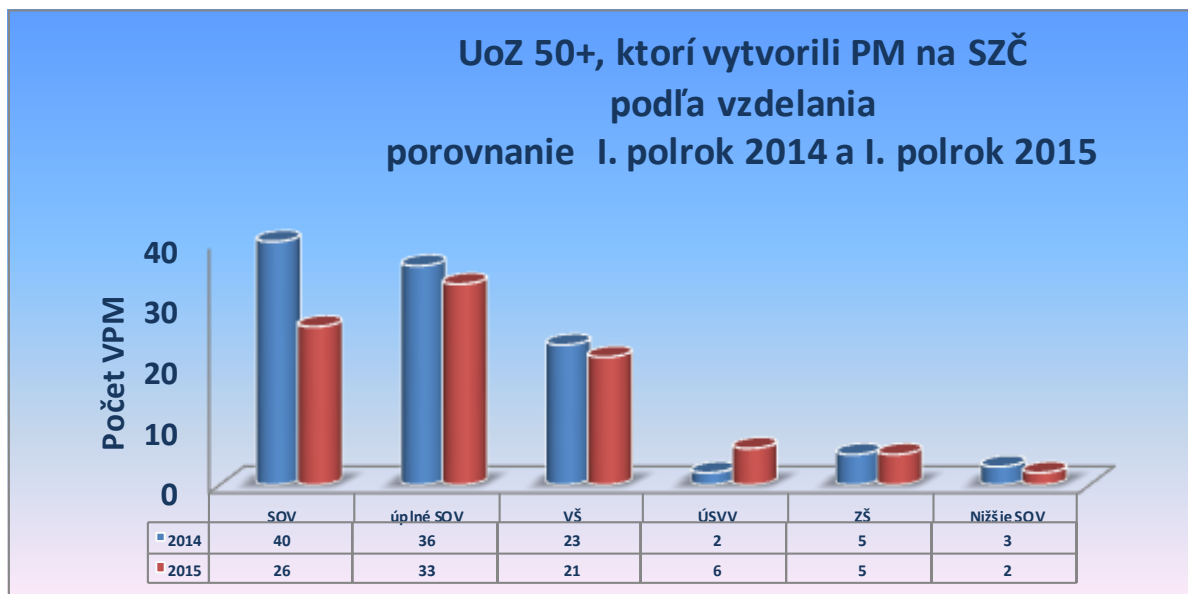
polrok	Počet vytvorených PM (ženy)	UoZ – občania vo veku 50+ (ženy)
1. polrok 2014	1 449 (669)	109 (43)
2. polrok 2015	1 325 (586)	93 (48)

Z hľadiska vzdelania v I. polroku 2014 z celkového počtu 109 občanov vo veku nad 50 rokov najvyšší počet, t. j. **40 príjemcov príspevku na SZČ tvoria občania so stredným odborným vzdelaním**, 36 príjemcov príspevku má úplné stredné odborné vzdelanie, 22 sú občania s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, 5 sú so základným vzdelaním, 3 s nižším odborným vzdelaním, 2 s úplným stredným všeobecným vzdelaním a 1 je s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa.

Graf č. 3

V I. polroku 2015 z celkového počtu 93 občanov vo veku nad 50 rokov najvyšší počet, t. j. **33 príjemcov príspevku na SZČ tvoria občania s úplným stredným odborným vzdelaním**, 26 príjemcov príspevku má stredné odborné vzdelanie, 20 sú občania s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, 5 sú so základným vzdelaním, 2 s nižším odborným vzdelaním, 6 s úplným stredným všeobecným vzdelaním a 1 je s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa. Porovnanie s 1. polrokom 2014 je znázornené v nasledujúcom grafe.

Graf č. 13

Z hľadiska doby evidencie UoZ, ktorí vytvorili pracovné miesta na samozamestnanie, tak v prvom polroku 2014, ako aj v 1. polroku 2015 boli z kategórie dlhodobo nezamestnaných občanov. V I. polroku 2014 to bolo 52 UoZ (47,7%) a v I. polroku 2015 45 UoZ (48,38%).

Tabuľka č. 14

Doba evidencie	2014	2015
do 3 mesiacov	1	0
3 - 6 mesiacov	21	20
6 - 12 mesiacov	35	28
viac ako 12 mes.	52	45
Spolu	109	93

Po prijatí novely zákona o službách zamestnanosti, ktorá priniesla sprísnenie zákonných podmienok pre poskytnutie príspevku, vyplácanie príspevku vo dvoch fázach, ako aj nové formy kontroly použitia príspevku prostredníctvom pravidelného predkladania správ o prevádzkovaní SZČ a o použití príspevku, nastal pokles žiadostí o poskytnutie príspevku. Pozitívne je, že sa zlepšila kvalita predkladaných zámerov a žiadatelia o príspevok dôslednejšie a reálnejšie pristupujú k rozhodnutiu podnikat'. Vychádzajúc z uvedených skúseností je vyšší predpoklad udržateľnosti živnosti aj po období povinného udržania pracovného miesta na viac ako tri roky, čo sa pre budúcnosť javí ako efektívnejšie.

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť - § 57

Úrad môže poskytnúť príspevok občanovi so zdravotným postihnutím (ďalej len „OZP“) na SZČ prevádzkovanú na chránenom pracovisku (ďalej len „CHP“) nepretržite najmenej dva

roky. Príspevok sa poskytuje UoZ – občanom so ZP, ktorí budú prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona a vykonávať poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov. Výška príspevku sa odvíja od zákonom o službách zamestnanosti definovaného násobku celkovej ceny práce a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese.

Prostredníctvom tohto opatrenia bolo v I. polroku 2014 podporené vytvorenie 45 pracovných miest na samozamestnanie OZP, z čoho bolo 24 žien, pričom z uvedeného počtu bolo **10 OZP vo veku nad 50 rokov, z toho 8 žien**. V I. polroku 2015 to bolo 36 OZP, ktorí vytvorili pracovné miesta na samozamestnanie, z toho 24 žien. Z toho bolo **5 OZP vo veku nad 50 rokov z toho 4 ženy**. Predpokladáme, že uvedený pokles súvisí so zníženým záujmom UoZ občanov so ZP o tento nástroj v nadväznosti na zmeny vyplývajúce z novely zákona o službách zamestnanosti podporujúce efektívnosť využitia nástroja (fakultatívnosť nástroja, dvojfázovosť poskytnutia príspevku, použitie príspevku limitované na 6 mesiacov, zníženie výšky poskytnutého príspevku, povinnosť predkladania správ o prevádzkovaní SZČ, preukazovanie čerpania príspevku a vrátenie nevyčerpanej časti príspevku, pri prerušení, resp. skončení prevádzkovania SZČ v období 6 mes. pred zaradením do evidencie UoZ so ZP povinnosť 12-mes. evidencie žiadateľa o príspevok a pod.).

Tabuľka č. 15

I. Rok	Počet vytvorených PM OZP (ženy)	UoZ – OZP vo veku 50+ (ženy)
I. polrok 2014	96 (48)	10 (8)
I. polrok 2015	36 (24)	5 (4)

Príspevok na zamestnávanie znevýhodneného UoZ - § 50 zákona

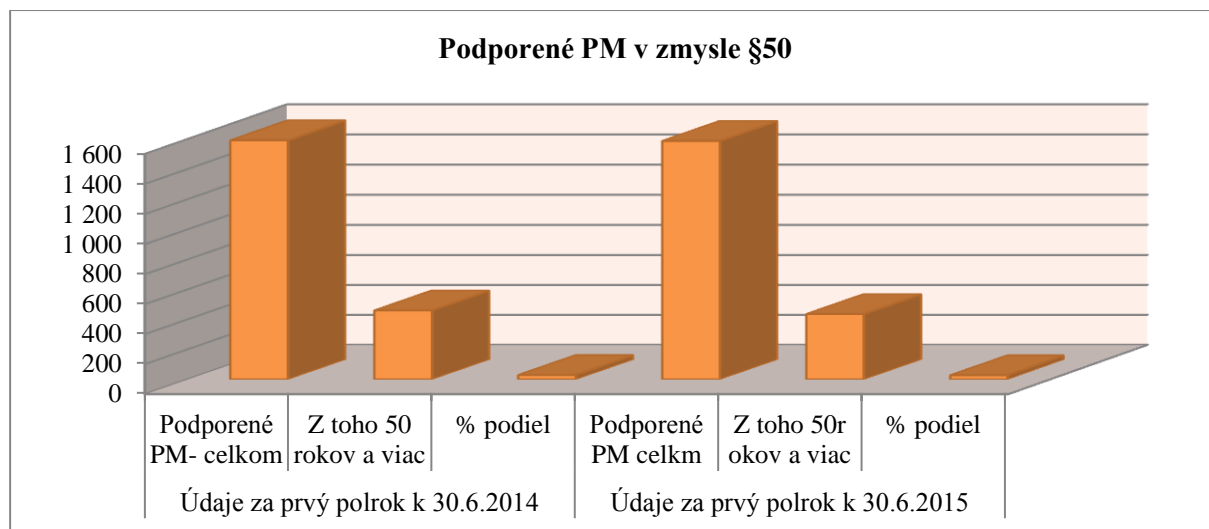
Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme znevýhodneného UoZ do pracovného pomeru na vytvorené pracovné miesto. Ide o univerzálny široko koncipovaný príspevok na podporu zamestnávania znevýhodnených UoZ, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a poskytuje sa na úhradu časti ich celkovej ceny práce. Výška príspevku závisí od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese.

Týmto aktívnym opatrením na trhu práce bolo k 30.6.2014 podporených vytvorenie 1 591 pracovných miest (PM), z toho 460 pre UoZ vo veku 50 rokov a viac, čo z celkového počtu predstavuje 28,90 %, z toho 252 žien a 208 mužov.

V prvom polroku 2015 bolo podporených 1 587 PM, z toho 436 pre UoZ vo veku 50+, čo z celkového počtu predstavuje 27,50 %. Z uvedeného počtu bolo 187 mužov a 249 žien.

Môžeme konštatovať, že v prvom polroku 2015 zaznamenávame oproti prvému polroku 2014 mierny pokles podielu umiestnených UoZ vo veku 50 rokov a viac o 1,40 p.b.

Graf č. 14

Tabuľka č. 16

Počet umiestnených UoZ vo veku 50 rokov a viac podľa vzdelania

	Neukončené základné vzdelanie	Základné vzdelanie	Nižšie stredné odborné vzdelanie	Stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné všeobecné vzdelanie	Vyššie odborné vzdelanie	VŠ I. st.	VŠ II. st.	VŠ III. st.	Neurčené vzdelanie
I. polrok 2014	2	44	13	210	134	11	3	2	39	2	0
I. polrok 2015	1	49	19	200	115	17	2	1	31	1	0

Z tabuľky vyplýva, že v prvom polroku 2014 bolo pomocou § 50 zákona o službách zamestnanosti, podporené zamestnanie **210 UoZ nad 50 rokov so stredným odborným vzdelaním**. V prvom polroku 2015 sa prostredníctvom tohto aktívneho opatrenia na trhu práce zamestnalo **200 znevýhodnených UoZ starších ako 50 rokov so stredným odborným vzdelaním, čo je tiež najpočetnejšia skupina**.

Z hľadiska dĺžky evidencie z celkového počtu 460 UoZ v I. polroku 2014 bolo až 227 dlhodobo nezamestnaných UoZ a v I. polroku 2015 z celkového počtu 436 UoZ bolo pre dlhodobo nezamestnaných **občanov nad 50 rokov vytvorených 235 nových pracovných miest**.

Príspevok na podporu regionálnej a miestnej zamestnanosti – § 50j zákona

Príspevok na podporu regionálnej a miestnej zamestnanosti sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorým je:

- obec alebo samosprávny kraj,
- právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj, na zamestnávanie znevýhodnených UoZ starších ako 50 rokov alebo UoZ ktorí dosiahli nižšie ako stredné odborné vzdelanie alebo dlhodobo nezamestnaných UoZ, vedených v evidencii najmenej tri mesiace ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času.

K 30.6.2014 bolo týmto nástrojom podporených 2 426 znevýhodnených UoZ z toho **1 154 UoZ vo veku 50 rokov** a viac, čo z celkového počtu predstavuje 47,57 %, z toho bolo 822 žien a 332 mužov.

K 30.6.2015 bolo podporených celkom 1 893 UoZ, z toho **718 UoZ vo veku nad 50 rokov**, čo z celkového počtu predstavuje 37,93 %. Z uvedeného počtu bolo 458 mužov a 260 žien.

V prvom polroku 2015 bolo umiestnených prostredníctvom tohto AOTP o 436 UoZ menej ako v prvom polroku 2014, čo predstavuje pokles o 37,8 %. V prvom polroku 2015 bol zaznamenaný oproti prvému polroku 2014 pokles podielu umiestnených UoZ vo veku 50 a viac rokov o 9,64 p.b.

Tabuľka č. 17

Počet umiestnených UoZ nad 50 rokov a ich dĺžka evidencie pred zaradením na AOTP - § 50j

§ 50j	Počet umiestnených			Dĺžka evidencie UoZ do 3 mesiacov	Dĺžka evidencie UoZ viac ako 3 mesiace menej ako 6 mesiacov vrátane	Dĺžka evidencie UoZ viac ako 6 mesiacov a menej ako 12 mesiacov	Dĺžka evidencie UoZ 12 mesiacov a viac
	UoZ podľa § 8 b) (50+)						
	spolu	Muži	Ženy				
1. polrok 2014	1 154	822	332	63	292	171	628
Podiel		71,23%	28,77%	5,46%	25,30%	14,82%	54,42%
1. polrok 2015	718	458	260	25	156	87	450
Podiel		63,79%	36,21%	3,48%	21,73%	12,12%	62,67%

Ako vyplýva z tabuľky, že hľadiska dĺžky evidencie UoZ z celkového počtu 1 154 sa v I. polroku 2014 až 628 dlhodobo nezamestnaných UoZ umiestnilo na trhu práce a v I. polroku 2015 z celkového počtu 718 UoZ sa umiestnilo na nástroj podľa § 50j **450 dlhodobo nezamestnaných občanov nad 50 rokov**.

Tabuľka č. 18

Počet umiestnených UoZ vo veku 50 rokov a viac podľa vzdelania

	Neukončené základné vzdelanie	Základné vzdelanie	Nižšie stredné odborné vzdelanie	Stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné odborné vzdelanie	Úplné stredné všeobecné vzdelanie	Vyššie odborné vzdelanie	VŠ I. st.	VŠ II. st.	VŠ III. st.	Neurčené vzdelanie
I. polrok 2014	20	283	71	539	189	16	5	3	28	0	0
I. polrok 2015	13	171	31	334	131	17	2	2	17	0	0

Z uvedeného vyplýva, že v prvom polroku 2014 sa pomocou § 50j zákona, podľa vzdelania najviac umiestnilo, a to v počte 539 uchádzačov so stredným odborným vzdelaním a v prvom polroku roka 2015 sa prostredníctvom spomínaného aktívneho opatrenia na trhu práce umiestnilo najviac **334 UoZ taktiež so stredným odborným vzdelaním.**

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska - § 56

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo na chráneného pracoviska (CHD/CHP) môže úrad poskytnúť právnickej alebo fyzickej osobe, ak na zriadené pracovné miesto prijme uchádzača o zamestnanie, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím (UoZ so ZP) vedeným v evidencii UoZ najmenej jeden mesiac.

Celkový počet UoZ so ZP umiestnených (= vstupujúcich na opatrenie v prvom polroku 2014) na vytvorené pracovné miesta v CHD/CHP podľa § 56 zákona o službách zamestnanosti (vrátane preobsadení) bol **551 (z toho 344 žien)**, z toho počet UoZ so ZP, ktorí v čase začiatku umiestnenia na nástroj AOTP dosiahli vek 50 a viac rokov bol **194**, čo z celkového počtu predstavuje **35,21%**.

Celkový počet UoZ so ZP umiestnených (= vstupujúcich na opatrenie v prvom polroku 2015) na vytvorené pracovné miesta v CHD/CHP podľa § 56 zákona o službách zamestnanosti (vrátane preobsadení) bol **260 (z toho 157 žien)**, z toho počet UoZ so ZP, ktorí v čase začiatku umiestnenia na nástroj AOTP dosiahli vek 50 a viac rokov bol **95**, čo z celkového počtu predstavuje **36,54%**. V porovnaní s prvým polrokom 2014 došlo k miernemu nárastu o 1,33% v počte UoZ so ZP vo veku 50 a viac rokov na celkovom počte UoZ so ZP umiestnených na vytvorené pracovné miesta v CHD/CHP podľa § 56 zákona o službách zamestnanosti.

Tabuľka č. 19

Rok	celkový počet UoZ so ZP umiestnených na opatrenie	z toho počet UoZ so ZP vo veku nad 50 rokov	z toho počet žien vo veku nad 50 rokov
1. polrok 2014	551	194	123
I. polrok 2015	260	95	57

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že medzi rokmi 2013 - 2014 a následne v 1. polroku 2015 došlo k výraznému poklesu v počte novovytvorených pracovných miest, ktorý je dôsledkom novely zákona o službách zamestnanosti účinnej od 1.5.2013. Kým v minulosti bol príspevok podľa § 56 zákona určený tak na náklady na zriadenie CHD/CHP ako aj na náklady na celkovú cenu práce (CCP) občanov so zdravotným postihnutím (OZP), uvedenou novelou sa zmenil účel použitia príspevku výlučne na zriaďovacie náklady CHD/CHP. Z uvedeného dôvodu sa pre potenciálnych zamestnávateľov zamestnancov so ZP, stal tento typ príspevku menej zaujímavým, keďže väčšina zamestnávateľov ho používala práve na financovanie CCP zdravotne postihnutých zamestnancov.

Aj úrady PSVR toto AOTP vyhodnotili ako málo využívané, práve z dôvodu zmeny, ktorú priniesla novela zákona o službách zamestnanosti, pričom maximálnu výšku príspevku zamestnávateľa často nedokážu ani využiť, resp. použiť. Z uvedeného dôvodu sa tento príspevok javí aj ako málo efektívny

Príspevok na činnosť pracovného asistenta - § 59 zákona

Tento príspevok poskytne úrad zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva občana so zdravotným postihnutím (OZP), alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá je občanom so zdravotným postihnutím (SZČO so ZP), ak z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti zamestnanca alebo SZČO vyplýva potreba pracovného asistenta, a to mesačne najmenej vo výške 41 % a najviac vo výške 70 % celkovej ceny práce podľa § 49 ods. 4 zákona.

V prvom polroku 2014 bol celkový počet osôb vstupujúcich na toto opatrenie (vrátane preobsadení) **408**, z toho bolo **257 žien**. Počet osôb, ktoré v čase umiestnenia AOTP dosiahli vek 50 a viac rokov bol **101**, čo z celkového počtu predstavuje **24,75 %**.

Oproti tomu, v prvom polroku 2015, bol celkový počet osôb zaradených na toto opatrenie (vrátane preobsadení) **415**, z toho **263 žien**. Počet osôb, ktorí v čase začiatku umiestnenia na AOTP dosiahli vek 50 a viac rokov bol **122**, čo z celkového počtu predstavuje **29,40 %**.

V porovnaní s prvým polrokom 2014 došlo **k nárastu o 4,65% v počte osôb vo veku 50 a viac rokov** na celkovom počte osôb zaradených na nástroj AOTP podľa § 59 zákona o službách zamestnanosti.

Keďže pri tomto AOTP nie je podmienkou, aby osoba, ktorá má poskytovať pracovnú asistenciu, bola pred zaradením na tento nástroj AOTP vedená v evidencii UoZ, nie sú títo pracovní asistenti zaradení do štatistických zisťovaní v rámci ISSZ, z ktorých by bolo možné poskytnúť podrobnejší prehľad, tak ako je to v iných prípadoch, kedy je na AOTP umiestnený občan, ktorý je vedený v evidencii UoZ.

2.1.3 Opatrenia na podporu udržania existujúcich pracovných miest

Nástroje AOTP zamerané na podporu udržania zamestnancov v zamestnaní, udržanie existujúcich PM a predchádzanie zrušenia PM alebo hromadného prepúšťania zamestnancov sú:

- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47 zákona),
- príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami (§ 50a zákona účinný do 30. 4. 2013),
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53 zákona),
- príspevok na udržanie občana so ZP v zamestnaní (§ 56a zákona),
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60 zákona).

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca - § 47 zákona

VzPrTP zamestnancov vykonávali zamestnávatelia v záujme ďalšieho pracovného uplatnenia svojich zamestnancov formou všeobecného a špecifického VzPrTP, s cieľom zvýšiť vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu svojich zamestnancov na trhu práce. VzPrTP zamestnancov sa uskutočňuje v pracovnom čase a je prekážkou v práci na strane zamestnanca. Úrad môže poskytnúť príspevok na VzPrTP zamestnanca

zamestnávateľovi, ak sa zamestnávateľ zaviazne, že **po skončení VzPrTP zamestnanca bude zamestnávať týchto zamestnancov najmenej počas 12 mesiacov alebo VzPrTP zamestnancov uskutoční ako súčasť opatrení, ktoré umožňujú predísť HP alebo obmedziť HP.**

V I. polroku roku 2015 bolo na VzPrTP zaradených 29 zamestnancov, z toho 4 zamestnanci starší ako 50 rokov veku (13,79 %). Z celkového počtu zamestnancov starších ako 50 rokov veku boli na vzdelávanie zaradení 2 muži (50 %) a 2 ženy (50 %). V I. polroku 2014 bolo na vzdelávanie zaradených vzdelávaných 1 578 zamestnancov, z toho 173 zamestnancov starších ako 50 rokov veku (10,96 %). Z celkového počtu zamestnancov starších ako 50 rokov veku bolo na vzdelávanie zaradených 152 mužov (87,86 %) a 21 žien (21,13 %).

Celkové počty UoZ zaradených na vzdelávanie zamestnancov v I. polroku 2015 v porovnaní s I. polrokom 2014, ako aj podiel UoZ vo veku nad 50 rokov, sú uvedené v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 20

Obdobie	Spolu UoZ	z toho UoZ 50+	podiel UoZ 50+
I. polrok 2014	1 578	173	10,96 %
I. polrok 2015	29	4	13,79 %

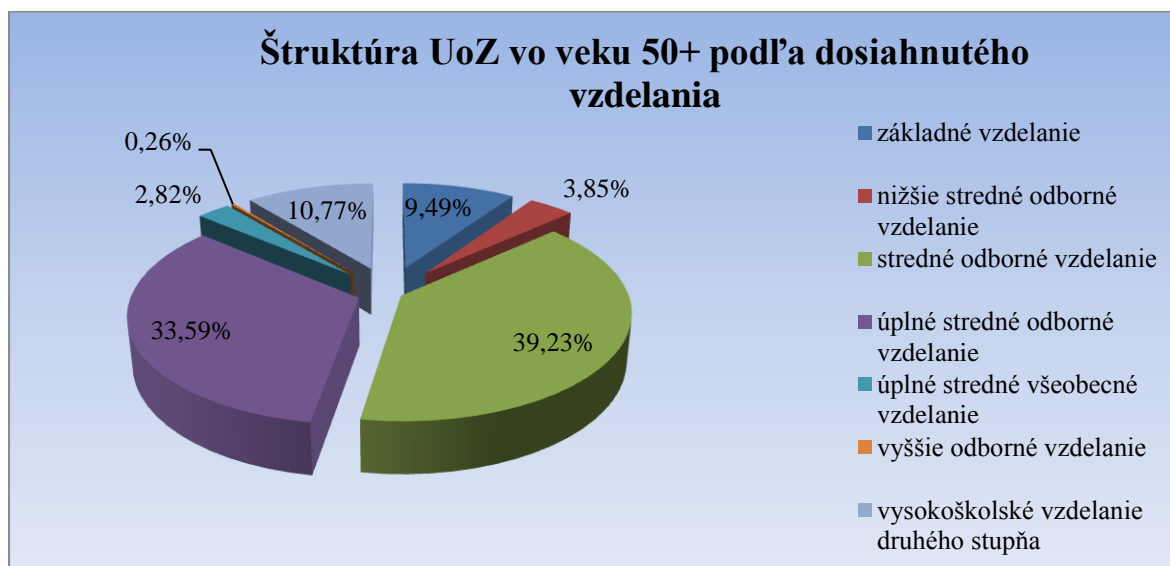
Príspevok na dochádzku za prácou - § 53 zákona

V prvom polroku 2015 bol príspevok na dochádzku za prácou poskytnutý celkom 2 925 žiadateľom, z toho 994 mužom a 1 931 ženám, čo je o 921 žiadateľov menej ako v prvom polroku 2014. Čo sa týka zaradenia UoZ vo veku 50+, bolo zaradených 394 UoZ čo predstavuje 13,47% z celkového počtu zaradených, kde 65,23% (257) UoZ tvorili ženy a 34,77% (137) UoZ tvorili muži.

Z hľadiska znevýhodnenia UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorým bol poskytnutý príspevok na dochádzku za prácou, bolo v prvom polroku 2015 201 UoZ vedených v evidencii UoZ najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov, druhou skupinou boli UoZ vo veku 50+, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie nemali pravidelne platené zamestnanie – 152 UoZ a treťou početnou skupinou boli UoZ, ktorí dosiahli vzdelanie nižšie ako stredné odborné –51.

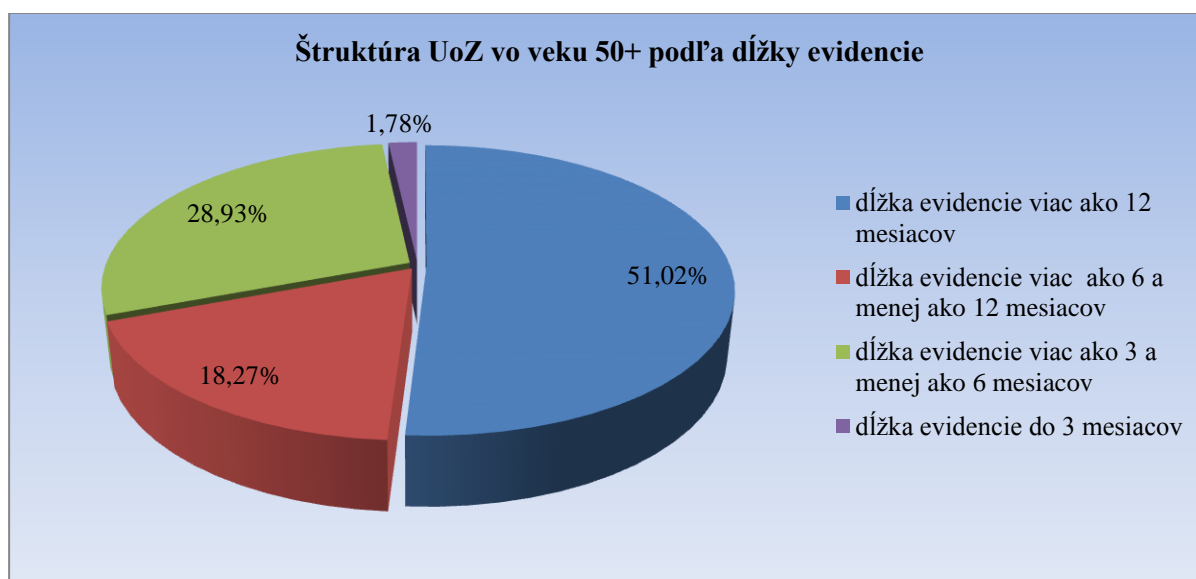
Z hľadiska vzdelania bol v prvom polroku 2015 príspevok poskytnutý 38,83% (153) UoZ vo veku 50+, ktorí dosiahli stredné odborné vzdelanie, 33,24% (131) UoZ, ktorí úplné stredné odborné vzdelanie a 9,3% (37) UoZ, ktorí dosiahli základné vzdelanie.

Graf č. 15

Vzhľadom na dĺžku evidencie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorým bol poskytnutý príspevok na dochádzku za prácou 51,01% (201) UoZ bolo v evidencii UoZ 12 mesiacov a viac, 2,93% (114) UoZ boli v evidencii UoZ viac ako 3 ale menej ako 6 mesiacov a 18,27% (72) bolo v evidencii viac ako 6 ale menej ako 12 mesiacov.

Graf č. 16

Príspevok na udržanie občana so ZP v zamestnaní - § 56a zákona

Zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % občanov so zdravotným postihnutím (ZP) z priemerného evidenčného počtu svojich zamestnancov, sa poskytuje príspevok na udržanie občana so ZP v zamestnaní. Od 1.5.2013 mohol úrad uzatvoriť dohodu o poskytnutí tohto príspevku len s tým zamestnávateľom, ktorý nemal priznané postavenie chránenej dielne.

Príspevok sa poskytuje na občana so ZP, ktorý pre zamestnávateľa vykonáva prácu najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času.

K 30.6.2015 bolo týmto AOTP podporených 9 zamestnancov, z toho z toho vo veku 50+ boli podporení 6 zamestnanci, čo tvorí 66,7 % z celkového počtu všetkých podporených zamestnancov.

K 30.6.2014 bolo týmto nástrojom AOTP podporení 4 zamestnanci so ZP, z toho vo veku 50+ boli podporení 3 zamestnanci, čo tvorí 75 % z celkového počtu podporených zamestnancov.

V porovnaní s prvým polrokom 2014 bol k 30.6.2015 zaznamenaný nárast o 3 podporených zamestnancov vo veku 50 a viac rokov.

Tabuľka č. 21

Rok	Počet všetkých podporených zamestnancov	Z toho podporení zamestnanci vo veku 50+	Z toho počet žien vo veku 50+
I. polrok 2014	4	3	1
I. polrok 2015	9	6	0

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov - § 60 zákona

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (CHD/CHP) a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov sa poskytuje právnickej osobe alebo fyzickej osobe, ak o tento príspevok písomne požiadala najneskôr do konca prvého kalendárneho mesiaca štvrtroka nasledujúceho po štvrtroku, za ktorý príspevok žiada.

V rámci tohto AOTP sa nevytvárajú nové PM, ale podporujú sa už existujúce. Príspevok poskytuje územne príslušný úrad na základe dokladov preukazujúcich vynaložené náklady za príslušný štvrtrok najviac vo výške 25 % z ustanovených súm a to do konca druhého mesiaca, ktorý nasleduje po uplynutí kalendárneho štvrtroka, za ktorý sa príspevok žiadal.

K 30. 6. 2014 bolo prostredníctvom tohto aktívneho opatrenia podporených 15 199 pracovných miest, z toho bolo 6 723 pracovných miest bolo pre zamestnancov vo veku nad 50 rokov, čo predstavuje 44,23 % z celkového počtu podporených pracovných miest.

K 30. 6. 2015 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 8 447 pracovných miest z toho bolo 3 858 podporených pracovných miest pre zamestnancov vo veku nad 50 rokov, čo predstavuje 45,67 % z celkového počtu podporených pracovných miest.

Tabuľka č. 22

Rok	Počet všetkých podporených zamestnancov	z toho podporení zamestnanci vo veku nad 50rokov	z toho počet žien vo veku nad 50 rokov
I. polrok 2014	15 199	6 723	3 839

I. polrok 2015	8 447	3 858	2 215
-----------------------	-------	-------	-------

3. Projekty a programy - § 54 zákona

Osobitné postavenie v systéme AOTP majú programy a projekty podľa § 54 zákona, ktoré, podľa svojho konkrétneho cieľového zamerania môžu byť orientované na hociktorú zo skupín aktívnych opatrení na trhu práce tak na podporu zvýšenia zamestnateľnosti ako aj zvýšenia zamestnanosti a tvorby nových pracovných miest a tiež aj na podporu udržania existujúcich pracovných miest. V rámci tohto paragrafu sa vytvoril okrem celoštátnych projektov aj priestor na realizáciu regionálnych projektov, riešiacich regionálne potreby a špecifiká trhu práce v jednotlivých územných obvodoch úradov. Takýto prístup vytvára väčšiu flexibilitu a priestor pre úrady na rýchlu reakciu v prípade vzniku lokálnych problémov (ekonomické a prevádzkové problémy zamestnávateľov, odchod investora, prepúšťanie a pod.) a na pružnú reakciu pri saturovaní dopytu po pracovnej sile na lokálnych a regionálnych trhoch práce.

K 30.6. 2015 bolo v rámci všetkých projektov a programov spadajúcich pod § 54 umiestnených celkom **16 636** osôb (z toho 7 816 žien) a počet umiestnených osôb starších ako 50 rokov bolo celkom **4 375** (z toho 1 849 žien), čo tvorí 26,29 %, z celkového počtu umiestnených osôb. V porovnaní s prvým pol rokom 2014 bolo umiestnených o **13 810** osôb viac.

Porovnanie počtu osôb umiestnených cez opatrenie podľa §54 zákona o službách zamestnanosti v 1.polroku 2014 a 1. polroku 2015 z celkového počtu všetkých umiestnených.

Tabuľka č. 23

Rok	Počet všetkých umiestnených osôb	Z toho počet umiestnených osôb vo veku 50+	Počet umiestnených žien vo veku 50+
1. polrok 2014	2 826	62	30
1. polrok 2015	16 636	4 375	1 849

NP č. XXXIV - Podpora rozvoja regionálnej zamestnanosti bez BSK

je zameraný na znižovanie dlhodobej nezamestnanosti v jednotlivých krajoch Slovenska okrem Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len BSK).

Časová realizácia NP je nadstavená na obdobie 6/2014- 11/2015.

NP má dve hlavné aktivity: Poskytovanie príspevkov na podporu vytvárania pracovných miest u vybraných zamestnávateľov (Aktivita č. 1) a poskytovanie príspevkov na podporu vzdelávania zamestnancov prijatých výlučne na vytvorené pracovné miesta v rámci aktivity č. 1 tohto národného projektu (Aktivita č. 2).

Oprávnená cieľová skupina je stanovená zvlášť pre každú aktivitu:

Aktivita č. 1

- a) oprávnenou cieľovou skupinou sú UoZ podľa §6 ods. 1 zákona o službách zamestnanosti vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace,
- b) oprávnenou cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ podľa §8 zákona o službách zamestnanosti vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace

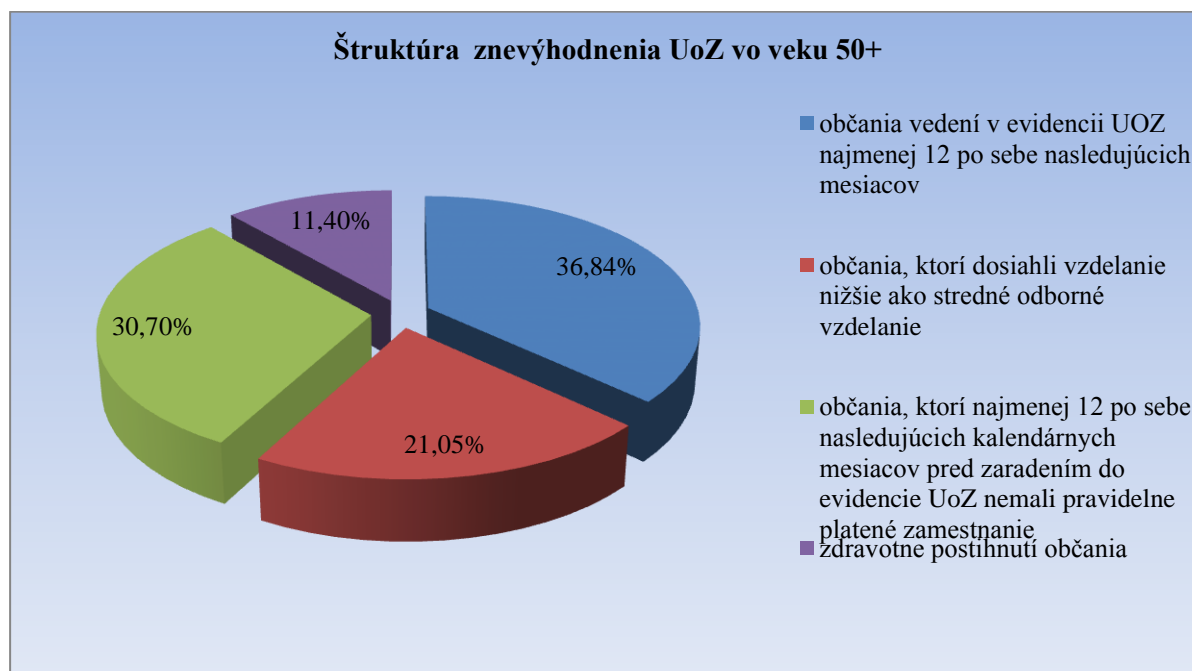
Aktivita č. 2

- a) oprávnenou cieľovou skupinou sú zamestnanci prijatí na vytvorené pracovné miesta v zmysle aktivity č. 1, ktorí boli pred zaradením na vytvorené pracovné miesta UoZ, resp. ZUoZ vedenými v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace, ktorá sa pre nezáujem zamestnávateľov o vzdelávanie nerealizovala.

V prvom polroku 2015 bolo na tento projekt umiestnených 751 UoZ z toho 311 mužov a 440 žien. Čo sa týka zaradenia UoZ vo veku nad 50 rokov, bolo umiestnených **105 UoZ čo je 13,98 %** z celkového počtu, kde bolo **38,09% (40) mužov a 61,90% (65) žien**.

Z hľadiska znevýhodnenia UoZ vo veku 50+ bolo umiestnených 38,84% (42) UoZ, ktorí boli v evidencii UoZ najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov, ďalšou skupinou boli UoZ 50+, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie – 30,70% (35) a 21,05% (24) UoZ, ktorí dosiahli vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie.

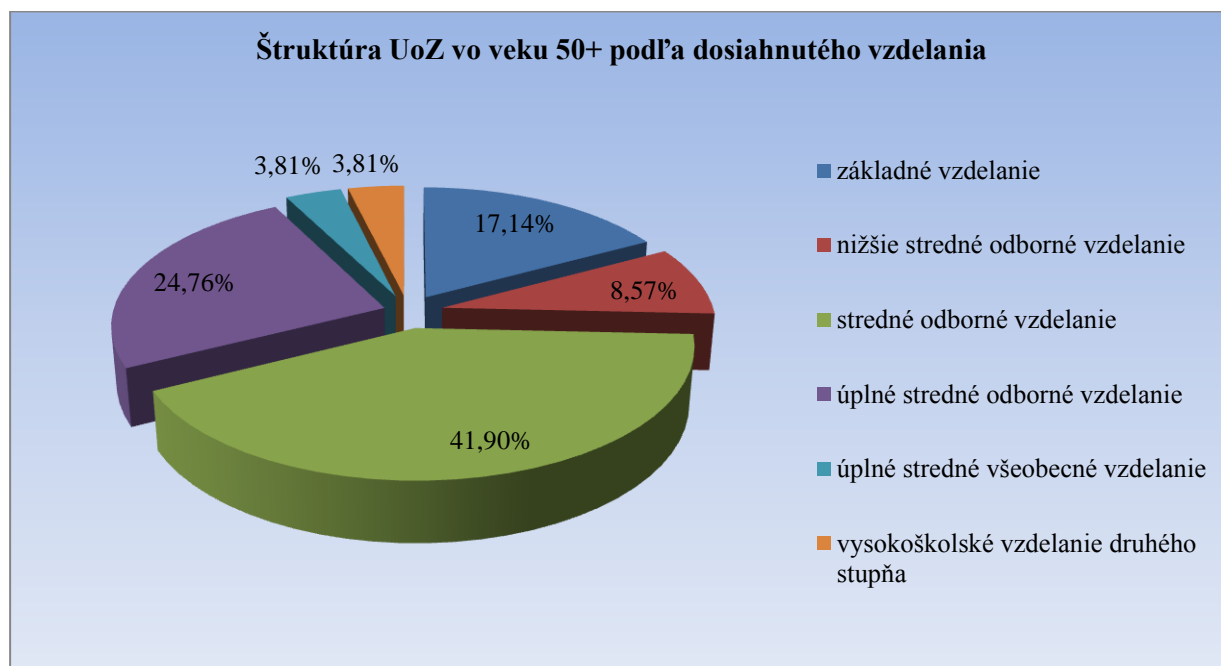
Graf č. 17

Z hľadiska dosiahnutého vzdelania až **41,90% (44) UoZ vo veku nad 50 rokov dosiahlo stredné odborné vzdelanie**, 23,08% (26) UoZ vo veku 50+ dosiahlo úplné stredné odborné vzdelanie a 17,14% (18) UoZ vo veku 50+ dosiahlo základné vzdelanie.

Graf č. 18

Vzhľadom na dĺžku evidencie UoZ vo veku 50+, ktorí boli zaradení na tento národný projekt bolo 40% (42) UoZ vedených v evidencii viac ako 12 mesiacov, 32,38% (34) UoZ vedených v evidencii viac ako 3 ale menej ako 6 mesiacov a 22,85% (24) UoZ vedených v evidencii viac ako 6 a menej ako 12 mesiacov.

NP „Podpora zamestnávania UoZ“ aktivita č. 2 - Podpora vytvárania pracovných miest u verejných zamestnávateľov vo vymedzených oblastiach verejného zamestnávania

V rámci tejto aktivity možno poskytnúť finančný príspevok na podporu vytvárania pracovných miest vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenska okrem Bratislavského samosprávneho kraja.

Cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ podľa §8 zákona o službách zamestnanosti.

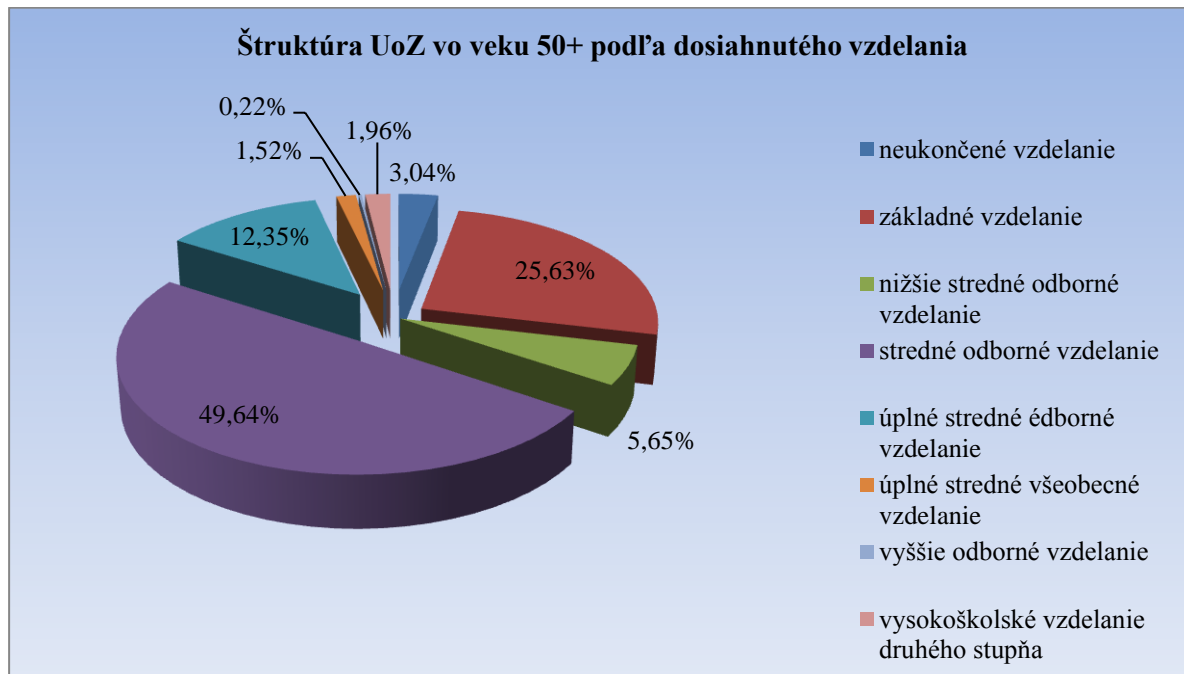
Cieľom je podpora vytvárania pracovných miest pre znevýhodnených UoZ s osobitným zreteľom na dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie u verejných zamestnávateľov vo vybraných oblastiach verejného zamestnávania z oprávnenej cieľovej skupiny, prijatých do pracovného pomeru na dobu **najmenej 3 mesiace**.

V prvom polroku 2015 bolo na tento projekt umiestnených 7 251 UoZ z toho 4 863 mužov a 2 388 žien. Čo sa týka zaradenia UoZ vo veku nad 50 rokov, bolo umiestnených **2 766 UoZ** čo je 38,14 % z celkového počtu, kde bolo umiestnených 80,86% (1 931) mužov a 34,96% (835) žien.

Vzhľadom na typ znevýhodnenia UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí boli umiestnení na tento národný projekt, bolo až **1 805 UoZ vedených v evidencii UoZ najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov**, 1 904 UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych

mesiacov pred zaradením do evidencie nemal pravidelne platené zamestnanie a 932 UoZ, ktorí dosiahli vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie.

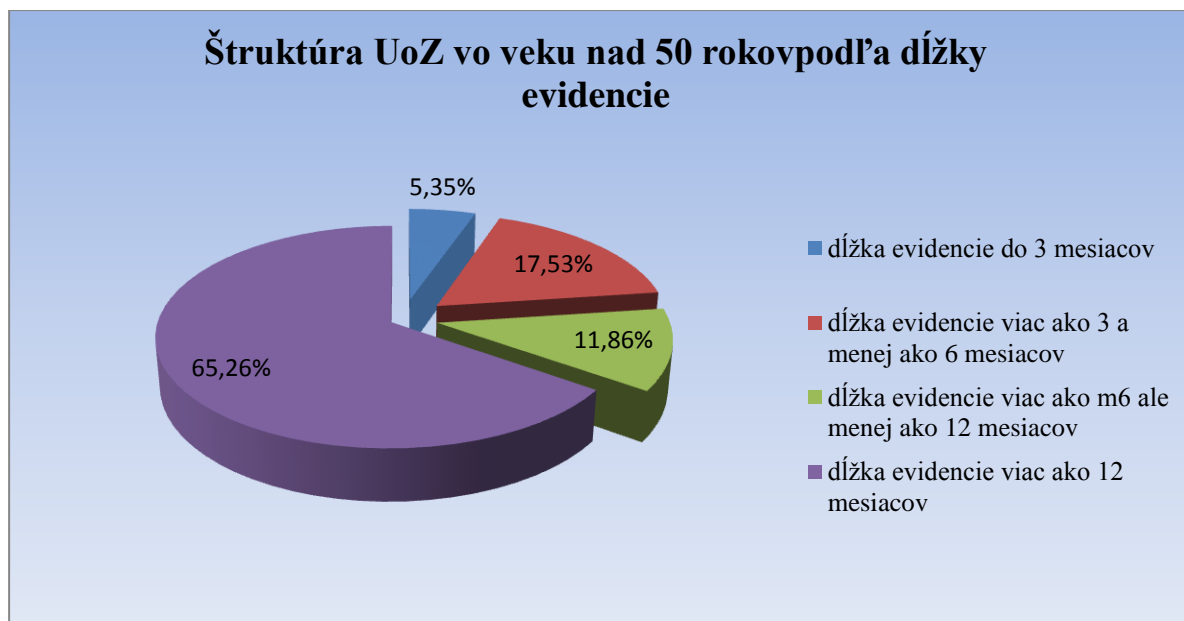
Graf č. 19

Z hľadiska dosiahnutého vzdelania až 49,56% (1 371) UoZ vo veku nad 50 rokov dosiahlo stredné odborné vzdelanie, 25,59% (708) UoZ vo veku nad 50 rokov dosiahlo základné vzdelanie a 12,32% (341) UoZ vo veku 50+ dosiahlo úplné stredné odborné vzdelanie.

Vzhľadom na dĺžku evidencie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí boli zaradení na tento národný projekt bolo 65,25% (1 805) UoZ evidovaných viac ako 12 mesiacov, 17,53% (485) UoZ bolo evidovaných viac ako 3 ale menej ako 6 mesiacov a 11,85% (328) UoZ bolo evidovaných viac ako 6 ale menej ako 12 mesiacov.

Graf č. 20

Čo sa týka štruktúry UoZ vo veku nad 50 rokov +, podľa profesie, ktorú vykonávali pred zaradením do evidencie, 84,38% (2 334) UoZ patrí do kategórie pomocní pracovníci a nekvalifikovaní pracovníci, 7,2% (201) UoZ patrí do kategórie pracovníci v službách a obchode a 2,5% (71) UoZ patrí do skupiny kvalifikovaní pracovníci a remeselníci.

Príspevok na rekvalifikáciu (§ 54 ods. 1 písm. d)

Pilotný projekt RE-PAS – rekvalifikácia ako príležitosť k spolupráci UoZ, úradov a vzdelávacích inštitúcií je určený pre všetkých UoZ, vrátane znevýhodnených UoZ na trhu práce, ktorí majú problém pracovne sa uplatniť a potrebujú flexibilne reagovať na požiadavky trhu práce. UoZ si môže zvoliť druh pracovnej činnosti, na ktorú sa chce rekvalifikovať a poskytovateľa rekvalifikácie, ktorý má požadovanú rekvalifikáciu zrealizovať. UoZ si môže zabezpečiť rekvalifikáciu, ktorá vyhovuje jeho potrebám, zámeru uplatniť sa na trhu práce, resp. ktorú požaduje potenciálny zamestnávateľ. Úrad UoZ uhradza 100 % nákladov na rekvalifikáciu (kurzovné). UoZ majú najväčší záujem o rekvalifikačné kurzy opatrovateľská starostlivosť, zväranie, strážna a bezpečnostná služba, obsluha vysokozdvížného vozíka.

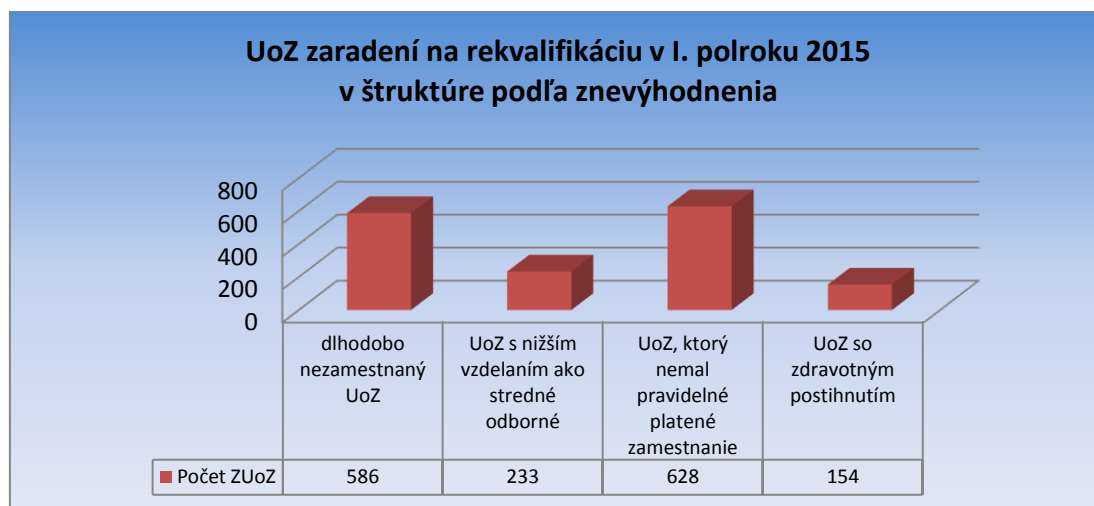
V I. polroku 2015 bolo na rekvalifikáciu zaradených celkovo 7 493 UoZ, z toho 4 652 žien (62,08 %). Z celkového počtu zaradených UoZ **bolo 1 354 UoZ vo veku nad 50 rokov** (18,07 %), z toho žien 941 (12,56 %). Keďže projekt sa začal realizovať až od 20.10.2014, nebudú údaje v tomto vyhodnotení za I. polrok 2015 porovnávané s rovnakým obdobím roka 2014. Celkové počty UoZ zaradených na rekvalifikáciu v I. polroku 2015, ako aj podiel UoZ vo veku nad 50 rokov, sú uvedené v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 24

Obdobie	Spolu UoZ	z toho UoZ 50+	Percentuálny podiel UoZ 50+
I. polrok 2015	7 493	1 354	18,07 %

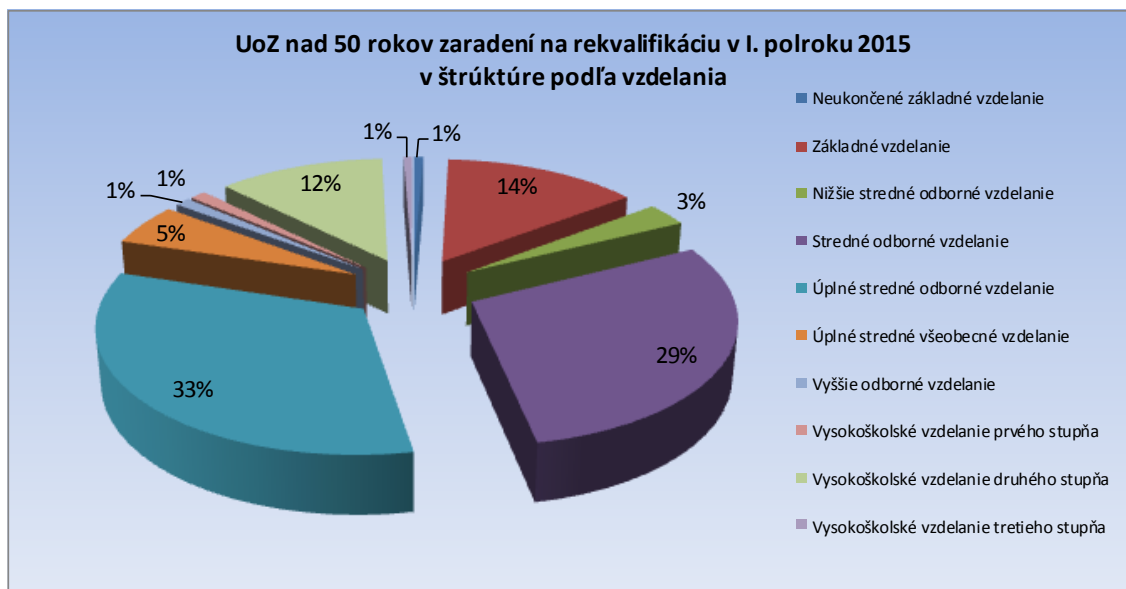
UoZ vo veku viac ako 50 rokov, ktorí sú zaradovaní na rekvalifikáciu majú často aj ďalšie typy znevýhodnení. Najväčšiu skupinu UoZ, ktorí v I. polroku nastúpili na rekvalifikáciu tvorili občania nad 50 rokov, ktorí najmenej 12 po sebe **nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie (46,38%) a dlhodobo nezamestnaní UoZ (43,28 %)**. Štruktúra UoZ podľa znevýhodnenia UoZ nad 50 rokov je vyjadrená v nasledujúcom grafe.

Graf č. 21

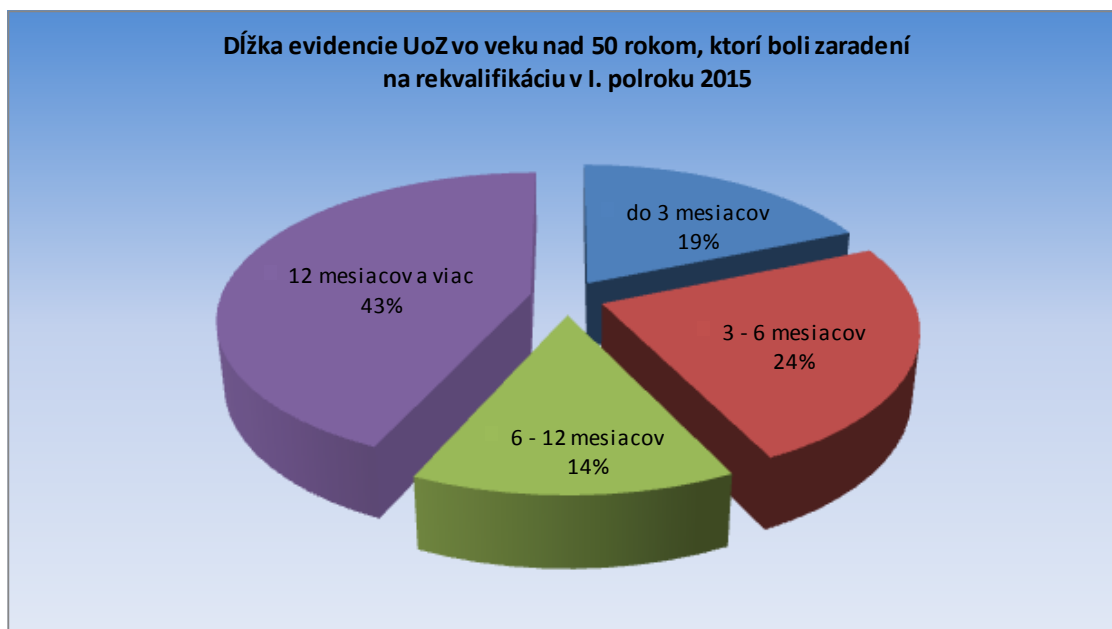
Z hľadiska vzdelania najviac UoZ nad 50 rokov, ktorí nastúpili na rekvalifikáciu v I. polroku 2015 bolo s úplným stredným odborným vzdelaním (32,71 %) a stredným odborným vzdelaním (29,24 %). Štruktúra **UoZ nad 50 rokov podľa vzdelania** je uvedený v grafe.

Graf č. 22

Zastúpenie UoZ vo veku nad 50 rokov, ktorí absolvovali rekvalifikáciu v I. polroku 2015 z hľadiska dĺžky evidencie je uvedené v nasledujúcom grafe je uvedené. **Najviac je zastúpená kategória UoZ evidovaných 12 mesiacov a viac (24 %).**

Graf č. 23

4. Uplatňovanie AOTP– zhrnutie

Uplatňovanie AOTP v I. polroku 2015 ukazuje, že v tomto období bolo zaznamenaných 121 151 intervencií v prospech UoZ prostredníctvom nástrojov zvyšujúcich ich zamestnateľnosť, alebo ich umiestnením na vytvorené podporované pracovné miesta, ale aj podporením udržania zamestnancov zamestnaní, prispievaním na podporu mobility. Z celkového počtu intervencií bolo 30 297 (25,0%) poskytnutých klientom vo veku nad 50 rokov veku.

V I. polroku 2014 bol celkový počet intervencií 135 094, čo bolo viac o 13 943 ako v I. polroku 2015. Absolútny počet intervencií klientom vo veku nad 50 rokov bol nižší o 3 783. Percentuálne sa však ich podiel na celkovom počte intervencií zachoval na úrovni 25,0% (viď Príloha č.1)

Vo všeobecnosti je potrebné uviesť, že AOTP a v ich rámci poskytované finančné príspevky sú z makroekonomického hľadiska len doplnkovým prostriedkom zmierňovania nerovnováhy na pracovnom trhu v SR. Nie sú rozhodujúcim generátorom tvorby pracovných miest. Tým sú jednoznačne podniky a zamestnávateľia vo všetkých sférach a odvetviach hospodárstva, vo verejnej správe i v treťom sektore. Z hľadiska množstva pracovných príležitostí rozhodujúci podiel na tvorbe PM stále majú MSP.

5. Pripravované projekty a programy - § 54 zákona

Komisia pri Monitorovacom výbore pre Operačný program Ľudské zdroje, osi 2,3 a 4 schválila zámery národných projektov, v rámci ktorých cieľovou skupinou sú znevýhodnení

UoZ medzi, ktorých patria aj UoZ vo veku 50 a viac rokov v zmysle § 8 ods. 1 písm. b) zákona o službách zamestnanosti..

NP „Šanca na zamestnanie“

Zámer

Zlepšenie postavenia znevýhodnených UoZ podľa § 8 zákona o službách zamestnanosti na trhu práce, zvýšenie ich zamestnanosti, zníženie dlhodobej nezamestnanosti a podpora regionálnej a miestnej zamestnanosti.

Cieľ projektu

Aktivácia znevýhodnených UoZ, s osobitným zreteľom na dlhodobo evidovaných uchádzačov o zamestnanie, podporou vytvárania pracovných miest u zamestnávateľov vo vybraných oblastiach zamestnávania, poskytovaním finančného príspevku zamestnávateľovi.

Cieľová skupina

- znevýhodnení uchádzači o zamestnanie podľa § 8 ods. 1) zákona o službách zamestnanosti

Oprávnená aktivita

Poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvorenia pracovného miesta pre znevýhodnených UoZ prostredníctvom AOTP podľa § 54 zákona o službách zamestnanosti:

Oprávnené výdavky

Finančný príspevok sa poskytuje :

1. zamestnávateľovi na úhradu **95 % celkovej ceny práce zamestnanca**, najviac však vo výške minimálnej celkovej ceny práce na rok 2015. Mesačná výška príspevku je najviac vo výške MCCP na rok 2015, maximálne **513,76 €***.
2. na úhradu časti nevyhnutných nákladov súvisiacich s výkonom zamestnávania ako napr. na osobné ochranné pracovné prostriedky, pracovné pomôcky, pracovné náradie vo výške 5 % z CCP na rok 2015 t. j. **56,65 €***, poskytnutý jednorazovo.

Oprávnené územie: všetky samosprávne kraje Slovenska okrem BSKvneho kraja

Doba realizácie: 10/2015 – 10/2018 (36 mesiacov)

Rozpočet projektu: 50 mil. EUR z toho:

NP „Chceme byť aktívni na trhu práce (50+)“

Zámer

Zlepšenie postavenia nezamestnaných občanov starších ako 50 rokov veku, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti.

Cieľ projektu

Zníženie nezamestnanosti vybranej cieľovej skupiny znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie starších ako 50 rokov veku podporou vytvárania pracovných miest.

Cieľová skupina

- znevýhodnený UoZ podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona o službách zamestnanosti - občan starší ako 50 rokov veku s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných.

Oprávnená aktivita

Poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvorenia pracovného miesta pre znevýhodneného UoZ vo veku 50 rokov a viac podľa § 54 zákona o službách zamestnanosti. Finančný príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi na úhradu preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové poistenie, platených zamestnávateľom.

Zamestnávateľovi sa finančný príspevok poskytuje najviac počas 12 kalendárnych mesiacov. Zamestnávateľ je povinný zachovať pracovné miesto, na ktoré sa príspevok poskytuje najmenej počas týchto 12 kalendárnych mesiacov.

Oprávnené výdavky

- úhrada časti preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové poistenie, platených zamestnávateľom, najviac vo výške 1,5 násobku sumy preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové poistenie z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrt'rok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku v ktorom sa príspevok poskytuje, pre rok 2015 vo výške najviac 442,44 EUR mesačne/ 1 pracovné miesto.

Oprávnené územie: všetky samosprávne kraje Slovenska okrem BSK.

Doba realizácie: 10/2015 – 10/2018 (36 mesiacov)

Rozpočet projektu: 30 mil. EUR z toho:

NP „Cesta z kruhu“

Zámer projektu

Zlepšenie postavenia dlhodobo nezamestnaných občanov na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti, zníženie dlhodobej nezamestnanosti.

Cieľ projektu

Cieľom je podpora vytvárania pracovných miest u zamestnávateľov pre UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, prijatých do pracovného pomeru na plný pracovný úväzok alebo najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času, na dobu neurčitú, resp. na dobu určitú minimálne **15 mesiacov**.

Cieľová skupina

Znevýhodnený UoZ podľa § 8 ods. 1 písm. c) zákona o službách zamestnanosti - občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.

Oprávnená aktivita

Finančný príspevok na podporu vytvárania pracovných miest pre UoZ evidovaných v evidencii UoZ **menej ako 24 mesiacov** (vrátane), bude poskytovaný zamestnávateľovi na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca platených zamestnávateľom, najviac počas 12 mesiacov. Po uplynutí podpornej doby bude zamestnávateľ povinný udržať toto podporované pracovné miesto po dobu minimálne 3 mesiace.

Finančný príspevok na podporu vytvárania pracovných miest pre UoZ evidovaných v evidencii UoZ **viac ako 24 mesiacov**, bude poskytovaný zamestnávateľovi na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca platených zamestnávateľom, najviac počas 15 mesiacov. Po uplynutí podpornej doby nebude mať zamestnávateľ povinnosť pracovné miesto udržať.

Oprávnené výdavky

A Finančný príspevok na úhradu časti celkovej ceny práce

1. V prípade ak zamestnávateľ prijme do pracovného pomeru **UoZ** evidovaného v evidencii UoZ najmenej **12 - 24 mesiacov** je mesačná výška príspevku **80 % z celkovej ceny práce** zamestnanca, najviac však vo výške **80 % z MCCP**, t.j. na rok 2015 maximálne **411 €**.*
2. V prípade ak zamestnávateľ prijme do pracovného pomeru **UoZ** vedeného v evidencii UoZ **viac ako 24 mesiacov** je mesačná výška **95 % z celkovej ceny práce** zamestnanca, najviac však vo výške **95% z MCCP**, t.j. na rok 2015 maximálne **488,07 €**.*

* Výška príspevkov bude v priebehu implementácie projektu upravovaná v závislosti od valorizácie minimálnej mzdy.

Ak je pracovný pomer dohodnutý v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času, výška príspevku sa pomerne kráti.

B Finančný príspevok na pracovného tútora

Finančný príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi na pracovného tútora, ktorý zabezpečí prijatému zamestnancovi z oprávnenej cieľovej skupiny aktívnu pomoc a podporu pri vykonávaní pracovných činností vo výške najviac **25% z MCCP**, t.j. na rok 2015 **128,44 €*** (príspevok ku mzde). Finančný príspevok na pracovný tútoring bude poskytovaný zamestnávateľovi najviac počas 3 mesiacov. V rámci projektu bude 1 pracovný tútor zabezpečovať tútoring pre 1 – 3 zamestnancov.

Oprávnené územie: všetky samosprávne kraje Slovenska okrem BSK.

Doba realizácie: 10/2015 – 10/2018 (36 mesiacov).

Rozpočet projektu: 50 mil. EUR.

5. Sociálne začlenenie starších ľudí, ktorí majú ťažké zdravotné postihnutie

Opatrenie Poskytovať účelovo viazané peňažné dávky za účelom zmiernenia znevýhodnení vyplývajúcich z ťažkého zdravotného postihnutia.

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“).

Účelom poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu je zmiernenie alebo prekonanie znevýhodnenia, ktoré má fyzická osoba z dôvodu jej ťažkého zdravotného postihnutia v porovnaní s fyzickou osobou bez zdravotného postihnutia rovnakého veku, pohlavia a za rovnakých podmienok a ktoré nie je schopná z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia prekonať sama.

Zákon upravuje 17 druhov peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktoré sa delia na opakované (poskytované mesačne) a jednorazové. Ich poberateľmi sú fyzické osoby s ŤZP, medzi ktoré patria aj starší ľudia (60 a viac rokov), okrem peňažného príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný fyzickej osobe vykonávajúcej opatrovanie. Poskytovanie peňažných príspevkov patrí do pôsobnosti úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.

V roku 2014 boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 235 910 037 €. V 1. polroku 2015 čerpanie finančných prostriedkov predstavovalo sumu 113 580 373,10 €.

Priemerný mesačný počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu, ktoré boli poskytované fyzickým osobám s ŤZP, v roku 2014 tvorilo 170 806 poberateľov a vynaložené finančné prostriedky na tento účel predstavovali sumu 131 600 626 €. Z uvedeného objemu boli finančné prostriedky vyplatené fyzickým osobám s ŤZP vo veku 60 a viac rokov v sume 54 368 683,52 € a išlo o 118 536 poberateľov.

V 1. polroku 2015 bol priemerný mesačný počet týchto poberateľov 170 995 a na tento účel boli vynaložené finančné prostriedky v sume 65 333 830,60 €, z toho fyzickým osobám s ŤZP vo veku 60 a viac rokov bola vyplatená suma 27 538 788,91 € a išlo o 105 640 poberateľov.

Tabuľka č. 25

rok	Počet poberateľov peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP		Čerpanie finančných prostriedkov (v €)	
	celkom	vo veku 60 a viac	celkom	vo veku 60 a viac
2014	170 806	118 536	131 600 626,00	54 368 683,52
1. polrok 2015	170 995	105 640	65 333 830,60	27 538 788,91

Priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný opatrovateľom fyzických osôb s ŤZP za rok 2014 bol 58 992 a finančné

prostriedky vyplatené týmto fyzickým osobám predstavovali sumu 104 309 411€. Z uvedeného počtu až 39 218 opatrovateľov vykonávalo opatrovanie fyzických osôb s ŤZP, ktoré sú vo veku 60 a viac rokov.

V 1. polroku 2015 bol priemerný mesačný počet opatrovateľov 57 247 a týmto fyzickým osobám boli vyplatené finančné prostriedky v sume 48 246 542,53 €. V tomto období opatrovanie fyzických osôb s ŤZP vo veku 60 a viac rokov vykonávalo 37 608 opatrovateľov.

Tabuľka č. 26

rok	Počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie		Čerpanie finančných prostriedkov (v €)
	celkom	počet poberateľov opatrujúcich FO s ŤZP vo veku 60 a viac	
2014	58 992	39 218	104 309 411,00
1. polrok 2015	57 247	37 608	48 246 542,53

(Zdroj štatistických údajov: RSD OMIS)

Príloha č. 22

Úrad geodézie, kartografie a katastra SR

Gestor úlohy svoju správu nepredložil.

Národná banka Slovenska

NBS bola predmetným uznesením vlády Slovenskej republiky ustanovená ako spolupracujúci subjekt v dvoch úlohách vyplývajúcich z NPAS.

Prvou úlohou je spolupracovať pri sprísnení regulácie, dohľade a sankcionovaní predaja tovarov a služieb seniorom formou prezentácií a súťaží, ktoré majú manipulatívny a nátlakový charakter. V rámci výkonu dohľadu nad finančným trhom, ktorý spadá do kompetencie NBS, nebola doposiaľ zaznamenaná žiadna skúsenosť pri poskytovaní alebo ponúkaní **finančných služieb seniorom** prostredníctvom vyššie popísaných nátlakových spôsobov. V prípade, že by k takémuto zisteniu došlo, mám však za to, že v súčasnosti platná legislatívna úprava poskytuje dostatočnú mieru ochrany klientov na finančnom trhu a zároveň dáva NBS dosť široký diapazón oprávnení na to, aby bol tento prípadný nežiaduci stav eliminovaný.

Druhou úlohou je spolupracovať pri **zvážení prípravy** novej legislatívnej normy umožňujúcej a regulujúcej transformáciu dlhodobých aktív občanov Slovenska na dlhodobý pravidelný príjem v starobe (tzv. reverzné hypotéky). Na predmetnej úlohe sa v súčasnosti aktívne pracuje. Zástupcovia NBS sú spolu s predstaviteľmi ďalších spolupracujúcich orgánov členmi pracovnej skupiny, na pôde ktorej sa intenzívne komunikuje a pripomienkuje predložená Analýza existujúcich legislatívnych noriem upravujúcich fungovanie reverzných hypoték v zahraničí a skúsenosti s ich fungovaním, ktorú vypracovalo Ministerstvo financií Slovenskej republiky v spolupráci s NBS. Predpokladaným výsledkom týchto spoločných rokovaní by mal byť materiál so zapracovanými pripomienkami všetkých zúčastnených strán a jeho následné predloženie na riadny legislatívny proces, čo predstavuje medzirezortné pripomienkové konanie, ktoré je však plnej gescii Ministerstva financií Slovenskej republiky.

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví

I. Úloha :

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „úrad“) má v Národnom programe aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 uvedenú úlohu pod číslom 7.7.5. v znení : „Cenová dostupnosť energií, ktorej cieľom je prostredníctvom štátnej regulácie sieťových odvetví pri využití možností daných zákonom č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach prijímať opatrenia na ochranu domácností starších ľudí a dôchodcov, ako zraniteľných odberateľov elektriny a plynu.“

II. Vykonané opatrenia v tejto oblasti :

1. **Cenová regulácia zraniteľných odberateľov elektriny a plynu**

Úrad v rámci cenovej regulácie v sieťových odvetviach vykonáva na základe zákona č.250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) cenovú reguláciu dodávok elektriny a plynu pre zraniteľných odberateľov (domácnosti a malé podniky) formou stanovovania maximálnych cien za dodávku elektriny a plynu. Maximálne ceny vytvárajú cenový strop pre dodávateľov elektriny a plynu, ktorý nemôžu prekročiť, ale na druhej strane môžu ponúkať rôzne produkty a služby, ktoré využívajú zraniteľné skupiny odberateľov. V súčasnosti v SR existuje dostatočná konkurencia v tomto segmente trhu, ktorá zabezpečuje ponuky pre týchto odberateľov elektriny a plynu, ktoré sú cenovo pre nich výhodné a sú nižšie ako maximálne ceny za dodávku elektriny a plynu stanovené úradom. Úrad legislatívnymi opatreniami zabezpečil už v minulosti existenciu tejto konkurencie a neustále sa snaží o ďalší rozvoj trhu s elektrinou a plynom. Maximálne ceny za dodávku elektriny a plynu sú už viac rokov stabilné a majú klesajúci trend. Viac informácií o samotných cenách ako aj celkový prehľad o trhu s elektrinou a plynom nájsť vo výročných správach úradu, ktoré sú zverejnené na jeho webovom sídle.

Okrem toho úrad schvaľuje obchodné podmienky dodávateľov elektriny a plynu, ktorí poskytujú univerzálnu službu, ktoré dodávateľia vypracovali podľa vzorových obchodných podmienok, spracovaných úradom a zverejnených na webovom sídle. Obchodné podmienky tvoria spravidla súčasť zmlúv o dodávke plynu a podrobne upravujú práva a povinnosti dodávateľa plynu a tým, že podliehajú schvaľovaniu úradom, predstavujú účinný nástroj v rámci ochrany zraniteľných odberateľov elektriny a plynu.

Úrad taktiež na svojom webovom sídle zverejňuje zoznam dodávateľov elektriny a plynu poskytujúcich univerzálnu službu, ktorý slúži pre lepšiu orientáciu odberateľov elektriny a plynu v domácnosti pri výbere svojho dodávateľa. Užitočným nástrojom pre odberateľov elektriny a plynu, ktorí uvažujú nad zmenou dodávateľa je aj cenová kalkulačka, podľa ktorej si odberatelia elektriny alebo plynu v domácnosti môžu porovnať ceny za dodávku elektriny alebo plynu jednotlivých dodávateľov.

2. Legislatívne úpravy v rámci sekundárnej legislatívy, vydané úradom

Tu je potrebné dať do pozornosti predovšetkým tri právne predpisy spracované úradom, ktoré aj v sledovanom období zásadnou mierou prispievajú k ochrane zraniteľných odberateľov elektriny a plynu.

- a) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom. V tomto predpise sú spracované základné náležitosti zmlúv o dodávke elektriny alebo plynu, ktoré majú byť pre všetkých dodávateľov jednotné a vytvárajú predpoklad nezneužitia zraniteľných odberateľov zo strany dodávateľa. Ďalej sú tu spracované podrobnosti k postupu evidencie zraniteľných odberateľov elektriny a plynu v domácnosti, podrobnosti ochrany odberateľov elektriny a plynu v domácnosti ako aj podrobnosti k dodávke poslednej inštancie, ako inštitútu ochrany odberateľov elektriny a plynu pred nezabezpečením dodávky elektriny alebo plynu zo strany ich dodávateľov. Novela tejto vyhlášky, účinná od 1.1.2014 tiež prispela k posilneniu ochrany uvedených odberateľov.
- b) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 278/2012 Z.z., ktorou sa ustanovujú štandardy kvality uskladňovania plynu, prepravy plynu, distribúcie plynu a dodávky plynu. V predpise sú stanovené štandardy kvality dodávky plynu ako dôležitého nástroja regulácie pri zabezpečovaní vyššej kvality dodávky a poskytovaných služieb a stanovení pravidiel správania sa dodávateľov plynu voči odberateľom plynu vrátane automatických kompenzačných platieb za nedodržanie štandardov kvality.
- c) Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 275/2012 Z.z., ktorou sa ustanovujú štandardy kvality prenosu elektriny, distribúcie elektriny a dodávky elektriny. Vo vyhláške sú stanovené štandardy kvality dodávky elektriny ako dôležitého nástroja regulácie pri zabezpečovaní vyššej kvality dodávky a poskytovaných služieb a stanovení pravidiel správania sa dodávateľov elektriny voči odberateľom elektriny vrátane automatických kompenzačných platieb za nedodržanie štandardov kvality.

3. Mimosúdne riešenie sporov

Mimosúdne riešenie sporov je upravené v § 37 zákona o regulácii. Úrad má vytvorený odbor právny, ktorý podľa organizačného poriadku úradu vedie mimosúdne riešenie sporov ako jeden z nástrojov ochrany koncových odberateľov elektriny alebo plynu. Ak sa ohľadom predmetu sporu uskutočnilo reklamačné konanie a koncový odberateľ elektriny alebo plynu nesúhlasí s výsledkom reklamácie alebo so spôsobom jej vybavenia, môže požiadať úrad o mimosúdne riešenie sporu s regulovaným subjektom, ktorý je dodávateľom elektriny alebo plynu, prevádzkovateľom distribučnej sústavy alebo siete. Úrad rieši spor nestranné s cieľom urovnať ho. Výsledkom úspešného riešenia sporu je uzavretie písomnej dohody, ktorá je záväzná pre obe strany sporu. Je na slobodnej vôli strán, či dohodu uzavruť nakoľko úrad nemá právomoc autoritatívne rozhodnúť spor. Úlohou úradu je nestranné pôsobiť na strany sporu, aby dohodu uzavreli. V prípade, že k uzavretiu dohody nedôjde úrad oznámi stranám sporu skončenie mimosúdneho riešenia sporu z dôvodu márneho uplynutia lehoty. Mimosúdne riešenie sporu pred úradom nie je prekážkou, aby sa koncový odberateľ elektriny alebo plynu obrátili na súd.

Okrem toho úrad inicioval stretnutia so zástupcami regulovaných subjektov vykonávajúcich podomový predaj elektriny a plynu. Na týchto stretnutiach boli za účelom ochrany starších ľudí, dôchodcov a ďalších zraniteľných odberateľov elektriny alebo plynu prijaté rôzne opatrenia. Išlo napríklad o označenie podomového predajcu logom dodávateľa elektriny alebo plynu, o poskytnutie dostatočného času na vysvetlenie, prečítanie zmluvy o združenej dodávke elektriny a plynu, o možnosť podpisu zmluvy za prítomnosti inej osoby s nižším vekom, o prehľadnejšiu formu a obsah predtlačenej spotrebiteľskej zmluvy s logom dodávateľa elektriny alebo plynu, o vysvetlenie podomovým predajcom podané odberateľovi, aby vedel čo podpisuje, o uskutočnenie verifikačných telefonátov po podpise zmluvy pri podomovom predaji, o ad hoc prístup k prípadným "sťažnostiam" a vyslovenej nespokojnosti odberateľov elektriny alebo plynu s obsahom uzatvorenej zmluvy pri podomovom predaji atď. Po vykonanom šetrení úradu a zistení čo i len pochybnosti o tom, že odberateľ elektriny alebo plynu mohol byť podomovým predajcom uvedený do omylu, úrad kontaktuje dodávateľa elektriny alebo plynu za účelom individuálneho posúdenia prípadu a možného storna zmluvy uzatvorenej pri podomovom predaji a storna deaktivčných poplatkov, ktoré sú pre uvedenú skupinu ľudí neraz likvidačné.

Úrad pripravuje na vydanie aj brožúru, obsahujúcu všetky informácie užitočné pre odberateľa elektriny alebo plynu v domácnosti, ktorá bude zverejnená aj na webovom sídle úradu, a ktorej výtlačok by bolo vhodné zároveň poskytnúť Jednote dôchodcov, ZMOS, regionálnym združeniam na ochranu spotrebiteľov, príp. iným občianskym združeniam a asociáciám so zameraním na spotrebiteľov, kde by uvedení odberatelia mohli do nej nahliadnuť. O vydaní brožúry úrad zvažuje zverejniť tlačovú správu. Aj dané opatrenie by mohlo napomôcť ochrane uvedenej skupiny odberateľov.

4. Konceptia na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby

Energetická chudoba sa týka aj domácností starších ľudí a dôchodcov, ako zraniteľných odberateľov elektriny a plynu. Zákon o regulácii uložil v § 9 ods. 3 písm. f) úradu vypracovať do 31. decembra 2013 a následne na každé regulačné obdobie v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky, Ministerstvom financií Slovenskej republiky a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky koncepciu na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby, ktorú predloží vláde.

Úrad v súlade so zákonom o regulácii vypracoval v spolupráci s príslušnými ministerstvami koncepciu, ktorá naznačuje, ako by sa mohlo pristúpiť problému, ktoré riešenia podliehajú vláde SR a aké riešenia sú v kompetencii úradu. Konštatoval, že najväčším problémom, ktorý koncepcia nastoľuje, je spôsob ako stanoviť definíciu energetickej chudoby a ako sa má merať jej úroveň. Konceptia na ochranu odberateľov spĺňajúcich podmienky energetickej chudoby vypracovaná úradom v júni 2014 je zverejnená na webovom sídle úradu.

Rozhlas a televízia Slovenska

V súvislosti s realizáciou svojho programového zámeru, venovanému oblasti vysielania relácii zameraných na tematiku seniorského veku, RTVS realizuje svoj programový záväzok v zmysle Zákona 308/2000 Z. z. (Zákon o vysielaní a retransmisii), kde sa venuje aj problematike seniorov.

Podpora dôstojného starnutia spočíva vo vytváraní systémov celoživotného vzdelávania, primeraného sociálneho zabezpečenia, posilnenia dobrovoľníctva a aktívneho sa zapojenia do rodinného života a do spoločnosti. Plnohodnotný a dôstojný život pre všetky generácie je možné dosiahnuť len so zapojením všetkých vekových skupín v tomto procese, s presadzovaním zásady solidarity.

Kvalita života v starobe je hodnota a prierezová téma. Vyžaduje si komplexný prístup a spoluprácu naprieč mnohými oblast'ami spoločnosti.

Hlavnými cieľmi musí byť podpora solidarity a súdržnosti medzi generáciami, záujem o situáciu, problémy a preferencie starších ľudí, zvýšenie subjektívnej a objektívnej bezpečnosti a ochrany práv starších ľudí.

RTVS tento záujem deklaruje tvorbou a vysielaním programov vo verejnom záujme. Programy vysielané v rozhlase a televízii so seniorskou tematikou riešia hlavné problémy a otázky života ako:

- **zdravie a starostlivosť o zdravie**
- **bývanie v starobe**
- **rodinná a profesionálna starostlivosť v starobe**
- **zapojenie do života komunity a spoločnosti**
- **celoživotné vzdelávanie**
- **uspokojovanie kultúrnych potrieb**
- **dodržiavanie ľudských práv**

Programy RTVS reflektujú starnutie ako celoživotný proces a takto musí byť zo strany občana i spoločnosti vnímaný i akceptovaný. Príprava na neskoršie fázy života musí byť súčasťou celoživotného individuálneho vývoja fyzických, ekonomických, psychických, kultúrnych, duchovných a iných stránok osobnosti a je prirodzenou súčasťou života.

Vysielanie určené prevažne seniorom

Slovenský rozhlas

Radio Regina

Nemáme vo vysielaní konkrétnu reláciu, ale celé vysielanie je koncipované tak, aby bolo tematicky a spôsobom spracovania afinitné k záujmom a problémom cieľovej skupiny 55+.

Vo vysielaní máme poradenské rubriky a publicistické seriály, v ktorých radíme spotrebiteľom, poľnohospodárom a farmárom, ľuďom so zdravotným znevýhodnením a pod. Pre seniorov môžu byť cenné najmä večerné poradenské relácie Pohotovosť (PO, 21:05 – 22:30) – diskusia s lekárom o vybratom ochorení s možnosťou telefonovať do štúdia, alebo relácia Poradíme – vysvetlíme (ŠTV 21:05 – 22:30) – rady právnikov, mediátorov a ďalších odborníkov na témy ako susedské spory, domáce hospodárenie, dedičstvo a závet a pod.

Pre seniorov sú určite zaujímavé aj folklórne podujatia, ktoré mapujeme v rámci letného projektu Folklórne leto s Rádiom Regina, či rubriky vo vysielaní Rádia Regina BA „Ako žijú tradície“ a „Folklór nám pristane“.

Rádio Regina BB pripravuje na leto seriál Rádio Regina „Medzi seniormi“ a Rádio Regina KE robí rubriku „Na strieborných vlnách“

Slovenská televízia

RTVS vysiela magazíny určené seniorom Senior Klub, Senior Magazín, Generácia – Zlaté roky života.

V neposlednom rade Rozhlas a televízia Slovenska sprístupnila koncerty Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu [SOSR] verejnosti zdarma, čím sprístupnila kultúru širokej verejnosti bez rozdielu veku a finančných možností.

Úrad verejného zdravotníctva SR

Z pohľadu verejného zdravotníctva starostlivosť o celú populáciu vyplýva z úloh Zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o znení a doplnení niektorých predpisov. Dôraz sa pritom kladie na zlepšenie zdravia, predlžovanie života a zlepšovanie kvality života celej populácie pomocou podpory zdravia, prevencie chorôb a iných foriem zdravotných intervencií.

V rámci Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020, ktorý je v gescii MPSVaR, úrady verejného zdravotníctva, naplňajú nasledovné dva ciele:

- 1. zlepšiť zdravotné uvedomenie starších ľudí, v oblasti preventívneho očkovania s dôrazom na zlepšenie zdravia, predlžovanie života a zlepšovanie kvality života celej populácie pomocou podpory zdravia, prevencie chorôb a iných foriem zdravotných intervencií.*
- 2. Podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl a celkové zdravie seniorov formou edukačných aktivít zamestnancami RÚVZ v SR prostredníctvom individuálneho, skupinového a hromadného poradenstva.*

Úrad verejného zdravotníctva SR a regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR celospoločenskú prevenciu realizujú prostredníctvom poradenskej činnosti v 36 poradenských centrách ochrany a podpory zdravia (v poradniach zdravia) a výchovno-vzdelávacími aktivitami pracovníkov odborov podpory zdravia. Poradne zdravia sú určené všetkým obyvateľom SR, ktorí prejavia záujem o svoje zdravie a chcú poznať svoje individuálne riziká vzniku chronických neinfekčných ochorení. Od vzniku základných poradní pre jednotlivých RÚVZ v SR od marca 1993 do decembra 2014 bolo vyšetrených 220 154 klientov a vykonaných 117 365 kontrolných vyšetrení. Počet prvovyšetrených klientov v roku 2014 nad 50 rokov bolo 2483 (813 mužov a 1670 žien), z toho na d 65 rokov 596 klientov (206 mužov a 390 žien). Na opakovanú kontrolu do Základnej poradne zdravia v roku 2014 nad 50 rokov prišlo 2906 klientov (770 mužov a 2136 žien), z toho nad 65 rokov 1104 klientov (311 mužov a 793 žien).V roku 2014 bolo zrealizovaných 451 výjazdov na rôzne miesta v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Pracovníci odborov podpory zdravia počas celého roka realizujú rôzne činnosti zamerané na zlepšenie zdravia a kvality života seniorov, napr.: merajú tlak krvi, vyšetrujú cholesterol, stanovujú BMI a WHR, poskytujú **odborné poradenstvo** zamerané na zdravý životný štýl, v poradniach zdravia na podporu pohybovej aktivity cvičia so seniormi, prostredníctvom výjazdových poradní prednášajú a besedujú so seniormi na témy napr.:

Zdravý životný štýl, Alzheimerova choroba, Zdravé starnutie, Výhody očkovania proti chrípke a pneumokokom, Pohybová aktivita, Prevencia osteoporózy, Pamäť a mnohé iné.

Úrad verejného zdravotníctva SR a RÚVZ v SR tiež organizujú **edukačné aktivity** v rámci celého Slovenska **pri príležitosti „svetových dní“**. Jednou z nich je medzinárodná aktivita s názvom *Týždeň mozgu*, nad ktorou ÚVZ SR prevzal záštitu, ďalšími sú napr.: *Svetový deň Alzheimerovej choroby, Svetový deň pohybu, Medzinárodný deň starších, Svetový deň osteoporózy*, či aktivity realizované v októbri, počas *Mesiaca úcty k starším*.

Súčasťou výchovno-vzdelávacích aktivít je **distribúcia edukačných materiálov**, letákov, napr. v roku 2015 (z prostriedkov WHO v rámci spolupráce s MZ SR) Úrad verejného zdravotníctva SR – odbor podpory zdravia spracoval leták *Osteoporóza – tichý zlodej kostí*.

V súvislosti s plnením Dvojročnej dohody o spolupráci (BCA) medzi MZ SR a WHO na roky 2014 – 2015, Národného programu aktívneho starnutia a záverov z 5. zasadnutia pracovnej skupiny na podporu zdravia seniorov, úrady verejného zdravotníctva SR zrealizovali **kampaň zameranú na zdravý životný štýl seniorov v oblasti prevencie vzniku predčasnej osteoporózy u seniorov** ako rizikového faktora pre pády a zlomeniny. Kampaň prebiehala od 20. októbra do 10. novembra 2014. V rámci kampane pracovníci odborov podpory zdravia všetkých 36 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR zrealizovali 117 edukačných aktivít, ktorých cieľom bolo zvyšovanie povedomia o osteoporóze a jej prevencii, formovanie správnych postojov k zdravému životnému štýlu a k celkovej zodpovednosti za vlastné zdravie.

V rámci spomínanej kampane Úrad verejného zdravotníctva SR a RÚVZ v SR realizovali **celoslovenský dotazníkový prieskum**, ktorý bol zameraný na znalosti životného štýlu a informovanosť obyvateľov 50+ o osteoporóze. Dotazníkový prieskum prebiehal od 20. októbra 2014 do 10. novembra 2014, výskumnú vzorku tvorilo 1158 respondentov (58 % mužov a 41,1 % žien), priemerný vek respondentov bol 62 rokov. Jeho čiastkové výsledky boli prezentované dňa 15. apríla 2015 na 6. zasadnutí pracovnej skupiny na podporu zdravia seniorov na RÚVZ so sídlom v Trenčíne, tiež v dňoch 23. - 24. apríla 2015 v Nitre na XXXII.

Zoborskom dni a XIII. Západoslovenskom dni o osteoporóze 2015 vo forme posteru s názvom *Osteoporóza vo vedomí obyvateľov Slovenskej republiky*, tiež na XVIII. Medzinárodnom kongrese českých a slovenských osteológov v dňoch 10. – 12. septembra 2015 v Brne.

Od 10. mája (*Svetový deň pohybom ku zdraviu*) do 15. júna 2015 realizovali pracovníci odborov podpory zdravia 22 RÚVZ v SR **edukačné aktivity zamerané na podporu pohybovej aktivity seniorov**, napr. *Deň otvorených dverí, Športový deň seniorov*, cvičenia so seniormi, prednášky a besedy, ktoré boli obsahovo zamerané na zdravý životný štýl, význam pohybovej aktivity, jej vplyv na telesné a duševné zdravie.

V súvislosti s plnením úloh v rámci BCA, v oblasti zlepšovania verejných politík pre „Zdravie a aktívne starnutie“, Úrad verejného zdravotníctva SR participoval na príprave **medzinárodného workshopu**, ktorý sa uskutočnil na pôde MZ SR v dňoch 9. a 10. júla 2015 za účasti zástupcov zo Slovinska, Chorvátky, Českej a Slovenskej republiky. Jeho cieľom bolo budovanie kapacít na podporu zavádzania prívetivého prostredia pre zdravé starnutie. Na základe získaných príkladov dobrej praxe z miest Bratislava, Banská Bystrica a Trnava regionálne úrady plánujú zintenzívniť spoluprácu úradov verejného zdravotníctva s mestami, prípadne Kanceláriami Zdravých miest na Slovensku. Za Slovensko na spomínanom workshope zástupca ÚVZ SR aktívne vystúpil s prednáškou *Národný rámec na podporu prostredia pre zdravé a aktívne starnutie*.

Národný inšpektorát práce

Bod 6.2.3. Nediskriminujúce, bezpečné a zdravé pracovné podmienky

Cieľ 1: Zvýšiť bezpečnosť zamestnancov starších ako 50 rokov a ochranu ich zdravia pri práci prostredníctvom dôslednej cieľenej inšpekcie práce realizovanej jedenkrát za dva roky zameranej na dodržiavanie právnych predpisov v oblasti pracovnoprávných vzťahov a v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Spôsob plnenia:

Úloha, tak ako je špecifikovaná v toto cieľi, bola realizovaná v termíne do 30. októbra 2014 v rámci všetkých krajov Slovenskej republiky. Mimoriadna kontrola bola zameraná na pracovné podmienky zamestnancov vo veku nad 50 rokov. Národný inšpektorát práce pripravil obsahové zameranie pre jednotlivé inšpektoráty, z ktorých každý mal za úlohu vykonať vo svojom kraji kontrolu v piatich subjektoch, v ktorých sú zamestnávajú zamestnanci vo veku nad 50 rokov. Spolu bolo na území SR vykonaných s týmto zameraním 42 inšpekcií práce. Cieľom mimoriadnej previerky zameranej na starších zamestnancov bola kontrola stavu bezpečnosti a ochrany zdravia s konkrétnym zameraním na vytvorenie vhodných pracovných podmienok zohľadňujúcich vyšší vek zamestnancov, úpravu ich pracovísk a pracovných miest z ergonomického hľadiska, podmienky práce so zohľadnením zdravotného stavu, psychosociálnej záťaže, faktorov spôsobujúcich stres a vyvolávajúcich zdravotné problémy a pod. Východiskom na zhodnotenie uvedených podmienok bola kontrola hodnotenia rizík, t. j. zistenie, či zamestnávateľia v písomnom hodnotení rizík zohľadnili špecifiká týkajúce sa vyššieho veku zamestnancov. Kontrolovaným subjektom bolo v rámci vykonávaných previerok poskytované bezplatné odborné poradenstvo v zmysle platnej legislatívy.

Informácie týkajúce sa postavenia starších zamestnancov a úrovne ich bezpečnosti a ochrany zdravia (ďalej BOZP) na pracoviskách zamestnávateľov budú využité aj ako podklad na získanie príspevkov do súťaže „Dobrá prax“ ku kampani Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia, ktorá bude v rokoch 2016 - 2017 zameraná na vytvorenie vhodných podmienok pre BOZP zamestnancov v každom veku, s osobitným dôrazom na starších zamestnancov.

Národný inšpektorát práce vypracoval súhrnnú správu z jednotlivých výstupov mimoriadnej previerky koncom novembra 2014. Na základe získaných poznatkov, ako aj očakávaných poznatkov z účasti na konferencii v Bruseli v septembri 2015, ktorej obsahom je hodnotenie projektu k téme starších zamestnancov, zadaného Európskej agentúre pre bezpečnosť a

ochranu zdravia Európskou komisiou, plánujeme ďalšiu inšpekciu cielenú na vytvorenie vhodných podmienok BOZP starších zamestnancov zabezpečiť v druhom polroku 2015. Aj v rámci týchto inšpekcií bude zamestnávateľom podávané poradenstvo k otázkam týkajúcim sa špecifik, sprevádzajúcich vyšší vek zamestnancov.

Dodržiavanie právnych predpisov v oblasti pracovnoprávnych vzťahov a v oblasti BOZP s ohľadom na starších zamestnancov je obsahom aj iných, nielen mimoriadnej previerky, ktoré vykonávajú inšpektoráty práce v rámci bežného výkonu inšpekcie práce.

Cieľ 2: Odhaľovať a následne účinnými opatreniami odstraňovať diskrimináciu na trhu práce z dôvodu veku.

Spôsob plnenia:

V rámci projektu „Zvyšovanie kvality poskytovaných verejných služieb vzdelávaním zamestnancov inšpekcie práce“ bolo v druhom polroku 2013 zrealizované vzdelávanie inšpektorov práce na tému rozpoznávanie diskriminácie, ktorého cieľom bolo prehĺbenie vedomostí inšpektorov práce pri rozoznávaní rôznych foriem diskriminácie, vrátane diskriminácie z dôvodu vyššieho veku zamestnancov. V rámci edície Pravidlá dobrej praxe vydal Národný inšpektorát práce leták Stop diskriminácii, v ktorom sa okrem špecifikácie rôznych foriem diskriminácie uvádzajú spôsoby, ako im zabrániť a aké opatrenia prijať na ich elimináciu. Leták je zverejnený na webovej stránke NIP a prostredníctvom inšpektorátov práce je počas inšpekcií práce v tlačenej podobe distribuovaný verejnosti.

Odhaľovanie diskriminácie na trhu práce z dôvodu veku je obsahom previerok, ktoré vykonávajú inšpektoráty práce v rámci nielen mimoriadnej úlohy zameranej na starších zamestnancov, ale priebežne je sledované aj v rámci iných previerok zameraných na bezpečnosť a ochranu zdravia a pracovnoprávne vzťahy. Zistenia inšpekcie práce v oblasti diskriminácie, ako aj rodovej rovnosti v pracovnoprávnych vzťahoch, sú taktiež ako osobitne sledovaná oblasť pracovnoprávnych vzťahov uverejnené na webovej stránke NIP formou ročných súhrnných správ.